

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

in decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

**Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666**

Liber IX. De Incarn. Verbi Diuini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

LIBER NONVS, DE MYSTERIO INCARNATIONIS VERBI DIVINI.

QVÆSTIO PRIMA.

*Virum Incarnatio Verbi Divini fuit conueniens
respectu Dei?*

VIDEVUR non fuisse. 1. Quia Deus ab æternō existit modo sibi conuenientissimo, ita ut nullius boni sibi conuenientis defectum patiatur. Ergo incarnationis in tempore contingens nihil Deo conueniens superaddit. Imò est eidem disconueniens, quia quod aliquem dimouet ab statu summè conueniente sibi, non potest non esse disconueniens eidem, est enim oppositum Optimu.

2. Coniunctio eorum, quæ summè distant inter se, est summè disconueniens; ut si quis in imagine pœta humano capiti ceruicem iungat equinam; aut in eodem subiecto summa sanctitas cum peccato copulatur. Deus autem cùm sit simplicissimus, & essentialiter immutabilis, summè distat à carne, quæ est maximè composita, & corruptibilis, præsertim in homine.

3. Inconueniens est eum, quem mundus capere non potest, & ad quem pertinet cura totius rerum universitatis, qui est Deus, intra corpusculum vagientis infantiarum latere, atque ad illud totius mundi curam transferri, ut scribit Volusianus ad August. epist. 2. post medium. Hoc autem sit per Incarnationem.

4. Absurdum est Deum, qui est summa æstimatio-
ne, & cultu dignus, reddi contemptibilem. Redditur autem Deus contemptibilis per incarnationem, tūm quia per eam exinanivit semetipsum redigendo quasi in nihilum suam infinitam maiestatem: tūm quia unusquisque est contemptibilis, aut æstimabilis ab aliis, prout appareat eisdem; atque per incarnationem Deus apparer in forma contemptibili; quæ duo patent ex illo Pauli 2. Philipp. 6. *Se metipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus, ut homo.* Et quod est contemptibilissimum: apparuit, ut peccator, ex 2. ad Corint. 5. 21. *etum, qui non nouerat peccatum; pro nobis peccatum fecit; id est, ut appareret sicut peccator.*

5. Si incarnatione esset conueniens Deo, ipsius interfuisset incarnari. Unde non propter nos tantum, & propter nostram salutem fuisset incarnatus, sed etiam propter suam conuenientiam, & interesse. Quod tamen videtur contradicere symbolo, tanquam diminutè exponenti motuum incarnationis.

6. Ens omnino completum, nullamque habens admixtam potentialitatem, quale est Deus, non est aptum, cui aliquid aliud vniatur, vniione saltem fa-

ciente vnum per se. Ergo inconueniens est verbum vniuersitati, atque inde resultare vnum per se hominem Deum.

Art. 1. Resp. Conueniens dicitur aliquid alicui, & negatiuè, & positivuè. Negatiuè conueniens est, quod non affert secum aliquid inconueniens; atqne huiusmodi conuenientiam habet, respectu Dei, quidquid absolutè possibile est. Chymicum namque est Deum pati aliquid inconueniens: cum infinitum bonum infinita vi repellas omne suum malum. Sed tamē possibilis incarnationis Verbi non potest ostendi ratione naturali: quia est ens intrinsecè supernaturale, & quia eius notitia includit in se notitiam mystérii Trinitatis; quæ duo prætervolant rationem naturali. Quare supposita huius mysterij possibilitate, & existentia ex Fide, & præmissa protinus, quā solam præstare potest ratio naturalis, solutione argumentorum incontrarium, vtpotè indistinctorum ab iis, quæ proposita sunt aduersus conuenientiam positivam; solūm queritur de hac positiva conuenientia. Conueniens autem positivuè est, quod affert aliquam vel utilitatem, vel delectationem satiarium, & quietiū appetitus naturalis, vel laudabilitatem, iuxta diuisionem boni traditam ab Arist. 8. ethic. cap. 2. Quia verò Deus se solo est summa sua, & perfecta vndeque beatitudo, summumque, & infinitum bonum, beatificum, explens totum suum appetitum naturalem, & sub hac ratione minimè capax augmenti, aut additionis vlli, seu intensiæ, seu extensiæ, impossibile est, ut aliquid creatum sit conueniens Deo conuenientia utilitatis, aut eiusmodi delectabilitatis.

Art. 2. Iam laudabilitatem dupliciter aliquid, respectu alicuius, inducere potest. Primo conferendo illi dignitatem laudis; atque hoc omnino repugnat cuius effectu, aut operationi ad extra, respectu Dei. propter eandem rationem. Secundo manifestando dignitatem laudis, quam iam habet; atque hoc essentialiter competit, tanquam finis principaliter à Deo intentus, omnibus & singulis eius operationibus, maximè verò omnium Incarnationi Verbi diuini. Quia Deus per omnes, & singulas suas operationes communicat se creaturis, & per Incarnationem plus quam per quamlibet aliam; idcōque mediante illis, maximè verò omnium mediante incarnatione, manifestat suam bonitatem, & manifestando reddit proximè laudabilem iuxta illud Rom. 1. 20. *Invisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta consti-
ciuntur, & consequenter laudantur.*

Art. 3. Conficiuntur verò, & laudantur maximè per id, quod inter ea, quæ facta sunt, maximum est: quale proculdubio est mysterium incarnationis. Unde 1. ad Timoth. 3. 16. dicitur *Magnum esse pietatis sacramentum,*

sacramentum, quod manifestatum est in carne. Quia, ut dicit Damascenus lib. 3. Orthod. Fid. cap. 1. ad medium: Per incarnationis mysterium monstratur simul bonitas, & iustitia, & sapientia, & potentia Dei. Bonitas quidem, quoniam non despexit proprij plasmatis infirmitatem. Iustitia vero, quoniam, homine vieto, non alio quam homine fecit vinci tyrannum, neque vi eripuit ex morte hominem. Sapientia vero, quoniam inuenit difficilimi pretij decentissimam solutionem. Potentia vero infinita; quia nihil est maius, quam Deum fieri hominem. Eodem spectat, quod dicit Dionysius 4. de diuinis nominibus: quod pertinet ad rationem boni, ut se alijs communiqueret. Pertinet enim ad rationem Boni, ut laudetur, & stimetur, ac ametur; idque consequitur manifestando se, & alijs beneficiando per communicationem sui. Qua ratione conuincitur ad rationem summi Boni pertinere, ut se alijs summe communiceret. Communicat autem se summe per incarnationem, ut dicetur infra, & habetur ex Augustino 13. de Trinit. cap. 17. post initium. Conveniens igitur specialissime fuit, & inter omnia creata summe decens, ac laudabile, respectu Dei. Verbum Diuinum incarnari.

Ad 1. Mysterium incarnationis peractum est, quin aliqua Deo detrahatur perfectio, aut adderetur imperfetio, per solam naturae creatae immutationem. Cum enim creatura sit mutabilis, tam quoad esse, quam quoad bene esse; Deus autem omnino immutabilis: possibile fuit illam a suo statu dimoueri in tempore, quin Deus a suo dimoueretur. Neque vero est de ratione boni conuenientis per puram decentiam, & laudabilitatem, ut immutet subiectum, cui est conueniens, aliquid illi addendo, aut detrahendo. Sufficit enim esse bonum diuersum a praecoxenti absque aliqua cum illo oppositione.

Ad 2. Quod est major distantia inter perfectum, & perfectibile, eod est major aptitudo, ut unum perficiat & aliud perficiatur, si nihil aliud obstat; atque e modo comparatur Verbum Diuinum cum humanitate. Vnde non est simile de imagine, cuius partes sunt mutuò perfectiae, & perfectibiles per mutuam alterius cum altera consonantiam, quae destruitur per magnam distantiam, vnius ab alia. Multò vero minus est simile de peccato, & sanctitate ex una parte, & de corpore, ac spiritu ex altera. Quia peccatum non est opus Dei, nec aliquid ipsi placens; sed magis est impeditiu[m] influentia, & complacentia diuinæ, quas secum affert sanctitas communicata subiecto. Corpus autem; & quidvis aliud creatum, est opus Dei, & ipsi placens, nou obstantibus quibuscumque suis infectionibus, nec per eas impedit influentiam Dei, & participationem bonitatis eius. Quare licet esset inconveniens sanctitatem summan vniuersitatem, & communicari naturæ infectæ peccato; non propterea est inconveniens, si vniatur naturæ corporeæ, & corruptibili summus, & immutabilis spiritus.

Ad 3. Non ita Verbum Diuinum infantili corpori vniuit est, ut vel intra illud teneatur contractum, vel curam vniuersitatis dimittat; sed ubique simul adest, & omnibus prouidet: sicut anima rationis ita adest tota vni parti corporis, ut simul adsit reliquis partibus, easque omnes vniuersicer, ac regat. Eorum namque solummodum proprium est angustis loci coarctari, quoad entitatem, & operationem, quæ mole, non virtute, magna sunt, quale non est Deus, ut respondet ad eundem Volusianum, & luculenter prosequitur Augustinus epist. 3.

Ad 4. Verbum Diuinum semetipsu[m] per incarnationem exinanuit non amittens naturam Dei, aut immutans aliquam eius perfectionem; sed tantum formam servi accipiens, & induens similitudinem hominum, tanquam vestimentum; & similiter ita factum est peccatum, peccata nobis debitas

in se misericorditer suscipiens, ut tamen nec fecerit, nequidem noverit illum peccatum, per quod vilesceret: ut patet ex ipsisdem illis testimonij. Vnde ea exinanitio non fuit vilificationis admittentis aliquid absolu[m] indecens, ac indignum; sed dignationis modo associantis familiariter maiorem minoribus, ut dignitatem, ac maiestatem maioris per aliquid sublimi innotesceret ipsum esse Deum. Vnde Ioan. 5. 15. dicitur. *Opera, que dedit mihi Pater, ut faciam, ipsa sunt, qua testimonium perhibent de me. Et iuris cap. 10. Si mihi non vultis credere, operibus credite.* Ac demum cap. 15. 24. *Si opera non fecissem in eis, que nemo alius fecit (que videlicet ostenderent præminentem, respectu omnium) peccatum non haberent.* Nullum igitur inconveniens, aut periculum iusti contemptus fuit in humili eismodi apparentia.

Ad 5. Nulla utilitas, aut delectationis felicitatis conuenientia fuit in incarnatione, respectu Dei, ut dictum est; sed tota eius generis conuenientia solis nobis quæsita est: idque specialiter exprimitur in symbolo absque exclusione finis vniuersalis gloriae Dei; quæ etiam ipsa nobis est utilis, & non Deo.

Ad 6. Non est contra rationem entis omnino completi, & nullam habentis potentialitatem passiuam, vniuersitatem incompleto vniione eius perfectiva, & sic faciente vnius per se ex virtute; sed tantum vniuersitatem perfectiva sui. Verbum autem ita perfectit humanitatem assumptam, ut ab ea vicissim nequaquam perficeretur, aut immutaretur.

Q V A E S T I O II.

Vtrum incarnationis Verbi Diuini fuerit conueniens etiam ex suppositione peccati?

Videntur non fuisse. 1. Quia humano generi ratione peccati debebatur ut pena priuatio omnium donorum supernaturalium, & a fortiori incarnationis, quæ est donum inter reliqua maximè supernaturale. Conueniens autem est, ut peccatori inflatur pena debita ratione peccati, & oppositum est inconveniens contrarium ordinis iustitiae diuinæ. *Quoniam iustus Dominus, & iustitiam dilexit,* ut dicitur psal. 10. 7. Neque vero potest iustitiam dilexisse, quin oderit æqualiter præteritionem ipsius; & nihil est magis inconveniens, quam ut Deus per se ipsum exequatur, quod idem ipse odio prosequitur; atque ita suæ voluntati sua ipsa voluntate resistat.

2. Inconveniens est id concedi peccatori, quo nihil maius concedi possit innocentis. Sic enim tollitur spes dilectioni iustitiae, & iniquitati timor; atque his sublatis extinguitur studium virtutis, & virtutis lauantur habent. Nihil autem maius incarnatione Verbi Diuini concedi potest hominibus. Quia hoc donum est omnium maximum, & cetera omnia dona in se continet; quapropter eius concessio est concessio omnium donorum iuxta illud Pauli ad Rom. 8. 32. *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Inconveniens igitur est contrarium restitudini prouidentiae Dei Verbum incarnati ex suppositione peccati.

3. Absurdum est sanctitatem infinitam coniungi cum natura per peccatum infecta iuxta illud 2. ad Corinth

Corinth. 6. 14. *Quæ enim participatio iustitiae cum ini-
quitate, &c.* Tota autem natura humana erat per peccatum infecta; *Omnis quippe caro corruperat viam
suam*, vt habetur Genes. 6. 12. Nulla igitur erat caro conuenienter disposita; imò que non esset positiva indisposita ad congruam Verbi Diuini susceptionem:

4. Si natura humana retinente innocentiam Deus nihilominus eam exclusisset ab omni sua communicatione, maximum fuisset inconueniens. Eiusdem autem rationis esse videtur peccatorem à Deo admitti ad summam communicationem suæ bonitatis, & ab ea omnino repellere innocentem cum prouidentia Dei, & eius iustitia non sit minus exacta, & perfecta in peccatis, quam in præmijs distribuendis, vt liquet inter alia clarè, & copiosè ex toto psalm. 36. maximè à versu 9. Vbi incipit comparatio. *Quoniam qui malignan-
tur exterminabuntur: substinentes autem Dominum ipsi
hereditabunt terram.*

Res. Iustitia, & misericordia Dei ediderunt opera usque admodum mirabilia, vt alterutra seorsim consideranti facile appareat nullum alteri virtuti reliquum esse locum, & utramlibet alterius occursu esse penitus impeditam, vt indicatur psal. 84. 11. *Misericor-
dia, & veritas obuiauerunt sibi.* Sed apparentem istam in limitatione nostri intellectus oppositionem infinitas diuinæ virtutis vinculo inseparabilis concordia ineffabiliter connectit, retinens utramque virtutem inuicem associatam in gradu æquali sublimitatis: *Iu-
stitia enim, & pax osculata sunt*, vt ibidem immediate subiungitur. Quod vel maximè elucet in hoc mysterio, quo videlicet ita subuentum est summae humani generis miseria, vt simul satisfactum sit iuri aduersus nos diuino fundato in peccato. Nempe satisfactio Christi, ad quam ordinata est incarnatione, ita habet rationem misericordia & quidem maximæ, respectu hominum, vt non minus habeat rationem iuste solutionis, respectu Dei; & ex utroque capite est maximum, & præceteris manifestum argumentum, spei quidem, quam de divina bonitate concipere debemus, quatenus est actus misericordia Dei subuentientis nobis tantis impensis, cum esset nostris peccatis usque admodum offensus, timoris vero erga iustitiam diuinam, quatenus habet rationem solutionis, respectu Dei, exigentis pretium simpliciter infinitum pro compensatione mali, & offensionis inducta per unum peccatum. Cum igitur incarnatione ex suppositione peccati sit usque admodum specialiter, & manifestatio misericordia, ac iustitiae diuinæ, & inducta nostra timoris, ac spei. Patet ipsam fuisse specialiter conuenientem, ac decentem, respectu Dei, & utilem, respectu nostri ex suppositione peccati.

Ad 1. Non est contra ordinem diuinæ iustitiae, quod Deus remittat peccatum debitum pro peccato. Quia quis cedere potest iuri suo absque ulla iniustitia: & ius ex peccato resultans est proprium solius Dei aduersus peccatorem. Vnde David petens à Deo veniam, clamabat psalm. 50. 6. *Tibi soli peccani*, concludens posse proinde sibi à Deo condonari peccatum absque ulla iniustitia. Deinde in isto opere misericordia æquè prouidit Deus satisfactioni suæ iustitiae, cum clarissimo insuper documento, & non minus efficaci incitamento timoris, & spei nostræ, vt dictum est. *Vita* igitur est omne inconueniens.

Ad 2. Si Adamus perseuerasset innocens, accepisset vberiora dona gratiæ, quia ipsa innocentia conferratio fuisset donum quoddam speciale, & induxisset speciale augmentum gloriæ; eademque est ratio de abstinentia cuiuslibet alterius à peccato personali. Christus enim continens in se omnia dona gratiæ plus minus in singulos instituit iuxta maiorem, vel minorrem ipsorum dispositionem. Timor autem, & spes respiciunt bona, & mala quatenus vnumquemque

afficiencia intrinsecè. Quare nullum est inconueniens donum extrinsecum omnium maximum datum esse peccatoribus, quia datum est cum inæquali influentia, respectu singulorum, & cum impedibilitate influxus per peccata personalia. Peccatum autem originale, sicut aliena libertate contractum est, ita nullum est inconueniens, si alieno merito congruenter singulis applicato deleatur; nec enim pro eo vitando spes, & timor ingeruntur contrahenti.

Ad 3. Caro à Christo assumpta nunquam vlo peccato infecta fuit; nec continetur in generalitate testimoniiorum de infectione humanæ naturæ. Quia non descendit per seminalem propagationem ab Adamo. Iam testimonium illud Genesios solum loquitur de corruptione hominum ante diluvium per peccata personalia.

Ad 4. Deus condonando peccata impedit progressum inali causati ab homine, & cuius ipse non est auctor, promouetque bonum naturæ ab ipso conditæ conferens nouum beneficium specialiter indebitum. At si negaret præmium, & communicationem sui debitam bonis iustorum operibus, quorum ipse, non minus quam homo, sed multò magis est auctor, impedit progressum suorum operum, & negaret finem, ad quem intrinsecè sunt ordinata per suam prouidentiam. Vnde non est similis ratio; Deus enim per suam bonitatem potest contrariari malitia hominum, ratione non possit sui ipsius propagationi, & iusta ordinationi conuariari,

Q V A E S T I O III.

*Vtrum incarnatio Verbi Diuini fuerit conueniens,
respectu creaturarum omnium.*

VIdetur non fuisse. 1. respectu eius numero humanitatis, quæ assumpta fuit à Verbo. Quia per unionem ad illud spoliata est subsistentia sibi connaturali, ad quam propendet appetitu innato; ac proinde, vt infert Bernal, violentiam passa est, vti patitur lapis pendens in aere, licet sit altior locus, quam qui est illi connaturalis. Quod autem est violentum, non est conueniens patienti. Quia nihil renitur bono suo.

2. Respectu cæterorum omnium substantiarum rationalium, tunc à fortiori. Quia si illi individua naturæ, cui immediatè vnitum est Verbum, non fuit conueniens ea vnió, vt modò dictum est; multo minus conueniens esse potuit, respectu cæterorum substantiarum, ad quas remotius pertinet, & non nisi mediata influit: tunc quia eodem iudicium existente Deo, & homine, quod per incarnationem Verbi effectum est, subsecuta est in omnibus substantijs rationib[us] ingens corrusio, & diuisio irreconciliabilis, alij illud coletibus vt Deum, alijs contemnentibus, vt hominem affectatorem diuinitatis. Eiusmodi autem confusio, ac diuisio est summè disconueniens toti Républicæ rationali, & nociva super alia omnia mala iuxta illud Luca 13. 17. *Omne regnum in se diuisum desolabitur*: Desolatio enim est summum malum: Tunc quia indidem suborta est hominibus, & Angelis vehemens occasio grauissimè peccandi: exigente homine, hoc est, substantia paris, aut inferioris conditionis, cultum sibi deferendum, vt superiori; quod vehementer impellit ad contradicendum, vt eventus ipse abunde comprobavit. *Positus enim est Christus in signum, cui contradicetur*; in lapidem offensio[nis], & petram scandali; in laqueum, & ruinam multorum, vt haberur Isa. 8. 14. Luca 2. 54. ad Rom. 9. 32. & 33. Occasio autem contradicendi Deo est maximum malum,

&c

214 Liber IX. De Mysterio Incarnat.

& summe disconueniens post ipsum peccatum contradictionis.

3. Specialiter respectu Anglorum. Quia per incarnationem Verbi diciderunt a praeminentia sibi connaturali supra homines, & coacti sunt se submittere homini. Quod est valde acerbum, & disconueniens naturali appetitui praelectionis, & contradicens ordini rerum connaturali. Violentum namque est tam respectu superioris, quam respectu inferioris, naturaliter superiorem constitui inferiorum inferiori se; cum vnumquodque in loco, & ordine suo conquiescat tanquam in centro, a quo non contingit quidquam diuelli absque violentia.

4. Respectu irrationalium. Quia haec ob suam limitationem, & coarctationem ad bonum particulare sunt incapacia omnium donorum, & perfectionum supernaturalium: ideoque nullum bonum, nulla perfectio resultare in illa potuit ex mysterio incarnationis. Ergo hoc mysterium non fuit conueniens positivè respectu eorum. Immo fuit disconueniens. Quia Christus Dominus ad manifestandam suam Divinitatem latenter sub obscuro humanitatis regimento, oportuit ut magnis, & frequentibus miraculis suis, & suorum discipulorum, turbaret ordinem elementorum, & mixtorum, impediendo operaciones eorum connaturales, eademque dimouendo a suis sedibus, & suo existendi modo, quae sunt violenta, & repugnantia innato appetitui, adeoque disconuenientia.

5. Non est magnum miraculum id euenire, quod Deo simul, & creaturis conuenit, & vtrorumque proinde inclinationi est conforme. Immo esset magis mirabile, si id non eueniret. Mysterium autem incarnationis est maximum miraculum, & miraculum miraculorum a sanctis Patribus praedicatur. Ergo siquidem est Deo conueniens, non potest simul esse conueniens creaturis.

Resp. Omne bonum creaturæ consistit in propinquitate ad Creatorem; & eò plus participat de bono, quod plus accedit ad ipsum: Sicut corpora eò sunt magis lucida, quod sunt propinquiora soli. Deus enim est principium omnis boni ad eum modum, quo Sol est principium lucis iuxta illud Iacobi 1.17. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum.* Vno autem hypostatica est summa propinquitas creaturæ ad Deum. Eadem igitur est sumnum bonum creaturæ, & summe conueniens eidem. Quia verò non expediebat Deum omnibus creaturis, aut etiam multis immediate vniuersi, electa est ea potissimum substantia, in qua cætera omnia quodammodo conuenirent, & continerentur, tanquam in eorum omnium confinio, ac compendio. Talis nimis est humana natura conueniens cum puris spiritibus ratione spiritualis, & cum rebus materialibus ratione corporis, & omne genus perfectionum, ac operationum illis diuissim conuenientium in se complectens indiuersum. Quia de causa homo dicitur parvus mundus. Conuenientius igitur fuit, respectu totius vniuersi humanitatem potius, quam villam aliam naturam assumi, ut inde in omnes creaturas nouus dignitatis splendor, & augmentum bonitatis redundaret iuxta illud ad Ephes.1.10. ex sensu Irenæi: *secundum beneplacitum eius, quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum, inſtrauare omnia in Christo, que in calis, & que in terra, in ipso.*

Ad 1. Appetitus innatus cuiusvis entitatis, ut potè inditus, ac directus cognitione, & voluntate agentis vniuersalis, & ordinatus primario ad bonum itidem vniuersale, ferrur ad omnia bona absolute possibilia tali entitati, collectiù quidem in ea, quae sunt mutuò compessibilia; disiunctiù verò in ea, quae sunt incompossibilia. Vnde licet absolute non debeat yl-

li entitati, ni siquid est insimum inter bona sua inuicem incompossibilia; si tamen ei fiat gratia alicuius præstantioris, vel etiam præstantissimi, nulla propterea fit illi violentia. Immo magis eius appetitus expletur. Nullam igitur violentiam passa est humanitas Christi ob defectum subsistentia sibi debita connaturaliter. Quia loco eius data est subsistentia diuina magis perficiens. Lapis autem ideo violenter in aere detinetur, quia is locus non est ipsi melior, sed deterior, quam qui est inferior, & ei connaturalis.

Art. 1. Ad 2. Falso imprimis supponitur, vt ostensum est, incarnationem non fuisse conuenientem humanitati assumptæ, eamque iam assumptam non fuisse idoneam, ex qua, non quidem æquale, maximum tamen absolute bonum in cætera omnia redundaret. Deinde tamen Verbum incarnatum non fuisse, extitisset diuissio piorum, & impiorum; accedentium ad Deum, & ab eodem multipliciter recedentium; eaque diuissio fuisse multò perniciosior, abeuntibus multò pluribus in partem deteriorem, quos Christus in viam salutis reduxit meritis, & exemplis suis, atque doctrina.

Art. 2. Quod ad desolationem attinet, inducunt illam quidem in omnes diuisos diuisiones fundatae in adhæsione vtriusque partis ad bona temporalia; quia haec bona sunt multò minora, quam sint ipsi, qui ob illa se inuicem deserunt, atque inimicos mutuò redundunt. Vnde consequitur defectus mutuò iuaminis, consolacionis, & officiorum, & seminarium continua sollicitudinis, mutuæ amaritudinis, ac vexationis, atque malorum innumerabilium. Homo enim homini Deus, & homo homini lupus, vt dicitur. Vtraque igitur pars, atque adeò tota collectio, totumque regnum sic diuisorum in magnam incidit miseriam, ac desolationem. At diuissio fundata in adhæsione vnius partis ad Deum, solum inducit desolationem in eam partem, quæ simul diuinditur, ac recedit à Deo eamque incomparabiliter inuicem, quam sit felicitas adhærentium Deo, qui est omne bonum, & a quo nihil existentium tantudem recedere potest quantum eidem coniungitur, qui ex toto corde ipsum diligit. Huiusmodi autem fuit diuissio subsecuta ad existentiam Christi; quatenus ipse quibusdam fuit causa adhæsionis ad Deum, & alijs occasio recedendi ab eodem. Igitur Verbi incarnationis maioris boni causa fuit, quam mali occasio; nec desolationem, vel etiam occasionem in totum regnum inuexit.

Art. 3. Denique durum perfectò est deferre cultum aequali, vel inferiori manente aequalitate, aut inferioritate. Idem tamen est omnino rationabile, ac debitum, superaddita aequali, seu inferiori, perfectio, & bonitate, per quam iam excedat absolute. Humanitas Christi per vniōem ad Verbum perfecta, & dignificata est super omnia pure creata. Quare Christus positus est in lapidem contradictionis; in laqueum, & ruinam solum respectu iniquorum nolentium parere rectæ rationi, & iustissimis diuinæ sapientie legibus. Quod & diuinitati conuenit secundum se præcisè considerare.

Ad 3. Pater ex dictis. Angeli enim deciderunt a praeminentia connaturali positò a parte rei aliquo meliori, ac præstantiori, ex quo in ipsis maiora bona redundarunt, quam futurum esset bonum præminentiae connaturalis supra omnes homines. Et vniuersaliter magis interest inferioris, quam superioris coexistentia vtriusque, quia plus boni redundat ex præstantiori. Interfuit igitur Angelorum Verbum incarnari.

Ad 4. Irrationalia habent rationem puri medij respectu rationalium; nec sunt amabilia propter se, sed præcisè vt vtilia alteri. Medijs autem hoc vnum est conuenientissimum, vt in altissimum finem ordinentur;

ordinanter; quod consecutum est ex incarnatione Verbi, hominibus, & Angelis eleuatis eius beneficio ad præstantissimum perfectionis gradum. Et quia miracula iuuant ad hunc finem, propterea non sunt contra, sed supra naturam elementorum, & mixtorum; nec cōtradicunt simpliciter appetui innato, quia sunt conformia inclinationi ad bonum vniuersi, quia cunctis entitatibus inest, & præualet absolute inclinationis ad bonum cuiusque particulae.

Ad 5. Inde est de ratione maximi miraculi, ut maximè deceat Deum, sicut nobis maximè vtile. Vnde euentus miraculoso non sunt mirabiles ex defectu conuenientiae respectu Dei, & nostri; sed ex defectu virtutis, & dispositione contraria in causis naturalibus, quae sunt mensura nostra cognitionis naturalis. Vnusquaque enim miratus effectus, quorum causa excedit sphearam suæ cognitionis; & si quidem hic excessus fuerit per se, effectus erit verum miraculum; sicut minus, quasi miraculum. Mysterium autem incarnationis in se, & in sua causa excedit per se nostram cognitionem naturalem, & quidem omnium maximè.

Q V A E S T I O IV.

Virum Incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria, ac minimè libera Deo?

Videntur fuisse. 1. Quia Incarnatio est conformis inclinationi diuinæ. Vnumquodque enim naturaliter inclinat in id, quod est sibi conueniens, & incarnationis est Deo conueniens, ut dictum est. Inclinationi autem diuinæ resistit minimè potest; quia Deus violentiam pati non potest, & quia omnis eius inclinatio est essentialiter infinita, ac proinde inducit suum terminum infinita vi incapaci resistentiae, estque incompossibilis cum omni inclinatione contraria; cum omne infinitum exterminet à se totum contrarium. Impossibile igitur fuit Deum non incarnari.

2. Essentialis Deo est, ut omnes eius actus sint optimi, id est, tales, ut meliores esse non possint: Atque actus optimus est, qui prosequitur optimum obiectum, & fugit ab eius contrario; cum bonitas actus dependat à bonitate obiecti. Mysterium autem incarnationis est obiectum optimum inter omnia possibilia, certè eius oppositum non est aquæ bonum. Essentialis igitur, ac minimè liberum Deo fuit, ut haberet actum prosecutuum huius mysterij, & impeditum priuationis eius.

3. Deus est specialiter laudabilis ob decretum incarnationis, nec esset aquæ laudabilis, si non contulisset nobis istud beneficium. Repugnat autem deesse Deo aliquem laudis titulum, aut esse minus laudabilem, quæcum est; quia repugnat deesse ipsi aliquam bonitatem, aut esse minus bonum, quæcum sit. Atque laus proportionatur bonitati cuiusque rei.

4. Augustinus 3. de libero arbitrio cap. 5. *Quidquid, ait, tibi vera ratione melius occurrit, hoc scias esse Deum.* Nihil autem melius vera ratione occurrit, quæcum mysterium Incarnationis. Neque verò possum inde rectè deducere, scire, ac pro certo supponere, ut ibi contendit Augustinus, Deum illud fecisse, si nulla nihilominus ad idem volendum necessitate tenebatur. Ergo Deus cum aliqua saltet morali necessitate, & non cum omnimoda indifferentia, ac plena libertate decrevit existentiam huius mysterij; ut multis aliis similibus testimoniis suadere conantur Granados, & Montoya.

Attic. 7. Resp. Nihil creatum utcumque excellens,

præcisè ob magnitudinem suæ perfectionis, potest inducere aliquam, vel minimam necessitatem in voluntatem diuinam. Quia Deus neque ut sit, neque ut perfectè beatus sit, indiget vlla re creata, iuxta illud psal. 15.2. dictum Deo ex persona Christi, ut vult ibi Augustinus: *Bonorum meorum non es.* Quia Deus est omne purum bonum adæquatè sibi sufficiens, nullumque patiens defectum. Qui autem nulla re indiget, nullius rei volenda necessitatem subire potest. Et patet specialiter in Deo: quia quævis necessitas alicuius rei volenda volitione essentialiter inducitur ipsius; qualis est omnis volitio efficax Dei, est aliqua impossibilitas existendi absque illa re; siquidem est aliqua impossibilitas existendi absque ipsius volitione essentialiter inseparabili ab eadem. Nulla autem est manifestior indigentia alicuius rei, quæ impossibilitas existendi absque illa. Nulla igitur Deo, vel minima necessitas conuenit respectu vlliū obiecti creati, ratione qualisunque bonitatis eius; sed plena, & perfectè æquilibris indifferentia, atque summa contemendi, ac committendi facilitas. Quod est argumentum eiusdem Augustini quæst. 22. ex 83. *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas. Vbi nullus defectus, nulla indigentia. Nullus autem defectus in Deo: Ergo nulla necessitas.*

Att. 2. Rursus qui vult aliquid ut finem, & alia ut media, hæc vult cum omnimoda libertate, ac indifferentia, si nullatenus sunt necessaria ad illud. Qui enim vult sanitatem ex. gr. non propterea cogit velle, que non sunt necessaria ad illam. Sed Deus vult suam bonitatem, ut finem, & omnia creata, ut media, iuxta illud Proverb. 16. 4. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus, & nihil creatum est necessarium ad plenitudinem bonitatis in Deo.* Ergo Deus vult omnia cum omnimoda libertate, ac indifferentia, de quo videri potest qu. 20. de Deo. Ergo etiam mysterium incarnationis, quatenus in tempore existens, & in se includens aliquid creatum, vult cum eadem indifferentia, & libertate; nec vllam vel minimam illius decernendi patitur necessitatem.

Ad 1. Tam incarnationis, quæ coetera omnia creatura sunt conformia inclinationi diuinæ purè approbativa, ac benevolæ; non verò lucrativa, & impellenti ad beatitudinem, aut perfectionem aliquam eius, cui inest. Inclinationis autem purè approbativa, ac benevolæ, nullam sibi adjungens indigentiam, aut vitalitatem sui termini, nullam inducit necessitatem, aut vim determinatiam ad volendum eundem terminum, ut dictum est. Vnde Deus, tametsi incarnationem efficaciter noluisse, non propterea eiusmodi sua inclinationi restituisse, quatenus resistentia dicit violentam impeditiōnem conatus alicuius tendentis ad aliquid, tanquam vtile conanti; sed præcisè quatenus dicit puram non perventionem ad terminum, ad quem absolute peruenire poterat inclinationis ex natura sua. Quod nullius est incommodi, nec infinitudini contradicit; præsertim cum Deus infinitam similiter inclinationem purè approbatiam habeat ad priuationem creatarum omnium imperfectionum, sine quibus nihil creatum esse potest; adeoque detur perfectum æquilibrium inclinationis diuinæ necessariæ.

Ad 2. Bonitas actus dependet adæquatè ex bonitate motus formalis, non verò ex bonitate obiectorum materialium. Motuum autem formale adæquatum omnium actuum diuinorum est sola bonitas diuina, & creata omnia sunt obiecta materialia. Vnde omnes actus diuini sunt necessarii summè perfecti, quidquid denum circa creatam qualibet decernat.

Ad 3. Deus non esset aquæ laudabilis à nobis laude gratificanti, si noluisse incarnationi. Quia non contulisset tam magnum beneficium; ideoque non fuisset

tanta

tanta gratitudinis materia. At laude magnificente tū etiam fuissest æquæ laudabilis, quantum est ex se, quia habuisset totam eandem bonitatem, licet minus laudandus a nobis foret ob defectum cognitionis, quatenus innouit magis bonitas Dei executione incarnationis. Itaque solum in nobis fuissest defectus, & bonitatis accepto minori beneficio; & cognitionis, quam gignit meliorum de bonitate diuina beneficium Dei maius; nullus verò defectus in Deo fuissest.

Ad 4. Illud testimonium Augustini accipendum est in sensu, qui confert ad scopum eorum librorum, in quibus disputatur contra Manichæos, non de necessitate absolute Dei ad faciendum aliquid, quam negat Augustinus in loco citato, & s̄p̄e alibi; sed de necessitate faciendi optimum absque illa mali admixtione, aut peruersione ordinis congruentis rebus factis, ex suppositione, quod operetur aliquid ad extra. Nos autem quæsiuimus absolute, nulla facta suppositione de necessitate incarnationis secundum se præcisè consideratæ. Atque hoc ferè modò explicanda sunt cetera testimonia, quæ opponuntur ab illis authoribus.

Q V A E S T I O V.

Vtrum incarnationis Verbi Diuini fuerit necessaria, ac minimè libera ex suppositione Orbis conditi, aut peccati commissi?

Videntur fuisse 1. Ex suppositione orbis conditi. Quia qui sapienter operatur necessè est, ut velit finem ex suppositione quod velit ea, quæ habent rationem mediæ respectu talis finis. Deus autem non potest nisi sapienter operari, & omnia creata distincta à Christo habent rationem mediæ respectu Christi, iuxta illud 1. ad Cotint. 3. 23. ex communi interpretatum: *Omnia vestra sunt. Vos autem Christi, Christus autem Dei.* Id nimur suum cuiusque est, quod ad ipsum, ut ad finem ordinatur, ut dictum est qu. 2. de iust. Eadem igitur ratione dependentia mediiorum à fine, ob quam impossibile fuit Deum velle, quæ sunt infra hominem, quin vellet ipsum hominem, & ex amore hominis; aut velle Christum, quin vellet seipsum, & ex amore sui ipsius; impossibile etiam fuit, ut vellet nos, & quæ infra nos sunt, quin vellet Christum existere, & ex amore Christi cætera.

2. Immodicabile repugnat quemquam velle media, quin velit finem. Quia media sicut nullam habent utilitatem, aut bonitatem, ita nec amabilitatem habent ullam, nisi in ordinem ad finem. Quia de causa dixit Arist. *Quod nemo desperans de fine operatur.* Ergo Deus non solum inutiliter, atque ideo insipienter operatus fuissest; sed etiam fecisset aliquid univerſaliter repugnans ex terminis, si orbem conderet de cœnisset, quin decerneret existentiam Christi.

3. Impossibile fuit existere Christum, & nullam aliam creaturam existere; cùm Christo Dominus rebeat ex natura rei subordinatio, & v̄sus aliarum creaturarum. Maior autem est dependentia mediiorum à fine, quā è conuerso. Ergo magis impossibile fuit existere cæteras creaturas, & non existere Christum.

4. Ex suppositione peccati. Quia si posito peccato originali Deus non prouidisset de remedio per sanguinem Iesu Christi, totum genus humanum æternaliter periret; quod continet duplex inconveniens. Alterum est immisericordia, & crudelitatis in Deo nolente impidire, cùm facilissime posset, & absque ullo suo dispendio, summam in æternum miseriā multitudinis propè infinitæ. Alterum est

mutabilitatis, aut impotentia in eodem; siquidem humanum genus conditum ab ipso fuit ex intentione beatitudinis hominum, quæ intentio mutata, vel frustrata fuissest, nullo homine beatitudinem obtinente. Vnde vterius consequitur humani genetis conditionem reddendam fuisse omnino inutilem, & absoluē damnosam. Quod vnde cunque prouenit, repugnat operi diuino: Deus enim, & natura nil perperam faciunt, nedium perniciosæ.

5. Ut nuper ex Augustino dicebatur, Deus, ex suppositione, quod operetur, necesse est, ut faciat, quod optimum factu est. Ex suppositione autem orbis conditi, & peccati permisso, optimum factu erat, ut Deus miseretur generis humani per redempcionem Iesu Christi, iuxta illud psalm. 144. *Misericordies eius super omnia opera eius.* Quia de causa præstantissima quæque Dei opera attribuuntur misericordia toto psalmo 135. Primo vniuersim versu 4. *Qui facit mirabilia magna solus, quoniam in eternum misericordia eius.* Deinde singillatim. Ergo ad utramque eam suppositionem, prout de facto contigit, necessariæ consecuta est incarnationis Verbi Diuini.

Resp. Pertinet quidem ad iustitiam Dei, quod vniuerque rei, ex suppositioneq; udd eam creare velit, prouideat bona eidem conaturalia iuxta dignitatem ipsius, & prout competit eius naturæ, eaque propter talia bona habent ex tali suppositione aliquam necessitatem, ut sint. At verò, quod Deus alicui rei conferat, quod excedit eius dignitatem, & est supra naturalem eius conditionem, pertinet ad liberalitatem, & voluntatem purè gratiosam. Nec debetur ex iustitia, etiam facta suppositione existentiae talis rei. Est autem supra dignitatem naturæ humanae, quod Verbum diuinum illi immediate vniatur, utque idem sit Deus, & homo per identitatem persona. Ergo existentia huius vniuersis nullatenus debebatur naturæ humanae; ac per consequens neque toti rerum naturalium collectioni; sed illis suppositis adhuc fuit purè liberaliter, ac gratiosè collata. Iam verò superaddito peccato aucta est hæc indignitas humanae naturæ, quæ scilicet per peccatum vilescit, sitque deterioris longè conditionis, quā est ex se. Ergo ex suppositione peccati, multò minus fuit debita eadem vno. Cùm igitur suppositio nullum inducens debitum alicuius rei conferenda, conferens libertatem relinquat in eodem statu, atque erat antea, patet Deum cum plena, & perfecta indifferentia decreuisse incarnationem Verbi, nihil obstante utraque ea suppositione.

Ad 1. Media intrinsecè, ac determinatè ordinata ad aliquem finem non possunt esse volita, quin sit volitus ipse finis; sed ab eo dependent magis, quā è conuerso. Res tamen naturales non sunt talia media respectu Christi: Nam quæ sunt infra hominem, ordinantur intrinsecè, tanquam ad suum finem naturalem, ad homines, & Angelos, qui sunt voliti ratione sui quoad utilitatem, nec habent naturaliter aliquem ulteriorem finem infra Deum. Quare ex suppositione quod Christus existat, homines, & Angeli, & omnia, quæ sunt infra ipsos, sunt propria Christi, cumque respiciunt tanquam suum finem. Verò quia hæc suppositio, & subordinatio ad eam consequens, erat supra eorum dignitatem, & cum exaltatione rerum omnium naturalium maiori, quā quæ ipsarum naturæ conueniret; propterea non ita conueniebat existentia rerum naturalium existentia Christi, siicut connectitur existentia hominis existentia cœm, quæ sunt infra hominem; & existentia Dei existentia cuiuslibet alterius rei. Ex quibus patet ad 2. & 3.

Ad 4. Non est vitium oppositum misericordia infligere illud malum, aut non impedire, quod quisque meretur

meretur ratione peccati, sed est omissionis cuiusdam operis misericordiae per opus iustitiae. Vnde Deus crudelis nequaquam fuisset, sed solum minus misericors, & magis iustus, quantum ad opus exterius, si totum genus humanum mansisset aeternaliter priuatum beatitudine supernaturali ratione peccati originalis. Nec propterea intentio diuina mutata aut frustrata fuisset. Quia Deus voluntate creandi homines, non intendit absoluere, sed tantum conditionate beatitudinem supernaturalem eorum, vel omnium, vel aliquorum; atque conditio non substituit ex culpa primi hominis, quæ in ceteros redundauit. Nec rursus inutiliter conditum fuisset genus humanum; tum quia plures nihilominus confecuti fuissent beatitudinem naturalem; tum quia in omnibus mansisset bonum substantiale naturæ manifestans bonitatem, & misericordiam Dei, ex qua processit, & malum peccatum manifestans eius iustitiam.

Ad 5. Augustinus dicebat: Id à Deo factum sciri, & tanquam certum supponi debere, non quod absolute melius est, sed quod nobis vera ratione melius occurrit. Nostra autem ratio iudicat non ex immediata, aut adæquata omnipotentiae diuinae cognitione, sed ex coniunctione naturæ, & exigentia intrinsecæ rerum creatarum; intra quem ambitum dictum est, Incarnationem Verbi Diuini minimè contineri. Deinde illis testimoniosis minimè probatur opus, in quo præminet misericordia Dei, esse melius quam opus, in quo præminet eius iustitia. Misericordia enim Dei dicitur super omnia opera eius, non propter maiorem eius excellentiam, sed, ut exponit ibi Augustinus, propter universalitatem, quatenus Deus misericordiam exercet in omni opere suo; quod & iustitiae eius commune est, iuxta illud Psalm. 24. 10. *Vnde se via Domini misericordia, & veritas. Similiter cum dicitur: Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in eternum misericordia eius: non redditur causa, ob quam Deus solus mirabilia magna faciat, ut enixè idem Augustinus ibi contendit; sed ob quam exhibenda sit, tanquam Autori magnorum mirabilium, confessio laudis, de qua est totus ille psalmus, & ad quam misericordia potissimum diuina efficacissimè permutet: quatenus Deus potentiam suam parcendo maximè, & miserando manifestat. Quia per misericordiam parentem superat resistentiam indispositionis subiecti prouenientem ex peccato, quæ est omnium maxima resistentia; & indispositione respectu beneficiorum Dei.*

Q V A E S T I O N I V I .

Vtrum Incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria ex natura rei ratione eleuationis hominum in finem supernaturalem.

Videntur non fuisse. 1. Quia dona supernaturalia pure creata, quibus homo eleuantur formaliter ad beatitudinem supernaturalem, distant multò magis ab excellentia gratiæ vniuersitatis, quā res ordinis naturalis differt ab excellentia corundem donorum. Sed res ordinis naturalis non inducunt necessitatem ex natura rei existentia eorum donorum. Ergo multò minus eadem dona eandem gratiæ vniuersitatis necessitatem inducere valent. Nempe connexio intrinseca unius rei cum altera prouenit ex affinitate, & proportione inter ipsas.

2. Si dona supernaturalia pure creata, per quæ homines eleuantur, inducerent naturali necessitate existentiam Christi Domini, oportuisset ut ipse existeter ab initio mundi. Quia ex tunc extiterunt ea dona, & quod cum aliquo connectitur ex natura rei,

R. P. de Espanza Cursus Theol. Tom. II.

inducit eius existentiam pro quocunque tempore ipsum existit, ut patet in sole, & luce, igne & calore, aliisque similibus. Incepit autem existere Christus Dominus multo post: *Vbi venit plenitudo temporis*, ut dicitur ad Galatas 4.4. & in medio annorum, ut habeatur ex Abacuc 3. 2.

3. Si hominibus eleuatis in finem supernaturalem eò ipso deberetur Incarnatio Verbi Diuini, gratia vniuersitatis non esset donum distinctum à dono eleuationis, eadem planè ratione, qua bonum ingenium, bona indoles, & similia, non distinguuntur in ratione gratia à dono creationis. Sequela autem videtur absurdula: Quia per alia dona gratiæ habetur solum participatio, & similitudo diuinæ naturæ, per gratiam vero vniuersitatis habetur ipsum esse diuinum intrinsecè communicatum naturæ creatæ. *Quod patet habere rationem gratiæ longè diuersam, & pertinentem ad aliud genus.*

Art. 1. Resp. Dupliciter contingit vnam entitatem, aut genus rerum inferre naturali necessitate alienam entitatem, aut genus rerum. Primo ratione sua perfectionis, & abundantia bonitatis cum virtute illam, aliis communicandi. Secundo propter defectum perfectionis, & capacitatem illius ab alio recipiendæ; ut appareat in connexione mutua, quæ est inter corpora caelestia, & sublunaria; quatenus hæc ab illorum influxu dependent. Ex utroque vero capite maior perfectione vnius extremiti connectitur cum maiori perfectione extremiti alterius; quod enim maior est perfectio effectus, eo postulat maiorem perfectionem in causa ipsum continentem; & quo maior est perfectio causæ, eò est magis communicatio bonitatis, & indæctua præstantioris effectus. Et similiter subiectum quod est nobilis dispositum, eò est magis idoneum, & congruum, in quod compleatur tota actiuitas, & influentia principij nobilioris.

Art. 2. Christus autem Dominus est principium donorum gratiæ nobilissimum simpliciter inter omnia, quæ per Dei potentiam fieri possunt, in quo videbatur inhabitare omnis plenitudo divinitatis corporaliter, ut dicitur 2. ad Coloss. 9. Et in quo proinde sunt omnes Thesauri sapientiae, & scientie absconditi, ut habetur ibidem 3. Et quem propterea donando, omnia nobis donavit Deus, ut dictum est ex 8. ad Rom. 3. 2. ut nihil prorsus superfit melius, quod per illum aliud principium nobilis communicari à Deo nobis possit. Rursus dona, quibus de facto eleuantur homines immediate in finem supernaturalem, teneunt primum locum inter omnia dona puræ creatae absolute possibilia: Tum quia ipse finis est vísio, & possessio Dei, quo nihil altius puræ creaturæ contingere potest; cum per nihil aliud magis assimilari Deo, & approximare possit. Atque media summo fini proportionata oportet esse summæ perfectionis in genere medijs. Tum quia ea dona data sunt in præmium meritis Christi, quibus nullum aliud meritum maius esse potest. Atque præmium summorum meritorum oportet esse summum, quantum capacitas eorum, quibus applicantur, permittit. Tum denique, quia si quid præstantius supereret, non omnia nobis cum filio donaret aeternus Pater, quod est contra testimonium Pauli modo citatum. Connectitur ergo ex natura rei existentia Christi cum nostra eleuatione, & hæc viciissim cum illa; & utralibet ad alteram naturali necessitate eō sequitur, cum altera principiū summū infra Deum, altera effectus summos infra hominē Deum in se contineat.

Art. 3. Eandem horum donorum connexionem cum Christo multiplex eorum consideratio vterius persuadet. Primo per habitus virtutum supernaturalium instruitur homo ad mores plane diuinios, iuxta illud Matth. 5. 48. *Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester caelestis perfectus est.*

T

Ad

Ad capessendam autem arduam tam altam, & diuinam vsque ad eò referentis perfectionis viam, necesse fuit ex natura rei duotorum habere, & exemplar hominem Deum, ut filij adoptiui filio naturali sibi conspicuo conformarentur. Nam, vt ait August. serm. 9. de Natiu. Domini sub initium: *Homo sequendus non erat, qui videri poterat; Deus sequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo sequeretur, Deus factus est homo.* Hanc ipsam existentiam Christi necessitatem docet determinatè de fide 11. de Ciuit. c. 2. & de Spe etiam, & charitate efficaciter vrgit 13. de Trinit. c. 10. Secundò per hos habitus reddimur capaces ad agendum familiariter cum Christo cognoscendo gradum dignitatis ipsi conuenientis; percipiendo omnia eius mysteria, & doctrinam; promittendo mutuò sperando, & exequendo, quæ decent homines admissos in consortium diuinitatis; & quod hæc omnia includit, exhibendu inuicem dilectionem verè amicabilem, & fraternalm, vt habetur toto c. 15. Ioann. præsertim ad medium: *Iam non dicam vobis seruos; vos autem dixi amicos: Quia quacunque audiri, &c. Et Marc. 3, 35. Qui enim fecerit voluntatem Dei, (quod ipsum per hæc gratia dona exhibetur) hic frater meus, & soror mea, & mater est.* Habitus autem ratione quorum connaturale est sic agere cum Christo, nequit non esse, plusquam explicari possit violentum, & innaturale eodem carere. Quia nihil aliud explere potest connaturalē tanti boni capacitatē.

Art. 4. Tertiò specialiter gratia habitualis, eadem ratione, qua nos facit filios Dei, & hæredes, facit etiam cohæredes Christi, iuxta illud 8. ad Rom. 17. *Sunt filii Dei: si autem filii, & hæredes; hæredes quidem Dei; cohæredes autem Christi.* Facit autem filios, & hæredes Dei ex sua natura absolutè, & non ex suppositione sibi accidentalē; ac proindè non est illi accidentalē; sed per se debita suppositio existentia Christi essentialiter requisita ad cohæreditatem. Quare non est supra naturam habitus fidei, vt credat existentiam Christi, vtque ab ipso doceatur fidelis, similiterque est connaturale habitui spei, vt speret aduentum Christi, vtque speret in ipso. Inter potentias autem, & habitus, eorumque obiecta connaturalia, datur mutua connexio naturalis, vt inter visum, & colores, auditum, & sonos, & subiecta, quibus hæc naturaliter insunt. Quintò connaturale Christo fuit, vt faceret opera, quæ testimonium perhiberent de ipso, vt dicētum est ex Euangelio Ioannis. Testimonium autem nullum perhiberent, si non existerent homines instruti fide, qua valerent eorum significationē percipere. Necesse igitur fuit ex natura rei, vt existerent homines instruti fide ex suppositione existentia Christi. Notatum verò modò fuit eandem esse connexionem habituum cum suis obiectis, quæ est è conuerso.

Art. 5. Denique in sacris litteris passim comparantur Christus, & fideles, vt caput, & membra: vii. & palmites; sol, & stellæ; lux, & radij; fons & riui; quæ & similia per multa denotant mutuam intrinsecam habitudinem, & connexionem; atque ex singulis eiusmodi totidem argumenta confici facile possunt in rem nostram expensis scripturæ locis, in quibus continentur, quæque infra producuntur opportunè.

Ad 1. Pro connexione vnius rei cum alia non attenditur mutua eorum proportio, & affinitas, quod entitatiuam perfectionem secundum se præcisè. Quia omnia creata connectuntur essentialiter cum Deo, à quo distant infinitè; sed attenditur proportio, & affinitas in ratione principijs, & effectus obiecti, & potentia exemplaris, & exemplati, & similium. Atque sub hac consideratione patet ex dictis ratio discriminis.

Ad 2. Christus est principium donorum gratiæ causalitatem meritoria; & dona gratiæ feruntur in ip-

sum, vt obiectum dirigente fide. Causalitas autem materialia Christi, cum operetur intentionaliter per dignitatem eius infinitam, vt existentem in cognitione diuina, à quo quis tempore in quævis quantumlibet distantia tempora protenditur. Fides similiter cum nihil videat, sed sit rerum non apparentium, & quæ bene fertur in absentia, & præsentia. Non igitur necesse fuit donis gratiæ purè creatis semper coexistere Christum, sed aliquando.

Ad 3. Quod est primum inter ea, quæ mutuo connectuntur, inducit in reliqua rationem debiti absolute, eisque detrahit rationem gratiæ specialis; qua de causa bona cuique connaturalia dicuntur indistincta à dono creationis in ratione gratia. Christus autem est primum inter omnia supernaturalia. Quare reliqua supernaturalia debentur ratione eius, nec habent secundum se rationem gratiæ distinctæ ab eodem. Deinde quod dona gratia purè creata connectantur cum Christo, illisque suppositis ipse debeatur, non minuit dignitatem, & estimationem gratiæ vniuersis; sed tantum manifestat excellentiam, & sublimitatem eorum donorum; quia connectuntur cum Christo tanquam cum proprio, & vno suo principio connaturali infra Deum.

Q V A E S T I O VII.

Vtrum Incarnatio Verbi Diuinifuerit necessaria ad tollendum peccatum.

V Idetur non fuisse. 1. Quia Deus per Incarnationem non est factus potentior quam esset ex se. Ergo peccatum, quod de facto abstulit mediante Incarnatione, & quæ bene auferre potuit ea non interueniente.

2. Ut auferatur iniuria alicui illata, non cum necesse est aliquid facere, qui eam pertulit, sed eum, qui illam intulit. Peccatum autem continet iniuriam illatam Deo ab homine, atque Incarnatio Verbi peracta est non homine cooperante, sed solo Deo. Ergo Incarnatio necessaria minime fuit ad eum effectum.

3. Ad auferendum quodvis malum sufficit tantum boni contrarij, vt ad auferendum quatuor gradus frigoris sufficiunt quatuor caloris. Bonitas autem Incarnationis incomparabiliter præminent malitia peccati. Ergo pro cius remedio non fuit necessarium tantum bonum.

4. Ut quis deponat offensionem conceptam ex iniuria alterius, non necesse est illum prius agere amicabiliter cum illo. Sic enim necesse esset iniuriam condonari antequam condonaretur. Deus autem volendo Incarnationem Verbi, egit amicabiliter cum hominibus, qui ipsum offenderant, iuxta illud Ioannis 3, 16. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum unigenitum daret.* Eo namque ipso contulit summum beneficium continens in se omnia bona, id est, omnes effectus amicitiae. Ergo non fuit necessaria Incarnatione, vt ea mediante perueniretur ad abolitionem peccati, & offensæ Dei.

Ref. Potest quidem Deus de potentia absoluta multipliciter infundere gratiam sanctificantem peccatori, nullo tamen pacto potest auferre ab illo peccatum, & condonare, nisi infundendo eam gratiam; in cuius videlicet priuatione peccatum lethale essentialiter consistit; vt dictum est, quæst. 5. de Iustit. Dictum autem est Incarnationem Verbi necessariam fuisse ex natura rei ad infusionem cuiusvis doni supernaturalis. Necessaria igitur fuit etiam ad abolitionem peccati; siue Deus vellet condignam eius satisfactionem exigere, siue nollet; de quo modo præscinditur, & q. 9. inquiretur. Quare licet Deus de potentia

potentia absoluta potuerit auferre peccatum tam originale, quā quoduis personale, absque interventione Christi Domini, & meritorum eius de quo dubitandum nullatenus est; congruentius tamen, & rerum naturis absolutè accommodatum fuit, ut non nisi per Christi merita tantum, ac tam sublimè beneficium exhiberet; quod docet August 13. de Trinit. cap. 10. initio, dicens: *Modum alium nostra liberatio- nis Deo non defuisse, cuius potestati cuncta equaliter subiacent; sed sananda nostra misericordia convenientiorem modum alium non fuisse, nec esse oportuisse.* Quo gene- re locationis significare solet Augustinus necessita- tem naturalem vnius rei ad aliam.

Ad 1. Necessitas naturalis interponendi causas se- cundas efficienes, & materiales pro aliquibus effe- ctabus, & formis producendis, nunquam fundatur in insufficiencia virtutis diuinæ, sed in natura effectuum, & formarum; quatenus talis effectus ex sua natura est participatiuus, & manifestatiuus virtutis à Deo communicatae tali cause secundæ, ut fumus ignis, & sublunaria cælestium: atque talis forma est similiiter perfectiua talis subiecti, ut calor ignis, & dona su- pernaturalia naturæ rationalis. Necessitas igitur in- carnationis, ad ablationem peccati, non est ex defec- tu virtutis in Deo independenter ab Incarnatione; sed quia ablato peccati est donum supernaturale purè creatum; atque omne tale donum est partici- patiuum, & manifestatiuum virtutis præexistentis in Christo, aut ad eum præficationem ordinatum. Itaque Deus potuisset æquè facile auferre peccatum absque Incarnatione, sed non modo connaturali.

Ad 2. Injuria illata Deo hoc inter alia differt ab aliis injuriis, ut non Deo, sed injurianti noceat. No- cet verè priuando eum gratia gratum faciente, qua non humanarum virium, sed diuinæ potestatis est opus. Quare ut alia injuria auferantur per solum opus injuriantis, rependendo bonum ablatum injuriati; injuria tamen, qua aduersus Deum committi- tur, non nisi Deo præoperante auferri potest.

Ad 3. Ut forma immediate exclusiva mali non ne- cessariò debeat præminere bonitatem sua malitia præexistenti, debet certè præminere causa eam for- man inducens; quia debet aduersus vim mali præ- valere. Christus autem est causa inductiua gratia, per quam immediate excluditur peccatum.

Ad 4. Non solum is diligere dicitur, qui alium prosequitur amore amicitie, de cuius ratione est mu- tuaedamatio; sed etiam qui operatur ad induc- tionem amicitiae ea præstante, per quæ inimicitia abo- liri, & amicitia stabiliri possit. Atque hoc modo di- lexit Deus peccatores per decretum Incarnationis, nondum depoſita penitus offensione, nec condonato peccato, sed posita existentia Christi, qui est causa sufficiens, per quam ad condonationem peccati, & stabilimentum mutua amicitiae perueniri possit. *Commendat enim, ut ait Apostolus 3. ad Roman. 8. Charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus (hoc est in sensu compagno pecca- ti & offensionis) Christus pro nobis moriens est. Malitia magis iustificati nunc (scilicet formaliter, & non tantum causaliter) in sanguine ipsis salvi erimus ab ira per ipsum.* Non igitur condonatio condonationem peccati, & offensæ; sed causa effectum condonationis, & initium amicitiae consummatione eius antecessit.

Q V A E S T I O N E VIII.

Vtrum malitia peccati sit infinita?

V idetur esse simplicitur infinita. 1. in ratione offensæ. Quia quolibet peccatum lethale ha- R. P. de Esparraga Curs. Theol. Tom. II.

bet rationem offensæ respectu Dei. Ratio autem offensæ crescit cum proportione ad dignitatem offensi, & utilitatem offendentis, ut docet Aristot. 5. Ethic. c. 5. Immò, ut quibusdam videtur, ea dignitas, & utilitas, vel saltem altera offensam intinsecè con- stituit. Ergo quando dignitas offensi est infinita, ut est dignitas Dei, & utilitas offendentis est itidem in- finita, ut est utilitas cuiusvis creaturæ comparata, cum Deo, ratio offensæ euaderet infinita. Quā in rem est satis nota vulgaris calculatio deducens sensim com- parationem ab infinito termino usque ad infinitum, & inde concludens infinititudinem in termino com- parato.

2. In ratione demeriti. Quia pena, quam mere- tur peccatum lethale, est simpliciter infinita, tum quia est æterna, atque quæque quilibet pena æter- na est simpliciter infinita; utpote æquivalens in- finita intensioni pena duranti ad tempus, sicut æqui- ualent pena, ut duo duranti per horam pena, ut unum durans per duas horas: Tum quia nullam penam infligere potest diuina potentia, qua superet dignita- tem peccati; immò qua infra illam non sit. Quia de causa communiter dicitur Deum punire citra condi- gnum, & misericorditer, nec oppositum contingere posse; atque demeritum insuperabile, immò & inadæquabile per potentiam punitiua infinitam oportet esse infinitum: Tum quia peccatum lethale priuat peccantem summo, & infinito bono, quod est Deus; atque quantitas mali, ac demeriti pensa- tur ex quantitate boni, quo priuat. Tum denum quia peccator est dignus annihilatione sui, atque an- nihilatio est malum infinitum, utpote transferens ad statum nocium distantem infinite ab statu bono existentia; cuiusmodi argumento probari solet crea- tionem esse supra omnem actiuitatem finitam. De- meritum autem inductiuum penæ infinite non po- test non esse infinitum, cum causa adæquata præser- tim æquiuoca non possit esse minor suo effectu.

3. In ratione iniustitiae. Quia peccator infert Deo affectiu infinitum malum, priuando ipsum infinito suo bono; Priuat enim illum ratione ultimi finis, id est, toto suo esse, dum collocat, quantum est ex se, ultimum suum finem in creatura. Neque verò peruer- sitas affectus, & magnitudo malitiæ eius pendet ab eventu: eadem enim est malitia, & iniustitia affectus, sive sequatur, sive non sequatur malum quod intèdit.

4. In ratione ineligibilis. Habet enim peccatum ineligibilitatem infinitam, quatenus nequit pruden- ter eligi pro vlo, seu malo vitando, seu bono acqui- rendo, tametsi per possibile, vel impossibile supponatur esse infinitum, quod vitandum, aut acquirendum esset commissio peccato. Infinita autem ineligibilitas est proprietas fundata in infinito malo.

5. In ratione incompensabilis. Quia ut exhibetur compensatio æqualis pro peccato, opus fuit satis- factio Christi, qua est simpliciter infinita. Infinitum autem est, cui nihil infra infinitum æquale est.

Art. 1. Resp. Malum est oppositum bono debito, & in priuatione boni consistit; ideoque quantitas mali mensuratur ex quantitate boni, quo priuat. Nam ut dicit Arist. 8. Ethic. c. 2. *Sicut bono opponitur malum, ita optimo opponitur pessimum;* & sic de cæteris inter- mediis proportionaliter. Inter ea verò, qua eodem bono priuant, illud est deterius, quod magis eo pri- uat; pessimum, quod eodem suminè priuat; & siquidem possibile fuerit, ut priuat infinitè, erit consequen- ter malum infinitum. Priuare autem magis, vel minus tripliciter contingit ex parte boni terminantis pri- uationis & totidem modis ex parte ipsius priuationis.

Art. 2. Ex parte quidem boni. Primo; quia auferun- tur plures gradus ipsius secundum se, aut communica- tionis ad subiectum quod priuat. Secundo; quia bo-

T 2 finit

num, aut communicatio sunt magis sua ipsius, qui priuatur, magisque debita eidem. Tertiò quia auferatur pro tempore longiori. Ratione ablationis plurium graduum boni secundum se, sunt deteriores aquæ quatuor gradus caloris, quæm duo: quia per quatuor priuatur pluribus gradibus frigoris sibi debiti, quæm per duos. Et similiter homini quatuor gradus sollicitudinis circa temporalia sunt deteriores quæm duo: Quia per quatuor impeditur à pluribus gradibus communicationis Dei consistentis in cognitione, & amore iphius, quæm per duos. Ratione maioris debiti, aut fuitatis, est deterior priuatio boni habiti recipia, aut pleno dominio, quæm habiti spontantum, aut iure feudali, vel vsufructu. Ratione longioris durationis est deterior peccatum lethale, quæm veniale: quia hoc pro tempore determinato, illud sine fine priuat beatitudine.

Art. 3. Similiter ex parte priuationis augetur malitia. Primo quia bonum in quo proxime fundatur priuatio, est maius secundum speciem, aut intentionem, vel alias circumstantias. Eo namque ipso agens inducitum mali difficultus cessat à nocendo, propter maiorem inclinationem, & adhesionem ad maius bonum. Quia de causa inter voluptates illicitas, earum prosecutio, cæteris paribus, est deterior, ac nocentior, quæ sunt maiores. Secundò quia magis communicatur subiecto. Quia de causa deterior est palato priuari perceptione cibi duleis per cibi amari perceptionem, aqua priuari frigore per calorem sibi inherentem; & intellectui priuari cognitione vera per errorem; quæ si priuenter bono sibi connaturali per aliquid purè intrinsecum incompensabile per se immediate cum tali bono. Tertiò quia redditur difficultior regressus in bonum, quo priuatur subiectum, ex quo capite infidelitas est deterior, saltim secundum quid, quæm omission actus præcepti charitatis, & quæm etiam odium Dei; quia infidelitas auferat radicem charitatem, redditque etenim difficultorem eius redditum sublata fide, quæ est initium ipsius afflicti, & influens ad eiusdem actus.

Art. 4. Ex nullo inter hæc capite, nec ex eorum omnium aggreagatione malitia peccati lethalis est simpliciter infinita; sed ex omnibus, & singulis concluditur esse finita simpliciter. Imprimis enim non priuat bono simpliciter infinito secundum se considerato: quia solus Deus est bonum simpliciter infinitum, cuius secundum se priuatio est chymica; & quidus existentium, vt bonis omnibus alijs spoliari possit, Deo tamen spoliari, & carere minime potest, à cuius videlicet influxu essentialiter pendet. Ac proinde cuius rei est essentialie hoc tantum bonum, vt Deum, ac dominum habeat, à quo esse recipiat, & cuius regimini subdit. Sed neque communicatione Dei infinita, aut finita communicatione infinitè priuat peccatum. Non quidem communicatione infinita; quia quævis Dei communicatio ad creaturam est finita, & limitata: Impeditur enim infinitas Dei imperfectionibus cuiusvis creaturæ essentialibus, quominus illi communicetur, quatenus est exclusus eam, & quantum sibi communicatur; quod est impediri, ne communicetur infinitè.

Art. 5. Nec etiam finita communicatione priuat infinitè, sive ex parte termini priuationis, sive ex parte ipsius priuationis. Nam quod ad terminum priuationis attrinet, nulla Dei communicatio amissibilis per peccatum potest habere intentionem simpliciter infinitam; quia infinita intentione adhesionis, & inclinationis ad Deum auferret libertatem peccandi, nec posset superari vi resistuia limitata voluntatis. Idem dico de infinita intentione fuitatis, seu debiti. Quia hæc infinitas fundari non posset, nisi in indignitate simpliciter infinita communicationis

diuinæ. Quæ dignitas ob similem rationem non posset amitti per peccatum; esset enim constituta per aliquam aliam infinitam coniunctionem cum Deo. Superest duratio: quæ quia in quavis Dei communicatione semper erit cathegoreticæ, seu actu finita, consequens est, vt nullum peccatum possit priuare duratione cathegoreticæ infinita vltius communicationis diuinæ; eadem verò, quatenus est in potentia, priuare nihil potest: Quia possibilis rerum est necessaria, & prorsus impedibilis.

Art. 6. Clarius excluditur infinitas ex parte ipsius priuationis. Quia priuatio constitutus formaliter malitiam peccati fundatur in conuersione, & adhesione ad bonum creatum, ac proinde finitum, & limitatum, & simul auertens à Deo; id est contempibile estimatione, & amore Dei. Deinde non communicatur infinitè subiecto, quia non communicatur illi per identitatem, sed per physicam vniōnem, sicut alia formas communicationis finitæ. Denique est de essentia peccati, sicut cuiusvis alterius priuationis, vt reliquat in suo subiecto aliquam capacitatem, & habitationem ad formam oppositam, quæ videlicet capacitas, & habilitas est identificata cum subiecto; Eadem verò est aliqua possibilis, sive proxima, sive remota, redeundi ad bonum amissum. Non ergo inest peccato infinita vis impediendi regressum ad gratiam, sed limitatur per aliquam eius regressus possibilitem necessariè permanentem post peccatum. Ex omnibus igitur capitibus malitia peccati est simpliciter finita.

Art. 7. Accedit, ostensa limitatione malitiae peccati quoad aliquid eorum, quæ singillatim expensa sunt, ed ipso concludi limitationem eius quoad cætera omnia. Quia quæ se tenent ex parte termini priuationis, & ex parte ipsius priuationis, sunt in unum correlativa, & mutuo dependent quoad augmentum, & diminutionem. Vtrumque autem eorum est limitatum quoad omnia sua prædicata, si est limitatum quoad aliquid suum prædicatum; Quia infinitum cohære cum finito per identitatem minime potest. Quia præterea ratione conuincitur, perperam examinati, nedum afferi infinitatem malitiae peccati sibi vna aliqua formalitate, supposito illam esse finitam secundum aliquam aliam formalitatem; maxime cum tota malitia peccati, certè quæ præcipua est, & de cuius infinitate dubitari aliquatenus potest, tota indiuisibiliter, & vniiformiter fundetur in vnicâ ratione auerteris à Deo.

Art. 1. Ad 1. Non ita crescit offensio ex dignitate offensi, & vilitate offendit, vt tanta sit malitia offensæ, quanta est bonitas eius dignitatis, sive secundum se, sive vt comparata cum ea vilitate. Quia offensio non priuat offensum sua dignitate, seu abso-luta, seu comparativa, sed eo solùm cultu, & honore, qui ipsi debetur ratione talis dignitatis. Manifestum verò est non inesse tantam bonitatem honori, quanta inest dignitati honoris: Melius enim est esse dignum honore, quæm honorari. Dicunt autem est mensuram malitiae esse bonitatem, qua priuat. Verum quia honor, & cultus vnicuique debitus, ac dicens eò est maior, quo maior est cuiusque dignitas, tunc abso-luta, tum maximè comparativa; inde eò vt malitia offensæ crescat cum proportione quadam, infra tam-amen æqualitatem, iuxta dignitatem offensi, & vilitatem offendit. Quare malitia offensæ contra Deum est quidem maior, quæm malitia cuiuslibet alterius offensæ, & participat genus quoddam infinitatis ex termino infinito, non tamen est simpliciter infinita, quia non est æqualis bonitati dignitatis diuinæ, nec vlli bonitati simpliciter infinita, sed soli bonitati honoris, & cultus quatenus debiti Deo à creatura, vt exponetur quæstione sequenti. Constat enim

enim interim eam bonitatem non posse esse simpli-
citer infinitam.

Art. 2. Iam argumentum calculatorum habet in-
stantiam in cognitione Dei abstractiua, & intuitiua,
inque eiusdem dilectione. Absolutè dicitur eiusmodi
actum, & obiectorum proportionalitatem non esse
arithmeticam, sed geometricam; eamque non solum
irrationalem, in qua per nullam alterutrius extremi
additionem, aut diminutionem peruenit potest ad
constituendam æqualitatem cum altero extremo; sed
præterea esse metaphoricam, & similitudinarium
tantum, cum ventum fuerit ad infinitatem simplici-
ter vnius extremi, quod videlicet nec æquari, nec
excedi potest ab altero extremo vtcunque, & quo-
tiescunque replicato, ac multiplicato. Igitur ea ar-
gumentatio est inutilis, cum agitur de actibus no-
stris circa Deum; Idque patet specialiter in re præ-
senti; Quia rationem offensæ auget dignitas offensi,
non ut est in se; sed quatenus appetit in cognitione
offendentis. Cognitio autem Dei est valde imper-
fecta, & limitata in peccatore.

Art. 1. Ad 2. Quæ adducuntur pro infinitate sim-
pliciter pœnæ peccati lethalis, sunt insufficientia.
Primum enim duratio eius tantum syncategore-
maticè est infinita, & qua parte existet actu, semper
erit finita; qua vero parte adhuc erit in potentia,
nondum habebit rationem pœnæ simpliciter, sed
tantum secundum quid. Vnde non subsistit compa-
ratio cum pœna infinitè intensa; quia hæc tota si-
mul foret in actu.

Art. 2. Falsum deinde est Deum non posse infligere pro vnoquoque peccato totam pœnam, que ei debetur, & cuius peccator est datus; nec consti-
tueri æqualitatem proportionis inter vnumquodque
delictum secundum se, & eius supplicium. Inde enim
fieret dari in peccato dignitatem mali chymericæ, hoc
est, maioris omni possibili, & Deum non posse om-
nino iustè iudicare, nec exequi per se in suo iudicio,
quod præcipit alii iudicibus Deuter. 25. 7. *Iuxta
mensuram delicti erit, & plagarum modus;* & Apo-
cal. 18. 7. *Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit,
tantum date ei tormentum, & luctum.* Quare quod
communicari, & verè dicitur: Deum punire circa con-
dignum, & præmiare vltra condignum, ex eo præ-
cise verificatur vniuersaliter, quia plus est mali in
peccato, quam in pœna peccati; & è conuerso plus
boni in præmio, quam in merito. Quod autem nullum
aliud malum possit esse æquale peccato, prouenit
non ex infinite eius, sed quia constituit supremum
genus malitiae. Rursus nullum peccatum pri-
uat summo, & infinito bono secundum se, sed vt
communicabili creaturæ, cui non nisi finitè ac limi-
tate communicabile est.

Art. 3. Denique annihilation, & negatio existentiæ
hominis quoad omnes suas partes, quatenus eidem
nocia, est quid finitum, ac limitatum; quia priuat
bono finito; & malum non potest esse maius bono,
quo priuat. De creatione alia est ratio: quia negatio
prout ad illam comparata, præter existentiam rei
creandæ, excludit omnem eius habilitatem, etiam
extrinsecam ad existendum exiguum vtcunque, &
ad iutricem, vt existat; qui est modus quidam non
essendi infinitus, nihil differens à negatione ex-
istentiæ chymeræ, si consideretur absolutè extra vir-
tutem Dei infinitam.

Ad 3. Non est de ratione peccati grauius, vt inten-
dat Deum non esse absolutè, aut non esse finem re-
rum omnium, sed solum, vt priuat illum exercitio
vltimi finis respectu peccatoris, dum elicit talem
actum, quod exercitum est bonum finitum. Sed nec
actus intendens destructionem Dei secundum se, ha-
bet propteræ malitiam simpliciter infinitam; Quia

R. P. de Espanza Curs. Theol. Thom. II.

limitatur à prævia cognitione imperfectissima boni,
cui opponitur. Quantitas enim malitiae actus depen-
det à qualitate cognitionis boni, cui opponitur; &
à persuasione mali, quod potest induci per talem
actum, siue sequatur re ipsa, siue non sequatur even-
tus intentus.

Ad 4. Peccatum non solum graue, sed etiam le-
ue, est omnino ineligibile prudenter, non ob insi-
nitatem malitiae, que certe non inest veniali, sed
quia discordat à voluntate diuina, que est regula
omnis prudentis electionis; Et quia nullum verum
ac æternum bonum, aut conferens ad æternum bo-
num, hoc est, absolutè præponderans suo contradi-
ctorio, potest induci peccati commissione, aut im-
pediri eius omissione, tam secundum se, quam se-
cundum omne æquivalens, ac superabundans respe-
ctu eiusdem boni. Deinde infinitas simpliciter est
contra conceptum essentiale ineligibilitatis realis,
& cuiuslibet alterius prædicati realis negatiui. Quia
nullum prædicatum reale negatiuum est exclusuum
boni simpliciter infiniti, vt infiniti; quod videlicet
est ens necessarium, & indistinctum a Deo; Atque
specialiter ineligibilitas dicitur per exclusionem bo-
ni eligibilis, de cuius essentia est, vt habeat rationem
medii, ac proinde, vt sit bonum finitum, cum quod
infinitum est, habeat rationem finis vltimi.

Ad 5. Bono infinito non compensatur peccatum
ad æqualitatem, sed superabundanter, vt dicetur q. 11.
Quod non continget si peccatum contineret in-
compensabilitatem in se intrinsecè infinitam. Quare
negatur suppositum argumenti; nempe quod pecca-
tum sit compensabile ad æqualitatem.

Q VÆ S T I O I X.

Vtrum pura creatura possit satisfacere ad æqualitatem pro peccato lethali?

V Idetur posse. 1. Quia uno finito sibi repli-
cato, & facta additione sine fine, potest consti-
tui æqualitas, immo, & excessus respectu alterius
finiti, eadem ratione, quia quodlibet finitum finitis
ablationibus finitur, vt dicitur 3. Phys. cap. 6. Nem-
pe inæqualitas inter duo extrema finita est finita,
& minuitur, id est, aufertur pars eius facta qua-
uis additione ad extremum minus. Malitia autem
peccati lethalis est finita, vt dictum est quæst. præ-
cedenti, & opera satisfactoria puræ creaturæ possunt
augeri sine fine, quod intentionem, & multitudi-
nem. Ergo potest perueniri ad æqualitatem; immo
& ad excessum eius malitiae.

2. Qui reddit quantum abstulit, satisfacit ad æqua-
litatem pro iniuria. Sed purus homo potest diligen-
do eum super omnia reddere illi quantum abstulit
per peccatum; nempe rationem vltimi finis, & præ-
lationem respectu rerum omnium creatarum cum
aueris ab illis, & conuersione ad ipsum; quæ
sola afferuntur per peccatum. Ergo potest satisfa-
cere ad æqualitatem.

3. Obsequium deleterium offensæ, & incompossi-
bile cum odio, ira, & iure offensi ad vindictam, est
æqualis satisfactio pro offensa: Qui enim id præstar,
per quod extinguitur debitum, omnino satisfecisse
putatur. Cum repugnet supereesse nihilominus ali-
quid pro quo alterius satisfaciat: Dilectio autem Dei
super omnia est eiusmodi obsequium; Quia Deus di-
ligentes se diligit ex 8. Proverb. 17. Et repugnat dilec-
tum à Deo, dignumque amore eius, ob perfectio-
nem sibi inhærentem, simul esse peccatorem, infen-
sum Deo, & obnoxium iuri ipsius ad vindictam.

T 3 4. Aestima

4. *Æstimabilitas actus obsequiosi crescit ex honestate motu eius, & difficultate obsequientis, non secus, ac grauitas offendit. Bonitas autem Dei mouens ad actum charitatis non est minor, quam maiestas Dei laesa per peccatum, quia utraque est infinita, & proflus eadem; Et difficultas operis heroicis ex parte obiecti eod est maior, quod maior est utilitas operantis. Difficile namque est degenerare nobiliter, ut dicitur in Panegyri Ennodij; ac proinde utilitas creature auget eadem ratione æstimabilitatem dilectionis Dei super omnia, qua auget grauitatem offendit. Ergo dilectio est æqualis compensatio pro peccato.*

5. *Immò videtur peccatis hominum nullam inesse rationem offendit aduersus Deum; vel certè eam non crescere cum proportione ad eius dignitatem. Quia transgressio legis, quæ non fertur in fauorem Legislatoris, nec tendit ad tuendam eius auctoritatem, ac dignitatem, sed solum ad bonum commune subditorum ordinatur, nullam continent rationem offendit aduersus Legislatorum, nec iuxta maiorem, vel minorem eius dignitatem euadit malitia maior, vel minor; Nec principes vlciscuntur eiusmodi transgressiones tanquam iniuriosas sibi, aut earum peccatum propria dignitate metiuntur. Leges autem diuinæ non respiciunt bonum diuinum, sed omnes in bonum præcisè nostrum ordinantur. Nam vt dicitur Iob 35. 7. *Si peccaueris, quid ei nocebis; & si multiplice fuerint iniuriae tue, quid facies contra eum?* Ergo malitia peccati non redditur incompensabilis ex infinita Dei dignitate, eadēque est ratio de utilitate nostra, licet ex utroque capite crescat, iuxta doctrinam Philosophi, proportionaliter malitia iniuriae in proximum. Quia eod maiorem iacturam patitur ceteris paribus, quod est ipse dignior, & vilius offendens. Quod non habet locum in Deo incapaci facturæ.*

6. *Sicut se habet præmium ad peccatum, ita se habet meritum ad demeritum: Hoc enim postulat ratio iustitiae. Sed bonitas præmij est maior, quam malitia peccatum, vt dictum est in quæst. de beneficentia Dei, nempe q. 35. de Deo. Ergo etiam bonitas meritorum est maior, quam malitia peccatorum. Ergo hæc est compensabilis per illam, etiam superabundanter.*

7. *Maior est complacentia Dei in bonis iustorum operibus quam displicentia in peccatis. Quia maior effectus ex illa prouenit, quam ex ista; magisque illa prodest largiendo gloriam, quam haec nocet infligendo peccatum, vt suppositum modo fuit. Qui autem obsequendo exhibet maiorem complacentiam materiam, quam exhibuitur displicentia peccando, satisfacit ad æqualitatem, & ultra.*

8. *Qui potest mereri, quod maius est, potest utique, quod est minus. Sed purus homo potest suis operibus mereri gloriam, quæ est quid maius, quam remissio peccati: Quia magnitudo remissionis peccati commensuratur magnitudini mali intendit per peccatum; quod malum dictum est esse minus quam sit bonitas gloria. Ergo purus homo potest mereri remissionem peccati; quod meritum non distinguitur ab æquali satisfactione pro peccato.*

9. *Qui facit quantum potest ad nihil amplius tenetur; & qui facit quantum sufficit, vt ad nihil amplius teneatur, satisfacit ad æqualitatem. Ergo pura creatura faciendo quantum potest satisfacit ad æqualitatem pro quoque peccato.*

10. *Pro beneficiis à Deo acceptis debetur gratiarum actio non secus, ac debetur satisfactio pro peccatis. Sed licet nihil beneficiis Dei æquale reponere possit creatura, potest nihilominus satisfacere adæ-*

quatè obligationi gratiarum actionis; gratias agendo, quantas potest. Quia, ut dicit Philosophus agens de hoc ipso 8. Et hic sub finem: *Qui, quantum potest, obsequitur bonus, & iustus esse videatur. Ergo similiter potest satisfieri iuste, id est, æqualiter obligationi compensandi peccatum lethale peccato- re faciente quantum potest.*

11. *Absurdum est Deum, qui est ipsa essentia honestatis, dedisse creature suæ maiorem potestatem ad malum, quam ad bonum, maximè cùm ipse protestetur Ezech. 18. 23. non esse voluntatis sua mortem peccatoris, sed ut conuertatur, & vivat. Et ibidem ut tuncat æquitatem prouidentiæ sue aduersus eius accusatores, simili prorsus modo attribuit conuersioni peccatoris vim abolendi peccata præcedentia, & a conuersione iusti vim abolendi præcedentem iustitiam: cùm enim versu 25. præmississet obiecti- nem: *Dixisti, non est aqua via Domini: adiungit versu 26. partem responsionis cum auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniuriam, morietur in eis: & omnino similiter alteram partem versu 27. Cum auerterit se impius ab iniustitate sua quam operatus est, & fecerit iudicium, & iniustiam, ipse animam suam vivificabit. Eadem quoad utramque partem unifor- mis comparatio instituitur semel atque iterum in eo capite. Ergo æquitas prouidentiæ Dei subsisteret non posset, nisi potestas hominis ad abolenda peccata per subsequentem conuersionem esset æqualis potestati amittendi gratiam per subseqvē peccatum.**

12. *In statu puræ naturæ posset aliquo modo aboleri peccatum. Alias qui semel peccasset, incidisset eod ipso in desperationem venia, & salutis obtinendæ; hoc est in effrænum peccandi licentiam, & profundam vitorum omnium voraginem; & præterea perperam inditi fuissent naturæ humanæ stimuli pœnitendi de malo commisso, nisi posset illi mederi per pœnitentiam, non autem potuisset tunc aboleri peccatum per gratiam, cui pro eo statu nullus est locus; quia status puræ naturæ est status puræ iustitiae. Id enim solum uniuicue naturale dicitur, quod est eidem debitum attenta conditione, & dignitatem naturæ ipsius. Ergo tantum per condignam satisfactionem exhibitam ab ipso peccatore potuisset tunc aboleri peccatum. Non est autem deterior hominis conditio in statu cleuationis, quam futura fuisset in statu puræ naturæ. Ergo etiam modo potest peccator exhibere condignam satisfactionem pro suo peccato.*

13. *Angelis, quorum natura est immobilis in proposito semel concepto, data est æqualis potestas permanendi inuariabiliter in statu amicitiae, & inimicitiae diuinæ. Eadem autem ratione hominibus, quorum arbitrium est naturaliter vertibile, ac variabile, debuit dari æqualis potestas redeundi in statum amicitiae, & inimicitiae diuinæ. Deus enim omnibus suis creaturis æqualiter impertitur participationem suæ honestatis iuxta naturam, & proportionem cuiusque. Ergo sicut ex vi intrinseca peccati possunt homines à statu iustitiae redire ad statum inimicitiae Dei: Ita posunt è conuerso suum statum malum permutare ex vi intrinseca; & dignitate operum bonorum.*

14. *Si peccatum lethale esset incompensabile per opera puræ creaturæ, maximè quia opponitur Deo, & eius voluntari. Hoc autem conuenit etiam peccato veniali. Omnes siquidem peccatum est contra voluntatem diuinam: & tamen peccatum veniale certissime est compensabile ad æqualitatem per opera puræ creaturæ. Nulla igitur est ratio sufficiens prædictæ incompensabilitatis peccati lethalis.*

15. *Actus intellectus falsi non magis nocent intellectui, quam pro sint eidem actus veri; neque hi minorem*

minorem habent bonitatem, quam illi malitiam, sed magis est conuerso. Quia intellectus per actus suos optimos adhæret vero immobiliter, & absque ulla formidine; per actus verò falsos, etiam pessimos, non potest usque adeò adhæretre falso. Bonitas autem voluntatis est proportionata bonitati intellectus, & utraque potentia eundem habet auctorem Deum, eumque àequè beneuolum erga hominem, quoad utramque; nec permisurum aliqua ex parte possibilitatem mali, nisi cum possibilitate, & ex intentione boni maioris. Ergo etiam in voluntate actus optimi præalent bonitate sua malitia actuum pessimorum.

16. Deus potest conferre puræ creaturæ tantam gratiam, quanta collata est Christo Domino. Immodic & infinitam simpliciter conferre potest de potentia abfoluta. At Christus Dominus satisfecit ad aequalitatem. Ergo saltem pro eo euentu posset etiam pura creatura satisfacere ad aequalitatem.

17. Fieri potest, ut absque præiuria Dei, legisque diuinæ cognitione committatur peccatum lethale, volendo ex. gr. occidere innocentem; vel si fieri posset, annihilare Angelum. Huiusmodi autem peccatum nullo ex capite habet magnitudinem malitiae incompensabilem per opera puræ creaturæ. Ergo hæc potest ad aequalitatem satisfacere pro aliquo peccato lethali.

Art. 1. Resp. Consideranti, quantum bonum, & quam debitum impedit peccatum lethale, facile apparet eius malitiam esse inadæquabilem; ac incompensabilem per quilibet, & quantalibet opera bona puræ creaturæ. Bonum impeditum est dilectio Dei super omnia tam actualis, quam habitualis; dilectio amicabilis Dei erga nos, & gratia sanctificans, qua redimimur digni tali dilectione; & gloria iisdem gratiæ, & dilectioni correspondens; idque secundum omnes gradus absolutè possibles: & præterea excluduntur timor, & obedientia Dei simul cum reuequentia, & gratitudine aduersus ipsum. Hæc enim omnia corruptit peccatum lethale, in quacunque deum intensione præextiterint; redditque peccantem dignum illorum auctura absque ullo limite, quoad intensionem, & cum ultimè præexistentem ipsorum, & indignum, cui eadem, etiam in minima intensione, aliquando conferantur, deperdita insuper facultate acquirendi illa denuò. Nulla autem opera bona creaturæ tantumdem boni inducere possunt in animam; quemlibet enim, & quantumlibet cumulum operum bonorum puræ creaturæ compensat Deus augmento determinato gratiæ, & gloriæ, ac virtutum. Compensat verò ut minimum ad aequalitatem; cum Deus liberalis potius sit, quam auarus in præmiis retrubendis. Non igitur inest bonis operibus puræ creaturæ tanta vis inducitiua bonorum, quanta cuiilibet peccato lethali inest vis corruptiua, ac impeditiua eorumdem; siquidem hæc est interminata, & absque limite, illa verò certis limitibus circumcluditur. Ergo bonitas operum puræ creaturæ nullatenus aequalis esse potest malitia peccati lethalis.

Art. 2. Huiusmodi consequentia tenet omnino in comparatione meriti, & demeriti facta relatiuè ad Deum metientem præmia, & supplicia præcisè ex bonitate, ac dignitate bonorum, & malorum operum, & non etiam, ut sit in iudicio humano, ex spe, & meru commodi, & incommodi proprij in futurum. Quo respectu contingit, ut Principes, & Republicæ propter ius præcauendi malum immens, & promouendi bonum præsens proprium, eadem iisdem operibus bonis, & malis præferant, vel postponant quoad veniam, & poenam, prout contingit alterutra esse priora tempore, vel posteriora. Quia ex hac circumstantia pendent spes, & me-

tus prudenter in posterum ab hominibus concipiendi; & à Deo minimè conceptibiles. Ea humani iudicij conditio apparuit Manlio redempturo procul dubio poenam capit, quam subiit, si vice versa, quoad tempus, male, & bene se gessisset erga Rem publicam.

Art. 3. Iam si ad rationem debiti attendatur, clarius conspicietur, à priori idem excessus malitia peccati. Quia amor Dei, cultus, obedientia, timor, & gratitudo, quibus contrariatur peccatum, debentur ratione diuinæ bonitatis, excellentiæ, dominij, protestatis, ac beneficentiæ, qua omnia sunt infinita. Quia verò uniuersique eo magis, & major debetur amor, quod maior est eius bonitas, & sic de ceteris, patet ea obsequia, quæ denegantur Deo per peccatum, esse summè debita Deo, & in summo gradu. Ea autem est obsequiorum, quæ alicui in quois genere debentur, conditio, ut quod magis debentur, & in gradu sublimiori, eo sit minoris momenti, minùsque aestimetur eorum exhibito; & est conuerso eo sit detestabilior, ac major malitia denegationis eorumdem, iuxta vulgarem doctrinam Philosophi indicatam quæst. præcedenti de augmento offensæ ex dignitate offensi, & vilitate offendentis, & est conuerso de obsequiis. Ergo quæ debentur titulo simpliciter infinito, negari non possunt per offensam, nisi habentem malitiam quodammodo infinitam, certè incomparabiliter maiorem, quam sit bonitas, & aestimabilitas quorumlibet obsequiorum puræ creaturæ, utrumque hæc sit sancta, & amica Dei, atque illa sint multa, & optimi generis. Quia quilibet horum cumulus est quid exiguum respectu Dei, & quodlibet peccatum lethale, quod solum habet rationem offensæ respectu Dei, est quid magnum. Nulla igitur bona opera ullius puræ creaturæ possunt esse aequalis satisfactio pro peccato mortali, siue originali, siue personali, siue proprio, siue alieno.

Art. 4. Et quidem de peccato originali docet id aperte Augustinus in Enchirid. c. 108. dicens: *Nam neque per ipsum liberaremus unum mediatorem Dei, & hominum hominem Christum Iesum, nisi esset Deus: eademque est communis sententia Patrum. Ex peccato autem originali deducitur idem etiam circa personale; tum quia unusquisque comparatur cum peccato originali quatenus cuiusque proprio, sicut cum personali: tum quia omnia peccata lethalia conueniunt in conceptu auersionis à Deo, quæ est summa ratio, ac veluti prima radix malitiae eorum. Ac proinde si aliquod peccatum lethale esset aequaliter compensabile aliquo determinato numero, & qualitate operum puræ creaturæ, posset utique quodlibet similitet compensari per aliquod augmentum eorumdem operum in numero, & intensione.*

Ad 1. Non quodlibet finitum sapientius replicatum, & auctum additione sine fine, potest peruenire ad aequalitatem cum quilibet alio finito; ut patet in multitudine, & magnitudine lapidum, & quorumlibet aliorum irrationalium maiori, & maiori sine fine nunquam peruentura ad aequalitatem cum uno homine; eademque est ratio de quavis multitudine, & intensione cognitionum naturalium, vel actuum fidei, comparata cum visione beata utrumque remissa, deque aliis similibus. Necesse igitur est utrumque extremum esse eiusdem rationis, & subiens uniformiter eandem mensuram, ut contingit in partibus ablatis ex aliquo finito. Non sunt autem eiusmodi extrema, peccatum lethale, & opera bona puræ creaturæ; quia ex eadem ad Deum comparatione, qui est utrumque mensura communis, peccatum euadit quid magnum, & opera bona quid exiguum; & illud est in supremo genere mali, cum hæc non sunt in supremo genere boni.

Ad 2. Peccatum lethale non auffert Deo, nec reddit actus charitatis rationem ultimi finis in se intrinsecè; sed peccatum auffert, quantum est de se, atque omnino impedit omnem, & quamlibet prosecutionem, & cultum tam actualē, quam habitualē debitum ipsi, vt ultimo fini, & summo bono; estque intrinsecum illi, vt hoc præstet resistendo motioni, & exigentia totius bonitatis, & dignitatis diuinæ; actus vero charitatis exhibet exiguum solum partem eiusdem prosecutionis, & cultus, estque illi essentiale, vt non corresponeat adæquate bonitati Dei secundum eius dignitatem. Quod similiter verificatur de desiderio correspondendi, si fieri posset, adæquate. Non ergo reponitur, quantum ablatum fuerat.

Ad 3. Obsequium deletium offensæ, & incompossibile cum iure vindictæ, seu punitionis, est condigna satisfactio, si id illi conueniat ex magnitudine suæ bonitatis, & iustæ æstimabilitatis, non vero si id proueniat solum ex gratiosa promissione, ac insinuacione offensi inuitantis ad mutuam redamationem, & ex connexione intentionalí obsequij cum ea promissione, insinuacione, ac in uitacione. Vis autem deletiuæ offensæ, & incompossibilitas cum iure vindictæ conueniens dilectioni Dei, est huius posterioris generis, vt constat ex dictis, & explicatum fuit in quæst. 8. de Virtutibus Theologicis.

Ad 4. Potest aliqua entitas esse magna comparata cum aliis rebus eiusdem generis; ideoque magna absolutè reputari, quæ tamen parua sit comparata cum rebus alterius generis. Quia ratione maximus inter canes est parvus comparatus minimo inter elephan tes. Ita actus charitatis comparatus cum aliis Dei obsequiis est quid magnum; & tamen est quid exiguum comparatus cum minimo inter peccata lethalia. Quia alij omnes actus honesti conueniunt cum actu charitatis in ratione debiti respectu Dei, solumque differunt ex parte motiu, quod quia infinite præstantius est in actu charitatis, facit illum longè præminentem. Eadem tamen ratio debiti eundem quam maximè deprimit comparatione peccati; quia non tantundem correspoder dignitati amoris, quæ Deo conuenit, quantum ipsi contrariatur peccatum; nec tanti est exhibitio rei debita ad conciliandum affectum quanti eius negatio ad gignendam offensionem. Iam vilitas ea solum, saltem directe, reddit difficile opus nobile, & heroicum, quæ fundatur in prænitate educationis, consuetudinis, & exemplarium hærentium animo ob coniunctionem naturalem, benevolentiam, aut familiaritatem, quæ essentialiter inclinant ad dexterius; non vero vilitas intrinsecè ordinata, ac inclinata ad quærendam summam suam perfectionem, & imitandum supremum exemplar. Huius autem posterioris generis est vilitas connaturalis, ac essentialis homini, qui est imago Dei respiciens intrinsecè Deum, vt exemplar, & finem; prioris vero de qua loquitur Ennodius in sua panegyri.

Art. 1. Ad 5. Discrimen legum fauentium, & non fauentium directe honori, & dignitati legislatorum obseruatum optimè fuit à Vasquez aduersus vulgarem nonnullorum cogitationem, apprehensionem, & exponentium peccata hominum veluti nocentia Deo, & opposita iustitiae communitatiæ. Sed prætermisit duplex aliud discrimen Theologicae considerationis, & rei præsentis maximè proprium, inter legem diuinam, & humanam, vt humanam, & vtriusque obedientiam, ac inobedientiam. Primum pender ex eo, quod tota perfectio, & bonitas moralis nostra consistit in honore, & amore Dei, qui est bonum communissimum, & præ ceteris vniuersale, finisque mediatus, vel immediatus omnium honestarum ope-

rationum; Propterea enim 1. ad Timoth. 1. §. finis præcepti dicitur charitas: Vnde repugnat legem diuinam ordinari directe ad bonum commune eorum, quibus imponitur, quin ordinetur indutissim ad honorem, gloriam, & amorem Dei. At lex humana potest directe prospicere bono subditorum, qui ordinetur ad honorem, & ad tuendam dignitatem Legislatoris. Quia multiplex bonitas, & perfectio moralis subditorum est separabilis ab eius honore, cultu, & amore.

Ad 6. Præmium, & pena quoad hoc vniiformiter comparantur cum merito, & demerito, quod tam comminatio vnius quam promissio alterius ordinantur ad vitandos actus malos, & inducendos bonos; & quod vtrōque seruatur æqualitas proportionis exacta per iustitiam legalem. Differunt tamen, quia præmium est finis bonorum operum per se intentus à Deo, & à merente, & obtinendus per illa vt media, atque ideo mouens ad illorum positionem. Quia vero est de ratione finis, vt præcellat mediis, propterea necesse est maius bonum inesse præmio, quod iustis confertur à Deo, quam meritis eorumdem. Penna autem non est finis malorum operum per se intentus à Deo, aut à peccatore, & obtinendus per peccata, vt media, & mouens ad peccandum. Quia potius auertit à peccando, & totum malum, quod est in pena, decernitur ac infligitur à Deo, vt vitetur malum, quod est in peccato. Quia vero nequit maius malum, aut etiam æquale, sapienter decerni, ac induci ad vitandum minus malum, aut etiam æquale, sed è contra minus malum inducitur ad vitandum maius: Atque Deus omnia sapienter operatur; propterea necesse est, malum quod est in pena, esse minus, quam quod inest peccato. Non igitur ita se habet præmium ad penam, sicut se habet meritum ad demeritum, quoad magnitudinem bonitatis, & malitiae in vtrōque extremo comparationis; neque id postulat ratio iustitiae, sed magis se habent modo contrario. Quare nulla est consequentia ab excessu bonitatis in præmio comparatione malitiae in pena, ad similem excessum bonitatis meritorum comparatione malitiae peccati.

Ad 7. Effectum gloriæ non inducit sola complacencia Dei in operibus bonis secundum se præcisè, sed vt coniuncta cum complacencia circa ipsam hominis substantiam ordinante illum ad beatitudinem, & circa gratiam sanctificantem, quæ datur ad eandem. Effectum vero penæ æternæ inducit sola displicencia in peccato lethali, & præcisè ratione eius, in peccatore. Quare malitia peccati potest esse maior, quam bonitas operis meritorij, tametsi effectus gloriæ correspondens merito sit maior, quam effectus penæ correspondens peccato.

Ad 8. Remissio peccati est inseparabilis ab infusione gratiæ, & consequenter à concessione iuris ad gloriam; Non autem quicunque potest mereri aliquid maius scorsim, eo ipso potest mereri illud idem, vt coniunctum cum aliquo alio minori. Deinde remissio peccati tametsi ratione sui formaliter sit minus bonum, quam infusio gratiæ; habet nihilominus maiorem rationem præmij propter incomparabilem indignitatem, & difficultatem quam opponit peccatum aduersus benignitatem Dei: Auger enim pondus præmij indignitas reddens difficultem eius concessionem, tametsi præmium non sit tanta utilitatis, quanta est aliud facilius donabile; quale est gratia concessa innocentia.

Ad 9. Certum est facientem quantum potest ad nihil amplius faciendum teneri; Sed potest nihilominus teneri præterea ad aliquid patientem. Qui autem deliquerit, tunc satisfecisse dicitur ad æqualitatem cum ob præstantiam, & dignitatem operis æqualis delicto

delicto rationabiliter, & iuste liberatur, quominus quidquam propter delictum patiatur. Quod si hue peruenire non possit, tametsi faciat, quantum potest, ideoque satisfaciat ad æqualitatem obligationi faciendi, non propterea satisfacit ad æqualitatem toti obligationi contractæ per delictum, quia superest obligatio patiendi. Hinc patet ratio discriminis ad 10. Quia obligatio gratitudinis resultans ex beneficiis, est solum obligatio faciendi, ideoque illi satisficit ad æqualitatem ab agente, & reddente gratias quantum potest.

Ad 12. Deus dedit homini maiorem absolutè potestatem ad bonum, quam ad malum: Quia dedit potestatem obtinendi, ac recuperandi beatitudinem, cuius bonitas est maior, quam totum malum reprobationis, in quam incidere potest. Sed est hæc differentia, quod sufficientiam, ut incidat in reprobationem, habet homo ex se, & ex sola dignitate suorum operum continentem in se adæquatè illum effectum; Beatitudinem autem consequi non potest, & multò minus recuperare, nisi adiuuante gratia Dei, & per opera non continentia adæquatè in sua præcisæ dignitate effectum beatitudinis, & gratiæ sanctificantis primitus infundendæ præsertim antecedenter peccatori, iuxta illud Osee 13.9. *Perditio tua Israël, tantummodo in me auxilium illum*, & illud aliud ad Rom. 6.23. *Stipendia peccati mors: gratia autem Dei vita æterna in Christo Iesu Dominino nostro.* Nec propterea malè, aut minus beneficè, aut nimis parcè actum est cum humana natura; Quia potest tantam spem concipere de liberalitate, & misericordia Dei sibi semper opportune subuentura, & suppletura defectum suæ dignitatis, quantum potest concipere metum de sua fragilitate, & casu ex ea prouenturo. Hoc sensu accipendum est, quod toties dicitur in loco citato Ezechielis: Ibi enim non continentur nisi æqualis infallibilitas vita, & mortis consecuturæ ex conuersione, & auersione hominis; quod solum faciebat ad propositum obiectionis. Cæterum non negatur dispar origo, & dignitas operis boni, & mali, de quibus constat ex aliis scripturae locis, ut modo indicatum est.

Art. 1. Ad 12. Natura humana per se ipsam est digna beatitudine naturali, neque, ut eam assequatur, indiget aliquo perfectio sibi superaddito, sed sola negatione peccati lethalis personalis, cuius pena est æterna miseria: peccatum autem hominis substantiam non tollit. Quare in statu pure naturæ post quodvis peccatum maneret tota entitas dignitatis ad beatitudinem naturalem. Subiecto autem retinenti dignitatem beatitudinis quoad totum suum esse positum, solumque impedito per impedimentum voluntaria indispositionis, superuenientem contraria voluntaria bona dispositione ad suum finem, debetur redintegratio in pristinum ius beatitudinis, non propter æqualitatem, quæ non datur, boni operis consequentis cum malitia præcedenti, sed ob coniunctionem dispositionis optimæ cum dignitate retenta, non obstante peccato, quoad totam suam præstantium, & bonitatem positiam.

Art. 2. In statu elevationis aliter se res habet. Quia peccatum lethale hominis eleuati non solum impedit dignitatem beatitudinis supernaturalis constitutam per gratiam sanctificantem, quod minus effectum fortifiatur; sed præterea eandem gratiam corrumpt quoad suam entitatem. Vnde dispositio utcunque bona subsequens post peccatum non solum haberi non potest absque auxilio gratiæ proflus indebito, sed neque inducere potest infallibiliter remissionem peccati, & ius proximum ad beatitudinem supernaturalem, nisi dependenter à liberali, & gratiæ Dei promissione: Quia non reperit ex parte subiecti en-

titatem positivam dignitatis ad eam beatitudinem, per coniunctionem cum qua possit absque nouo Dei favore inducere talem effectum. Est igitur dispar manifestè ratio utriusque status quoad hoc punctum. Nec propterea homo est deterioris conditoris in statu elevationis; Quia homini eleuato, etiam postquam expulit Deum per peccatum, adest gratia Dei præueniens, & consequens: Deus enim exclusus de domo peccatoris stat nihilominus *ad offium pulsans, ut ei aperiatu *iama, & promittens ingressum, si aperiatur, ex Apoc. 3.20.**

Ad 13. Patet ex dictis circa 11. Hominibus enim facta est potestas tam infallibiliter redeundi ad amicitiam Dei per bona opera, quam infallibiliter ab ea decidunt per peccatum: Sicut Angelis data est æqualis similitas, ac immobilitas in bono, & in malo statu. Sed utriusque bonum opus prouenit ex gratia, & exitus bona dispositionis superat dignitatem ipsius peccatum verò est ex imperfectione naturæ, & exitus conformis dignitati peccati. Äqualiter igitur prouidit Deus hominibus, & Angelis iuxta proportionem naturæ eorum.

Ad 14. Peccatum veniale est exiguum malum in genere peccati, quia solum opponitur honestæ prosecutionis alicuius mediæ ordinabilis ad Deum, tentata tota adhæsione ad ultimum finem, qui est Deus; nec continet rationem offensæ, nisi tantum secundum quid; quia non opponitur voluntati diuinæ, nisi quoad ea, ad quæ parum afficitur. Peccata autem, & offensio[n]e leues possunt compensari ad æqualitatem per obsequia item leuia, & exigua. De peccato lethali alia est ratio, ut dictum est.

Art. 1. Ad 15. Quoniam omne bonum de sursum est descendens à Patre luminis, omne verò malum, tandem nostra perditio ex nobis est ex 1. Iacobi 17. & Oleæ 13. 9. consequens est, ut pessimum præualeat optimo in eo operationum genere in quo plus habet homo de suo, & potest se subtrahere ab ordine diuinæ directionis, ac influentia; Optimum verò præualeat pessimo in eo operationum genere, in quo minus habet homo de suo, & plus de influentia diuina, nec potest ab eius ordine, & directione se subtrahere. Operationes autem liberæ, quia sunt maximè ab intrinseco, continentur in eo genere, in quo plurimum habet homo de suo, & potest se subtrahere ab ordine diuinæ directionis, ac influentia, dum poterit tota amplitudine indifferentia sibi connaturalis: Operationes verò necessariæ quia in agente secundo sunt maximè ab extrinseco, continentur in eo genere, in quo minus habet homo de suo, nec potest se omnino subtrahere ab ordine diuinæ directionis, ac influentia.

Art. 2. Cū ergo actus voluntatis viatricis sint immediate liberi tota libertate ipsi connaturali; actus verò intellectus sint necessarij, consequenter malitia autem pessimorum inter priores præualeat bonitati optimorum inter eosdem, & è conuerso inter actus posteriores. Verum quia voluntas per actus liberos, scilicet bonos, & malos, meritorios, & demeritorios deuenit tandem in actus necessarios termini, bonos itidem, & malos, beatificos, & misericordios; atque inter istos bonitas amoris, & gaudij beatifici præualeat malitia doloris, & tristitia misericordia, ne non & peccati auerentur à Deo non tam bene cognito, quam bene cognitus est amanti amore beatifico, patet potestatem voluntatis ad bonum præeminere simpliciter, & absolute potestati ad malum ut ostenditur ex professo quæst. 35. de Deo. Quare in argumento non instituitur rectè comparatio; quia ex parte mali in voluntate ponitur peccatum lethale, quod est actus simpliciter pessimus; ex parte verò boni ponitur actus inter liberos optimus, qui non

est simpliciter, & absolutè optimus, ut patet ex dictis.

Ad 16. Nulla pura creatura potest habere absolu-
tè tantam gratiam, quanta fuit in Christo. Quia gra-
tia unionis superat quamlibet aliam incomparabi-
liter. Quid autem haberet tantundem gratiæ crea-
tæ, non sufficeret ad æqualem satisfactionem pro
peccato; quia adhuc obsequium præstitum à crea-
tura sic grata foret exiguum respectu Dei, cuius com-
paratione dictum est peccatum esse quid magnum in
suo genere. Iam intenso infinita gratiæ creatæ est
repugnans ex alibi dictis ex genere; atque ut admittatur
possibilis, nihil concluditur; quia est infinitudo
in certo quodam genere tantum, quæ comparata
cum dignitate Dei infinita simpliciter, & in omni
genere est quasi nihil, ac proinde quod illa impenda-
tur in huius obsequium; est quid simpliciter exiguum
in proprio obsequij genere.

Art. 1. Ad 17. Dictum est in qq. de Bonitate, & Ma-
litia: repugnare peccatum Theologicum, hoc est,
impeditum beatitudinis, absque prævia Dei, & di-
uinæ legis cognitione actuali; Idque ex eo confir-
mari potest, quia cum D. Thomas in præsenti, & alij
communiter doceant peccatum lethale vniuersim esse
incompensabile ad æqualitatem per opera puræ crea-
turæ, hoc probant, quia habet infinitatem quandam
ex infinite diuina maiestatis. Hoc autem perperam
diceretur, si non supponetur, ut certum, esse de ra-
tione talis peccati contemptum diuinitatis anteceden-
tenter actu præcognitæ sub aliquo conceptu con-
ueribili cum ipsa.

Art. 2. Quare propositum absque prævia diuina
legis cognitione conceptum de inferendo malo, seu
possibili, seu simpliciter impossibili, per occisionem
hominis, aut annihilationem Angeli, est peccatum
puræ Philosophicum, ac ciuale, incomparabiliter mi-
nus quouis peccato formaliter contradictienti diuina
voluntati, ac maiestati actu præcognitæ, & dignum
peccatum, qualis solum, & quanta sufficit ad tuendum
felicem statum temporalem Reipublicæ, & peccato-
rem cohibendum à frequenti repetitione, atque in
se ipso bene ad ordinandum cum tranquillitate con-
scientiæ, quæque inferri potest à Republica, & ab
unoquoque sibi, & qua proinde foret incomparabi-
litas minor, quam priuatio beatitudinis, & annihi-
lationis, quas peccatas solus Deus infligere potest, & solas
mereri, qui eum offendit; si tamen annihilationis peccata
esse potest.

Q V A E S T I O X.

*Virum valor operis satisfactorij crescat ex
dignitate operantis?*

Videntur non crescere. 1. Quia iniuitis, & earum
compensationibus nihil refert qui fecerit, & an
probus, an praus is fuerit, sed solum habet ratio
quantitatis in lesione, & eius compensatione, seu
satisfactione, ut tradit Philosopher. 5. Ethic. cap. 4.
Ergo nec respectu Dei quidquam refert maior, vel
minor dignitas satisfacientis ad maiorem, vel mino-
rem valorem, estimationem, ac efficaciam operis
satisfactorij.

2. Eò est minoris valoris, minùsque estimabile,
& efficax obsequium, quò est magis obligatus ad ob-
sequendum, qui illud exhibet; eò minirum minùs
suum est, quod dat, magisque pertinens ad accipien-
tem. Quævis autem maior dignitas satisfacientis
Deo, est maior obligatio exhibendi ipsi obsequia
omnis generis; eò siquidem ipso necesse est, ut acce-

perit à Deo maius beneficium. Ergo valor operis fa-
tisfactorij decrescit potius respectu Dei ex maiori
dignitate satisfacientis.

3. Non est acceptio personarum apud Deum, vt
sæpè dicitur in sacris litteris; eset autem si retribu-
tionem quibusque operibus præstandam non meti-
retur Deus præcisè ex eorumdem secundum se boni-
tate; sed præterea ex qualitate etiam personarum
maiori, vel minori dignitate pollutum; hoc est,
maiori vel minori gratia apud Remuneratore: Nem-
pe esse magis dignum apud Deum, nihil prouersus est
aliud, quam esse magis gratum eidem. Ergo maior
dignitas satisfacientis Deo nihil facit pro maiori va-
lore operis.

4. Sicut valor moneta pendet ex libera Principis
voluntate sic vel aliter statuente, ut ipsi placet, ita
valor operum nostrorum pendet ex libera Dei volun-
tate taxante tantum determinatè præmium singulis
quibusque actibus, prout ipsi placuerit; vel etiam
nolente ullum pro illis præmium, aut promittere,
aut conferre, quod quidem iure suo facere potest:
cum enim omnia nostra bona sint magis propria ip-
suis, atque ex eius donatione in nobis existant, po-
test illa exigere absque illa retributione, aut promis-
sione. Ergo valor operis meritorij, aut satisfac-
toriaj nullatenus pender ex dignitate operantis maiori,
vel minori, sed ex sola promissione, & lege Dei.

5. Si maior dignitas operantis redderet maiorem
valorem operis satisfactorij, aut meritorij daretur
processus in infinitum inter unum quodius meri-
torum, & eius præmium augmentia se iniucem sine fine;
quia eliciens opus aliquod meritorium per gratiam
receptam in eius præmium redderetur dignior, quam
antea esset. Ergo si ex maiori dignitate operantis cre-
sceret valor operis, deberet propter idem opus noua
dignitas auctum nouum præmium conferri; quo
rursus cresceret magis dignitas operantis; & sic pro-
portione sine fine.

6. Maior dignitas Remuneracionis non auget va-
lorem præmij, alias magni principes minùs debe-
rent retribuere suis pacis, & belli ministris; & Deus
cuiuslibet rei vtecumque exigua largitione compensa-
ret etiam superabundanter quælibet merita. Ergo
nec maior dignitas obsequientis auget valorem ob-
sequij, seu meritorij, seu satisfactorij; nec enim
debet esse melioris conditionis, & magis estimabi-
lis dignitas inferioris, quam superioris.

7. Non minor infligitur poena in purgatorio ob
eadem peccata habentibus maiorem gratiam, ac di-
gnitatem. Ergo siquidem satisfactio substituitur po-
enæ, non minor ea debetur à magis digno; ac proin-
de ceteris paribus non euadit præterea maioris va-
loris.

8. In sacris litteris operum tantum habetur ra-
tio in ordine ad retributionem; ad Rom. 26. Qui
reddet uniuscuique secundum opera eius: 2. ad Cori-
inth. 5. 10. Ut referat unusquisque propria corporis,
provi gessit, sive bonum, sive malum: Psalmo 27. 4. se-
mel atque iterum: Da illis secundum opera eorum
secundum opera manuum eorum tribue illis. Ergo
dignitas personæ nihil facit ad quantitatem re-
tributionis, & consequenter neque ad valorem
operis.

Resp. Quoduis concretum, ceteris paribus, aug-
etur crescere qualibet parte ipsum intrinsecè consti-
tuente. Quia quælibet pars secundum se totam con-
tinetur in suo toto, quapropter facta additione in
parte, facta erit additio in toto. Redditur vero maius
quodlibet finitum, qualibet additione sibi facta, si
cetera sint paria nullaque aliunde facta simul fuerit
æqualis diminutio: Gratia autem sanctificans, per
quam habetur dignitas in ordine ad vitam æternam,

¶ alia dona supernaturalia, constituit intrinsecè valorem operis meritorij, & satisfactorij de conditio, ut constat ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 16. inter medium, & principium, & sess. 4. cap. 8. inter medium, & finem. Per eandem nimurum formam, qua homo redditur gratus Deo, & dignus vita æterna, ut hæreditate, sunt etiam eius opera grata Deo, & digna vita æterna, ut corona: Vnde sicut in eadem sess. 6. cap. 7. ad medium gratia sanctificans dicitur, *vnica causa formalis nostra iustificationis*: ita in dicto c. 16. dicitur eandem esse, *sine qua bona opera nullo pacto Deo grata* (quæ est conditio æquæ necessaria in satisfactione, & merito) & *meritoria esse possent*. Verùm sicut gratia sanctificans neminem gratum Deo, & dignum vita æterna reddere potest, nisi per unionem ipsi communicetur, ita nec vlla opera reddere potest grata Deo, & digna mercede vita æterna, nisi ipsis per verum influxum, & realem causalitatem communicetur, tanquam proprium, & per se eorum principium. Communicatio enim respectu operationis fit per solam causalitatem, non secus, ac respectu subiecti per solam unionem. Et sane dignitas elicientis aliquod opus nullatenus impensa operi, sed omnino oriosa perseverans, nullam illi commendationem, nullumque valorem adiicere potest, aut complacenciam eius, in cuius obsequium peragitur, & potius ad reprehensionem eatus valere potest. Igitur dignitas operantis, qua habetur per gratiam, & impenditur operi, constituit intrinsecè valorem operis meritorij, ac satisfactorij, & consequenter crescit is valorem, ceteris paribus crescente ea dignitate.

Ad 1. Philosophus ibi agit de iustitia commutativa, quæ considerat iniurias, earumque compensations, solum in ratione iacturae, & lucri, intendens æquitatem Arithmeticam inter utramque. Deus autem neque iactura est capax, neque lucri, ac proinde non vtitur iustitia commutativa, ut alibi dictum est: Sed præmia, & quæ præmio æquivaleret, remissionem pœnæ, atque supplicia dispensat per justitiam legalem, quæ iniurias, & earum compensations considerat quoad honestatem, & turpitudinem ipsarum, & pro utrisque præmia atque supplicia dispensat secundum proportionem geometricam, prout expedit ad rectum regimen, & bonum commune Reipublicæ rationalis, ad continendos homines in officio, promouendos honestos eorum conatus, & cohibendos honestos. Confer autem ad hunc finem, ut habeatur ratio dignitaris, & gratiarum facientis, quæ impenditur operi laboriosi, ac peccati, & datur à Deo non solum, ut arha hæreditatis æterna, sed etiam ut talentum exponendum ad lucrum æternae coronæ.

Ad 2. Omnis obligatio nostra respectu Dei est instituta in nostram utilitatem. Quare potius est conservo, crescente obligatione eliciendi aliquem actum, crescit utilitas elicientis; sive augmentum obligationis proueniat ex maiori dignitate obiecti, circa quod versatur actus, sive ex maiori dignitate operantis. Vnde actus charitatis, qui inter nostras operationes maximè omnium est debitus Deo propter maximam ipsius dignitatem, ut ametur, est maximè omnium meritorius, & satisfactorius ceteris partibus. Simili igitur ratione obsequia magis debita Deo propter dignitatem, & gratiam operantis ab ipso receptam sunt graviora eidem, & efficaciora. Alia est ratio de obligatione obsequendi creaturæ, quæ instituitur non in favorem obligati, sed creditoris: ideoque quod maior est, et obsequium reddit minus estimabile accipienti, utpote magis suum ipsius suitate utilitatis, cuius Deus non est capax. Quia de causa in obsequiis homini ab homine præstis ea solum maior dignitas obsequentis auget

magis valorem operum, quæ magis eum remouet ab obligatione obsequendi.

Ad 3. Acceptio personarum vitiosarum, & indignarum Deo, est prælatio vnius personæ comparatione alterius ratione dignitatis nihil conferentis formaliter ad rem, in ordine ad quam præfertur. Quia de causa non solum dignitates temporales, sed etiam dignitates, & dona supernaturalia, communia iustis, & peccatoribus, nihil promouent in genere causæ formalis valorem operum coram Deo, apud quem non differunt, nec differre possunt, esse bonum absolute, & esse gratum eidem; cum apud homines frequenter eadem inuicem sepatentur. Sola itaque gratia sanctificans est dignitas conferens ad vitam æternam, & quod maior est, et maiorem adiicit suavitatem in omni opere salutari, & consequenter maiorem huiusmodi frequentiam operum, intentionem, & perseverantiam inducit. Quapropter expedit plurimum, ut maioribus præmis allientur homines, ac afficiantur, ut operentur, & quia operati sunt cum maiori gratia sanctificante.

Art. 1. Ad 4. Merita causant præmium iuxta mensuram suæ estimabilitatis permouendo voluntatem præmiantis, non secus, ac causa physice producunt suos effectus iuxta mensuram suæ actitutatis immediate influendo in illos. Vnde sicut causis physicis inest intrinsecè virtus inducitur ex natura rei talis, ac tanti effectus, & à prævia voluntate diuina cooperandi habent præterea infallibilitatem illum inducendi; ita meritis de condigno inest intrinsecè virtus inducitur ex natura rei tanti, ac talis præmij, & à prævia voluntate diuina promissoria habent præterea infallibilitatem metaphysicam illud obtinendi. Quod si talis determinata virtus, & connexio ex natura rei non inesset intrinsecè, aut causa physicis, aut meritis, sed omnia utrobique penderent à sola arbitrarria, & pure liberali designatione diuina voluntatis, nihil differret causa, seu physica, seu meritoria à pura conditione sine qua non; nullumque esset discrimen meriti de congruo, & de condigno; quæ sunt absurdia.

Art. 2. Ad exemplum monetæ, quo plures voluntur in re præsenti, dico cuius monetæ inesse ipsa valorem intrinsecum determinatum, qui tamen non est certò, ac ultimè cognoscibilis præfertur à multitudine; & quia in rebus obscuris laboritur varietas opinionum, oportebat verò ut conueniretur, vistum fuit, ut staretur iudicio Principis quoad valorem intrinsecum ipsi manifestum, & voluntati quoad latenter. Vnde iniuste ager Princeps; si designatione sua exorbitat à valore intrinseco manifesto, & tenebitur ad compensationem damnorum dummodo non adsint causa iustæ exigendi loco tributi detrimentum, quod inde ad ultimum possessorem redundat. Apud Deum autem nulla, est ignorantia valoris intrinseci, & apud eundem est necessitas optimè sapientissimèque gubernandi, ac diligendi omnes in suum finem: quod fit dispensando præmia, & supplicia proportionata bonis, & malis operibus; hoc est, non exigendo bona opera tanquam sua suitate utilitatis, nec prohibiendo peccata tanquam non-entia ipsi, sed omnia ordinando in nostram utilitatem, & suam gloriam, ut postular sua, & nostra natura: & rerum omnium ceteratum utrique intrinsecè subordinata, ac contemporata conditio.

Ad 5. Iam dictum est dignitatem operantis, quæ nullam exercet causalitatem in opus nullum illi adiicere valorem; atque ex Match. 25. 27. & Luca 19. 23. constat non posse perinde moraliter reputari in ordine ad lucrum, talentum repositum in sudario, & quod ad mensam datum fuerit; id est, otiosum, & operosum, ut cunctæ cetera se habeant. Augmen-

tam

tum autem gratia, & dignitatis datum in præmium nullam exercet causalitatem in opus, cui rependitur.

Ad 6. Qui subit laborem, & superat difficultatem propriam operis meritorij, querit in compensatione suam utilitatem, cuius mensura est, quod accipitur, & non dignitas conferentis. At remunerans præmianto querit gloriam ex obsequio; nec Deus nisi illam solam querere sibi potest. Ad gloriam autem remuneratoris confert plurimum dignitas obsequientis.

Ad 7. Patientes in Purgatorio merè passiuè se habent respectu poenæ; ac proinde eorum dignitas nullam in ea re causalitatem exercet; exercet vero, & quidem ex propria electione, in opere satisfactorio, quod substituitur satispassioni.

Ad 8. Nomine operum comprehenduntur omnes circumstantiae operatrices, & non purè materialiter, ac concomitante se habentes, atque in omni vniuersim obsequio attendunt non solum quid, sed etiam quibus expensis præstet. Dictum autem est eius solum dignitatis rationem haberi pro valore operis, quæ illi impenditur. Circa augmentum demeriti ex indignitate peccantis, de quo hic multa nonnulli. Videri potest quæst. 32. de act. hum. ad 6.

Q V A E S T I O X I .

Vtrum satisfactio Christi Domini fuerit infinita?

Videntur non fuisse. 1. Quia licet dignitas operantis augeat valorem operis, non tamen auget arithmeticam proportionem, ita ut tantus sit valor operis, & ad tantum præmium, quanta est dignitas operantis. Alias enim quilibet iustus per quamlibet operationem meritoriam; redderet duplo, ut minimū, maiorem totam gratiam præexistentem, quod est incredibile. Auget itaque proportionem geometrica maioris ad minūs. Ergo licet dignitas Verbi sit simpliciter infinita, non propterea fuit simpliciter infinitus valor operum Christi Domini, sed minor infinito, ideoque finitus simpliciter.

2. Personalitas Verbi significat opera humanitatis assumptæ, quatenus sanctificat ipsam humanitatem; humanitatem autem sanctificat finitam, ut infra dicitur. Ergo opera humanitatis significat finitam, ac proinde eorum valor est finitus.

3. Ex eadem infinite Dei prouenit magnitudo malitiae peccati, & magnitudo meritorum Christi, cum hoc solo discrimine, quod respectu peccati se tenet ex parte obiecti, respectu vero meritorum ex parte principij efficientis: quod nihil referre videatur, cum actus voluntatis aequè dependeat ex obiecto, & ex principio efficienti, & ad utrumque intrinsecè referantur eodem prorsus modo. **E**t malitia peccati est finita, ut dictum est non obstante infinite obiecti, cui opponitur. Ergo & valor operum Christi est finitus, non obstante infinite principij, ex quo proueniunt.

4. Merito infinito debetur infinitum præmium. Quia præmium non debet esse minus, sed potius maius bonum, quam meritum, ut dictum quæst. 9. ad 6. Præmium autem infinitum repugnat; quia quodvis præmium est aliquid creatum, & finita aliqua boni infiniti communicatio, ergo etiam repugnat infinitum meritum: eodem recidit, quod ex possibiliitate infiniti meriti sequeretur esse possibillem in aliquo maiorem merendi potestatem, quam potestas præmianti Deo conueniens, quod repugnat, quia Deus supereminet, omnia secundum orationem rationem.

5. Infinitum meritum habet vim infinitam inducendi præmium. Infinitæ autem virtuti agenti quantum potest, ut agit meritum, quod est causa necessaria, resisti nullatenus potest. Ergo Deus nec de potentia absoluta potuisset negare præmium meritis Christi correspondens: Quod videtur repugnare supremo dominio diuino.

6. Satisfactio Christi fuisse infinita, fuisse etiam superabundans, siquidem malitia peccati, pro quo oblata fuit, erat finita. Superabundans autem, quatenus tale est, est superfluum, cuiusmodi nihil existit autore Deo. Præterea est contra rectam prudenteriam adhibere ex parte medijs plus quam requiratur ad finem, utque solutio sit maior; quam debitum præsertim cumagitur de solo bono debitoris, & creditor non est capax, qui ditescat, aut in meliorem fortunam, ac statum promoueatur. Creditor autem, cui satisfecit Christus, erat Deus, cuius nihil intererat, ut ipsi satisficeret, nec melius, aut deterior habere potest, quam habeat ex se. Denique omnes actus meritorij, & satisfactorij, prater primum, nullius quoad nos momenti, nulliusque fuisse utilitatis; Quia primus, siquidem fuisse infiniti valoris, se solo suffecisset ad omnia.

7. Satisfactio Christi non fuit sufficiens; Tum quia ultra illam requiritur propria cuiusque peccatoris satisfactio; Tum quia pars poenæ condonata est gratis; cum independenter à satisfactione Christi datum sit, qui redimere posset ipse Iesus Christus Dominus noster, eidemque infusa sit inspiratio, & cogitatio congrua redimendi, & donatus actus ipse redemptionis: Quorum omnium bonorum priuatio erat debita peccato, ut pars haudquam exigua poenæ illi correspondentis. Nequit autem esse infinita satisfactio, quæ non est sufficiens pro malitia finita peccati.

8. Merita Christi non habuerunt vim, & potestatem inducendi maius præmium, quam quod induxerunt de facto: Induxerunt enim præmium quantum ipsis debebatur, alias Deus non fuisse iustus remunerator, sed iniustus, perso lvens minūs quam deberet. Meritum autem non habet vim, & potestatem inducendi præmium, nisi quod ipsi debetur. Hoc nimis est discriben inter causam meritoriam & efficientem, quod non est de conceptu causæ efficientis debere fieri, quidquid fieri ab ipsa potest: Deus enim plura facit, & facere multo plura potest, quam debeat ab ipso fieri; Immò nihil ulli debens cepit facere, quæ fecit, est vero de ratione causa meritoria debere fieri, quidquid vi eius fieri potest; alias posset aliquid esse præmium meriti, simulque esse gratia prorsus indebita, quod contradicit Paulo ad Rom. 4. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Iam vero præmium de facto collatum meritis Christi est, quid finitum, ac determinatum. Ergo etiam vis, ac potestas corundem ad inducendum præmium fuit finita, & determinata. Ergo, & ipsa merita fuerunt finita.

9. Non est infinitum meritum, cuius vis meritoria exhausta potest, aut impediri. Potest autem vis meritoria operis Christi exhausta, dando in præmium aliud eiusdem opus meritorium, vel aliam unionem hypostaticam: Impediri vero potest existente alio Christo, & postulante per sua merita oppositum euentum.

Sed contra est 1. Quia Clemens VI. in extrauaganti: *Vnigenitus, de poenitentia, & remissione peccatorum, definit thesaurum satisfactionum Christi non posse minui, quia merita Christi sunt infinita.* Eodemque plurimum inclinant multa sacrae paginae, & Sanctorum Patrum testimonia, quæ producit Suarez disp. 4. sect. 4.

2. Merita

2. Merita, ut dictum est in quæst. præcedenti, includunt intrinsecè in sua constitutione dignitatem merentis, quæ est ipsorum principium; Atque hæc in Christo est simpliciter infinita. Nequit autem totum esse minus sua parte, aut includens inclusum. Ergo meritum Christi non potest non esse infinitum simpliciter.

3. Infinitum est, vnde licet accipere sine fine: Ex thesauro autem meritorum Christi licet accipere sine fine, semperque superest, quod de nouo accipiat, perinde atque si nemo antea accepisset; quia de plenitudine eius nos omnes accepimus ex Ioh. 1.16. semperque uniformiter aderit plenitudo, ex qua posteri accipiant, quoties volent per applicationem Sacramentorum. & propriam cuiusque dispositionem.

Art. 1. Resp. Magnitudo cuiusque meriti potest considerari tum quoad multitudinem, & qualitatem præmiorum, que potest inducere; tum quoad vim, & efficacitatem; quæ potest illa sive pauca, sive multa, sive parua, sive magna inducere. Maior enim perfectio causæ apparat, tum in eo quod plures, aut maiores effectus inducere possit; tum in eo quod eos majori cum efficacitate, ac inimpeditibilitate inducat. Rursum vis inducitur plurium, aut majorum effectuum (quæ idoneæ perfectio eius extensiu appellatur) potest considerari, tum in actu primo, tum in actu secundo; Quæ quidem distinctio locum habet in agente libero, & electu potente plus, vel minus applicare in actu secundo virtutem, quæ pollet in actu primo. Similiter vis, & efficacitas, seu inimpeditibilitas (quæ perfectio intensiu idonea appellatur) potest prouenire, vel ex connexione intentionali actionis cum voluntate diuina de induendo effectu, vel ex magnitudine perfectionis præexistens in principio, atque inde resultantis in actionem. Et siquidem proueniret ex connexione intentionali, non poterit inde mensurari magnitudo principij, aut actionis; poterit vero, si proueniret ex perfectio ne principij.

Art. 2. Iam magnitudo extensiu meritorum Christi in actu secundo non est simpliciter infinita; Quia ex dignitate Christi erat, ut nec maius, nec minus, nec aliud præmium ipsi pro suis meritis conferretur, quam quod ipse intendisset, & per suos ipsos actus meritorios efficaciter voluisse; ne perperam conaretur, quod est homine Deo proflus indignum, si minus obtinuisse, quam intendisset. Aut degenerem de Parre Deo Deus filius spem conciperet, quod est non minus indignum, si minora sperasset, ac voluisse, quam par erat, ut recipere, eratque à iustissimo remuneratore recepturus: Aut tanquam æqui, rectique, & omnino conuenientis ignarus ageret, quod plenitudini scientiæ Christi inferius afferendæ repugnat, si se, sutorumque laborum exitus, & effectus omnes, diuinæ prouidentiæ cæco modo committeret; vti expedit ut nos faciamus, tum ob ignorantiam, tum ob effectus facile exorbitantis lubricam conditionem. Voluit Christus Dominus ea omnia, & sola præmia per totam suorum operum, & meritorum collectionem obtinere, quæ de facto obtinuit, sicutque iisdem meritis intrinsecum, ne plura, aut maiora mererentur, aut obtinerent. Quia vero, quæ de facto suis meritis obtinuit Christus Dominus, fuerunt finita, & intra finitum numerum, intensiōnem, ac perfectionem contenta, efficitur valorem eorum, magnitudinem, & vim meritoriam extensiu in actu secundo fuisse limitatam, ac finitam.

Art. 3. At magnitudo intensiu meritorum Christi in actu secundo, & consequenter magnitudo etiam extensiu in actu primo, fuit simpliciter infinita:

R. P. de Espanza Curs. Theol. Tom. II.

Eadem nimirum ratione, qua fieri minime potest, ut contemnatur hic homo Christus, quin contemnatur diuinitas Verbi intrinsecè illum constituentis, nec etiam fieri potest, ut contemnatur meritum huius hominis Christi, quin contemnatur eius dignitas, quæ est indistincta à diuinitate & qua idem meritum intrinsecè constituitur, ut apparet ex quæst. præcedenti. Meritum autem, quod dimittitur absque præmio sibi congruente, eo ipso contemnitur, vel absolute secundum se, vel comparatione alicuius boni incompossibilis cum eodem præmio. Cum igitur contemptus diuinitatis, tum absolute secundum se; tum sub qualibet comparatione, sit intrinsecè in honestus, ac turpis; atque Deo repugnet, quidquid est intrinsecè in honestum, ac turpe: pater Deo repugnare, ut aliquod Christi meritum dimittat absque præmio congruente ipsi, idque ob magnitudinem infinitam dignitatis intrinsecè inclusa in tali merito; Quia in re dictum est consistere infinitatem intensiu meriti. Ergo merita, & satisfactio Christi de qua est eadem ratio, sunt infinita simpliciter intensiu etiam in actu secundo, inferentia scilicet existentiam sui præmij vi infinita, & essentialiter inimpeditibili ob suam perfectionem, quominus consequantur præmio sibi correspondens.

Art. 4. Indidem deducitur infinitas extensiu in actu primo; Quia poterat Christus Dominus intendere, & postulare quodlibet præmium maius, & maius in infinitum pro compensatione cuiusvis sui operis meritorij, quin propterea excederet dignitatem operis, quæ videlicet erat, ut dictum est; eadem cum dignitate infinita diuinitatis. Sed in actu secundo restringitur amplitudo ista, & capacitas simpliciter infinita præexistens ex parte actus primi: restringitur, inquam, ex intentione, & voluntate efficaci Christi Domini, ad præmium finitum, & determinatum, ad eum scilicet cumulum bonorum, quem expediebat iuxta præsentem huius Vniuersi conditionem, & statum, ut ipse obtineret. Ad eum profecto modum, quo omnipotentia latè patens in infinitum ex parte actus primi, determinatur in actu secundo ex libera Dei electione, ad finitum, ac determinatum istum, qui de facto existit, numerum, & magnitudinem effectuum. Aequiparatur enim vis meritoria Christi actuati physice omnipotentia diuina ob eandem diuinitatis infinitudinem utroque inexistenter.

Sententiam istam bimembrem confirmant argumenta in vtramque partem questionis proposita. Sed quatenus quæ pro vna qualibet parte sunt posita, possunt aliquod specimen habere aduersus alteram, necesse est omnia respondendo & exponendo percurgere.

Ad 1. Igitur partis negatiæ. Inter dignitatem finitam puri hominis, & infinitam dignitatem Christi Domini, hoc est uniforme, quod neutra dignificat opus ad præmium arithmeticè aequaliter dignitati operantis. Sed in eo est disparitas, quod in homine puro gratia creata, ideoque limitata dignitatis, & utilitatis, ac indignitati aliorum comprincipiorum attenuata, nec potens tantudem, sed multo minus præstare in obsequium, & gloriam alterius, quem solum respicit, ut terminum extrinsecum, quam in utilitatem, & decus proprii subiecti, quod intrinsecè perficit, non solum nequit dignificare opus ad gratiam arithmeticè aequaliter, verum nec potest dignificare indiscriminatim ad quilibet gradum gratiæ infra eandem aequalitatem, sed ad multo minorum cum proportione geometrica majoris ad multo minus.

At sanctitas increata Verbi, ideoque infinita, nec limitabilis, ac deprimibilis per utilitatem aliorum

230 Liber IX. De Mysterio Incarn. &c.

comprincipiorum, & infinitè magis communicata Deo, cui obsequitur per opera humanitatis, quād eidem humanitati, potest ea dignificare infinite magis, ut mox ad 2. clariū dicetur, quād ipsam humanitatem, ideoque potest communicare ipsi valorem intensiū infinitum, & sufficientem ad quodvis indiscriminatum præmium infra fibi Arithmeticè aequalē; hoc est, ad quodvis absolute possibile, & conferibile à Deo, perinde atque si absque ministerio, & consortio ullius creaturæ Deus Deo obsequeretur. Hæc nimurum est prærogatiua boni simpliciter, & in omni genere infiniti, ut coniunctū cum imperfectione rei creatæ non propter ea vilescat, sed perinde debeat estimari, atque si esset solum, & sciunctū ab omni imperfectione, ut pote continens in se inamissibiliter perfectionem contrariam tali imperfectioni.

Ad 2. Sanctitas infinita Verbi non dignificat opera humanitatis tantum mediata, dignificando immediatè humanitatem, sed dignificat immediatè; quia est immediatum eorum principium tanquam ultimum complementum substantiale humanitatis influentis efficienter, & non potentis influere, quin pro priori naturæ præsupponatur subsistens, & ultimè completa. Vnde est, ut etiam immediatè in genere causæ formalis, vel quasi causa formalis, constitutæ intrinsecè valorem meritiorum eorum operum. Quapropter ly, quatenus sanctificat, admittitur ut significat sanctificationē humanitatis priorem natura, quād dignificationē operum, cāmque sanctificationē esse per se prærequisitam ad istam dignificationē; non verò ut significat mediata tantum operum dignificationem, sicuti contendit P. Vasquez.

Ad 3. Peccatum contemnit Deum, non ut est in se ipso, sed ut appareat in prævia cognitione. Apparet verò in ea cognitione inadæquatè, & imperfectè; ideoque refundit in peccatum malitiam finitam, ac limitatam. At verò Verbum Diuinum est principium particulae operum Christi meritiorum, ac penitentia, ut est physiè in se ipso, inque illa demittitur secundum rotam suam dignitatem infinitam, atque ideo ea dignificat illimitatè, ac infinitè ratione unionis, & actionis applicantium totum hominem Deum, ut est in se. Quod significatur 5. ad Ephef. 2. Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis: & 2. ad Philipp. 8. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem. In quibus certissime ponderatur dilectio, traditio, & humilitatio, non humanitatis in abstracto, sed hominis in concreto prout includentis infinitam Verbi Diuini maiestatem, ut est in se: Vnde Chrysostomo dicere licuit homilia 7. in ea verba ad Philipp. col. 3. fine: Quantum habuit celstudini, tantum humilitatis viciissim subiit: id est humilitas fuit estimabilis iuxta estimationem eius celstudini, quæ profectè erat ex diuinitate.

Ad 4. Merito infinito extensiū in actu secundo debetur præmium infinitum, non verò infinitè tantum intensiū, vel etiam extensiū, sed solum in actu primo. Qua etiam distinctione occurrit illationi de minori potestate Dei ad præmiandum: Hec enim est maior quavis potestate merendi, ut redacta ad actum secundum. Iam præmium debere esse maius merito, verificatur de ea parte meriti, quæ est opus laboriosum, & habet rationem puri medij in ordine ad præmium, non verò de quavis forma, aut quavis forma dignificare tale opus, nec habente rationē puri medij, qualis est dignitas Verbi Diuini existē ratione sui essentialiter. Hoc enim modo faciendam esse comparationem pro excessu præmij supra meritum satis aperte docuit Apostolus dicens 2. ad Cor. 4. 17. Momentaneum, & leue tribulationis nostra eternum gloria pondus operatur. Vbi cum magnitudine præmij comparat solum, quod habet rationem tribulationis, & adhucetur, ut medium, & cessat obtento præmio.

Ad 5. Nullū est inconveniens diuinitatē seipsa sibi imponere necessitatē aliquid faciendi; sed quod talē necessitatē illi imponat aliquid purè creatum, hoc est inconveniens. Meritum autem, Christi habet ab ipsa diuinitate formaliter vim necessitandi ad præmij collationem, & non aliunde, ut dictum est.

Ad 6. Remedium potest esse superabundans, vel quia aliquid minus sufficeret, & tunc datur superfluitas in ratione remedij; vel quia licet nihil sit minus quod sufficiat, datur in eo plus boni, quam esset malum præcedens; & tunc nulla est superfluitas. Quia omne id, sine quo aliquid haberi non potest, est necessarium ad illud, & necessarium opponitur superfluo; Atque hoc secundo modo est superabundans satisfactione Christi, ut constat ex quaest. 9. Neque verò est contra rectam prouidentiam adhucere aliquid plus hoc modo ex parte medij, & facere solutionem maiorem, quād sit debitum, si, quod adhibetur, ut medium, aut datur in præmium, non habet rationem puri medij, & puri pretij secundum eum excessum, sed est etenus appetibile per se, ut finis. Operationes autem poenales Christi secundum suam præcise entitatem, secundum quam habent rationem puri medij, & pretij, sunt quid minus quam malitia peccati. Substantia verò Christi, & dignitas prætensionis ex Verbo Diuino, quam intrinsecè includunt eadem operationes, quatenus sunt meritoria, & satisfactionia de condigno, & secundum quam solam conuenit illis excessus supra malitiam peccati, non habent rationem puri medij, & pretij, sed sunt estimabiles, & appetibiles per se, ut finis. Demum nec reliquæ operationes meritoria, & satisfactionia Christi, præter primam, sunt superfluae; Quia Christus per totam suorum actuum collectionem, & non per partem eorum, voluit operari nostram reparacionem. Vnde nullus eorum seorsim ab omnibus aliis habuit vim in actu secundo sufficientem ad inducenda præmia, quæ de facto collata sunt Christo, aut partem eorum, ut liquet ex priori parte responsionis ad questionem. Ut verò ita vellet Christus Dominus fuit omnino conueniens propter alias rationes, de quibus alibi.

Ad 7. Peculiaris satisfactione cuiusque peccatoris est necessaria non ex defectu valoris intensiū in actu secundo, & extensiū in actu primo conuenientis satisfactioni Christi; Sed Quia ad bonum regimen generis humani, & ad homines in officio continendos expediebat, ut merita Christi non prodecent ad remissionem peccatorum, nisi dependent ab applicatione per sacramenta, & actus cuiusque proprios; cāmque ratione voluit Christus Dominus, ut ita fieret: Ut autem non existeret Christus, vel ut iam exsisteret non haberet unde satisfacere posset, & quo satisfaceret, non erat imprimis pæna debita peccato; Quia peccatori non debetur malum directè nocens existentia innocentis, & impediens ea bona, quæ ipsi debentur ex suppositione, quod exsiftat, maximè verò ut vtatur sua libertate prout liber, licet inde possit maximum peccatoris bonum resultare; sed solum est indignus peccator ratione peccati, ut quantum ad ipsum attinet, & intuitu ipsius, talia bona existant. Deinde hic agitur de necessitate, sufficientia, & superabundantia satisfactionis Christi ad remissionem peccati quoad reatum culpe, & pæna æternæ damnationis secundum se, non quoad reatum aliarum poenarum accidentalium, seu ad tempus, aut quoad bona extrinseca, de quibus non est difficultas. Vnde illud argumentum, quod originem dicit ex P. Vasquez, non attingit scopum questionis iuxta sensum eius communem apud Theologos.

Ad 8. Conceditur totum: solum enim probat, id que benè, meritum Christi non fuisse infinitum, ac indeterminatum extensiū in actu secundo.

Art. I.

Quæst. XII. Vtrum satisfactio Christi, &c. 231

Art. 1. Ad 9. Vnum opus laboriosum, quale est omne opus meritorium, non potest esse præmium, saltem adæquatum, alterius operis laboriosi, præterim si non sit magis lucratuum, ac pretiosum, quæ opus, cui ipsum rependitur, vt supponitur in Christo: Ex. gr. vnum ieiunium non est se solo bonum præmium alterius ieiunij, & labor diurnus in vinea alterius laboris diurni in eadem. Quia est de concepitu meriti esse allatum boni formaliter per se ipsum utilis, ac deletabilis, & permutans labore cum requie; vtque sit vel purum pretium, vel certe vt habeat plus de ratione pretij, quæ solutionis; quod sufficit vt illi repugnet infinitas in ratione præmij, ac proinde vt sit præmium æquale alterius infiniti meriti. Deinde cuius Christi merito deberur præmium æternum, cum & nostris meritis tale præmium debeatur: repugnat autem merito esse æternum, quia essentialiter est tendentia ad terminum à Deo præfixum, nec est prudenter eligibilis labor nunquam cessatus, nec peruenitur vñquam ad reuiem: Meritum vero essentialiter est opus prudenter eligibile.

Art. 2. Multò minus vno alia hypostatica potest rependi, vt præmium merito Christi: Quia existentia alterius hominis Dei, ac proinde pars cum Christo dignitatis, ac potestatis, potius præiudicaret supremo, & vñico dominio, ac principatu creato Christi debito sibi ex natura rei supra totum vñiuersum. Est vero contra rationem præmij, vt afferat præiudicium præmiato. Deinde nec meritum superadditum merito, nec alia vno hypostatica afferret infinitam utilitatem, vel Christo Domino, vel vli alteri; & consequenter cum præmium æstimetur ex utilitate, neutrum esset æquale operationi prout infinitæ simpliciter in ratione meriti, quod non æstimatur ex magnitudine utilitatis inde resultantis in remunerationem, vt dictum est q. præcedenti ad 7.

Art. 3. Quod ad impeditiōnem attinet meriti Christi per meritum contrarium alterius Christi, valde imprimis probabile est, vt dicetur alibi, repugnare metaphysicè, vt duæ naturæ simili assumantur ab eadem, vel diversis personis diuinis: atque ex suppositione implicanti sequuntur per se implicantia. Deinde, vt id esset possibile, non est periculum, vt naturæ deificatæ ita ineptienti operandi, & inuicem sibi repugnando, altera intende remissionem peccatorum, infinito ad id exhibito pretio, altera volente æqualibus impensis tam honestum conatum impedit, & nihil aliud; Sicut nos inepti possumus cogitando, & inuicem circa hæc contendendo; sed prima inuolabilis lex perfectionis propriæ eam est, vt amicabiliter, ac vñanimiter operarentur, vtraque volente, vt honestiora intendentis cederet prout intendisset; & sic, vel in aliud similem modum, inter se immediate paciscendo, aut rei cedendo in iudicium electionemque diuinam, exitum, & applicationem absolutam suorum meritorum.

Art. 4. Denique, quod capit est, ex impeditiōne æqualis per æquale neutrui dignitas, vel indigitas determinatè concluditur; sed est aliud alterum pars probanda. Idem similiter dico de alio Christi merito, & alia vñione hypostatica datis in premium Christo Domino, si supponatur, vt supponitur in argumento, meritum Christi, & vñionem hypostaticam esse tanti valoris, ac estimationis in ratione præmij, & compensationis, atque sunt meritum quidem in ratione obsequij, vniò vero in ratione dignationis. Admissa enim ea suppositione aliud ostendendum est de vtroque simili extremo, vel altero, an sit finitum, an infinitum.

Ad 1. Partis affirmantis. Illa causalis: *Quia merita Christi sunt infinita: accipienda est de infinitate in-*

tenisua. Inde enim sit, vt satisfactio Christi post quaslibet peccatorum remissiones inducat novam remissionem cum eadem semper vi, & efficacitate infinita, absque vlla quoad hoc diminutione; perinde atque si nihil antecedenter operata fuisset. In hoc eodem sensu accipienda sunt cætera eiusdem generis testimonia. Secundum similiter nihil probat de infinitate extensisua in actu secundo.

Ad 3. Numerus accipientium, immo & potentium accipere ex thesauro meritorum Christi, est finitus, & determinatus; similiterque est finitum, & determinatum tempus, pro quo possunt accipere, necnon virtus, & opportunitates accipiendi. Multiplicatio enim hominum, & tempus, pro quo erunt Viatores, id est capaces de nouo accipiendi, habent finem; ac per consequens opportunitates etiam, & virtus accipiendi, sunt finite. Quapropter omnes accipient de plenitudine nunquam diminuta sensu explicato ad huius partis; poterunt vero accipere semper, & quiclibet, his duabus particulis determinatis ex parte materia: *ad tempus finitum, & finitum numerum opportunitatum;* ita vt aptitudo accipiendi sit simpliciter sine fine ex parte actus primi.

Q V A E S T I O XII.

Vtrum satisfactio Christi fuerit ex iustitia commutativa?

Videretur specialiter repugnare satisfactioni Christi, vt fuerit ex hac iustitia. 1. Quia est de ratione virtutis iustitiae, vt sit ad alterum; nemo enim satisfacit ex iustitia sibi. Principium autem, *Quod, satisfactionis exhibitæ à Christo est Verbum diuinum, quod non distinguitur à Deo creditore, cui facta est satisfactio.* Defecit ergo alteritas satisfaciens, & creditoris necessaria ad iustitiam satisfactionis.

2. De conceptu satisfactionis ex iustitia est, vt sit debita ab exhibente. Quia quod non debetur, non redditur ex iustitia, sed erogatur ex liberalitate, aut alia simili virtute. Satisfactione autem æqualis peccato, nec erat debita à peccatoribus, qui scilicet exhibere illam minimè poterant, vt dictum est, nec erat debita à Christo Domino, qui non peccauerat.

3. Solutio ex iustitia oportet, vt fiat à debitore; nec enim Petrus debitor absoluitur à debito propter pecunias erogatas creditori à Paulo: Christus autem nec satisfactionis, quam exhibuit, nec satisfactionis, cui nos eramus obnoxij, debitor erat: Sed neque, vt fideiussor debere poterat; quia repugnat, vt debeat fideiussor, quod non debeat is, cui fideiubet. Nos autem satisfactionem, quam exhibuit Christus Dominus, non debeat, vt pote nobis impossibile; & satisfactionem, quale debemus, non subiit, nec fieri potuit, vt debeat subire.

4. Est de essentia iustitiae commutativa, vt constitutæ æqualitatem arithmeticam inter datum, & acceptum; inter debitum, & solutionem: Satisfactione autem Christi non fuit æqualis arithmeticæ, sed superabundans, & quidem infinitæ, vt dictum est: Et præterea ratione formæ, seu quasi formæ essentialiter indiuisibilis, & incidentis infinitatem secundum quilibet formalitatem, neque per rationem poterat sciungi aliud æquale.

5. Non potest solutio esse iusta, si fiat ex bonis creditoris, aut ex debitis eidem alio titulo. Quidquid autem exhibuit Christus Dominus, erat proprium Dei creditoris, eidemque independenter à peccato debebatur omne obsequiū possibile ratione infinitæ sue maiestatis, ratione creationis, aliorumque innumerata.

bilium beneficiorum. Et specialiter Christus Dominus debeat quidquid pro nobis praestit, ratione praecepsi sibi impositi, ut id omne praestaret. Ac deum quod in satisfactione Christi erat maximè estimabile, erat diuinatis dignitas infinita, quæ est maximè propria Dei per identitatem.

Art. 1. Resp. Dicatum est in questionibus de Iustitia, repugnare iustitiam commutatiuam tum Deo respectu aliorum, tum aliis respectu ipsius. Vnde in praesenti supponitur absolute satisfactionem Christi non fuisse ex iustitia commutatiua, sed ex charitate religiosa erga Deum, & misericordi erga nos, adiuncta insuper virtute obedientiae, quatenus Christus Dominus per sua merita; ex amore Dei, honorem eius, & cultum peccato laesum reparauit, & nostra indigentia; ac miseriis subuenit, obediens praecerto imposito sibi a Patre, ut vtrumque praestaret.

Art. 2. Ceterum nulla est specialis ratio, quæ ostendat repugnare iustitiam commutatiuam, aut Deo respectu Christi; aut è conuerso, permittatque ut inter ipsos ea iustitia negetur, sive mutuò, sive non mutuò, quoad exhibitionem satisfactionis ex una parte, & remissionis peccatorum, aliorumque donorum ex altera; si inter Deum, & aliquem alium pro aliquo cuiusvis generis eventu, aut aliqua rerum ultro citròque exhibendarum conditione eadem admittatur. Quia diversitas voluntatum, & liberarum facultatum, penes quas est iurium diversitas, totaque alteritas spectans ad rationem iustitiae, ut constat ex iisdem questionibus de Iustitia, datur inter Deum, & Christum Dominum, quam maxima dari absolute, ac desiderari potest. Iam ratio debiti nulla maior esse potest, aut in nobis respectu Dei, quam quæ fundatur in peccato lethali, pro quo Christus satisfecit, aut in Deo respectu alicuius alterius, quam quæ fundatur in infinito Christi merito. Demum æqualitas illa est exactissima inter datum, & acceptum à Deo, & homine, cum utique est intrinsecum, & essentiale, ut neque plus aliquid; neque minus dari possit in compensationem alterutrius eorum; atque hoc modo diximus se habere meritum Christi respectu præmij, quod accipit à Deo. Hæc autem sunt, ex quibus consurgit conceptus adæquatus iustitiae commutatiue. Nulla igitur specialis ratio excludere illam potest à satisfactione Christi, & compensatione illi à Deo facta, si aliunde vniuersaliter non excludatur à Deo, & respectu Dei.

Art. 3. Et quidem rationes in contrarium propositæ, præter quartam quæ non est melior reliquis, si quid probarent, probarent utique contra certum dogma fidei; nullam prouersus ex illa virtute veram, ac propriam satisfactionem exhibere Deo potuisse Christum; Quia ad quamlibet eiusmodi satisfactionem pro offensa, est æquæ necessarium, ut detur distinctio inter satisfacientem, & eum, cui satisficit: Ut præsupponatur debitum extinguendum per factum: Ut exhibeat à debitore per se, vel per alium, loco, & nomine ipsius operantem, & habilem, qui eum repræsentet, atque moraliter in se quoad ea actionem contineat: Ut quod exhibetur, sit proprium exhibentis, & non debitum, alio titulo eiusdem rationis; quæ sunt omnia capita argumentorum, præter quartum. Et quod ad ipsum quartum argumentum attinet, excessus obsequij præstiti à Christo supra debitum præcedens est simpliciter infinitus; quod autem ita excedit, dicendum potius esset absolute à formalitate prævalenti, liberalis supererogatio quam satisfactio, & pretium: cum tamen in facris litteris operationes Christi significentur absolute ut purum pretium, & satisfactio. Omnes igitur sive admittant, sive negent, vel absolute, vel ex suppositione, iustitiam commutatiuam in satisfactione

Christi, tenentur æqualiter ad solutionem eorum argumentorum.

Ad 1. Datur inter Deum, & Christum distinctio realis naturarum, voluntatum, & libertæ facultatis; Atque hæc, & non suppositorum alteritas: pertinet ad diuersitatem iurium, & consequenter ad rationem iustitiae commutatiue, ut dicatum est. Vnde nullum est inconueniens deesse inter commutantes distinctionem suppositorum, dummodo sola hæc desit.

Ad 2. Sufficit ad iustitiam commutatiuam, ut, quod soluitur, debeatur formaliter, aut æquivalenter, determinatè, aut disfunctiue, vel conditionatè. Satisfactione autem exhibita à Christo æquivalat satisfactioni debite pro peccato; & peccator tenetur ratione peccati ad satisfactionem, vel satisfactionem, aut ad istam determinatè sub hac conditione, quod illam prius non præstiterit.

Ad 3. Christus Dominus est caput generis humani, & nos sumus eius membra. Vnde potuit iure suo nos repræsentare, & nomine nostro satisfacere, subtili tensus nobis pro nostro debito ex consensu creditoris iuxta illud: *Dolores nostros ipse tulit, & languores nostros ipse portauit.* Atque hoc sufficit ad rationem iustæ solutionis, & commutationis, si nihil obster aliud.

Ad 4. Äqualitas inter datum, & acceptum propriæ iustitiae commutatiue in hoc consistit, ut neuter commutantum plus, aut minus dare, aut accipere debeat: idque ita accidat ex natura ipsa eorum, quæ quisque dat, & accipit. Dicatum autem est in quest. præcedenti aduersus hanc æqualitatem in satisfactione Christi ob eius valorem extensiū finitum, & omnino commensuratum præmiis, quæ de facto ratione ipsius collata sunt, & quorum priuatio erat debita ratione peccati; tametsi idem valor fuerit intensius infinitus, & superabundans, quod nihil obest iustitiae commutationis; quæ videlicet solam respicit æqualitatem iurium, ita, ut neutri parti quidquam iutis superfit ad aliquid amplius.

Art. 5. Potest imprimitis eadem actione satisficeri multiplici obligationi iustitiae, aliarumque virtutum. Si enim centum quæ debes creditoris erga te benefico, constituto in grani necessitate, & præcipiente superiori, satisfactum erit indubius obligationi iustitiae, gratitudinis, charitatis, misericordiae, & obedientiae. Sic igitur etiam in re nostra fieri potuisse, si aliud commune Christo, & ceteris non obstatisset.

Art. 2. Deinde operationes Christi erant tam propria ipsius, quam proprium potest esse a iuncto aliis, alicuius alterius, non obstante dominio Dei super omnia quod est diversæ rationis à Dominio naturæ create; illud enim est solius excellentiæ, istud vero utilitatis; ideoque sunt inuicem compassibilia, immo, & essentialiter connexa circa easdem res, licet sunt essentialiter incompossibilia duo dominia in solidum duplicitis creature circa eandem rem, de quo dictum est in questionibus de iustitia.

Art. 3. Denique dignitas infinita Verbi Diuini facta est propria humanitatis quoad omnem utilitatem, quæ inde potest resultare; facta enim est ea vno gratia humanitatis, ut finis cui utilitatis. Vnde Christus satisfaciens per opera, ut significata per Verbum Diuinum satisfecit ex propriis eo genere proprietatis, quo cuiusque sunt propriæ res puræ create quam maximè sua. Neque quidquam obest eandem Verbi dignitatem esse propriam Dei per identitatem; quia hæc proprietas est alterius generis, & incompossibilis cum proprietate utilitatis ad alium pertinente, ut modò diccebatur.

QVÆSTIO XIII.

Vtrum remedium peccati fuerit causa finalis
adæquata Incarnationis Verbi Diuini?

Videatur fuisse. 1. Quia de finibus operum Dei non potest nobis conitare nisi ex iplius reuelatione, quæ in sacris litteris manifestatur. In sacris autem litteris solum remedium peccati exprimitur, ut finis Incarnationis. *Lucæ 19.10. Venit enim filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat: Ad Rom. 3.25. Quem Deus proposuit propitiationem per fidem, &c. proper remissionem precedentium delictorum.* Ad Galatas 45. *Misit Deus filium suum factum ex muliere factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret. 1.ad Timoth. 1. Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. 1.Ioan. 3.8. In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera diaboli.* Et ibidem cap. 4. versu 10. *Misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris.* Idem uniformiter habetur, vbiunque si mentio huius missionis, & causæ mittendi: Vnde in Niceno symbole fidei hoc idem vnicæ credendum proponitur circa hoc punctum: *Qui propter nos, & propter nostram salutem descendit de Cælis.* Ergo remedium peccati, & nostra salus, quatenus per illud obtenta, credenda est vnicæ, & adæquata causa finalis Incarnationis.

2. Augustinus lib. 1. de pecc. mer. & remiss. cap. 26. initio cum proposuisset aceruatum cogere, vt facit capite sequenti, testimonia modò indicata cum multis eiusmodi aliis. *Quibus, inquit, appareat Dominum Iesum Christum non aliam ob causam in carne venisse, at forma serni accepta factum obedientem usque ad mortem crucis, nisi ut hac dispensatione misericordissima gratia omnes, quibus tanguntur membris in suo corpore constitutis caput est, ad capessendum regnum colorum vivificaret, saluos faceret, liberaret, redimeret, illuminaret, qui prius fuissent in peccatorum morte languoribus, &c.* Prosequitur enim fuse eandem confitmando, & multipliciter replicando scientiam. Ergo ex Augustino remedium peccati, & nihil aliud fuit causa finalis Incarnationis Verbi; Nec nisi in hoc sensu accipi possunt loca scripturæ, in quibus significatur motuum Incarnationis; hoc enim exprimitur clare illa verba: *Quibus appareat non aliam ob causam.* Eodem fere modo loquuntur inque eundem sensum pluti-
mum inclinant plerique alij Patres.

3. Maximi mysterij conueniebat præstantissimum esse finem; Sapiens enim Architectus non iacit fundamentum, nisi quale intendit erigere ædificium. Mysterium autem Incarnationis est omnium maximum post mysterium Trinitatis. Ergo finis proprius eius id solum esse debuit, quod est præstantissimum infra finem diuinæ Trinitatis, qui est ipse Deus. Cuiusmodi porrò finis est remedium peccati; quod appareat ex tribus. Primo quia hoc remedium fit formaliter, & immediate per dona gratiæ, & gloria; quæ sunt maxima inter omnia purè creata, & quorum priuatio inducta erat per peccatum. Secundò quia peccatum ex suo genere est malum omnium maximum, & peruerserat totum genus humanum: Remedium vero maximi mali est maximum bonum; & quod pertinet ad communitem, est præ cæteris omnibus diuinissimum, vt dicit Philosophus. Terterò quod est difficultius, opus, eò est nobilius, ac gloriōsus, magisque demonstrat, atque commendat virtutem sui principi; Remedium autem peccati est opus omnium difficultissimum; Quia reliqua omnia opera perficit Deus, vel præexistente idonea disposi-

R. P. de Espanza Curs. Theol. Tom. I.

tione ex parte subiecti, atque ideo facillimè; vel certè nulla præexistente dispositione contraria, atque ideo absque vlla difficultate; quandoquidem peccatum est vnicum impedimentum donorum Dei, vt pote vnicè aduersum diuinæ voluntatis à benefaciendo, cuiusmodi solum impedimenti, ac indispositionis retardantis opus capax est Omnipotens. Omnipotenti enim nulla potest occurere difficultas, postquam voluit, sed solum quoniam velit, occurrente causa odij, displicentia, & auerionis, quæ causa est solum peccatum. Cætera namque omnia placent Deo, vt pote facta ipso volente, ac intende.

Art. 1. Resp. Omnium, & quarumlibet rerum amabilitatem actu ipsis conuenientem explet necessariò amor diuini; & quem vnumquodque gradum bonitatis, & perfectionis obtinet in se comparatione aliarum rerum, eundem teneat necesse est in proportionali quantitate amoris diuini; Quia diuina voluntas, eiusque inclinatio est causa, & mensura omnis bonitatis; nec fieri potest, vt contingit in nostra voluntate ratione suæ imperfectionis, & eius, quæ inest cognitioni quæ dirigitur, & causalitatis obiectorum in eius actus proue apparentium in eadem cognitione admodum fallaci quoad substantiam, & modum representandi alia, & aliter atque sunt in se. Non, inquam, ita fieri potest, vt Deus magis ad minus bona afficiatur, & minus ad meliora; sic enim fieret, vt mensuratum non correspondet suæ iusta mensuræ, & effectus prætergrederetur limites sibi præfixos à sua causa de re videri potest quæst. 25. de Deo.

Art. 2. Cū ergo Christus Dominus præcellat bonitate, & perfectione cæteris omnibus infra Deum, constat ipsum dicitum à Deo esse præ cæteris omnibus, iuxta illud Matth. 3.17. *Hic est filius mens dilectus, in quo mihi complacui: dilectione videlicet, & complacencia paterna, qui est affectus in vnoquoque maximus ex natura rei infra eum, quo Deum, & post Deum se quisque prosequitur.* Quia vero finis amat magis, quam quæ sunt ad finem: constat rursus Christum Dominum extitisse primo, ac principaliiter gratia sui, & per se ipsum fuisse causam finalem huius mysterij primatiam infra diuinitatem secundum se, quæ est finis ultimus rerum omnium. Quod & ab Apostolo significatur in illis eius verbis expensis quæst. 5. in primo argumento: *Omnia vestra sunt vos autem Christi; Christus autem Dei.* Eandem in intentione diuina præminentiam Christi super omnia creata prædicat magnificè idem Apostolus 1. ad Coloss. 18. *Ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primum tenens; quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsam.* Intentus est itaque Christus à Deo, vt caput Ecclesiæ, vt principium totius gratiæ, vt primogenitus inter omnes mortales, & inter omnia absolute creata primum tenens, prius ut habens in se omnem omnium donorum plenitudinem, & deinde, vt deriuans partem eius in cætatos pro eorum reconciliatione. Intentus igitur est primo, ac principaliter gratia sui, & vt subordinans sibi secundum se reliquas existentias suæ causas finales extra Deum.

Art. 3. Cæterum inter omnia purè creata remedium peccati fuit procul dubio causa finalis præcipua, non tamen vnicæ, & adæquata Incarnationis. Non quidem vnicæ, & adæquata; Quia nihil boni casu, & præter intentionem diuinam prouenit ex operibus Dei; sed omnia, & singula bona, quæ inde prouenient, intendit formaliter, vt fines suæ operacionis ad extra: Omnes namque causas disponit per prouidentiam comprehensiuam earum, atque adeo

V 3 ordina

ordinatiuam ipsarum ad omnes, & singulos effectus, ac fines, ad quos futurae sunt viles; nec fieri potest, ut prætergrediantur in bonos limites sua intentio-
nis beneficæ. Ex incarnatione autem Verbi Diuini alia bona prouenerunt præter remedium peccati: ni-
mirum dona gratiæ Angelis collata, necnon primis parentibus ante peccatum, ut infra dicetur. Sed ne-
que gratiam medicinalem induxit incarnatione Verbi præcisè quatenus necessaria erat ad exclusionem peccati, verum multò vberiorem iuxta illud Ioan. 10.10.
*Ego veni, ut vitam habeant (quæ non habetur si-
ne exclusione peccati) & abundatius habeant: quod aliud proinde superadditum ultra eandem exclusionem.*

Art. 4. Remedium vero peccati fuisse finem inter purè creatæ præcipuum, probant efficaciter rationes dubitandi propositæ: hoc enim ut minimum illis est concedendum. Veruntamen in ipso remedio duò sunt consideranda, nempe terminus à quo, & terminus ad quem; hoc est, malum, quod excluditur, & bonum, quod inducitur; Atque inter hæc duo inducitur boni præeminet exclusioni mali & ha-
bet rationem finis præcipiū intenti magis quam ex-
clusio mali. Quia odium mali fundatur in amore boni, & non è conuerso: Ita ut ratio fugæ à malo sit adhæsio ad bonum non vero ea fuga huius adhæsio-
nis: Bonum enim est appetibile secundum se, tametsi nullum præcedat malum excludendum eius inducione; Malum vero non fugitur, nisi adsit bonum inducendum eius exclusione. Appetitur namque sanitas corporis, & gratia animæ, tametsi nulla præcedat ægritudo aut peccatum, quæ excludantur per ea bona. At de ægritudine, & peccato pel-
lendis nemo sollicitus esse potest, nisi intuitu bonorum, quæ per ea mala impediuntur. Mouet autem magis, quod per se, quam quod ratione alterius mouet. Dona igitur gratiæ, quæ per Christum obseruare, præcipiū sunt intenta à Deo, habentque magis rationem finis, quatenus sunt positivæ perfectiua, & sanctificatiua hominis, quam quatenus sunt medicinalia, & reparatiua peccati. Propteræ in citato testimonio ad Galatas 4. 5. fit gradus ex redēptione, seu liberatione à peccato ad adoptionem filiorum, ut ad finem vltiorem, & maxime intentum: *Vt eos, qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum recipieremus.*

Art. 5. Verum quia dona gratiæ collata sunt Christo, ut præmium meritorum, & rationem præmij commendat plurimū difficultas obtinendi bonum, quod datur in compensationem meriti; atque difficultas, quæ per peccata obiicitur beneficentiæ diuinae, est quæ maxima, propteræ finis extrinsecus incarnationis potissimum, & ut plurimū significatur in ordine ad deletionem peccatorum formaliter, ut patet ex supra positis testimoniis. Et quod Christus præstítit, exprimitur per conceptum victoriae, ut liquet ex Apoc. 5. 5. *Ecce vicit leo de tribu Iuda: & ad Corinth. 15. 54. Absorpta est mors in victoria: & iterum; Deo autem gratias, qui dedit victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum.*

Ad 1. In illis locis agitur de fine extrinsecico, & creato incarnationis: nimirum de opere, ad quod perficiendum venit Christus. In quo genere iam dictum est remedium peccati fuisse finem præcipuum, & qua ratione id verificetur.

Similiter Augustinus in 2. agit de fine incarnationis relatiuè ad genus humanum vniuersim: nec ut aliò vniuersalius, aut magis in particulari respiceret, permittebat eius scopus illo in loco. Scopus enim erat illatio peccati originalis ex institutione baptis-
mi facta pro posteris Adæ etiam parvulis. Quare illa negatiua. *Non aliam ob causam in carne veni-
se; restringenda est ex subiecta materia, & scopo ad*

finem creatum extrinsecum Christo, & in ordine ad communitatem generis humani; præterquam quod omnia alia ordinata sunt aliquo modo, & con-
duxere de facto ad remedium peccati: Idque sufficit, ut sine violentia, verificetur, nullam aliam fuisse causam, præter remedium; idest, nullam fuisse adæ-
quate distinctionem ab ista, & quæ ad eam non reuocetur, tametsi aliqua intenta sit ratione sui, & ob-
innocentes.

Ad 3. Christus Dominus non habet rationem puri remedium, sicut artefacta, sed est principaliter ratione sui: Quia est præstantior iis, quæ median-
te ipso obtenta sunt. Deinde non est inconueniens causam nobilissimam ordinari ad plures effectus inter se inæquales, dummodo adsit virus nobilissimus, ad quem præcipuum ordinetur; qualis effectus est remedium peccati respectu Christi, ut dictum est. De reliquo fauerit nostræ sententiæ illud argumentum & bene probat.

Q VÆ S T I O X I V.

*Virum originalis, an vero actualium peccato-
rum fuerit causa finalis præcipua Incarna-
tionis Verbi Diuini?*

VIdetur remedium actualium fuisse causam præcipuum. 1. Quia remedium mali maioris est præstantius, ac proinde magis intentum. Malitia autem peccati actualis est maior, quia est magis volun-
tarium, magisque ab extrinsecico, & quia non solùm inducit pœnam damni, quæ est communis originali, sed præterea pœnam æternam sensus, quam non inducit originale. Immò, & ipsa pœna damni est maior, & acerbior respectu peccati actualis; quia originali debetur minima pœna, ut dicit Augustinus lib. 5. contra Iulianum cap. 8. ad finem.

2. Apostolus ad Galatas 2. 20. dum dixit: *In fide vino filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semen ipsum pro me: docuit vnumquemque æstimare satisfactiō-
onem Christi perinde atque si pro ipso solo exhibita fuisse. Hoc autem subsistere non posset, si Christus & eius satisfactio primò, & principaliter ordinata fuisse in remedium originalis, quod indiuisum per-
tinet ad totum genus humanum, secundariò vero tan-
tum, & accessoriè pro peccatis actualibus, quæ ita sunt cuiusque propria, ut non sint aliis communia.*

3. Immò videtur Christum pro solis actualibus satisfecisse, & non pro originali: quia satisfactio pro eo tantum peccato valet, cuius satisfactiōne, & propria pœna proportionem habet. Christus autem sustinuit pro peccatis pœnam sensus, qualis pœna debetur peccatis actualibus, cum originali sola pœna damni debatur, quam non subiit Christus dominus: Nunquam enim caruit visione, & fruitione Dei.

4. Peccata actualia sunt multò plura; quæ ori-
ginalia. Quia in unoquoque non datur nisi vnum peccatum originale; actualia vero in plurimis sunt quæ plura, ita ut facta computatione vniuersque multitudinis, plusquam singula singulis hominibus corre-
spondere videantur. Malo autem latius patenti potissimum subueniendum est subueniaturque primo, ac maximo conatu necesse est, qui agit ex vera, & pura dilectione, ut agit Deus, iuxta illud: *Sic Deus dilexit mundum, &c.*

Resp. Peccatum originale, & personale se habent tanquam excedens, & excessum. Quia peccatum originale

originale est maius extensiæ, quatenus amplectitur totum genus humanum; Personale verò est maius intensiæ, vt liquet ex maiori pœna quam inducit, & ex maiori voluntarietate. Vnde vniuersusque in particulari maius beneficium recipit per remissionem culpis sui peccati lethalis, quam per remissionem sui præcisè peccati originalis. Cæterum remedium vniuersale peccati originalis est maius absolute beneficium, quam remedium omnium peccatorum actualium; quia illud est bonum totius communis, istud verò singulorum, atque bonum communis diuinus, & eminentius est, iuxta Arist. 1. Eth. cap. 2. fine. Licet autem tam malum, quam bonum communis usque adeò possit esse leue, vt præpondent maximum, seu malum, seu bonum aliquorum particularium; tamen peccatum originale non est leue, etiam præcisè, vt est vniuersusque seorsum proprium. Nec ita illi præponderat peccatum lethale actualis, sicut præponderat communis particularibus personis; siquidem reddit hominem absolutè malum, & inimicum Dei, & priuat in æternum beatitudine supernaturali, constituitque in maximo periculo peccatorum actualium, debilitatis admodum, nec uno modo, viribus animæ quoad intellectum, & voluntatem: Remedium igitur originalis ob vniuersalitatem, tanti, & tam multiplicis mali fuit magis necessarium, maiorisque momenti, & consequenter principalius intentum. Id quod apparebit magis ex responsione ad 4.

Ad 1. Peccatum lethale actualis est maius malum intensiæ, vt dictum est, idque solum illis rationibus probatur; sed originale est maius malum extensiæ, eaque extensiōne coniuncta cum intensione, qualem insinuatum est illi conuenire, concluditur ipsum esse omnibus consideratis maius malum absolute.

Ad 2. Non obstante præcipua intentione diuina remedij quatenus vniuersalis, adiunguntur duas rationes, ob quas perinde estimare quisque possit satisfactiōnem Christi, atque si pro ipso solo exhibita fuisset. Primi, quia meritum Christi tanta cum efficacitate, & plenitudine virtutis vnicuique subuenit, atque si nihil aliud operaretur, vt dictum est quæst. 1. Secundi, quia vno charitatis efficit in voluntate bene ordinata, vt bonum aliorum reputet tantum proprium, & ex eo augmentum gaudii potius quam diminutionem consequatur, & gratias proinde agat pro omnibus bonis tantum solummodo suis.

Ad 3. In satisfaciētate solum spectatur pœnalitas contraria delectationi, ob quam illata fuit iniuria, & offensa; vtque ea pœnalitas valeat tantumdem vt minimum, atque tota pœna debita peccato in ordine ad placandum offendit, quod in Christo non defuit, sed superabundavit. Vt verò eadem pœnalitas conueniat genere proximo cum pœna debita delicto, minime id requirit, præfertim si id non ferat conditio, & dignitas personæ satisfaciens, isque præster abundet in genere sibi possibili: Alias neque pro actualibus satisfecisset Christus, nisi quoad reatum pœna sensus, cum pœnam damni subire neque pro uno instanti posset, & tamen est certum ex Fide sufficiētissimè, & adaequatè eum satisfecisse, quantum est ex se pro omni peccato tam originali, quam actuali quoad reatum culpæ, & vniuersusque pœnae, vt constat ex Apostolo toto cap. 2. ad Coloss. maximè à versu 5. & ex 1. Ioannis 2. 2. doceturque distinctè ab Augustino in Enchir. cap. 49. versus finem.

Ad 4. Sicut ciuitas deterius haberet, si omnes incolæ, nullo excepto, decumberent simplici, nec usque adeò gravi morbo correpti, ita tamen vt nullus superesset idoneus aliis subuenire, & progressum malii cohibere: quam si aliqui, vel etiam permulti multiplici, & grauissimo morbo laborarent, supersti-

tibus aliquibus sanis: Ita genus humanum deterius haberet infelictum per originale, & inde valde decline in actualia omnis generis, quam si peccata actualia, vniuersusque multa, & grauia, quam plurimos corrumperent, superstitibus nonnullis cum perfecta innocentia, qui per bona exempla, & sanam cælestem doctrinam reliquis subuenirent. Accedit in re nostra, quod est maximè considerandum, perfectam innocentiam, & inde consequentem æternam beatitudinem, vel etiam vnius tantummodo hominis prævalere exuberanti suæ bonitatis magnitudine toti malo, qualisunque damnationis quam plurimorum; quod non est huius loci explicare; sed est verissimum. Nulla igitur est comparatio instituta in arguento.

QVÆSTIO XV.

Vtrum detur in Deo multiplex decretum Incarnationis secundum varias rationes?

VIDetur dari. 1. Quia intendens in aliquo opere plures fines, quorum vnu non dependet ab aliis, sed est separabilis ab eis, necesse est, vt habeat plures circa illos intentiones, quarum vna non dependeat ab aliis, sed sit separabilis ab eis, maxime si intentiones sunt inseparabiles essentialiter à finibus per ipsas intentis: quales sunt omnes intentiones diuinæ efficaces: vtpote essentialiter inseparabiles. Repugnat enim fines aliquos esse inuicem separabiles, similque non esse separabiles inuicem intentiones eorum, qua sunt essentialiter inseparabiles ab eisdem. Deus autem intendit in opere incarnationis plures fines, quorum alij non dependent ab aliis, sed sunt separabiles ab eis, vt appareat ex duplice quæst. præced. Intendit enim substantiam incarnationis gratia sui; eaque existere potuit non existente remedio peccati. Rursus intendit remedium tum originalis peccati, tum actualium; & vtrumvis existere similiter potuit altero non existente: Ac demum intendit dona gratiæ innocentibus collata, quæ non minus seungi ponere ab omni remedio peccati. Necesse igitur est, vt Deus in opere incarnationis habuerit plures intentiones, pluraque decreta inuicem separabilia ac proinde distincta inter se circa substantiam Christi secundum se; circa eundem vt Redemptorem, tum generis humani à peccato originali, tum singulorum hominum à peccatis actualibus, & vt Mediatorem respectu innocentium.

2. Christus iam existens in se absolute fuit indiferens ad redimendum, & non redimendum genus humanum, quandoquidem liberè redemit. Ergo decretum diuinum de existentia absoluta Christi secundum se fuit non minus indiferens respectu decreti de nostra redēptione. Repugnat enim consequens esse indiferens ad aliquid, & antecedens essentialiter præsuppositum ab eodem consequenti, non esse similiter indiferens ad illud ipsum. Nihil autem est indiferens respectu sui. Ergo decretum de existentia Christi secundum se distinguit à decreto de eiusdem meritis, & nostra redēptione.

3. Decretum remissuum nostrorum peccatorum præsupponit scientiam visionis, qua cognoscuntur merita Christi, vt absolute existentia; etandemque scientiam non præsupponit, sed potius præsupponit ad eam, decretum de existentia Christi, & meritorum eius. Quia Deus remittit nobis peccata propter merita Christi, vt absolute existentia; quod fieri non potest, quin antecedenter ea merita præ-

deat ut in se absolutè existentia. Motuum enim volendi aliquid necessariò præcognoscitur ante actum, quo id ipsum est volitum. Ad eam porrò præuisiōnem determinatur Deus per existentiam absolutam meritorum in se ipsis quæ merita antecedit Christus ut eorum causa, & Christum antecedit similiter, ut eius causa, decretum de ipsis existentia; ac per consequens non consequitur ad eandem scientiam, sed potius ipsam antecedit. Nequit autem idem decretum respectu eiusdem scientiæ esse antecedens, & non esse antecedens, sed consequens. Admittendum est igitur circa ea obiecta plurquam vnum decretum.

4. Nostra salus, & remissio peccatorum est causa existentia Christi, & meritorum eius in genere causa finalis, ut conflat ex duplii quæst, præcedenti. Et è conuerso Christus; & eius merita sunt causa nostræ salutis, & remissionis peccatorum in genere causa meritoria, ut infra dicetur. Hoc autem fieri non potest, quin decretum intentitum nostræ salutis, & remissionis peccatorum sit aliquomodo causa decreti de existentia Christi, & meritorum eius: Et è conuerso decretum executiū existentia Christi, & meritorum eius, sit mediantibus ipsis aliquomodo causa decreti exequientis nostram salutem, & remissionem peccatorum. Quia causa finalis, & meritoria non exercent ullam immediatam causalitatem in media, & præmia, sed mediante voluntate efficientis, & præmiantis causa immediate à fine, & merito per prætiam cognitionem, ipsis quidem meriti, ut existentis in se absolutè; atque ideo, ut præsupponens voluntatem sui executiū, & intensiū præmij; ipsis vero finis, ut possibilis existere mediante una voluntate indiūsum intensiū sui, & mediorum; & deinde alia executiū mediorum; & alia deūm executiū sui. Oportet igitur distinguere, ut minimū, quadruplex decretum; nempe duplex intensiū, duplex executiū, ut verificetur meritum Christi fuisse propter præmium ipsis collatum, & hoc propter illud in diuerso genere causa: Et non pure materialiter, ac concomitanter alterutrum alteri coexistere.

5. Si vniū decretum diuinum virtualiter indiūsibile simul completeretur, vellèque efficaciter absolutè, & omnino determinatè existentiam Christi quoad substantiam, eiusdem passibilitatem, passionem, & omnia, ac singula merita, remedium peccatorum actualium, & originalis, necnon auxilia gratiæ, qualia siugulis distributa sunt de facto ex meritis Christi, aliis videlicet cum efficacia in actu secundo, aliis vero cum sola sufficientia, sequeretur, ut nihil in præsenti dicatur de interitu liberatis Christi respectu sua passibilitatis, passionis, & meritorum omnium; & liberatis nostræ ad assensum, & dissensum respectu auxiliorum gratiæ per Christum ob decreti simpliciter antecedentis, & impeditis tam Christi quam nostra libertate, connexionem essentialē cum iis omnibus, & singulis; de qua re alius est differendi locus, sequeretur, in qua decretum Incarnationis non esse beneficium, nec ipsam Incarnationem habere rationem beneficij respectu eorum, qui abutuntur, maximè per impenitentiam finalē, auxiliis gratiæ datis ex meritis Christi. Quia tale decretum est intrinsecè connexum cum omnibus, & singulis peccatis impedientium in se fructum Incarnationis Verbi, & passionis Christi. Decretum autem essentialiter connexum antecedenter cum peccatis nequit esse beneficium respectu peccantium: nec respectu eorumdem potest habere rationem beneficij, quidquam ex eodem decreto resultans, maximè si sit antecedens ad actus peccaminos, & tale, ut eo non dato peccata committi

non possent, Qualia, sunt auxilia inefficacia gratiæ, & Christus, quatenus est eorum principium. De ratione nimirum voluntatis beneficæ, & beneficij est esse optabile, & eligibile prudenter à beneficiario; Siquidem beneficium non conferatur rationabiliter inuitu, Nihil autem antecedens existentiam peccati, maximè impenitentia finalis, & cum eadem conexum, seu præsum coniungendum cum illa, est optabile, & eligibile prudenter. Quia præ omnibus aliis eligendum est, ne detur peccatum præsertim impenitentia finalis. Iam vero sequela, quod decretum Incarnationis non sit beneficium respectu omnium, & singulorum hominum, & quod existentia Christi non habeat rationem beneficij similiter universalis, est proflus absurdus: Quia Deus, ut constat ex Rom. 8. 32. & Ioan. 3. 16. Non pro aliquibus tantum hominibus tradidit filium suum, sed pro nobis omnibus tradidit illum: idque præstiter totius mundi, & non vnius tantum partis dilectione, quæ duo vniuersalem beneficentiam essentialiter in se includunt.

6. Qui vult absolutè, & efficaciter aliquem finem, necessè est, ut eo ipso velit illa omnia, sine quibus talis finis existere nequit, si antecedenter non præuideatur iam aliunde existentia. Remedium autem peccati est finis, qui existere nequit non præexistentibus absolutè peccatis. Ergo Deus, cum peccata velle non possit, nec remedium eorum velle potuit efficaciter, & absolutè, ante præuisiōnem absolutam eorundem. Decretum autem de existentia Christi secundum se fuit ante præuisiōnem absolutam peccatorum, quibus restitutus auxiliis gratiæ Dei per Christum, & maximè eorum, quæ contra ipsam Christi personam commissa sunt: Quia fuit ante præuisiōnem absolutam existentia Christi, & auxiliorum gratiæ, quæ ex eius meritis redundarunt. Ergo decretum de remedio peccati, seu de Christo, ut redemptio, fuit distinctum a decreto de existentia Christi secundum se, ut pote eo posterius à fortiori.

Art. 1. Resp. Supponitur in præsenti ex dictis in questionibus de Voluntate Dei, Actus liberos diuinos esse adæquatè intrinsecos Deo, atque hac supposita sententia tria videntur esse certa. Primum est: nullam rem multiplicitatem decretorum admittendam esse in Deo, Quia id repugnat diuinæ simplicitati, & indistinctiōni quoad omnia absoluta, quæ est certa ex fide.

Art. 2. Secundum est: admittendam nihilominus esse multiplicitatem rationis extrinsecam decretorum per connotata creatuæ, iuxta multiplicitatem reali obiectorum seorsim conceptibilium; ac præsertim actuum nostrorum circa similia obiecta. Cum enim Deus non cognoscatur à nobis in via, nisi mediantibus creaturis tanquam speculo, & per species proprias earum, necessè est, ut subeat multiplicitem in nostro intellectu apparentiam, iuxta multiplicitem earum specierum, & rerum diversitatem; ad eum modum, quo idem re ipsa color alius atque alius multiplicititer appetit iuxta multiplicitatem colorum, qui insunt conspiciliis interpositis ad visionem illius. In eiusmodi autem multipliciti rei in se vnius apparentia suborta ex reali medij multiplicitate, ac diuersitate, consistit distinctio ac multiplicitas rationis purè extrinseca.

Art. 3. Tertium est eiusmodi distinctionem rationis purè extrinsecam inter actus liberos diuinos, eorumdemque ordinem prioris, & posterioris constitutum ex modo nostro concipiendi purè extrinsecè per relationem ad actus nostros circa obiecta similia, vel ad ipsa obiecta nihil conferre ex se præcisè ad verificandas propositiones causales de rebus, aut diuinis aut creatiis, ut sunt in se; aut ad diluendas difficultates,

tates, quæ propositæ sunt in rationibus dubitandi, & fundantur in prædicatis conuenientibus decreto, seu decretis, eiisque, seu eorum obiectis, vt sunt à parte rei. Quia opus rationis nequit variare naturas rerum, ac proinde neque quidquam conferre, vt ea verificantur, vel non verificantur, quæ conueniunt rebus, vt sunt in se, si per se ipsas non sufficient ad eam verificationem, vel falsificationem. Quare ea distinctione, & ordo rationis solum deseruit, vt diuina commode apprehendamus, & exponamus ordinatè modo humano, & ad instar rerum humana-
rum.

Art. 4. Supereft itaque hæc sola quæstio: An in voluntate Dei, vt terminata ad Christum secundum diversas rationes sit admittenda multiplicitas alia, & distinctione decretorum, media inter realem, & rationis purè extrinsecam, quæ virtualis intrinsecæ, seu eminentia; rationis cum fundamento in re, & rationis ratiocinata; realis secundum quid; formalis, seu ex natura rei, magna cum confusione ab aliis, atque aliis nominatur; & à Scoto optimo nomine dicitur *innominata*; Dicitur tamen in progressu distinctione virtualis intrinsecæ ob vsum iam communiorum sic loquendi in scholis; & hæc distinctione consilit in discrepantia reali quoad aliquod prædicatum inter duas formalitates identificatas inter se realiter; ita vt de altera, prout est in se à parte rei, sit affirmabile aliquid, quod ipsum sit similiter negabile de altera; cum amba sint nihilominus affirmabiles inuicem. Adeft exemplum in essentia, & personalitate diuinis, quæ identificantur realiter inter se, & sunt affirmabiles inuicem, prout sunt in se à parte rei: & nihilominus discrepant realiter quoad hoc prædicatum, *commune tribus personis*, quod affirmatur de essentia, prout est in se à parte rei, idemque similiter negatur de qualibet personalitate. Quia igitur sic se habent formalitates, ea sola, & omnes distinguuntur inter se virtualiter intrinsecæ.

Art. 5. Dicendum est nullam esse admittendam multiplicitatem, seu distinctionem virtualem intrinsecam in decretis diuinis circa mysterium Incarnationis, & eius circumstantias, aut circa vlla alia obiecta; sed de omnibus, & singulis rebus creatis, quoad omnia, & singula ipsis conuenientia, disponere Deum per vnicum simplicissimum actum, non solum realiter, sed etiam virtualiter intrinsecè indiuisibilem. Quia quid quisque est mente capacior, & potest ad plura simul attendere, sive intellectu, sive voluntate; & per vtramque potentiam, vel figuratur ad principium vniuersalium, vel illud complectitur cum maiori adæquatione, & vniuersalitate, atque ad plura sub eo contenta deducit per simplicem in ipsum tendentiam; Atque oppositum huius solum ex imperfectione, ac limitatione prouenire potest. Quod quidem de hominibus experientia satis clare constat; in quibus experientia quoque sensuum, ac præfertim visus eidem veritati suo modo suffragatur aperte. De Angelis similiter communis, & vera fert opinio, vnumquæque, quod perfectior est, ed vniuersalioribus vti speciebus, & ex vi principij, aut vniuersalioris, aut vniuersalius, ac melius penetrati, in plura ex eo pendentia obiecta simultaneè ferri per simplicem tendentiam. Iam de Beatis non dubitatur, quin pro maiori vberitate luminis gloriae, & habitus charitatis vnicuique contingente ad plura simul diffundantur per simplicem diuinitatis attin-
gentiam.

Art. 6. Quamuis autem gradationis; ac induc-
tis huius quoad omnes infra Deum substantias, & earum status, efficacia vniuersalis manifestius percipiatur: Quod ad intellectum attinet, dubitandum tamen minimè est, eandem esse rationem in volun-

tate, propter huius ad illum subordinationem, & iusta commensurationem seruata proportione. Et quia per actum necessarium fertur totò impetu, perinde, ac intellectus, ea omnia simul, ac indiuisim complectendo, quæ amplectenda similiter intellectus proponit absque indifferentia; per actum verò librum non minus fertur indiuisim in omnia, quæ cum ultima deliberatione indiuisim proponuntur, ea vel amplectendo, vel reiiciendo, quatenus placet, in quo solo libertas sita est. Sed nec illud est minus certum, in cognitionibus, & affectionibus creatis, vbi deest multiplicitas, & distinctione realis, deesse etiam multiplicitatem, & distinctionem virtualem intrinsecam; cui videlicet in rebus creatis nullus est locus, de quo alias: Et quia vnitas actus proueniens ex vnitate motu formalis adæquati excludentis in se distinctionem virtualem intrinsecam, necesse est, vt careat eadem distinctione; cuius videlicet non est fundamentum in obiecto causante actum.

Art. 7. Cùm igitur Deus sit capacitatis simpliciter infinita tam ex parte intellectus, quam ex parte voluntatis, poterit vno simplicissimo actu etiam virtualiter intrinsecè indiuisibili infinita, atque ad omnia scibilia, & volibilia simul complecti. Et quia vt secus fiat, nonnisi ex imperfectione, ac limitatione prouenire potest, qua Deo repugnat, absolutè repugnat, vt secus fiat. Vis huius gradationis, & inductionis concludit à fortiori; Quia excessus perfectionis, & capacitatris diuinæ supra omnem perfectionem, & capacitatem conuenientem substantiis quibusvis creatis cognoscitius, ac appetitus est incomparabiliter maior, quā excessus tum perfectionis inter quaslibet ex his substantiis; tum multitudinis, & magnitudinis obiectorum omnium creatorum cognoscibilium, & volibilium à Deo supra multitudinem, & magnitudinem obiectorum simul atque indiuisim cognoscibilium, ac volibilium à quavis substantia creatæ; quia prior excessus est simpliciter, & in omni genere infinitus, qualis nullus esse potest inter vllas res creatas; vtpote essentia litere finitæ, ac limitatas quoad magnitudinem perfectionis.

Art. 8. Addo actus intellectus, & voluntatis non necessarios, quibus Deus fertur in res creatas, non esse minoris perfectionis, & excellentiæ, sed prorsus eiusdem cum ea, qua prædicti sunt actus necessarij, quibus se ipsum cognoscit, & amat. Deus autem per simplicem actum tam intellectus, quam voluntatis, absque vlla formalitatem distinctione virtuali intrinsecæ, aut ordine obiectu prioris, & posterioris inter illas se totum complectitur quoad omnia sua prædicata necessaria, tametsi inter illa detur non solum distinctione virtualis intrinsecæ formalitatum, sed etiam distinctione realis, & ordo itidem realis prioritatis, & posterioritatis inter personalitates. Quæ modo supponitur ex dictis in quæstionibus de scientia, & voluntate Dei, iuxta communiorum, & veram Theologorum sententiam, eorum maxime, quæ *colissimè* omnium indulgent multiplicitatè obiectuæ decretorum Dei liberorum. Ergo similiter creata omnia complectitur Deus per actum tam intellectus, quam voluntatis eodem modo simplicem, non obstante multiplici inter illa distinctione reali, & ordine prioris, & posterioris. Tametsi enim Deus versetur liberè circa hæc, & circa se necessarij; nihilominus perfectio actus vtrobique est prorsus eadem, ac per consequens est eadem necessarij, quæ in illa fundatur, multiplicitas, & indistinctio actus complectentes indiuisim, & ordinantis, quæ sunt distinctæ inter se realiter, & ordinata absque vlla formalitatem in ipso actu divisione, aut successione obiectuæ. Nec enim est magis de ratione

actus

actus liberis, quām necessarij multiplicatio, aut ordinatio intrinseca ex parte ipsius iuxta multiplicitatem, aut ordinem obiectorum; cū vterque possit & quē benē vtramque inducere in obiecta causaliter, quin vtramlibet prahabeat in se formaliter; Siquidem vterque habeat perfectionem eodem modo simplicem, qua indiuīsum contineat in se eminenter, quae sīnt inter se diuisa.

Art. 9. Demum tam ex parte obiecti, quam ex parte principij, est interclusus omnis aditus multiplicitati, & distinctioni virtuali intrinseca actuum Dei liberorum. Ex parte quidem obiecti, quia multiplicitas, & distinctio, sive virtualis, sive realis obiectorum purē materialium, & ordo prioris, ac posterioris inter se ipsa, in qualicunque aliorum in alia causalitate fundatus, nihil prorsus confert ex se praeceps ad inducendam multiplicitatem aliquam, aut aliquod distinctionis, vel ordinis genus in actus ad ipsa tendentes. Cū enim obiecta purē materialia nullam exerceant causalitatem in actus, qui ad ipsa terminantur, nullius prædicati in actibus reperti causa esse possunt ex se praeceps, ac proinde nec distinctionis, & ordinis alicuius intrinseci inter ipsos. Quare si motiuū formale adæquatum actus fuerit omnino expers multiplicitatis, & ordinis, nulla erit multiplicatio, distinctio aut ordo intrinsecus in actu, quantum est ex parte obiecti, vt cunque sint multa, & ordinata obiecta materialia: Vt appareat in volente sanitatem, qui eodem actu, quo illam vult, fertur indiuīsum in omnia media, quibus sanitas est obtinenda, tametsi ea sint multa, & serie successiva causalitatis inter se ordinata.

Art. 10. Motiuū autem formale adæquatum voluntatis diuinæ, sive necessarij, sive liberē volentis, est simplicissimum, & expers omnis distinctionis tam realis quam virtualis; solumque ex parte obiectorum materialium datur multiplicitas, & distinctio. Quia sola essentia diuina, quæ se sola est omne purum bonum, omnisque perfectione, sine imperfectione, & caret omni sui in se distinctione tum reali, tum virtuali intrinseca, est motiuū formale adæquatum diuinæ voluntatis, in quo solum ipsa, tanquam in centro, & fine, seu quasi fine adæquato conquiescit, atque inde in cetera omnia diffunditur, non vt in causam, vel etiam partialem, vllius sua inclinacionis, appetitionis, delectationis, ac felicitatis fundatae in illorum bonitate, aut ex illis haurienda; sed solum, vt illis omnem bonitatem, & perfectionem pro cuiusque capacitate communicet. Est nimur Deus bonum sibi sufficientissimum, & cui nihil extra se prodeſſe quidquam possit. Rem proinde nostram, agit, non suam, dum exit extra se amore suo, ageret verō etiam suam, si causam aliquam finalem, vel partialem alicuius sui affectus extra se positam haberet. Quicunque enim afficitur ad aliquid tanquam ad causam finalem, & motiuū sui actuū ita illo habito conquiescit, & delectatur, vt eo nondum obtento aliquatenus solicitetur, nec tam bene, ac tranquille habeat, atque habet eodem obtento. Alias conueniret ratio motiuī rei nihil mouenti, neque quidquam conferenti ad perfectam vndequeaque tranquillitatem mobilis. Motiuū igitur formale adæquatum omnis actus diuini, est essentia diuina; ac per consequens nullus patet aditus ex parte obiecti præceps secundum se vllī multiplicitati, & distinctioni, seu reali, seu virtuali intrinseca actuum Dei liberorum.

Art. 11. Iam ex parte principij efficientis, seu quasi efficientis, nulla potest dari ratio alicuius multiplicitatis, & distinctionis actuum, nulla eiusmodi ratione existente ex parte motiuī, nisi quia, vel non attingit illud adæquatè, & comprehensiuē per seum

actum, vel aliter ad ipsum secundum se comparatur, atque comparetur ad aliqua sub eo contenta. Ex primo capite prouenit in nobis distinctio realis actuum, quibus credimus Deo, speramus in ipsum, eundemque diligimus, tametsi ex parte motiuī eorum, quod est Deus, nulla detur realis distinctio: inadæquatè enim ipsum attingimus per quemlibet actum nostrum, ob nostram imperfectionem, ac limitationem, ideoque multiplicatis actibus indigemus, vt adæquatè, seu potius minus inadæquatè eum attingamus. Intellectus autem, & voluntas diuina sunt omnino commensuratae veritati, & bonitati diuinæ; vt pote eiusdem prorsus perfectionis existentes cum vtrisque; ac proinde vtrisque adæquatè, & comprehensiuē attingunt per suum actum. Quare ex hoc capite nulla potest esse ratio vllius multiplicitatis, ac distinctionis obiectuā.

Art. 12. Quoad modum, quo Deus, vt principium suorum actuum ad obiecta comparatur hæc sola diuersitas existit, quod ad aliqua obiecta dicit habitudinem necessariam; ad alia verō non necessariam. Et propter discrepantiam quoad prædicata necessariæ habitudinis, quæ conuenit Deo quatenus cognoscenti, & volenti obiecta omnia absolutè necessaria, respectu sui quatenus cognoscens, & volentis, quæ contingentia sunt, dantur in Deo duo actus virtualiter intrinseci distincti, quorum altero fertur in omnia absolutè, ac determinatè necessaria, altero in omnia absolutè, ac determinatè contingens, vt nihil in presenti dicatur de tercio alio &c circa conditionatè, aut tantum disiunctiùe contingens, de quo alibi est dicendum. Distinctionis virtualis intrinsecè dictorum duorum actuum datur etiam fundamentum ex parte essentia diuinæ, quatenus habet rationem motiuī respectu intellectus, & voluntatis diuinæ; Quia ad cognitionem, & volitionem aliquorum mouet cum necessitate, & determinatione; ad aliorum verō cognitionem, & volitionem cum indifferentia, & indeterminatione. Ceterum tum ad totam collectionem obiectorum absolutè, ac determinatè necessariorum; tum ad totam collectionem absolutè, ac determinatè contingentium, mouet uniformiter, ac indiuīsum; Quia respectu vtrorumvis habet essentialiter rationem motiuī vniuersalis vniuersitatis in se, tum vt in speculo, tum vt in fine, omnem veritatem, omnemque bonitatem vtcunque multiplicem, & cum varia distinctione distributam per obiectorum materialium vniuersitatem. Quia verō Deus quatenus est principium, seu quasi principium actuum, habet eandem prorsus perfectionem, & vniuersitatem, fit planè, vt non possit per illum suum actum ferri in seipsum, vt est motiuū, nisi comprehensiuē, & adæquatè exhaustiendo totam vim motiuū, per actum quidem necessarium respectu necessariorum, per actum verō liberum respectu omnium contingentium; Ita vt minimè liberum sit minori cum perfectione, ac vniuersalitate seipsum, aut cognoscere, aut velle. Ergo nec ex parte motiuī, nec ex parte principij actus Dei liberi vllus patet aditus cuiquam eius multiplicitati, ac distinctioni virtuali intrinseca.

Art. 13. In eadem principij vniuersalis ratione, quæ Deo essentialiter conuenit cum summa, & infinita perfectione, fundatur alia consideratio pro eadem veritate. Architectus enim magnum erecētus aedificium, imperfēctè ageret, ac imprudenter, si manum operi admoueret, aut de vna aliqua eius parte sic, vel aliter disponenda statueret, antequam animo bene comprehensam, & sub uno respectu sibi propositam haberet reliquarum omnium, & singularem partium cum illa vna consonantiam, & harmoniam; aut deinde non de omnibus, & singulis partibus simul

simul sic, vel aliter disponendis, sed successiue de singulis seorsim absolute decerneret. Eadem est ratio de Duce instruente exercitum ad prælium, & de omnibus aliis generaliter, quibus vniuersalis cura incumbit circa multa quatenus ad vnum aliquid ordinata. Cum igitur Deus sit essentialiter vniuersale principium rerum omnium quatenus ordinatarum ad ipsum, vt ad vnicum earum omnium ultimum finem; impossibile est vt sit, aut concipiatur sapienter, & summa cum perfectione operans, vt dicit vniuersalitatem prouidentiæ ad se pertinentis, nisi concipiatur, & re ipsa præexistat instruens imprimis cognitione omnium, & singularum rerum possibilium quoad omnia, & singula, quæ conueniunt, tum vnicuique rei secundum se, tum omnibus copulatiuè, & distributiuè inuicem comparatis, tam quoad entitatis in genere causa formalis, quam quoad actiones in genere causa efficientis, materialis, & finalis, quoad omnes, & singulos effectus, sive necessariò, sive contingenter emanabiles ex illis, & emanatuos, si applicentur ad opus; antequam de vlo suo effectu executioni mandando, aut suspendendo absolutè decernat: Deinde vero non de aliqua parte totius operis prius determinet, quasi incertus adhuc animi circa reliquas partes, & expectans aliquod boni de eorum directione consilij adminiculum ex notitia experimentalis operis iam peracti, & non satis intenti, & extenuè; absolute, & comparatiuè considerati, ac comprehensi, priusquam perageretur; sed vnum de toto opere vniuersale, simulque specialissimum decretum concipiat, ita in se inuicem, sicut est vna in se, ac inuicem summa, & ultima ratio decernendi, qua est eius efficiencia omnis expers distinctionis in se virtualis intrinsecæ, & similis formalitatem successionis obiectuæ.

Art. 14. Qui quidem operandi modus, vt est præcudibio decentissimus Deo, & quem ex ipsa terminorum apprehensione pronus, & plenus sponte subsequatur assensu solida pietate suffultus eximenter Deum à modo, & imperfectionibus nostræ tenuitatis, ac limitationis; ita est constantissime retinendus aduersus metaphysicas nonnullas difficultates occurrentes in exacta diuina circa res singulas prouidentiæ expositione, ad quam in diuinis quibusque mysteriis, & operibus ad ultimas vsq; fibras euoluendis nō ita sufficimus, sicut sufficimus ad perspicendum in vno omnium cumulo sub cœptu generali, & generico, quod Deū maximè decet. Quæ autem sunt clarissima, & luce veritatis placidissima intellectum ad se pertrahunt, iis sunt præponenda, quæ sunt obscuriora, & implicant magis, quam illustrant, suntque valentiora ad præcipitandum intellectum nolentem sifere gradum, quam ad eum perducendum ad apicem vlique veritatis. Quare pro mysterio incarnationis, omnibusque eius motiis, & effectibus in communis, & particulari vnicum à fortiori admittendum est decretum, absque vlla multiplicitate, & distinctione, prioritate, & posterioritate virtuali intrinsecæ formalitatum.

Ad 1. Vt fines operis alicuius diuini sint inuicem separabiles realiter, quantum est ex natura sua, & ordinati cum reali alterius ad alterum prioritate, & posterioritate, non necesse est, vt de facto detur in Deo multiplex decretum cum virtuali intrinsecæ alterius ab altero distinctione, & subsezione. Sufficit enim possibile Deo fuisse decretum aliud diuersum ab eo, quod nunc existit, similiter inuicibile, quo vellet alterum ex illis finibus existere, & alterum non existere, vtque decretum de facto existens vellet vnum ex illis finibus exercere causalitatem respectu alterius non mouendo Deum ad suum actum, sed vel mouendo causam secundam executiua tam

lis finis, vel inducendo actione, aut vnitioe sui aliquam utilitatem respectu eius finis, cui ipse subordinatur voluntare diuina, vt dicetur distinctius ad 4. Quare fines mysterij incarnationis de facto intenti efficaciter à Deo, sunt quidem inuicem inseparabiles extrinsecæ, vt subsum tali intentioni diuinae; sunt tamen separabiles absolute, quantum est ex sua natura; Quia potuerunt terminare aliam Dei intentionem inuicim prosecutiam vnius, & exclusiua aliorum.

Ad 2. Si futurum fuisset, vt Christus nollet redire mundum, hoc vtique præciusset Deus, & consequenter vel noluissest existentiam Christi, vel certe voluissest alio decreto diuerso ab eo, quod datur de facto, nempe voluissest decreto minime connexo cum nostra redemptione: Quare Christus Dominus, omitendo actum meritorum nostra redemptionis, potuit impidere, nō quidem omne decretum de existentia sua, bene tamen decretum, quale de facto est, intentuum efficaciter nostra redemptionis, & cum ea connexum. Quod autem ita est antecedens physice ex parte causa primæ in genere efficientis, vt simul sit impedibile à causa secundæ, ac proinde intentionaliter consequens ad eius operationem in genere determinantis effectu, nihil nocet perfecte indifferentiæ, & libertati eiusdem causa secundæ; vt cuncte sit determinatæ connexum cum vna parte contradictionis, minimeque indifferentes ad vtramque partem, vt dictum est in qq. de Prædest. & de Gracia.

Art. 1. Ad 3. Deus vult remissionem peccatorum propter merita Christi, ly, propter, dicente causalitatem meritorum in gratiam sanctificante, qua remittuntur peccata; non vero, propter, dicente causalitatem in volitionem diuinam remissionem peccatorum; Ideo, Deus vult merita Christi esse causam infusionis gratiæ, & remissionis passiuæ peccati, non tamen id vult volitione causata per merita. Quia nihil creatum potest in vlo genere esse causa actus diuini; qui videlicet secundum se totum est ens à se realiter, nec potest secundum aliquid sui simul esse ab alio. Ut autem velit Deus emanationem remissionis ex meritis, necesse nequaquam est, vt præcedat scientia visionis de meritis iam absolutè existentibus à parte rei, sed sufficit, si præcognoscatur, vt certissime præcognoscit, posse se voluntate sua infallibiliter inducere existentiam meritorum, & remissionis peccatorum, & huius ab illis emanationem. Hac enim præente cognitione, potest decretum virtualiter intrinsecè inuicibili illa tria simul velle; & de facto ita voluit propter solam suam bonitatem, & quia ipsam decet ea sic velle, ac ordinare de quo vide plura quæst. 3 i. de Deo.

Art. 2. Idem dicitur de voluntate existentiæ Christi, & ceterarum vniuersum rerum omnium creationum. Nullius namque ex illis, vt absolutè in se iam existens visio dirigit Deum, aut mouet ad rem aliquam peragendum. Nec enim is est Deus, qui instruatur, aut alliciatur iam factis ad fiendam, & consilium capiat ex euentu priorum ad stabilimentum subsequentium; sed antequam quidquam contingentium liberè determinet, circumspicit omnia per scientiam sibi non liberam, & præscius omnium euentuum, qui ex causis quibusvis creatis prouenire possunt, prouenientque; si adhibeantur, de omnibus simul, & causis, & effectibus, & de coram inter se ordine, vt principium formaliter, & non tantum materialiter vniuersale, perfectè, ac inuicim decernit, iuxta illud Sap. 11. 31. *Omnia in mensura, & numero, & pondere constitutæ.* & alia similia permulta, quæ clarè continent dispositionem de vnoquoque relationem, & comparationem ad cetera omnia, & singula, propriam authoris essentialiter vniuersalis omnium.

Falsa

Falsa igitur est illa qualiscunque antecessio, & subsecutio decretorum Dei ex parte obiecti ad scientiam visionis de hac, vel illa re.

Art. 1. Ad 4. Ita datur ordo causalitatis in omni genere, siue mutuus, siue non mutuus inter res creatas dependenter a voluntate diuina cum ordinem volente, & causante, ut nullus vicepsim similis ordo causalitatis resulset ex rebus creatis in actus diuinæ voluntatis. Quia Deus omnia vult ex motu solius suæ bonitatis eminenter, ac indiuisim continente in se quælibet alia secundum se, & secundum ordinem eorum ad inuicem. Quare licet sit de ratione cause meritoriae, & finalis, ut non exerceant causalitatem in media, & præmia, nisi mediante voluntate efficientis, & præmiantis: non tamen est de ratione utriusque, ne exerceant suas causalitates, nisi mediante actu voluntatis causato per ipsa: Hoc enim in Deo non habet locum.

Art. 2. Vult itaque Deus præmia homini proponi, ut illis permotus eliciat actus meritorios; & siquidem eos eliceret, eo ipso præmium exercet causalitatem finalem in illos, sed non in aliquem actum Dei, qui id voluit ex motu alio superiori. Vult rursus, ut præmium v. g. gloriæ conferatur facienti opera digna tali bono, & non conferatur, non facienti, & siquidem quis fecerit, & sic tale bonum obtinuerit, eo ipso ea opera in id bonum, & in gaudium resultans ex eo ut habito per proprios actus causalitatem meritoriam exercent, licet nullam exerceant causalitatem in actum voluntatis Dei præmiantis.

Art. 3. Ex iis liquet quomodo inuicem ordinentur merita Christi, & remissio peccatorum absque ullo ordine obiectu inter actus diuinæ voluntatis, siue intentiuos, siue executiuos, quorum nulla est distinctio obiectuia, ne quidem virtualis intrinseca in Deo. Indidem constat potenter a Deo aliquid non intendere, certè non debere intendere, neque ullatenus consequi posse, ut petitione sua, tanquam causa actus diuini, inducatur in Deo voluntas dandi, sed ut res petita inducatur per causalitatem impetratoriam petitionis, ad eum modum, quo dictum est de merito dependenter a decreto diuinæ voluntatis iam præexistente ad petitionem; eamque ordinante ad rem petitam iuxta illud: *Petite, & accipietis: Vbi non dicitur: Petite, & sic facietis me velle, ut accipiatis; sed præsupponitur iam volens, ut accipiamus, si petierimus.*

Art. 1. Ad 5. Non putau: Sperabam; *Quis credidisset?* Mea intentio fuit bona, & bonum ex se optis; Qui potui euentum improsperum prædiuinare latenter in alterius arbitrio, cuius recessus soli Deo patent? & his similia, possunt esse honestæ, & solidæ defensiones humani beneficij, maximè præstigi ab hebete, aut præcipite in agendo ex genio, aut casu, quorum opus magni sèpè estimatur estimatio, ne fundata in contemptu æquè magno operantur. At beneficium diuinum nec honestè potest, nec solidè sic defendi: Nec enim Deus, ut asseratur beneficis in omni opere suo, negandus est præscienti aliqui, & euentus consecuturi ad aliquod suum opus, aut singendus aliquam eiusmodi præscientiam præoccupare voluntate operandi. Alterum namque horum ignorantiam; alterum immaturam operandi præcipitiam adscribit Deo; utramque absurdè, & contra quam docet Apostolus ad Rom. 9. maximè versu 18. *Cuius vult misereatur, & quem vult indurat:* Cuiusmodi libera electio miserationis, & induracionis, dari profectò non potest, quin voluntatem diuinam quatenus præparatiuum humanæ præcat cognitio de effectu miserationis specialis, & de duritate, subsecutur ad unumquemque præparationis modum. Igitur nec ex defectu præscientiæ euentus, nec ex determinatione

diuina voluntatis præoccupante eam scientiam, potest defensio beneficentiae diuinæ in conferendis auxiliis, & remediis, quæ evadunt inefficacia. Certè Deus ex neutro horum capite se quoad hoc punitum tuerit; sed quia ita præstat, quæ non debet, ut nihil neget eorum, quæ deinde debet conferre. Hinc enim se ostendit beneficium cultorem arbitrij creati, & iustum sterilitatis exprobatorum, ac vindictæ argumentum utriusque, dum clamat versu 4. *Quid est, quod debui vtria facere vinea mea, & non feci?* Videri etiam potest similis defensio efficax beneficentiae Dei respectu peccatoris, Ecclesiastici 15. maximè à veru 11.

Art. 2. Dicendum itaque est cum D. Thoma 2. 2. quæst. 165. art. 1. ad 2. vbi clare ponit Deum præscienti euentus etiam mali subsecuturi ex nostra voluntate sic, vel sic disposita in actu primo, antequam absolutè determinet eundem actuum primum ponere à parte rei; Dicendum, inquam, est Deum, non obstante ea præscientia, esse beneficium; Quia impensis, quod ipse dat, est secundum se bonum, & eatenus eligibile prudenter ab eo, cui datur; & dat cum voluntate similiter bona, quantum est ex se. Deinde non tenetur ad dandum aliquid melius, quo præcaueatur malum, quod inde prouenire potest, proueniéntque de facto; Imò tenetur, ut author unius talis ad dandum id quod dat, vel aliquid minus, non obstante abusus accipientis. Debetur enim homini ex sua natura, facta suppositione gratuita suæ existentiæ, libertas ad benè, & malè agendum, utque relinquantur in manu consilij sui, oppositis ante ipsum igne, & aqua; vita, & morte, ut habetur in citato Ecclesiastici loco; Idque ei debet non posset, si Deus deberet semper cum infallibilitate impedire omne cius peccatum.

Art. 3. Denique scientia, & voluntas Dei, quibus confertur auxilium, vel remedium, quod evadit inefficax habent connexionem cum inefficacia, & peccato hominis, præcisè quatenus sunt consequenter ad liberam electionem, & abusum eiusdem hominis, ut colligitur ex dictis ad 2. Ac proinde tale auxilium, vel remedium, ut subsum tali scientiæ, & voluntati diuinæ, habent ineligibilitatem respectu accipientis præcisè ratione sui abusus, & alicuius, quod ad abusum consequitur. Quod profectò non est id esse ineligibile, quod datur siue secundum se, siue ut subest cognitioni, & voluntati conferentis, quatenus antecedenter; sed esse ineligibilem coniunctionem eorum cum eo, quod præterea superaddit liberè accipiens. Licet enim non sit liberum homini, ut tale quoad entitatem auxilium, vel remedium absolutè a Deo accipiat, vel non accipiat; est tamen eidem liberum, & ad liberam ipsius electionem essentialiter consequens, ut non nisi dependenter a scientia, & voluntate diuinæ connexa cum suo peccato, & euentu improspero conferatur.

Art. 4. Est autem proculdubio beneficis, qui dat aliquid ex se bonum, cum voluntate similiter bona, quantum ad ipsum spectat; utpote impellente ad bonum usum per consilium, aut præceptum, & per permissionem præmij, atque supplicij comminationem; tametsi postea subsequatur ex libera electione accipientis malus, & noxius usus, ad cuius impeditiōnem non teneatur, sed potius teneatur ad eius permissionem, qui dedit tale bonum; nec enim, qui accipit rem aliquam, potest nocere beneficentiam dantis ratione sui abusus, & eorum, quæ ad eum abulum consequuntur; siquidem ad horum impeditiōnem efficacem non tenetur, qui talem rem dedit; sed potius tenetur ad permissionem abusus, nec potest eo permisso vitare consecutionem cæterorum utcunq;

vtcumque ineligibilium formaliter respectu accipientis; quia nihilominus sunt eligibilia prudenter ab ipso omnia antecedentia quatenus sunt simpliciter antecedentia, & ab eo inimpedibilia. Potuit igitur hac ratione decretum incarnationis esse beneficium respectu omnium, & singulorum hominum absque vlla sui multiplicatione virtuali intrinseca.

Artic. 5. Difficultatem in hac re pariunt nostræ apprehensionis aduersus plenum assensum conspicuæ veritatis. Primi quod omnis nostra naturaliter possibilis præcognitio abusus liberi futuri est omnino antecedens, nec impedibilis ab accipiente rem, quā illi damus quatenus libero ad eius vsum. Secundū quod sumus causæ particulares inuicem obligata, vel lege, vel saltem consilio ad mutuum iuamen, quācum possumus, prō vſtāndis peccatis, & ad non exhibendas aliis vi res, nostramque cooperationem cum indifference ex parte nostra ad vsum bonum, & malum; atque intellectus his sibi præsentibus assuetus, eorumque speciebus imbutus, difficulter emergit ad cognoscendum, amplectendumque plenè discrimen assignatum ex parte Dei maximum quoad vtrumque panetur.

Ad 6. Intendens aliquem finem non solum non tenetur eo ipso ad volendum requisita, quæ videt iam absolute existentia; sed neque ad illa volenda eo ipso tenetur, quæ præuidet aliund esse extitura; ipso etiam non volente, nec intendente, aut vlo modo cooperante ad existentiam eorum: Imò eodem etiam renitente, vel maximè, quia hoc præuideri non potest, quin simul cognoscatur ad consecutionem finis non esse necessariam vllam volitionem illum intendenter circa talia requisita. Finis autem non mouet, nec intentione, & amore sui ad quidquam determinat non necessarium, nec conferens, vt ipse obtineatur. Ergò neque mouet, aut determinat ad volitionem non necessariam eoruī, quæ necessaria sunt, si præuideantur extitura dependenter a sola alterius voluntate. Deus autem, antequam decretat remedium peccatorum, sine quibus ipsum existere, ac operari nequit, licet non præuidet peccata, vt iam existentia absolute; præuidet tamen extitura sola hominum voluntate, ipso illa minimè volente, sed potius teniente, & multipliciter conante, ne fiant; quia peccato est essentiale, vt hoc modo existat; atque à Deo præuidetur extitum tam conditionatè, quām absolutè, sicut re ipsa existet. Ergò Deus nullam subit necessitatem, aut determinationem volendi, aut non dissuadendi, ac prohibendi serio peccata ob decretum de eorum remedio, & de Christo vt Redemptore, antecedens quidem ad prævisionem absolutam, sed consequens ad scientiam conditionatam eorumdem, vt futurorum modo dicto.

QVÆSTIO XVI.

Vtrum decretum præsens incarnationis possit per absolutam existentiam sui esse futurito conditionata alterius similis, vel oppositi decreti pro alio rerum statu, & circumstantiis.

Videntur non posse. 1. Quia Deus pro alio rerum creatarum statu, & circumstantiis habuisset aliam libertatem, aliamque facultatem indifferenter eligendi inter ea, inter qua eligere de facto non potuit, quia illa non aderant. Ergò sicut de facto elegit, vt libere libuit, circa ea, qua aderant indifferenter ab eo, quod acturus fuisset pro alio rerum

R.P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

statu: ita prō eodem illo alio rerum statu egisset libere, vī libuisset independenter ab eo, quod egit de facto; ac proinde neutrum ex his comparationis extremis omnino inuicem independentibus potest fundare conditionatam alterius futuritionem. Nempe idem agens liberum, quatenus præditum diuersis indifferenteris proximis, perinde secum ipso comparatur, atque comparantur inter se duo agentia libera realiter, & adæquatè inter se distincta, quorum neutrum potest vlla sua libera electione fundare, aut constituere futuritionem conditionatam circa talem, vel talem determinatam liberam electionem alterius.

2. Veritas conditionata non desinit accedente conditione, & veritate absoluta eiusdem eventus, & neutra potest habere incompossibilitatem cum altera. Ergò nec fundamentum veritatis conditionata potest esse incompossibile cum fundamento veritatis absolute circa eundem eventum; nec potest alterius futurum desinere ob accessum alterius. Decretum autem præsens incarnationis est incompossibile cum quicunque decreto exituro pro aliis circumstantiis, vt liquet ex quæst superiori. Ergò decretum præsens non potest fundare veritatem, seu futuritionem conditionatam vllius alterius decreti pro aliis circumstantiis.

3. Deus ante omnem liberam suam determinationem absolutè existentem, habet scientiam conditionatam de omnibus, & singulis suis decretis conceptiendis pro quicunque rerum creatarum statu, & circumstantiis, eadem sane ratione, qua similem scientiam habet de nostris actibus pro quacunque opportunitate futuris, ante absolutam vllius ex illis existentiam. Ergò nullius decreti liberi diuini futurito conditionata potest fundari in aliquo alio decreto quatenus absolutè existente; vt potè præexistens iam ante ipsum.

Artic. 1. Respond. Deficiente fine, vel operis, vel operantis, necesse est deficere operationem, vtcunque cætera se habeant. Quia impossibile est operationem propter finem aliund determinari ad opus, quām à fine sibi præfijo: Et similiter est impossibile operationem dirigi ad finem eius non subsistentem in prævia cognitione operantis. Ita necesse est intendenter remedium pro sanatione serui, quia hoc placet eius domino, cessare, cum primū innouerit, vel id non placere domino; vel sanationem non esse obtinendam. E conuerso dūm perseverat finis, tūm operantis, tūm operis, vtcunque res cæteræ varientur, non propterea cessat, aut variatur intentio operantis, cessatvè operatio. Quia vnlusquisque effectus dependet inesse, & conservari à sua causa, & non ab aliis, quæ non habent rationem causæ. In Deo nequit deficere, aut variari finis operantis. Quia rationem talis finis non habet respectu Dei, nisi solus ipse Deus; idoque ex hoc capite eius intentio nec deficere, nec variari vñquam potest. Cessare tamen possunt, & multipliciter variari fines particulares cuiusque operis diuini: quia eiusmodi fines sunt creaturae, in quas cadit defectus, & multiplex variatio, & consequenter ex hoc capite possunt deficere, & variari intentio, & operatio diuina.

Art. 2. Repugnat enim verò, vt intentio diuina deficiat ex suppositione, quod semel existat: ac proinde variationem successiū viciſſitudinis nullam subire potest, sicut in nobis contingit, vtcunque res creatæ, circa quas illa versatur, varientur successiū. Vndē consequitur ex defectu, & variatione rei creatæ, ad quam, vt ad suum finem particularem, aliqua Dei operatio ordinatur, solum fieri posse, vt intentio, qua de facto datur in Deo, absolute non datur in ipso, sed alia diuersa loco eius existeret. Iam quod talis determinata operatio diuina exterior ad talem determinatum finem ordinetur de facto,

prouenit ex intentione diuina de facto existente; quæ videlicet rebus omnibus creatis ordinem omnem imponit, quem seruant inter se. Vnde in suis consequitur intentionem diuinam absolutè existentem de facto habere secum identificatam, conditionatam non futuritionem sui, & conditionatam futuritionem alterius intentionis ex suppositione, quod defecisset finis de facto præfixus à Deo alicui sua operationi exteriori, quā executus est de facto.

Artic. 3. Hac ratione Doctores, licet discrepant circa aduentum Christi secundum se futurum, vel non futurum Adamo non peccante, quia discrepant circa finem incarnationis secundum se; in hoc nihilominus vniuersaliter conueniunt, vt dicant Passionem Christi futuram non fuisse, ac proinde nec diuinam de illa intentionem fuisse futuram, sed aliam incompossibilem cum illa, si peccatum non extitisset; quia conueniunt finem passionis fuisse remedium peccati. Eadem est retrograda ratio de possibilitate, deque tota serie causarum, & circumstantiarum ordinata mediata, vel immediate ad generationem Christi, vt possibilis, non futuris ex eadem suppositione. Videtur igitur res indubitate inter Theologos, quæ discursu superiori conclusa est. Conuenit enim de defectu, & existentia conditionatis intentionum diuinarum, vbi conuenit de finibus operationum à Deo intentis, & ibi tantum de illis dissidetur, vbi controuertitur de ipsis.

Artic. 4. Quapropter si nobis per reuelationem diuinam, vel discursum naturalem innoescere posset vniuersaliter ordo vniuersiusque rei creatæ existentis de facto ad aliam rem creatam, vt ad finem suum; sicut innotuit ex diuina reuelatione, & ex natura rei, ordo passionis Christi ad remedium peccati: possemus vtiue vniuersaliter coniicere, & certò asseuerare defecturam fuisse intentionem diuinam, quæ de facto datur circa talem, vel talem rem creatam, quæ habet rationem medij, si defecisset alia talis; vel talis creatæ res habens rationem finis, sive hæc volueret à sola voluntate diuina, sive etiam à voluntate creatæ mediata, vel immediata. Sicut in particulari coniicimus, & certò asseueramus, defecturam fuisse intentionem diuinam de passione Christi, & de aliis, quæ ad illam ordinata sunt, si defecisset peccatum, & consequenter remedium peccati redditum fuisse impossibile. Sed nos notitiam eiusmodi vniuersaliter habere non possumus; ac proinde neque cognitionem conditionatam de futuritione, & non futuritione omnium intentionum diuinarum; quia nec naturas, & ordinem rerum omnium comprehendimus naturaliter, nec Deus de sua circa omnia, & singula, intentione, & ordinatione docere nos voluit per reuelationem supernaturalem.

Artic. 5. Certum nihilominus est Deum res omnes alias, & singulas continuata serie mediotorum, & finium non secus inter se ordinatis usque ad ultimum finem creatum perfectionis vniuersi, & beatitudinis electorum; atque ordinavit possibiliter, & passionem Christi ad remedium peccati. Omnia enim, & singula æquiter subsunt prouidentiæ Dei, quæ est ordinatio mediotorum ad finem. Vnde sicut in decreto suo libero existenti de facto cognoscit se minimè decreturum fuisse passionem, & possibiliter Christi, si ante omne suum decretum liberum non præcognouisset futuritionem peccati Adami, vti contigit de facto; Ita etiam in eodem decreto cognoscit de omnibus, & singulis aliis similiter ordinatis ad fines similiter pendentis mediata, vel immediata à libero arbitrio creato se illa decreturum non fuisse, nec istos intenturum efficaciter, vel ex toto, vel ex parte, si alium statum rerum, & circumstantiarum pendentium à libero arbitrio creato, præcognouisset

conditionatè futurum, vel ex toto, vel ex parte, antequam quidquam absolutè decerneret. Igitur decretum liberum Dei absolutè nunc existens per se ipsum est non futurito conditionata sui, & conditionata futurito alterius decreti pro alio rerum statu, aliisque circumstantiis, & iuxta singulis, vel minimas earum varietates possibilis præcognosci per scientiam medium comprehensiuam cœuentum pendentium ab unoquoque arbitrio libero creato sub una qualibet conditione; Ex quo solum capite potuit apparere Deo diuersa rerum facies ab ea, quæ de facto apparuit, antequam liberè quidquam decerneret.

Ad 1. Cuilibet principio libero, sed maximè Deo, conuenit indifferentia, vt absolutè velit, aut nolit talem, vel talem finem determinatum, & ordinem talis medij ad illum. Ceterum nulla conuenit indifferentia præterea specialis, vt fine, & ordine medij ad finem, existentibus iisdem, & eodem modo, diversimodè nihilominus determinetur propter diversitatem aliarum rerum, aut circumstantiarum impertinenter se habentium; Vel etiam, vt vice versa electionem faciat eandem existente variatione ex parte finis, aut ordinis medij ad finem, vt constat ex ratione data in principio responsionis ad Quæstionem. Quare unum, & idem principium liberum, prædictum diversis requisitis, non æquivallet, quoad hoc punctum, duobus principiis liberis realiter inter se distinet; Quia principia realiter distincta, sive iisdem, sive diversis prærequisitis prævenita, possunt oppositis finibus simul adhærente, & oppositas electiones elicere pro eodem instanti; ac proinde oppositas vnumquodque, respectu sui futuritiones conditionatas electionum fundare potest, vtrolibet respectu alterius, se habente per accidens; id quod in principio realiter eodem euenire nequaquam potest, vt patet.

Ad 2. Veritas conditionata alicuius euentus potest coniungi cum veritate absoluta eiusdem, quando cognitione veritatis conditionata est practica, respectu euentus conditionatae præcogniti, & causatiua ipsius pro statu absoluto, nec fundatur in exercitio libertatis posito iam absolutè à parte rei, qualis est cognitione diuina de actibus nostris conditionata futuris. At quando cognitione veritatis conditionata est purè speculativa, & fundatur, aut quasi fundatur in exercitio libertatis iam posito absolutè à parte rei, non est necesse, vt sit impossibilis ea veritas conditionata cum veritate absoluta eiusdem euentus; Idemque dicitur de fundamentis vtriusque veritatis. Quia exercitium libertatis iam possum ab solutè à parte rei seipso formaliter determinat suum principium ad parentiam absolutam oppositi exercitij, & potest eiusdem cognitionem conditionatam fundare modo, quo dictum est. Huius autem posterioris generis est veritas conditionata, quā continet in se, decretum præsens Dei circa decretum sibi oppositum.

Ad 3. In quoouis principio indifferenti ad duo extrema, & electio inter illa, oportet, vt prima determinatio ad alterutrum eorum intrinsecè eidem principio sit electio libera talis extremiti. Alias principium iam in se intrinsecè determinatum ad unum esset adhuc indifferens ad eligendum inter unum illud, & aliquid aliud, quod manifestè repugnat. Si autem Deus haberet scientiam de uno quolibet suo decreto sub conditione futuro, antequam quidquam liberè decerneret, iam accedente ea conditione esset intrinsecè in se determinatus ad unam partem; ac proinde nulla omnino essent extrema, inter quæ posset vnuquam libertè eligere. Igitur Deus tantum in decreto suo libero iam absolutè existenti, reliquorum decretorum, quæ non existunt, futuritionem

ditionem conditionatam cognoscere potest. De nostris actibus liberis alia est ratio; Quia scientia diuina conditionata de illis non inhæret nobis intrinsecè, nec per se ipsam formaliter habet vim determinandi arbitrium nostrum ad vim partem accedente conditione.

Q V A E S T I O N E XVII.

Vtrum Deus fuisse incarnatus, tametsi homo non peccasset?

Videatur quod non. 1. Quia cessante fine operis cessat opus, ut super dictum est; Finis autem incarnationis Dei vñicè nobis propositus in sacris litteris est remedium peccati, ut constat ex testimoniis productis quæst. 13. in primo argumento. Nec de ratione, & sine diuina voluntatis gratiis, operantis supra facultatem, ac exigentiam naturæ, aliud nobis constare potest, quæ ex diuina reuelatione. Ergo remoto peccati remedio, cui nullus esset locus homine non peccante, remotum fuisse opus incarnationis.

2. Hic videtur sensus communis Ecclesiæ; Quia in hymno eius antiquo canitur B. Virgini; *Non abhorres peccatores, sine quibus nunquam forez tanto digna filio.* Et in benedictione cerei paschalis dicitur: *O necessarium Ad peccatum, quod Christi morte deletum est: O felix culpa, qua talem, ac tantum meruit habere Redemptorem.* In quibus clare quasi plauditur peccato, ut vñicæ, ac necessariae occasioni existentia Christi.

3. D. Augustinus serm. 8. de verbis Apostoli: *Sed homo, ait, non periiisset, filius hominis non venisset:* & serm. proximè sequenti: *Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores saluos facere:* & tractat. 49. in Ioan. *Si peccatores Deus non amaret, de cœlo ad terram non descenderebat:* & concione 2. in psalm. 36. *Si in dō homo non dimitteres Deum, non fieret pro te Deus homo.* Similes conditionales negatiæ, quæ sunt efficacissimæ, & vniuersalissimæ significationis efferunt, Gregorius Magnus, Cyrilus Alexandrinus, Ambrosius, Athanasius, Irenæus, Origenes, & alij apud Vasquez. Subscriptit D. Thomas scholasticæ locutus, ideoque omni interpretationi aditum præcludens, dñm dicit in præsenti qu. 1. artic. 3. *Quorum (negantium incarnationem filij Dei homine non peccante) assertioni magis assentiendum videtur.*

4. Congruum est credere, quod filius Dei non fuisse mittendus in carne, nisi in opportunitate sua exaltationis super omnia, utque habetet nomen super omne nomen; Quia hoc summa eius dignitas postulabat. Neutrum autem habuisset secluso peccato. Quia secluso peccato non subiisset mortem, per quam virumque est affeccitus; iuxta illud ad Philipp. 2. 8. *Fætus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod, & Deus exaltavit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen.*

Sed contra est. 1. Quia qui sapienter operatur, prius determinat de fine, & deinde de iis, quæ sunt ad finem. Sed Christus intentus est à Deo, ut finis ceterorum omnium infra ipsum Deum; Tum quia in voluntate bene ordinata id habet rationem finis, quod est melius; Tum quia id clare colligitur ex Apostolo superius expenso 1. ad Corinth. 3. 22. exque aliis scripturæ locis commendantibus primatum, & excellentiam Christi, & constat ex quæst. 13. Ergo Deus decreuit prius existentiam Christi, quæ cuiusquam alterius rei; ac proinde illa fuit à ceteris omnibus rebus independens, maximè verò à peccato, cuius permissio sequitur postremo loco in ordine decretorum

R.P. de Espanza Curs. Theol. Tom. II.

Dei, solamque antecedit voluntatem instauram pœna ac reprobatiuam.

2. Si incarnationis Verbi futura non fuisse Adam non peccante, Christus deberet imprimis acceptam referre eius peccato existentiam suam: Deinde non posset de ea gaudere absque complacencia, vel certè cum displexientia peccati, à quo penderet quod suum esse sibi necessariò placens, & volitum efficaciter: Fuisse præterea filius Dei inferioris conditionis præ omnibus aliis filiis; ut potè non per se intentus, sed habens rationem boni occasionati. Sicut pœna peccati, & pœnitentia; Ac demum homo Deus pependisset multò magis à puro homine, quæm è conuerso. Quia dependentia quoad esse, maximè verò quoad esse hominis Dei, præminet omnibus aliis dependentiis; quæ omnia sunt absurdæ, & repugnant dignitati Christi, ac dilectioni Dei erga ipsum, usque adeò magnificè prædicatis in scripturis.

3. Non peccante Adamo mansisset nihilominus dona supernaturalia purè creata, quæ nimis ablatæ illi sunt, & nobis in pœnam peccati. Ea autem dona connectuntur cum Christo ex natura rei, sicut effectus sublunares cum influentia cœlesti, proprietates accidentales cum sua substantia; palmites cum vite, &c. quorum inter se separatio est valde incredibilis: Ergo mansisset etiam Christus.

Resp. *Hec quæstio non est magna autoritatis: Quia Deus ordinavit facienda secundum quod res ipsa facienda erant, & nescimus quid ordinasset, si non præcūisset peccatum: quæ sunt verba D. Thomæ 1. ad Tim. 1. lectio 4. Idem de veritate quæst. 29. art. 4. ad 3. loquitur de ista quæstione sicut de re apud ipsum prorsus incerta: Et in 3. dist. & qu. 1. ad 3. respondet argumentis utriusque partis defendens problematicè sententiam affirmantem, & negantem: Quod quidem videtur rationabiliter factum; quia pro neutra parte appetat argumentum conuincens.*

Ad 1. Enim partis negantis conceditur in sacris litteris frequenter proponi solum remedium peccati, ut finem incarnationis. Verum, quia affirmatio vñius impossibilis cum alio non continet in se huius alius negationem: atque intentio remedi peccati non est ex sua natura incompossibilis cum intentione aliorum præterea finium, non satis colligitur ex illis testimoniis non adfuisse aliud præterea motiuum sufficietur de solo ad existentiam incarnationis. Deinde in eadem illa quæst. 13. immotuit colligi ex sacris litteris, remedium peccati non fuisse vñicum, nec absolutè, & simpliciter præcipuum finem incarnationis. Denique ibidem notatum, & ostensum est, in ipso remedio peccati positivam donorum supernaturalium infusionem præminere exclusioni peccati, & habere rationem finis magis intenti; nec ea dona, corundemque causam Christum Dominum ita comparari cum peccato, sicut medicus, & medicamenta infirmorum corporalium comparantur cum iisdem: Hæc enim, à mortis ex genere humano infirmitatibus, nullius forent æstabilitatis, ac amabilitatis; quod de Christo, & de effectibus gratiæ ex eo manantibus dici nequaquam potest amato peccato; cum quo videlicet comparantur potius, ut ipsa formalis sanitas positiva, & causa huius sanitatis, æstabilitatis, & amabilitatis per se, ac ratione sui præcisè, & non ut purum medium.

Ad 2. Ecclesiasticus ille sermo manifestè instituitur de Christo, ut passibili, & mortali, & afferente remedium generi humano per passionem, & mortem; Nec enim Christus existens impassibilis pateretur angustias, ac detentionem uteri materni, aut ex corpore passibili materiam, & dispositionem sui corporis duderet. Multò verò minus est, aut dicitur necessarium peccatum ad qualenkunque vitam Christi,

sed ad eius mortem ; Nec felicitas specialis, ac propria peccati est, vt sit occasio præseruatoris, & authoris gratiae, & gloriae secundum se ; sed vt sit occasio Redemptoris, ac redemptionis. Est autem extra controuersiam Christum non fuisse venturum passibilem, & mortalem seculo peccato ; Solumque in scholis instituitur quæstio de aduentu eius impassibilis, ac gloriose.

Ad 3. Propositiones negatiæ sunt quidem apud Scholasticos vniuersalissimæ significationis cum distributione vndeque perfecta, & excludunt saltem, vt plutimum totum prædicatum ex toto subiecto etiam secundum quancunque præcisionem : At in stylo dogmatico, & apud Patres, frequenter ab eo rigore deficiunt, & limitantur ad certum quendam sensum determinatum ex contextu, & scopo totius sermonis ; idque accedit in præsenti. Quia Patres agunt de aduentu Christi, qualis de facto fuit, nimirum in carne passibili, & ad redimendum nos per crucem, & mortem, idque vt ingenerent apud fideles eximium gratitudinis affectum erga passionem Christi, & effusionem sanguinis eius, & amorem Dei eandem misericordem respectu nostri. Quæ duo patebunt clarissime ipsos legenti. Quare propositiones illæ Augustini, alijque similes aliorum Patrum, licet diuulsa à contextu, & scholastica disputacioni intermixta, videantur excludere aduentum Christi, tam impassibilis, quam passibilis, ex suppositione hominis non peccantis, & amplecti sensum etiam præcisiuum aduentus Christi secundum substantiam ab aduentu eiusdem, qualis de facto fuit ; accipienda tamen sunt de aduentu Christi præcisæ, vt passibilis, & qualis de facto fuit. Quia istam restrictionem omnino sibi vindicant scopus, & reliquo contextus. Idem ex eo præterea colligitur ; qua D. Augustinus, & alij Patres efferunt eas enunciations tanquam certissimas, & ad dogma fidei omnino, aut proximè pertinentes ; Cuius tamen tantæ assuerationis fundamentum sufficiens non appetat in factis litteris ; Multò verò minus in natura ipsa rei, nisi iuxta sensum explicatum. Argumento quoque est haud debili D. Thomam, & D. Bonaventuram, Alexandrum de Ales, Albertum Magnum, & Scotum in Patribus, præstetim Augustino, intimè versatos, & eorum vbiique tenerentissimos, propositis iis testimonis, in quibus versamur, priores quidem duos probabilem, reliquos verò probabiliorem etiam, & absolvè veram dixisse nihilominus sententiam affirmantem. Quod profectò aūi non fuisse dicere, nisi vidissent magno cum fundamento eum sensum iis Patribus accommodari, qui accommodatus modo est. Postremò nihil est notius in sacra pagina, quam dona gratiæ, remissiōnem peccatorum datas esse hominibus solum propter merita Christi ; estque prōindè communis sanctorum patrum, & ceterorum fidelium assertio, quod humanum genus non fuisse liberatum à peccato nisi Deus non fuisse incarnatus, & mortuus pro illo ; Ac nominatim Augustinus lib. 13. de Trin. cap. 18. ante finem : *Hæc tanta Dei dona, ait. & si qua alia sunt, si nisi verbum caro fieret, nulla essent.* Et nihilominus licuit dicere D. Thomæ h̄c quæst. 24. art. 4. ad 3. *Si Christus non fuisse incarnatus, Deus præordinasset homines saluari per aliam causam.* Ergo licet à fortiori dicere similiter è conuerso in te nostra. Quod ad autoritatem D. Thomæ attinet planè incapacem interpretationis, respondet, quod idem S. Doctor 1. p. qu. 100. art. 2. ad 2. respondet ad quandam auctoritatem D. Anselmi ; Cūm enim eum sibi obiecisset : *Dicendum, ait, quod Anselmus hoc non dicit afferendo, sed opinando, quod patet, &c.* Huic responsioni dat aditum modus ille loquendi D. Thomæ, præstetim coniunctus cum aliis eius locis iam citatis.

Ad 4. Christus Dominus fuit indifferens, vt obedit, vel non obedit, vñque ad mortem crucis, & tamen non fuit indifferens, vt haberet, vel non haberet dignitatem, & nomen supra omnem puram creaturam. Quia hoc sibi necessariò inerat ratione suæ personæ. Quare non accepit in præmium obediencie, & mortis exaltationem, & supremam nominis alicuius prærogatiuam quoad substantiam, sed quod ad aliquam specialitatem, maioremque notitiam, ac celebritatem, & dilectionem communem ; quæ est communis interpretatio eius loci. Existere autem potuit absque eiusmodi specialitate accidentalis.

Ad 1. Partis affirmantis. Falsò imprimis supponitur ordo ille obiectius decretorum Dei, vt constat ex quæst. 1. 5. eademque falsa suppositione laborant, qui ex revelatione incarnationis V̄ebi Diuini facta Adamo, & Angelis ante peccatum, inferunt decretum Dei de substantia incarnationis indifferens ex se ad decretum aliud posterius de passibilitate, & remedio peccati, cūm solum in dñe inferatur, vt aduertit D. Thomas h̄c artic. 3. ad 5. atque cit. quæst. 1. artic. 3. ad 7. revelationem eam passiuam, & cognitionem ex ea subortam fuisse de substantia incarnationis secundum se indifferente ex se intrinsecè ad peccatum, & eius remedium ; tamen si dependet à decreto conexo intrinsecè cum vitro : Nec enim necesse est Deum, dñm reuelat aliquem suum effectum futurum, simul reuelate causam eius, & finem iam ab ipso simul prædefinitum. Deindè etiam si ex suppositione existentia Christi ipsi debeatur, vt sit finis ceterorum, vtque existat gratia sui ; tamen quia ei non debetur, vt sit pūrus finis, vtque ad nullum alium finem ordinetur ; in dñe de facto sit ad alium præterea finem ordinatus ; neque hoc repugnat sapientia, & perfectioni diuina : incertum redditur, an deficiente hoc alio fine, mansurus nihilominus fuisse idem effectus incarnationis quoad substantiam. Quia videlicet incertum est, an hic alius finis præfixus sit Christo præcisæ, vt coniunctio cum passibilitate, an etiam quoad substantiam, & quoad omnia sua cetera bona, atque proprietates.

Ad 2. Tametsi Christus non fuisse extiturus non existente peccato, non præterea deberet acceptam ferre peccato existentiam suam, sed soli benignitati, & potentia diuina eliciendi bonum ex malo, & superranti resistentiam peccati aduersus beneficia Dei. Quia peccatum non fuit causa incarnationis, sed occasio tantum, eaque non tam data quam accepta ; vtpotè renitens, quantum est ex se, tali effectui. Eadem ratio ne consequens nequaquam est, vt deberet Christo placere, aut non displicere peccatum ; quia cui placet effectus, solum necesse est, vt placeat, ac non displicat eius causa ; non verò occasio, qua de se fit potius impeditiva eiusdem. Rursus non foret Christus deterioris absolutè conditionis præ aliis filiis ; quia licet fuerit efficaciter dilectus occasione peccati, non ita diligenter seclusus peccato ; tamen, eo supposito, fuit dilectus præ omnibus aliis cum excessu infinito ; nec fuit volitus, vt purum remedium, aut vt bonum purè occasionatum ; sed magis principaliter ratione sui, vt dictum est qu. 13. Demum non foret maior, sed multò minor dependentia Christi à puro homine, quam è conuerso ; quia puri homines dependenter nihilominus, tanquam à causa beatitudinis eorum, & omnium donorum conferentium ad illam ; cūm Christus à puro homine penderet solum tanquam ab exhibente occasionem, eamque ex se contradicentem tanto bono.

Ad 3. Non est inconveniens, si dicatur Deum, sicut existente peccato fecit miraculorum omnium maximum assumendo carnem, vt subueniret maximæ humani generis necessitati, ac miseriæ : ita non existente peccato facturum fuisse aliud miraculum minus

minùs, vt subueniret minori necessitati, ac miseriæ, dando hominibus dona supernaturalia, quin existeret Christus, qui est immediatum connaturale eorum principium. Ob hæc igitur omnia absolutè videtur ista quæstio problematicè defendenda in vtramque partem, vt res incerta.

Dissimulare nihilominùs non debo maiorem alij quam propensionem animi in sententiam affirmantem, & probabilitatis aliquantùm maioris apparentiam in eadem. Quia ex vna parte video interpretationem adhibitam testimoniis adductis pro sententia negante esse omnino legitimam: nullamque præterea rationem alicuius momenti superesse, quæ illi fauaret. Ex parte verò altera, quæ prædicant eximiam Dei dilectionem erga Christum testimonia, eiusdemque summam excellentiam, & perfectionem; & rationes theologicae inibi fundatae pertrahunt vi per nullam considerationem penitus extinguibili, ad assensum incarnationis Verbi Diuini quatenus existentis omnino independenter ad hominum nequitia, atque adeò nihil oculi futura secluso peccato, nec negligandæ innocentibus differentibus per solam innocentiam ab iis, quibus per solam propriam malitiam, ac indignitatem offensuam Dei specialiter indigentibus, ac miseris, tantum bonum obuenit. Hoc enim maximopè decet dignitatem hominis Dei propriam, & mirè consonat eximia Dei erga filium suum naturalem dilectioni, & amori eiusdem effusiori erga innocentes. Deinde Incarnatio Verbi Diuini est miraculum absolute promotum boni connaturalis; atque huius generis sunt omnia miracula, quæ à Deo patrata sunt de facto: Existentia verò donorum accidentium supernaturalium sciuneta ab existentia Christi, est miraculum ita promotum boni homini secundum se connaturalis, vt simul sit impeditum boni longè maioris, & omnino incompensabilis, connaturalis eidem ex suppositione eorum donorum; cuiusmodi miraculum in præsenti prouidentia ordine usque adeò miraculorum, quod speciem, & numerum secundo, nullum vñquam fuit, nullum erit; nec illa ratio persuader posse pro aliqua rerum oportunitate esse conueniens, aut sine exemplo credendum.

Iam ea quæstio: An incarnatione Verbi, si futura fuisset secluso peccato, dicenda sit futura ex vi præsentis decreti; an verò ex vi alterius tunc extitiri? nullam habet difficultatem iis suppositis, quæ dicta sunt in duplii quæstione proximè præcedenti. Indè enim constat clare futuram fuisse arguitu quidem, seu indicatiu ex vi præsentis decreti; formaliter verò, & causatiu non nisi ex vi alterius decreti.

Q V A E S T I O N E XVIII.

Vtrum præcesserit aliquod meritum incarnationis quoad substantiam?

Videntur præcessisse. 1. Quia humanitas ipsa Christi prius tempore, vel natura, quam vñmetur Verbo, meruit dilectione iustitiae, & voluntate motiendi pro aliis, vt ab eo assumere, iuxta illud psal. 44. 8. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem; propterea uixit te Deus, Deus tuus oleo letitia pro confortibus tuis.* Vbi per vñctionem intelligitur gratia vñionis, quæ perfusa, & delibata est humanitas, de quo latè Vasquez ex Patribus tom. 1, in 3. par. disp. 41. cap. 3. Particula verò, propter solum potest significare causalitatem meritoriam. Rursus Apoc. 5. 12. dicitur, *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem, & honorem.* Quæ sanè accepit per vñionem ad Verbum; nec dignitas accipendi alia intelligi

R.P. de Espanza Curs. Theol. Tom. II.

potest, quam meritoria ratione voluntatis occasionem patiendi.

2. Patres testamenti veteris assiduas ad Deum fundebant preces pro aduentu Redemptoris, vt appareret ex Isa. 16. 1. *Emitte Agnum Domine, dominatorem terre.* 45. 8. *Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum,* 64. 1. *Veniam dirumperes cœlos, & descenderes.* Psal. 105. 4. *Visita nos, Domine, in salutari tuo, & sic alibi sœpè.* Dici autem non potest, orationes inspirante Deo conceptas à sanctis viris fuisse irritas, ac inutiles; vt proculdubio fuisse, si nulla fuisse prædictæ vi meritoria, ac inducitu rei postulatae;

3. Quicunque meretur aliquid, ed ipso necesse est, vt mereatur omne id, sine quo obtineri illud non potest; sed iusti anteriores Christo meruerunt beatitudinem, quæ nisi per Christum, obtineri non potest. Ergo etiam meruere existentiam Christi.

4. De B. Virgine canitur ab Ecclesia: *Ipsam uisus portare Regem cœlorum, & Dominum.* In quo sanè merito includitur meritum existentiae Christi. Sicut enim B. Virginem esse matrem Christi, est Christum esse filium eius, ita meritum, vt ipsa existat mater Christi est meritum, vt existat Christus eius filius.

5. Qui potest mereri, quod est maius, potest utique mereri, quod est minus in eodem genere. Sed quilibet potest cum gratia Dei mereri beatitudinem, quæ inter dona supernaturalia est aliquid maius vñione hypostatica; nempe esse beatum est melius qualibet alia re; hoc enim habet rationem ultimi finis, & cetera estimantur præcisæ, quatenus conferunt ad felicitatem. Ergo hoc, vt minimū, est concedendum, homines anteriores Christo potuisse mereri existentiam eius cum auxiliis ordinariis gratiæ.

6. Inter dona gratiæ pùtè creata, & existentiam Christi datur mutua connexio ex natura rei, vt datum est suprà. Ac proindè datur proportio itidem mutua. Non repugnat autem, vt actus elicito per gratiam mereatur quis præmium, quod non excedit proportionem talis gratiæ. Ergo si quis ex anteroriis Christo acciperet à Deo auxilia gratiæ, vel independenter à Christo, vel dependenter ab ipso, & eius meritis quatenus præuulsi in decreto intentiu eorum, potuisse mereri existentiam Christi, vel absolute, vel saltem quatenus substantem decreto exercutiuo.

7. Quicunque elicit actum supernaturalem placenter Deo, meretur de congruo quilibet dona Dei, absque illa exceptione; quia magis congruit, vt quilibet suum donum, etiam vñionis hypostatica, confat Deus habenti talem actum, quam nullum talem actum habenti. Ergo quicunque elicere aliquem eiusmodi actum ante aduentum Christi, meruerunt, vt minimū de congruo, existentiam eius.

Artic. 1. Respond. Principium meriti non cadit in meritum. Quia principium meriti est indifferens ad merendum, & non merendum; siquidem est de ratione meriti, vt liberè habeatur, atque adeò est indifferens ad obtainendum, & non obtainendum præmium, cum de ratione huius sit, vt dependeat à merito, nihil vero potest esse indifferens ad seipsum. Ergo nullum principium meriti potest esse præmium eiusdem. Christus autem est principium omnis meriti; quia est principium omnium auxiliorum gratiæ, quibus fiunt actus meritorij; Ergo Christus nullius meriti præmium esse potest. Ergo non præcessit ullum meritum quoad substantiam.

Artic. 2. Rursus omne meritum puræ creaturæ compensatur adæquatè per beatitudinem merens. Quia omnis gratia ipsi collata ordinatur ad eum beatitudinem, tanquam ad finem ultimum, & adæquatum; & quia alias posset habere aliquis bonum ma-

ioris valoris, antequam esset beatus, quām postea; cūm tamen beatitudo sit bonum summē & stimabile à pura creatura. Gratia autem vniōnis, & existentia Christi est quid maius, quām beatitudo puræ creaturæ, quia Christus est bonum vniuersale, continens in se eminenter beatitudinem omnīs, & cuiuslibet creaturæ, tanquam principiū beatitudinis omnīum: & quia per beatitudinem puræ creaturæ habetur summum bonum, quod est Deus, tantum intentionaliter, & in inadæquata imagine sui; per vniōnem verò hypostaticam habetur realiter, & secundum se ipsum immediatè, quod est plus: Ergo existentia Christi excedit proportionem omnīs meriti puræ creaturæ. Nullum ergò tale meritum præcedere potuit existentiam Christi quoad substantiam.

Artic. 3. Quapropter Photinus ponens Christum prius fuisse purum hominem, & per merita bona vīte obtulisse, vt esset filius Dei, non solum errauit contra Euangeliū Luca 1. 35. *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei:* vnde constat nunquam habuisse illum hominem aliam hypostasim, quam divinam, & gratiam vniōnis omni eius operatione fuisse priorem naturam, & non subsequentem, vt præmīum; sed etiam errauit præterea, quia merito puri hominis attribuit vim meritoriam maiorem, quām quæ possit illi conuenire.

Ad 1. Augustinus in illum Psalmū accipit quidem vñctionem pro assumptione humanitatis à Verbo; sed particulam *propterea*, interpretatur, vt significatiū causæ finalis; quasi dicat, in hunc finem vñxī te, vt diligeres iustitiam, odio haberes iniuritatem, vt id re ipsa præstisti. Alij verò, vt Athanasius oratione 2. contra Arianos longè post medium, adscribunt quidem particulæ, *propterea*, causalitatem meritoriam, sed per vñctionem intelligunt vel declarationem filiationis Dei factam in Iordanē; vel hilariatatem conscientiæ, vel regnum, & sceptrum aequitatis attributum post passionem. Quod etiam est probabile, & vñtrouī modo euacuatur vīs testimonij pro merito vniōnis hypostatica. Iam loci alterius ex Apocal. expositiō communis est de acceptance per laudem, agnitionem, & celebritatem virtutis, divinitatis, & honoris, quæ subsecutæ sunt ad passionem, ad quam certè subsecuta non est vñio humanitatis ad Verbum.

Ad 2. Antiqui Patres non petebant substantiam incarnationis, quam scilicet sciebant iam certissimè esse futuram; sed eius accelerationem. Vel ad modum peccantium manifestabant suum tanti boni desiderium, quo illud merebantur de congruo, non congruitate imperatoria, & causalitua, quod non secus repugnat respectu principiū meriti, quam meritum condignum, seu simpliciter, & propriè tale; sed congruitate dispositiua, quatenus congruum erat filium Dei dari desiderantibus, & toto affectu per multa secula in eum defixi. Verum quæstio non est de hoc merito, quod tantum impropiè, & secundum quid meritum est, nec tale dicitur, nisi cum addito diminuente.

Ad 3. Negatur esse de ratione actus meritorij, vt mereatur omnia indiscriminatim, sive quibus præmīum ei coexistere non potest: Nam neque sine Deo, & ipso merente potest præmīum obtineri, & tamen Deus, & merens sub merito non cadunt. Sufficit ergo si mereatur, quidquid est ita necessarium, simulque non habeat aliundè vires proximas sufficiētes, per quas ponatur à parte rei. Existentia autem Christi non erat huiusmodi.

Ad 4. In canto Ecclesiæ non sumitur meritum secundum proprietatem, & rigorem scholasticum, quando dicetur de perfecto, absoluto, & sine addito. Sed dicitur in latiori significatione pro merito congruo, & secundum quid tali, de quo dicetur infra.

Potest deinde admitti, quod ad præsens attinet, B. Virginem propriè meruisse, vt ipsa potius esset mater Dei, ex suppositione, quod Deus habitus esset matrem assumptā carnē; ita vt hæc ipsa suppositione absoluta non subesser merito B. Virginis: Hac enim ratione eximitur ex eius merito substantia incarnationis.

Ad 5. Ostensum est iam in secunda parte responsionis ad quæstionem, beatitudinem formalem esse bonum longè minūs, quām gratiam vniōnis. Casus autem separationis inter vniōnem hypostaticam, & beatitudinem formalem est impossibilis; si tamen admittatur, dicendum erit hominem Deum habere iure, & in radice, seu eminenter suam beatitudinem formalem simul cum beatitudine formalis aliorum; atque adeò habere bonum absolute maius, quām sit beatitudo formalis. Quare comparatio beatitudinis cum aliis quibusvis bonis concludit eius excessum, si bona alia, cum quibus comparatur, sint bona purè creata, non verò si sit ipsum increatum bonum.

Ad 6. Bona supernatura purè creata, concluduntur quidem intrinsecè cum Christo Domino, sed connexio est tanquam effectum cum suo principio. Vnde apparet nullam esse posse inter ea extrema proportionem in ratione meriti, & præmij: squidem ratio præmij componi minimè potest, vt diētum est, cum ratione principiū in eodem respectu actus meritorij. Sed neque si Deus daret alicui auxilia gratia independenter à Christo, propterea posset eius existentiam mereri propter excessum eius incomparabilem ad præmīum, quod est adæquatè compensatiū omnium meritorum puræ creaturæ. De decreto intentiū, & executiū, & ineptitudine præmissionis in illo ad inducendum istud præmīum dicetur postea.

Ad 7. Meritum de congruo est meritum impropiè, & secundum quid tale; nec ab authoribus uno, eodemque modo vñiformiter usurpatur. Inter alias eius significatiōnes vna est, pro actu vñcunq; disponente benè ad aliquid, necnon pro eo actu (quod ferè est idem) quo potest, qui illum elicit, habere spēm maiorem, quod sibi potius, quām alteri conferendum sit aliquod bonum, ex suppositione, quod statutum iam sit, vt alicui conferatur. Atque vñroque hoc modo potuere antiqui Patres mereri existentiam Christi Domini; nisi quod posterior ea locutio de dando huic potius, quām alteri, non satis consonat bono vñiuersali respectu omnium, quale est Christus Dominus. Ceterum meritum qualecunq; inductiū, & causalium existentiæ Christi, ita vt quod existat, vel non existat Christus Dominus, dependat ex eo, quod præexistat, vel non præexistat tale meritum; hoc, inquam, negandum omnino est ob ea, quæ dicta sunt in responsione ad quæstionem. Qua distinctione, credo, componi inter se possunt cum S. Thema plures etiam Authorē latè disputantes de merito congruo substantiæ incarnationis.

Q V A E S T I O X I X.

Vtrum præcesserit aliquod meritum incarnationis, quoad circumstantias loci, temporis, & stirpis?

VIdetur non præcessisse. 1. Quia sicut non possumus actibus naturalibus mereri etiam de congruo primam gratiam supernaturalem, quoad entitatem; ita nec eius circumstantias, vt maiorem intentionem, vel accelerationem mereri possimus etiam de congruo. Ergo sicut nullis meritis puræ creaturæ, seu

seu condignis, seu congruis obtineri potuit existentia Christi quoad substantiam, ut dictum est; ita nec vllæ eius circumstantiæ potuerunt obtineri. Patet consequentia, quia circumstantiæ pertinentes ad existentiam Christi tantumdem, ut minimum distant ab omni merito pure creato, quantum distant circumstantiæ pertinentes ad existentiam doni supernaturalis pure creati ab omni merito pure naturali.

2. Christus Dominus venit eo tempore, quo fuit oportunitissimum, vt veniret. Igitur antiqui Patres non potuerunt mereri de congruo accelerationem eius. Adventus; alioquin, vel initio non fuisset præsumum à Deo tempus oportunitissimum Incarnationi: vel Incarnatio, quoad hanc circumstantiam facta fuisset minus conuenienter. Quod dici non debet, vt patet ex Augustino tom. 4. qu. 83. ex libro Testam. *Idcirco tunc venit quando debuit venire, voluntatis sue rationem secutus, non meritorum. Nam si merita perpendas, venire non debuit.*

3. Omnes ante Christum fideles habuerunt Gratiam ad merendum ex meritis Christi, non minus quam fideles Christo posteriores. Ergo Christus præuisus est merens independenter à meritis antiquorum fidelium, & merita Christi fuere priora, quam merita illorum. At Christus sicut mereri non potuit, ita non potuit præuideri merens, nisi vt pendens à suis Progenitoribus, & existens in hoc loco, & tempore determinato; cum repugnet quemquam operari, & mereri, aut nondum positum extra omnes suas causas; aut nondum determinatum ad hunc locum, & hoc tempus. Ergo circumstantiæ Stirpis, Loci, & Temporis fuere priores in præuisione Dei, quam merita antiquorum, atque independentes ab ijsdem, non minus quam substantia Incarnationis. Eadem argumentatione concluditur vice versa merita antiquorum fuisse priora in præuisione Dei, quam istas circumstantias; atque ab ijsdem independentia, si antiqui illas meruere. Repugnat verò mutua earundem rerum dependentia, & independentia, atque mutua prioritas præsertim in eodem genere, ut statutum est in Philosophia. Eiusdemque rei ratio specialis circa actus liberos reddita est qu. 9. de Virtut. Theolog.

4. Et augetur difficultas præcedens, vtcumque quis communisci possit, Christum, & eius merita præuideri prius indeterminata, quoad circumstantias Temporis, Loci, & Stirpis ex vi decreti diuini, quoad hæc, disiuncti, simulque determinati, quoad existentiam Christi, & meritorum eius, quam vt determinata, quoad eisdem circumstantias, atque vt præuias sub priori consideratione potuisse inducere meritorie gratiam, qua antiqui Patres mererebantur talem earum circumstantiarum determinationem, quæ ipsi esset specialiter fauorabilis, & sic vitari mutuam prioritatem in serie diuinarum cognitionum, & decretorum. Inquam vtcumque hæc, & his similia complura, que libenter prætermittuntur, communisci quis possit; Hæc nihilominus tota dispositio rationis nostræ, & qualiscumque præciositas euaneat, cùm ventum est ad realitatem obiectum, hoc est cùm iam consideratur Christus eliciens actus, vel actus, quo, vel quibus metuit auxilia Gratia Paribus antiquis. Quia tunc pro priori naturæ antequam mereatur, & velit inducere tale præmium, præsupponitur iam habens determinatam duratiōnem, determinatum ubi, & stirpem determinatam. Nec potest nisi absurdissime, admitti Christum cogitantem de eliciendo opere meritorio, non aduersisse, pro priori naturæ, vbinam Gentium esset, quo seculo viueret, quam matrem haberet, quos aios; atque de his exp̄s cogitasse, vt obtinendis per

suum meritum, nec tamen eam cogitationem peruenisse, vsque ad individuationes earum rerum, quas nemo est tam stultus, & hebes, qui non discernat in individuo, quotiescumque illarum meminit, vt clare appareat miraculum fungi deforme, ac indecens hominem Deum, dum dicitur ipsum de talibus cogitasse pro aliquo priori ab illo ultima determinatione eorum vsque adeo vniculibet manifestorum obiectorum. Ergo nullus relinquit locus vitanda mutua prioritas ex parte Christi merentis re ipsa à parte rei, vtcumque ea vitari posset in scientia, ac Decretis diuinis. Verum neque in illis secundum se vitari ea potest; quia in Deo non datur multiplicitas virtualis intrinseca decretorum, & cognitionum, ut dictum est qu. 15.

5. Productio vniuersusque rei est indistincta ab eius duratione. Productionem autem Christi non potuerunt mereri antiqui Patres, vt constat ex quæst. præced. Ergo neque circumstantiam temporis incarnationis mereri potuerunt. Eadem verò ratio esse videtur de circumstantia loci, & stirpis; quia de tribus istis circumstantiis sunt eadem ferè auctoritates; atque istæ sunt totum fundamentum opposita partis.

6. Beata Virgo neque de condigno mereri potuit, neque de congruo, vt esset Mater Christi. Ergo neque reliqui Sancti veteris testamenti mereri potuerunt sive de congruo, sive de condigno, vt essent Progenitores Christi; aut vt acceleraretur mysteriorum incarnationis, aut vt perficeretur in eorum patria determinatè. Patet consequentia. Quia testimonia scripturæ quæ fauunt merito Virginis respectu maternitatis, sunt multò plura, ac vrgentiora, quam quæ fauunt merito reliquorum respectu triplicis illius circumstantiæ, vt videre licet ex ijs, quæ communiter dicuntur à sanctis Patribus, ad illud præsertim Luc. 1. 45. *Beata quæ credidisti quoniam perficiuntur, quæ dicitæ sunt tibi à Domino.* Et ad illud ibid. vers. 48. *Quia respexit humilitatem ancilla sue: Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Exque alijs multis, quæ diligenter colligunt, & expendunt in præsenti Suar. & Vasq. Probatu antecedens, quia Beata Virgo, ante omnes actus suos meritorios, præuenta fuit cumulo Gratia actualis, & habitualis usque adeo magno, vt nulli alij mortalium æquals vñquam contigerit ante omne suum meritum; ac proinde ille cumulus fuit proprius personæ electæ in Matrem Dei. Ergo non potuit per actus subsecuentes mereri, vt eligeretur mater Dei.

Art. 1. Resp. *Meritum* est vox ambiguæ significatio[n]is, quia apud sacros Scriptores, necnon apud prophanos, & ex vsu vulgari frequenter ponitur pro aptitudine, & dispositione, sive naturali, sive acquisita alicuius ad aliquid, sive præstandum munus, sive accipendum beneficium. Et siquidem huiusmodi dispositio constituta sit per actus honestos, & exercitium voluntum conguens donis suscipiendis ab eliciente tales actus; tunc verò vsu magis familiaris; Meritum dicitur talis aptitudo, ac dispositio. Apud Scholasticos verò Doctores, meritum serè semper usurpatum pro actu, cui condignum, aut congruum est, vt rependatur aliquod præmium; ita vt istud ponatur à parte rei dependenter ab illo cum dependentia à priori, & virtusque existentia habeat contingentiam indiuisam, vt si vel non sit, fundatam in indifferentia elicientis actus meritorios, vt eos eliciat, vel non eliciat. Priori illo modo, Crux dicitur in can- tu Ecclesiæ. *Electa digno sibi, tam sancta membra tangere:* Et similiter dicitur, *Felix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere Redemptorem.* Et in oratione B. Annae dicitur illi collata esse Gratia, *VI Genitricis Vnigeniti Filij Dei mater effici mereretur.* Posterioris usur-
X 4 patonis

pationis meriti nulla opus est exempla adducere; sed solum est aduertendum, nec etiam apud Scholasticos Doctores eodem semper sensu meritum uniformiter usurpari. Licet enim, ut plurimum usurpetur propriè, usurpatum tamen non admodum infrequenter, latiori significatione pro sola dispositione morali congruentis donis Dei, quæ subinde conferuntur merenti.

Art. 2. Quapropter dūm in materia præsenti occurrat, apud sanctos Patres vox hæc *meritum* aliæque illi aquivalentes, attribuendo earum significatum, vel Beata Virgini respectu Maternitatis, vel antiquis sanctis Patribus respectu circumstantiarum loci, temporis, ac stirpis; non idem protinus trahenda sunt ea testimonia in significationem Scholasticam, maximè iuxta summam proprietatem, ac rigorem; *Quia* adueniuntur in examen Theologicum rei, de qua loquuntur; nec vice versa idem sunt alienandæ omnino eadem voces ab eadem significatione Scholastica; quia Scriptura, & sancti Patres extra scholas loquuntur; Neque contextus ipsorum Scholasticæ locutioni, quod cætera congruit, sed consideranda sunt pro eruendo sensu legitimo, natura rei, de qua est sermo, & principia alia, quæ præsupponunt.

Art. 3. His autem consideratis, dicendum videtur, tūm B. Virginem respectu Maternitatis Christi: Tūm antiquos Patres respectu trium illarum circumstantiarum, habuisse Meritum dispositiūm propriè tale in ratione dispositionis moralis; & rursus Meritum imperatorium, causatiūm tantum secundūm quid, & impropriè tale. Et quidem B. Virginem ea morum sanctitatem, & furore Charitatis præditam fuisse, qua congruebat præditam esse eam, quæ futura esse Mater Christi, dubitari minimè potest; siue considerentur testimonia eam in rem clarissimam insinuata in postrema obiectione apud auctores locupletes, siue consideretur perfectio, & vniuersalis conditio Prouidentiæ Dei, disponentis media vniuersalitate in suo ordine, cum iusta, & exacta correspondentia priorum, ac posteriorum. Posito autem in B. Virgine præcessisse dispositionem moralem, congruentem dignitati Matri Dei, negari non potest, quin præcesserit in eadem meritum eiusdem dignitatis, saltem de congruo, latè sumptum, & impropriè tale. *Quia* huiusmodi meritum nihil re ipsa differt à dispositione morali congruente donis Dei, quæ conferuntur illa præexistente. Ob eadem fere fundamenta, concedenda est similis dispositio, & meritum simile antiquis Patribus respectu trium, illarum circumstantiarum; quia de vtrique sunt similia testimonia, & est simile fundatum ex parte prouidentia Dei.

Art. 4. Cæterum neutris concedendum esse meritum propriè tale inductiūm, & causatiūm sui termini; ita ut electio B. Virginis in Matrem Dei, aut electio loci, temporis, & progenitorum in quo, pro quo, & ex quibus natus est Christus, fuerit primum eorum meritorum, pendens ab eorum existentia, quod existentiam, sui, & substantiam contingentiæ, ut daretur, vel non daretur cui suberant ex parte voluntatis creata eadem merita. Tale, inquam, meritum neque de condigno, neque de congruo admittendum esse, aut in B. Virgine, aut in antiquis sanctis Patribus efficaciter conuincunt rationes dubitandi, tercia, maximè vero quarta, & sexta.

Art. 5. Meruit igitur B. Virgo dignitatem matris Dei, merito dispositiua; idest, talis fuit in exercitio virtutum omnium, qualis congruebat, & decebat ut esset, quæ futura erat Mater Dei: Meruit itidem merito de concilio latè, & impropriè sumpto, idest, tot, tales, & tam excellentes in omni virtutum genere auctus præmisit, ut in eis adesset nouus

titulus, ob quem constitueretur Mater Christi, & intuitu cuius executioni mandaretur dignitas Maternitatis Christi iam antecedenter illi decreta ex voluntate Dei purè gratiosa, ac liberali respectu ipsius. Idem dicitur proportione seruata de Patribus antiquis, respectu trium illarum circumstantiarum.

Ad. 1. Sæpe dictum est, & ex professo stabilitum fuit quæst. 6. Dona supernaturalia, purè creata habere connexionem intrinsecam cum existentia Christi, quam tamen nullo pacto habent merita vlla naturalia cum dono aliquo supernaturali, & ratio discriminis ibidem redditæ est multiplex, & clara. Nulla igitur est ratio paritatis in præsenti, & possunt merita supernaturalia purè creata, habere rationem dispositionis, & meriti alicuius, saltem secundari respectu circumstantiarum Incarnationis; licet nihil tale conuenire possit, meritis vllis naturalibus respectu vllius doni supernaturalis, vel quo ad substantiam, vel quod circumstantiam, ut est circumstantia formaliter doni supernaturalis.

Ad 2. Christus Dominus venit quando oportuit, opportunitate conflata ex rerum omnium, & singularum statu, inter quas merita iustorum, ac præferrim B. Virginis non ultimum tenet locum apud Deum, eiusque prouidentiam, Augustinus licet videri possit loqui de merito comparatio Aduentus pro uno tempore, potius quam pro alio; Agit tamen proculdubio re ipsa de merito absolute inducente debitum, hoc est de merito condigno, ut tunc veniet, quando venit. Et negat tale meritum adfuisse; quia aderant peccata, quibus debebatur, ut neque tunc, neque vñquam alias veniret. Quæ certè ratio concludit efficaciter aduersus meritum condignum, quod componi nequaquam potest cum de merito eiusdem rei. Nihil vero concludit aduersus meritum purè dispositiūm, solùmque de congruo congruitate latè sumptu, quod videlicet componi potest cum demeritis, vñcumque magnis eiusdem rei, ut patet in attritione disponente ad iustificationem; inque alijs meritis peccatoris, ut convertatur à Deo, & ad Deum.

Ad 3. & 4. Conceditur totum; quia solùm impugnant meritum imperatorum propriè tale in ratione imperatorij, respectu præmij habentis contingentiam; ut si, vel non sit dependenter à voluntate merentis mota à Deo ad operandum præpositione præmij obtinendi, si eliciat auctus meritorios; si misfus non ponendi à parte rei; Quale meritum iam superius negatum est. Cæterum aduersus meritum dispositiūm, & de congruo late tale nihil probant eadem argumenta, ut patet. Huiusmodi enim meritum inducitur à Deo, quia vult inducere eius terminum; non vero idem determinatur ad ponendum eundem terminum à parte rei, quia voluntas creata prius determinatur ad elicendos auctus taliter meritorios.

Ad 5. Idem effectus potest à diuersis causis pro eodem instanti, & loco procedere, quantum est ex se, & è conuerso pro diuersis instantibus, & locis potest pendere ab eadem causa. Vnde determinatio effectus ad tale instans, vel ad talem locum non est ex sua ratione determinatio ad talem causam vel è conuerso, sicut determinatio subiecti, ut sit album, aut nigrum, non est determinatio, ut sit dulce, aut amarum. Quia videlicet vniuersaliter sunt inter se distincta, quæ sunt inuicem separabilia, non solùm logice, sed realiter etiam, ut sunt in se à parte rei. Quare actio producitur rei; quæ est determinatio ad talem causam, utque effectus sit simpliciter à parte rei, est distincta à duratione, & ubicatione, quæ sunt

sunt determinationes ad tempus, & locum. Igitur licet nullum dari potuerit meritum ullius rationis respectu Incarnationis quoad substantiam; non tamen inde conficitur, dari non potuisse respectu eiusdem quoad dictas circumstantias.

Ad 6. Consequentia est bona, & eius probatio est efficax, sed antecedentis probatio nihil conuinicit, iuxta eum illius sensum; qui superius exppositus est. Quod enim dona Gratiae collata Virgini ante omnes actus liberos ipsius, fuerint propria iam electæ in Matrem Dei non tollit, quin actus deinde consequentes fuerint itidem proprii futuræ Matris Dei; ideoque quod Mater Dei disposita fuerit partim donis Dei collatis nondum ipsa quidquam agente liberè, partim Dei donis eidem formaliter liberis; id est que meritorii modo dicto.

Quæstio XX.

Vtrum vnio Hypostatica sit modus realiter distinctus ab extremis?

Videntur non esse distinctus. 1. Quia Deus secundum se indifferens, ut velit, aut nolit vniuersitatem constituit determinatè volens vniuersitatem per aliquid ab ipso Deo realiter indistinctum. Ergo similiter Verbum Diuinum secundum se indifferens, ut in tempore vniatur, & non vniatur humanitati, constituit determinatè vnitum per aliquid realiter indistinctum ab ipso Verbo.

2. Duo aliqua extrema esse vniata, quæ ante vnitam non erant, non significabat diuersam rem iisdem superadditam; sed solum quod extrema diuersum modo se habeant ad inuicem, nunc, quæ p̄ius. Ita ut alterum ab altero perficiatur, cùm antecedenter ab eodem non perficeretur. Ergo, ut Verbum, & humanitas inuicem copulentur, non est opus entitate modali realiter ab utriusque distincta; sed sufficit Verbum diuinum fungi modo, erga Humanitatem munere, quo antea non fungebatur, alterque se habere, quæ haberet antea respectu eiusdem, vniendo se per seipsum immediate, sicut eam perficit immediatè per seipsum, & non mediatae communicando prius perfectionem entitati modali, ex qua deinde immediatè refundatur in humanitatem.

3. Quod est indifferens, ut sit dextrum, vel sinistrum, respectu alterius potest constitui determinatè, vel dextrum, vel sinistrum nulla facta reali additione, vel dextro, vel sinistro, vel utriusque. Ergo etiam indifferens, ut sit vnitum, vel non sit vnitum, potest ad alterutrum horum determinari nulla facta additione, aut detractione modi realiter distincti.

4. Si vnius hypostatica distingueretur à Verbo, & Humanitate esset accidens: Quidquid enim aduenit entibus in suo genere, & ordine perfectis, ac completis, est accidens: Sed vnius aduenit Verbo, quod est perfectissimum in omni genere, & humanitati, quæ est completa, & perfecta in genere, & ordine naturæ creatæ. Ergo vnius hypostatica est accidens; atque adeo est vnius accidentalis, quod est absurdum. Quia passim à sanctis Patribus, & Scholasticis vocatur vnius substantialis, & præterea inde sequeretur Christum Dominum esse quoddam totum accidentale; tale namque est totum, qualis est eius totalitas.

5. Si vnius hypostatica, esset modus ab extremis realiter distinctus, esset imperfectissima. De ratione namque modi est, ut sit accidens imperfectissimum, minimæque entitatis; utique nec realitatem, nec nomen

rei absolutè habeat, mereaturve; Vnio autem hypostatica ab omnibus tam sanctis Patribus, quam Doctoribus Scholasticis, agnoscitur maxima perfectionis, admirabilis, & incomprehensibilis, diciturque superare perfectione omnes res alias creatas, omniaque dona, tam supernaturalia, quam naturalia. Ergo vnius hypostatica non est modus.

6. Si vnius hypostatica esset modus distinctus realiter à Verbo, esset producta à tota Trinitate, quia omnes effectus ad extra sunt communes toti Trinitati. Ergo tota Trinitas, & non solum Verbum diuinum assumpsisset Humanitatem. Quia illi conuenit assumere, cui conuenit esse causam vniuersitatis ad extreum assumptum. Ideo enim non dicitur humanitas assumere Verbum; tametsi illi vniatur: quia ipsa nec est vnius, nec principium vniuersitatis. Solum autem Verbum, & non tota Trinitas dicitur assumens respectu humanitatis.

7. Non est maior ratio ponendi modum vniuersitatis realiter distinctum, respectu vnius partis humanitatis, potius quam alterius. Quapropter ponenda essent tot vniuerses inter se realiter distinctæ, quot sunt partes assumptæ, quæ est nimia vniuersitatis multiplicatio ab iis etiam omnibus, & merito negata, qui admittunt modum realiter distinctum. Ergo non est admittendus talis modus.

8. Vnio realiter distincta ab extremis vnitis est vera compositio vniuersorum addens rationem talis, æqualiter respectu utriusque extreui vnitum; quia utrumque æqualiter, eademque ratione afficit. Verbum autem Diuinum non est capax, quod veniat in compositione cum aliquo. Quia essentialiter est ultimum completum in se, & per se præcise: cum componentia sint incompleta respectu compositi.

Art. 1. Resp. Verbum caro factum est, ut habetur Io. 1. Fieri autem caro non potuit, quin aliquid fieret, præter ea omnia quibus factis, nondum verificatur, Verbum carnem factum esse. Omnia autem alia præter modum vniuersi fieri potuerunt, quin verificaretur, Verbum carnem factum esse. Humanitas namque ipsa, simul cum ceteris omnibus, quæ sunt illi connaturalia, necnon cum omnibus donis absolutis eidem conferribilibus, fieri potuit quin illi vniuerter Verbum diuinum: Atque ideo, quin Verbum fieret caro. Humanitas enim quæ de facto assumpta est, est eiusdem rationis cum ceteris humanitatibus, quæ existunt absque defecu illius rei sibi connaturalis, quin vniuantur Verbo, eademque esset ratio de donis quibus suis supernaturalibus absolutis, quæ sunt illis conferabilia. Quandoquidem nullum ex illis est ex se vniuersum cum Verbo. Ergo necesse est fateri, præter huiusmodi omnia, factum esse modum vniuersitatis distinctum realiter ab extremis, ratione cuius verè, & propriè facti, verbum verè, & propriè dicatur factum Caro. Nec enim vox ista Euangelistæ expressiua tantum, & coniuncta cum vocibus ceteris retentis in significatione propria, alienanda facile est à significatione propria factiois propriè talis. Alienetur vero necesse est si nihil propriè dicatur fieri, ratione cuius Verbum sit Caro, atque hoc necesse est, ut dicatur. Si negetur modus vniuersitatis realiter distinctus ab extremis, ideoque propriè factus.

Art. 2. Accedit notissimum principium. Quæ sunt realiter separabilia sunt realiter distincta; sed coëxistentia Verbi Diuini, & humanitatis, quæ de facto assumpta est, est separabilis realiter ab vniione utriusque. Ergo hæc vnius distinguuntur realiter ab ea coëxistentia. Idemque fit argumentum de omnibus aliis, quæ sunt necessariò coniuncta cum ea coëxistentia. Major propositio non indiget probatione; quia nihil notius esse potest, quam nihil separari realiter posse à seipso; atque adeo ab aliquo realiter identificato secum.

E. A.

Est itidem manifesta propositio minor; quia de facto datur coëxistens Verbi diuini cum aliis humanitatibus realiter separata ab unione eiusdem cum iisdem. Id est autem contingere potuit humanitati, quia de facto unita Verbo, quod contingit humanitatibus de facto non unitis: Siquidem haec, & illa sunt eiusdem aequaliter rationis in se intrinsecè. Istud porro argumentum aequaliter probat distinctionem realem unitis ab extremis unitis, secundum omnia, & quilibet praedicata; & conceptus objectivus realiter identificatus cum ipsis à parte rei. Quia casu, quo Verbum, & humanitas realiter sibi in unum coëxisterent, quin realiter sibi in unum unitur, aequaliter retinerent omnia, & quilibet praedicata, atque conceptus objectivus realiter identificatus cum ipsis.

Art. 1. Ad 1. Mirum est nonnullos Theologos, quae aedificent ut pro aliis rebus explicandis exemplo auctum liberorum Dei, quibus nihil est in Theologia latibrosius, magisque indiguum expositionis. Deinde quidquid Deus liberè vult, vult ab aeterno extra Deum. At verbum uniti humanitati incepit in tempore, aedique est distinctum realiter à Deo, cuius nullum praedicatum realiter identificatum cum ipso incepit esse in tempore. Ergo exemplum illud est abs re.

Art. 2. Quod ex alio præterea capite manifestatur. Quia aetus liber Dei est habitus ipsius Dei secundum se ad res creatas. Atque ex mysterio Trinitatis constat Deum secundum diuersas formalitates esse capacem praedicatorum in unum contradictionem propter suam infinitatem, ut exponetur in quest. de Dco. At uno hypostatica non solum est habitus Verbi diuini ad rem creatam; sed etiam rei creatæ ad Verbum diuinum, nec illi sibi, sed etiam huic, quando sunt in unum unita, conuenit contradictionem eius, quod conueniret, casu quo non essent in unum unita. Res autem creatæ ob finitatem, & limitacionem sui, non est capax praedicatorum contradictionem secundum diuersas formalitates, ut ibidem clara ratione demonstrabitur. Ergo hoc etiam ex capite apparet illud exemplum esse abs re, nihilque prouersus concludere.

Art. 3. Denique aetus liber Dei, quo vult uniti humanitati necessitè est, ut habeat objectum aliquod peculiare realiter voluntum ab ipso, distinctum ab iis omnibus objectis, quia Deus potest velle, qui velit uniti humanitati. Alias enim ea volitio erit sibi tantum ipsius volitio, quatenus differt ab aliis omnibus aetibus Dei liberis non volentibus unitonem. Repugnat autem unam volitionem diuinam differre ab aliqua alia volitione diuina, præcisè quatenus est volitio sui; quia hoc praedicatum est commune omnibus Dei volitionibus, & repugnat unum ab alio differre per id, quod est utique commune.

Ad 2. Verbum diuinum, & humanitatem, quatenus inter se unita, tantum quod modum differre à seipsis quatenus in unum non unitis, non est illud punctum, de quo instituitur præsens controversia. Id enim utraque sententia auctorum sibi in unum contradictionem concorditer admittit. Solum igitur controvèrtitur, utrum ille modus, secundum quem tantummodo dicuntur differre inter se ea extrema quatenus unita, & quatenus non unita in unum, distinguatur ab eisdem realiter. Quare cum ijs auctores, qui negant distinguiri realiter, dicunt differentiam esse tantummodo penes modum se habendi, interrogandi sunt: An *Tó penes modum* superaddunt vocibus significatibus Verbum diuinum, & Humanitatem, atque utriusque coëxistentiam ad significandum aliquid ita distinctum, à toto significato reali istarum posteriorum vocum, sicuti eadem posteriores voces distinguuntur ab iis vocibus, *Penes modum?* si affirmant.

Ergo modus unitis, non minus quam distinguatur realiter *To penes modum*, à reliquis vocibus. Si negent iam tamen demonstrant se verbis ludere; quandoquidem superaddunt nouas voces absque animo significandi novum rem. Quibusunque verò vocibus denuo superadditis, tentent elabi ex vi interrogationis, & utriusque sequela, prementi sunt simili interrogatione circa significatum nouarum vocum; An videlicet voces de novo superadditæ, habeant significatum distinctum à parte rei à significato priorum vocum, & utcumque respondeant semper cum eadem vi redibunt eadem illæ sequela, quovisque fateantur palam non significare idem realiter, & à parte rei, eum qui dicit, Verbum diuinum coëxistit humanitati, & dicentem, Verbum diuinum est unitum humanitati. Quapropter Verbum diuinum fungi erga humanitatem munere, quo ante non fungebatur, & aliter se habere est existere nunc entitatem modalem, quæ formaliter determinatur, ut fungatur eo munere complendo, & perficiendo humanitatem immediatè, ut quod licet, ut quo tanquam purum determinativum mediet aliquid.

Ad 3. Omne indifferens ad aliqua duo determinatur formaliter ad utrumvis eorum per aliquid realiter sibi superadditum nec fieri potest, ut indifferens, & determinatio eiusdem ad idem, sive eorumdem ad in unum identificantur inter se adæquatæ. Quia indifferens ad utrumlibet ex duobus potest existere absque determinatione ad alterum eorum, & nihil sine seipso existere potest. Quare quod est indifferens, ut sit dextrum, & sinistrum, determinari non potest, ut vel dextrum sit, vel sinistrum absque aliquo sibi superaddito. Nimirum per tales determinatas ubicationes ipsius dextri & sinistri, & per tales determinatas durationes earum ubicationum, quæ tam ubicationes, quam durationes distinguuntur realiter ab entitate absolute, quæ est dextros, & ab ea, quæ est sinistros. Negatur igitur antecedens, quod manifestius est falsum, quam consequens.

Ad 4. Est quidem completa Humanitas in ratione naturæ ante unitem cum verbo: non tamen est ultimum completa substantialiter, quia deest illi substantialitas, seu suppositum, quod est ultimum complementum substantiale naturæ, ergo uno Hypostatica, sive distincta, sive non distincta ab extremis, quia superadditum istiusmodi complementum, est completa naturæ non accidentaliter, sed substantialiter, unde ipsa quoque est quid substantialiter.

Ad 5. De perfectione unitis Hypostatica secundum se præcisè considerata infra dicetur. Nam quod ad testimonia attinet sanctorum, & scholasticorum dicentum eam esse mirabilem, incomprehensibilem, &c. nihil interest, an sit, vel non sit modus realiter distinctus ab extremis. Etenim quæ dicuntur utique adeo magnificè de ista unitone, accipienda sunt de ipsa sumpta in concreto, non verò de ipsa secundum se, & in abstracto. In concreto autem, id est, prout simul includit extrema unita semper est admirabilis, & incomprehensibilis, sive distinguatur ab illis realiter, sive non distinguatur, ut se satis patet.

Ad 6. Imò opposita sententia difficulter, aut nullo modo exponere potest differentiam assumentis, & assumpti. Quia assumere, seu ad se sumere, est uniti, & simul producere unitem; quæ duo simul, quia solum Verbum diuinum præstat, præterea ipsum solum assumit. Assumere verò est uniti absque productione unitis: Et quia hoc conuenit soli humanitati, præterea sola ipsa assumitur à Verbo. Iam tota Trinitas solum dicitur uniti mutuò Verbum, & Humanitatem. Quia uniti est unitem producere, quod præstat aequaliter tota Trinitas. In sententia contraria

non

non datur productio vniōis vndē non habet rationem discriminis pro eiusmodi locutionibus, atque sententis solidē stabilēndis, vel certē eam non habet satis expeditam, ac illustrēm.

Ad 7. Sententia contraria non potest vti ea obiectione, quia necesse est, vt vniōes multiplicet pro multiplicitate partium vnitarum; quandoquidem illas ab ipsis non distinguunt realiter. Probabilis autem est absolutē duas tantum dari vniōes Hypostaticas partiales, alteram terminatam ad vniōem naturalem inter animam, & corpus: alteram terminatam indiūis ad Animam, Corpus, Sanguinem, & ad reliquas partes absolutas immediate assumptas. Ratio huius distinctionis est; quia in triduo mortis deficiente vniōe Hypostatica ad vniōem naturalem inter Animam, & Corpus; quæ vno p̄ eo tempore non fuit in rerum natura, ac proīndē non terminauit vniōem Hypostaticam; manserent nihilominus vniōa Verbo sicut prius Corpus, & Anima, & reliqua pertinentia ad complementum substantiale integrale humanitatis. Ratio non multiplicandi plures vniōes pro multiplicitate patrum, seu essentialium, seu integralium humanitatis est, quia Verbum diuinum eas omnes asūp̄it per modum vniūs; ita vt Animam assumeret ratione sui, vndē dicitur immediatē assumpta à verbo; reliqua v̄d̄ assumeret ratione Animæ, vndē dicuntur assumpta mediante Anima, vti docent D. Thomas, & alij communiter in præsenti. Quod tamen non recte diceretur, si ad singulas partes singulæ vniōes terminarentur vnaquaque vniōe respiciente æquè immediatē, & per se, eam partem, ad quam terminaretur. Satis igitur est admittere duas tantum vniōes Hypostaticas partiales. Si quis tamen contendat, vel simplicem tantum vniōem Hypostaticam esse admittendam; atque in triduo mortis successisse aliam adæquatē distinctionem entitatiūe à priori; vel tot esse ponendas vniōes Hypostaticas partiales, quæ sunt partes realiter inter se distinctæ pertinentes ad essentialiam, & integratatem humanitatis, atque reliquas vniōes esse intrinsecè connexas cum vniōe ad animam, eidemque subordinatas ex sua natura, & ex intentione diuina. Si quis inquam, hæc contendat, vtrumq; facile concedi potest, quia vtrumq; est probabile, & controversia, vt apparet, est leuis.

Ad 8. Certum est admittendam esse in Christo aliquam compositionem, ratione cuius Christus Dominus, sit aliquo modo compositus, vt colligitur apertere ex s. Synod. act. 8. can. 4. Idemque asserunt aliqua alia Concilia, & communiter Sancti Patres apud Suan. disp. 6. sect. 4. Verum compositio alia est physica, & naturalis conflans vnum per se ex duobus inuicem incompletis, quorum proīndē quodlibet per vniōem mutuam compleatur, ac perficiatur. Et huiusmodi sunt omnia composita naturalia. Alia compositione est p̄p̄ numeralis, intrinsecè supernaturalis, & existens per modum, quendam ineffabilem, vt loquitur D. Thomas, & alij communiter, constitutus vnum per se ex duobus, quorum alterum est imperfictum, & incompletum ex se, atque compleibile, & perfectibile per alterum, cuiusmodi est Humanitas respectu verbi. Alterum v̄d̄ est essentialiter vltimū completum, & habens in se omnem perfectionem, idēque minimè compleibile, aut perfectibile per alterum extremum, cuiusmodi est Verbum diuinum. Quapropter vniō Hypostatica licet æqualiter vniat Verbum humanitati, & humanitatem Verbo; non tamen eodem modo afficit vtrumque hoc extremum. Perficit enim, & compleat humanitatem, vt quo, idēque eam immutat intrinsecè immutatione proprie tali: At Verbum diuinum neque complet, neque perficit vlo modo; ac proīndē neque immutat intrinsecè, quia neque superaddit illi, neque

detrahit vllam perfectionem, quorum alterum est de conceptu immutationis intrinsecæ. Quare Verbum diuinum vnit humanitati quasi active communicando illi suam perfectionem: Humanitas v̄d̄ vnit Verbo p̄p̄ passiuū recipiens, & non conferens perfectionem. Igitur modus vniōis Hypostaticæ est quidem vera cōpositio ex verbo, & humanitate, non tamen est vera immutatio vtriusque, sed solius humanitatis, atq; ideo non eodem modo afficit vtrumque hoc extremum, sed cum discrimine explicato.

Q V A E S T I O XXI.

Vtrum vno facta fuerit in sola Persona, an etiam in natura Divina?

VIdetur facta fuisse, & quidem æquè immediatē in vtraque 1. Quia natura est idem cum persona. Ergo non potuit vniō terminari ad personam; quin æquè immediatē terminaretur à parte rei ad naturam.

2. *Visio Beatifica, quæ est vniō intentionalis videntis, & visi, non potest terminari immediatē ad personas, quin terminetur immediatē ad naturam.* Ergo à fortiori vniō Hypostatica, quæ est vniō realis, ac physica attingens suum terminum, vt est physicè in se à parte rei, non potest immediatē terminari ad personam, quin terminetur immediatē ad naturam.

3. *Vniō Hypostatica est maxima perfectio humanitatis.* Ergo vnit immediatē humanitati maximam perfectionem. Sola autem natura diuina secundūm se est maxima perfectio ratione sui; cū personalites secundūm se, & ratione sui præcisè nullam dicant perfectionem, vt supponitur ex questionibus de Deo. Ergo vniō Hypostatica vnit immediatē naturam diuinam humanitati.

Art. 1. *Resp. Omnis substantia completa constat natura, & supposito.* Natura dicitur, quod pertinet ad rationem speciei, vt constat ex definitione Boëtij lib. de duab. natur. paulo post principium: *Natura est vnaquaque rem informans specifica differentia: Et iterum prop̄ medium. Natura est cuiuslibet substantiae specifica proprietas.* In eundem sensum præiuit Philosophus 5. met. cap. 8. text. 15. definens substantiam sumptam pro natura, his verbis. *Quod quid erat esse, cuius ratio est, & definitio: Et hac substantia videntur vniuersiisque.* Suppositum v̄d̄, seu substantia, & hypostasis est, quod pertinet ad rationem individui. Vndē Athanasius tract. de definitionib. colum. 3. *Facies, ait, Character, hypostasis, & individuum vnum, & idem sunt.* Et Boëtius loco citato. Personam, quæ est vna species suppositi, definit, *rationalis Natura individuum substantiam*, vtraque istarum vocum usurpatio confirmatur validè ex Conc. Florent. sess. 18. à §. *Divina substantia.* Vbi tacitè approbat Græcos cum Latinis communī consensu supponentes *substantiam* (sumptam v̄tique pro natura) à persona differe, vt communicabile ab incommunicabili, & vt commune differt à proprio. Similiter Iustinianus Imperator in Edicto fidei prop̄ medit. ait, *Omnis Sanctos Patres consonanter nos docere, Naturam quidem, vel substantiam, vel formam, hoc quod est commune significare, Substantiam autem, sive personam, hoc quod est speciale.* Communicabile poro, & commune aliud est tale logicè tantum, & secundūm prædicationem, vt homo, leo, equus: Aliud physicè, & secundūm realitatem, idque vel copulatiūe, vt diuinitas, quæ est à parte rei communis, & identificata tribus simul personis: vel distributiūe, ac diuinum, vt humanitas quælibet, quæ à parte rei, est communicabilis, & vniuersi cuilibet ex substantiis potentibus ipsam vltimū complere. Atque hæc vtraque

vtraque posterior communitas subintelligitur in auctoritatibus præallegatis; siquidem prior illa potest etiam indiuiduationi accommodari.

Art. 2. Iam vno hypostatica non est facta ex parte Dei immediate, & formaliter secundum id, quod est tribus personis commune; Quia indè fieret, vel omnes tres personas fuisse vntitas Humanitati, vel nullam earum, & vtrumque est contra Euangelium, ex quo constat, quod nec Pater, nec Spiritus Sanctus, nec nulla persona Diuina, *Verbum Caro factum est*, idèque nec omnes tres personas, nec nullam earum, fuisse vntitas Humanitati. Ergo vno hypostatica facta est in persona, & non in natura diuina, idque est ex fide certum, vt ostendit inter alios Suarez disp. 7. sect. 2. & 3. multis Pontificum, & Conciliorum testimonis definitibus aduersus Nestorium, vniuersitatem in persona diuina: Et aduersus Eutychetem, negationem vniuersitatis in Natura.

Ad 1. Licet natura, & persona diuina sint idem realiter distinguuntur tamen virtualiter intrinsecè, suntque proinde capaces in se obiectuè prædicatorum contradicentium, qualia sunt generari Verbum Diuinum, & non generari naturam Diuinam. Non sunt autem magis incompossibili invicem, & ratione aliqua speciali, vniuersi Verbum immediate, & non vniuersi immediatè naturam. Potuit igitur alterum sine altero dari, non obstante identitate reali Verbi, & naturæ diuinae. Indè necesse fuit ita dari; quia cum Humanitas esset omnino completa in ratione Naturæ, non erat capax, quæ immediatè vniuersitatem alteri Naturæ.

Ad 2. Motuum formale adæquatum visionis cuiuslibet immediatae Dei est sola Natura diuina; atque hæc quatenus est motuum visionis ipsum formaliter repræsentans, non distinguuntur virtualiter intrinsecè à seipso, quatenus est motuum visionis formaliter repræsentans personas; quia vtrumque ipsi conuenit secundum se præcisè considerate. Quare fieri non potest, vt detur visio immediata Naturæ diuinae, quin detur visio immediata personarum secundum eundem perfectionis, & claritatis, aut imperfectionis, & obscuritatis gradum. Quia motuum continens aliqua indiuisum, eadem exhibeat, atque ponat sub oculis necesse est ipsum immediatè videnti, ac inspicienti, vt est in se. At capacitas terminandi immediatae vniuersitatis personaliter completiuam Naturæ creatæ, conuenit personalitati secundum se, & distinctæ virtualiter à Natura, cui reprægnat completere vltimò per seipsum Naturam creatam; ac proinde personalitas verbi non est similiter per seipsum capacitas Naturæ diuinæ ad terminandam immediatè vniuersitatem vltimò completiuam Naturæ creatæ. Est igitur dispar manifestè ratio de visione, & vniione, vtrumque illa sit intentionalis, & hæc physica coniunctio, quod nihil refert.

Ad 3. Ut vno hypostatica sit maxima perfectio Humanitatis, sufficit per illam vniuersitatem Naturam Diuinam naturæ humanæ, vt iufrà ostenderetur quæst. 24.

Q V A E S T I O XXII.

Virum sola, & tota Humanitas assumpta fuerit?

V1. Idetur nec solam, nec totam assumptam fuisse. **I**2. Quia Augustinus cap. 2. de Agone Christiano: *Filius Dei*, ait, *Hominem assumpit*. Eundem loquendi modum usurpat frequenter in libr. de Civit. & alibi. Eadem phrasis de homine assumpto habetur in Conc. Tolet. 6. & 11. & est familiaris non paucis Partibus relatis, simul cum duabus Epistolis Concilia-

ribus, ab Eminentiss. de Lugo disp. 13. sect. 2. Homo autem superaddit personam vltimè humanitatem. Ergo non hæc sola assumpta est.

2. Repugnat assumi à Verbo Diuino Naturam irrationalem propter incapacitatem illi essentialem, vt dignificetur, aut speciali aliqua ratione perficiatur à Verbo; cum repugnet Verbo Diuino, vt assumat perperam naturam aliquam, & miraculum efficiat omnium maximum, absque illa prorsus utilitate. Quod in nullo verò miraculo cuenire potest. Est enim de ratione veri miraculi, vt superet absolute perfectione, & utilitate euentum naturæ rerum con naturalem, quem impedit, prout alibi traditum est. Corpus autem, quod est altera pars essentialis humanitatis, secundum se est prorsus rationis expers, & in triduo mortis Christi fuit triuatum ratione etiam per participationem ab anima. Ergo Corpus non fuit assumptum à Verbo; ac proinde nec tota Humanitas.

3. In Euangelio dicitur, *Verbum Caro factum est*; nec fit illa mentio animæ, quæ certè Caro non est; & præterea Verbum sufficit Corpori loco Animæ, vt potè idoneum illi conferre multò nobilius, quidquid eidem Anima præstare posset. Ergo Anima non fuit assumpta à Verbo; & tamen est pars præcipua Humanitatis.

4. Sanguis, capilli, vngues, & similia, quæ pertinent ad integratatem humanæ Naturæ non fuerunt assumpta; tūm quia non sunt informata anima rationali: Tūm quia Verbum diuinum, *Quod semel assumpit nunquam dimisit*, vt habet Axioma communis ex Damasc. lib. 3. Orthod. fid. cap. 27. Sanguis autem dimisissus est, & quidem multus. Idemque videtur certum de ceteris eiusmodi. Ergo Verbum non assumptum humanitatem secundum totam suam integratatem.

Art. 1. Resp. Tria sunt certa. Primum est Verbum assumptissime veram animam rationalem, & verum corpus humanum inter se vnta: adeoque totam essentialiter humanam naturam, seu humanitatem. De anima constat ex Ioan. 12. 27. & Matth. 26. 38. *Nunc anima mea turbata est. Tristis est anima mea*. Constat rursus de rationalitate Matth. 26. 35. *Non mea voluntas, sed tua fiat*. Et de genere, ac specie, simili est clarum testimonium Ioan. 10. 17. *Ego pono animam meam, &c.* De corpore constat ex Luc. 24. 39. *Spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere*. De vniione simili cum his duobus extremis, constat ex 6. Synodo definiente act. 11. Verbum diuinum assumptissime carnem animatam anima rationali, idest illi vniuitam. Deinde si Verbum non assumptissime veram animam rationalem verò corpori vniuitam, non potuisse Christus Dominus hæc omnia præstare; Nam si obedit, mereri, mirari, iugisci, contristari, esurire, siuire, colaphis cædi, flagellari, crucifigi, mori, & resurgere; quæ tamen omnia cum similibus permultis attribuuntur illi passim in Euangelica narratione.

Art. 2. Secundum est Verbum non assumptissime personam, seu suppositum, hypostasim, & substantiam connaturalem humanæ naturæ: ac proinde solam in hoc sensu assumptissime Humanitatem; non verò hominem, quatenus hæc vox significat naturali simili cum supposito eius proprio. Est veritas Catholica definita in Concilio præcipue Ephesino, ad hoc maximè congregato, inque alii deinde pluribus Conciliis statuentibus contra Eutychetem duas in Christo naturas, Diuinam, & Humanam; & contra Nestorium, Felicem, Elipandum, & alios vniuitatem personæ. Vnde in Symbolo Athanasij dicitur; *Sicut anima rationalis, & caro unus est homo; Ita Deus, & homo unus est Christus*. Deus vtique ratione diuinæ naturæ; & homo ratione naturæ humanæ; Vnus verò ob vniuitatem solius personæ diuinæ.

Art. 3. Tertium est verum sanguinem assumptum fuisse

fuisse à Verbo, non tantum mediata, & in hypostasi; sed immediata, & secundum hypostasim; hoc est non solum assumptam fuisse immediatè humanitatem, cui ineficit verus sanguis; sed etiam ipsum sanguinem assumptum fuisse aequè immediata per immediatam eiusdem unionem cum persona Verbi. Hæc veritas licet non sit aequè expressæ de fide sicut duæ precedentes; tamen negari non potest absque errore properter complura Conciliorum, Pontificum, & Patrum vegetissima testimonia, quæ fūsè producit Suar. disp. 15. sect. 6.

Art. 4. Confirmatur ex Mysterio Eucharistia; quia Verbum diuinum adest per concomitantiam, non minus sub speciebus vini, quam sub speciebus panis, vt colligitur ex Ioan. 6. 55. *Caro mea verè est cibus; & sanguis meus verè est pons. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo.* Et tamen sub speciebus Vini solus adest sanguis ex vi verborum, sicut sub speciebus panis solum adest corpus. Ergo non aliter, aut minus immediata est vnitus Verbo sanguis, quam corpus.

Art. 5. Superest quartum non usque adest certum; longè tamen probabilius opposito, & plerisque Theologis probatum: Verbum diuinum immediata, & secundum hypostasim assumpsiſſe reliquos etiam tres humores, necnon cætera omnia, quæ spectant ad connaturalem integratatem, & perfectionem substantiale corporis humani, vt capillos, dentes, & vngues. Primo quia hæc omnia comprehenduntur communiter sub hac voce; *Corpus humanum*, absolu- tè prolatæ, prout communiter profertur à Conciliis, & Patribus: dum afferitur assumptum à Verbo. Secundò, quia decebat Verbum diuinum, vt, siquidem assumeret naturam creatam, eam assumeret non solum essentialiter, & formaliter; sed etiam materialiter, & integraliter undequaque perfectam, & comple- tam, quatenus congrueret fini assumptionis. Tertiò, quia eadem, aut ferè eadem ratio est de sanguine, cuius immediata assumptione est certa, ac de reliquis tribus humoribus; Nec longè diuersa est, de cæteris, quæ illis adiuncta sunt. Quandoquidem omnia pertinent ad constitutionem connaturalem, & complementum substantiale perfectum corporis humani. Sola igitur, & tota humanitas assumpta est cum exclusione suppositi, seu subsistentiæ connaturalis, & cum inclusione omnium partium pertinentium ad substantiale eius perfectionem, & complementum connaturale.

Ad 1. Olim apud Philosophos antè notitiam Incarnationis Verbi, hæc vox, *homo*, significabat promis- cuè, ac indifferenter, tūm naturam humanam seorsim; tūm coniunctum cum supposito: Sicut hodie- que significant, Ignis, Aer, Aqua, & similes voces. Eadem indifferenter hæsit diu etiam apud Catholicos; & tandem licuit dicere, quod Verbum assumptionis hominem, subintellecta exclusione suppositi ex contextu, aut presupposito principio fidei. At postea ob maiorem claritatem, & distinctionem cepit natura humana secundum se significari sola hac voce, *Hu- manitas*. Homo verò in concreto prout complectitur naturam, & personam, seu suppositum, hac alia sola, *Homo*. Atque hæc distinctione, ac determinatio significationum usque adest percrebuit, præsertim in Scholis, vt iam non licet amplius, nec tutum sit dicere, *Verbum assumpsiſſe hominem*, vt docent D. Thom. q. 4. ar. 3. & omnes deinceps Theologi; quia redolet iam si & plane non continet, Nestorianismum de dualitate personatum in Christo.

Ad 2. Sicut corpus ratione sui præcisè non est capax præmij, aut supplicij, & tamen afficitur utroque propter unionem ad animam rationalem, qua & ipsum redditur rationale in concreto: Ita ob eandem vni-

R.P. de Espanza Conf. Theol. Tom. II.

nem est assumptibile à Verbo. Qua dē causa à D. Thoma, & aliis communiter, dicitur assumptum mediante anima, vt suprà iterum indicatum est, id est, assumptum habente assumptione animæ rationem finis præcipue intenti, & non ita pendente ex natura rei ab assumptione corporis, sicut hæc dependet ab illa. Nec in triduo mortis dependentia ista defecit; quia retenta est vnio corporis ad Verbum, propter ordinem, quem retinuit, ad unionem cum anima iterum redditur. Quapropter licet omnino repugnet assumi à persona diuina naturam irrationalē completam in ratione natura, nec ordinatam ad animam rationalē, saltem ut instrumentum eius coniunctum: *Quod quidem videtur aliquantò probabilius, ob rationem positam in obiectione; nihil tamen indè concluditur aduersus assumptionem corporis humani, vel etiam humorum pertinentium ad perfectionem, & complementum integrale eiusdem corporis in ratione idonei subiecti informationis, & instrumenti coniuncti respectu animæ rationalis.*

Ad 3. Nomine carnis intelligitur eo in loco, vti, & sèpè alias in scriptura, & extra illam, quæ propriè, & absolute caro est, nempè viva, & informata per animam. Expressa verò potissimum est caro, vt excitatetur magis admiratio, magisque charitas erga Deum accenderetur per expressionem compunctionis extre- morum sub ea ratione, secundum quam maximè distant inter se, & nihilominus sunt coniuncta amore nostri. Quod ad sufficientiam attingit, ea est, pio- culdubio, concedenda Verbo respectu corporis in genere causæ, seu quasi causæ formalis. *Quia corpus non informatum anima non potest esse vivum, & idoneum principium, ac subiectum operationum vitalium partis sensitivæ, ac rationalis, ut dicitur infra qu. 27.*

Ad 4. Constat satis ex responsione ad secundum quoad priorem rationem de informabilitate earum partium integralium, seu de defectu omnis immediatae informationis per animam rationalem, à cuius defectu veritate, vel falsitate, quæ est res valde dubia, merito præscinditur; quoad assumptionem immediatam earundem partium, præsertim quoad sanguinem, & independenter ab ea quæstione philosophica rectè defenditur, earum assumptione immediata, vt appareat ex responsione ad questionem, & ex dicta responsi. ad 1. *Quia videlicet spectant ad integralem perfectionem corporis, sive informentur, sive non, anima rationali, & conferunt corpori, ut sit idoneum subiectum, & instrumentum perfectum animæ. Iam illud axioma, de nunquam dimisso eo, quod semelassumptum fuit, accipendum est, ut docent Suar. & alij. In eodem illo sensu, quo dicitur animam non dimittere corpus dum viuit homo; licet multæ eius partes videntur interitum, ac dimittantur. Itaque Verbum nunquam dimisit, quod semel as- sumpsit per se, hoc est humanam naturam, quoad omnes eius partes essentiales, & integrales, dum non am- serunt in perpetuum rationem talium partium.*

Q V A E S T I O XXIII.

Vtrum vnio hypostatica fundet communicationem idiomatum inter Deum, & Hominem.

Videntur non fundare. 1. *Quia communicatio idiomatum inter Deum, & Hominem dicitur Prædicatio, eorum, quæ sunt propria naturæ diuinæ, de homine; & è conuerso prædicatio, de Deo, eorum quæ sunt propria naturæ humanæ. At huiusmodi mutuam prædicationem nequaquam fundat vnio hypostatica;*

Y hypostatica;

hypostatica; quia cum re ipsa natura humana non communicetur Deo à parte rei, atque prædicatio vera debeat conformari rebus, ut sunt à parte, rei, non possunt communicari Deo per prædicationem prædicata, quæ sunt propria natura humana, & non communicantur Deo à parte rei. Quod verò non communicantur à parte rei, patet ex quest. 21. In qua diuum est Deum non immutati per unionem hypostaticam; ideoque nihil illi de novo accedere, aut communicari per candem. Ergo unio hypostatica non fundat communicationem, saltem mutuam, idiomatum inter Deum, & Hominem; Quod si non fundat mutuam, nullam omnino fundat. Quia unio ex suo conceptu habet ut utrumque extreum æquilaterum vniat, ac communicet alteri.

2. Nihil est magis proprium naturæ humanae, quam esse humanitatem; nihilque est magis proprium naturæ diuinæ, quam esse diuinitatem. Hæc autem non communicantur; quia non potest dici: Homo est diuinitas: Deus est humanitas. Si autem non communicantur, quæ sunt maximè propria utriusque naturæ communicari consequenter non poterunt, quæ utriusque secundariò conueniunt. Ergo neque quæ sunt propria natura humanae communicantur Deo; neque è conuerso.

3. Propriissimum est naturæ humanae etiam in concreto esse creaturam, & incepisse in tempore. Hæc autem prædicari non possunt de Deo, aut de Verbo Diuino. Arrianum namque est dicere: Verbum, seu Filius Dei, aut etiam Christus est creatura, incepit esse in tempore. Accedit non posse prædicari de aliquo, quæ continentur sub aliqua ratione communis; si de eodem prædicari non possit ipsa ratio communis; quia exclusio generis includit in se exclusionem specierum. Ratio autem creaturæ est communis omnibus prædicatis propriis naturæ humanae. Ergo siquidem ratio creatura prædicari non potest de Deo, aut Verbo, aut de Christo, nihil eorum, quæ sunt propria natura humanae prædicari de iisdem potest.

4. Proprium est naturæ non diuinæ, tamen in abstracto, tamen in concreto, esse ubique. Tam enim Diuinitas, quam Verbum est ubique. Nequit autem dici de homine, aut de Christo, quod sit ubique. Ergo quæ sunt propria naturæ Diuinæ, siue in abstracto, siue in concreto, non sunt prædicabilia ratione unionis, de homine, & de Christo.

Artic. 1. Respond. Idiomata dicuntur in præsenti, quæ sunt cuiusque propria relativè ad prædicationem, & communicatio idiomatum dicitur consequenter prædicatio eorum, quæ sunt propria alicuius de aliquo alio. Distinguenda sunt prædicata, quæ sunt propria naturæ in abstracto ab iis, quæ sunt propria eiusdem in concreto; necnon ab iis, quæ sunt propria eiusdem tam in abstracto, quam in concreto. Quæ sunt propria cuiusque naturæ tantum in abstracto, non communicantur alteri naturæ, neque in abstracto, neque in concreto. Talia prædicata sunt in natura humana, humanitas, mortalitas, & similia, quæ ita dicuntur de ipsa natura, ut non dicantur de homine. Ratio conclusionis est, quia natura humana, & diuina, non sunt unitæ inter se immediatè, ut dictum est quest. 21. Ideoque non datur fundamentum communicationis, quoad ea quæ ipsis conueniunt in abstracto.

Artic. 2. Alia sunt prædicata propria cuiusque naturæ, in concreto, includendo ipsum suppositum, & hæc prædicata communicantur mutuè ex vi unionis. Talia prædicata sunt, homo, passibilis, mortalis, esuriens, &c. Homo enim prout includens suppositum ratione suæ naturæ, est mortalis, passibilis, &c. Et similiter Deus est omnipotens, omniscius, im-

mortalis, &c. Ratio conclusionis est; quia per uniuersum hypostaticam, factum est idem suppositum commune utriusque naturæ. Ergo quæ sunt propria cuiusque naturæ in concreto, seu quatenus incidentis suppositum, facta sunt communia utriusque naturæ in concreto, & prout incidentis suppositum. Hac igitur ratione dici potest Homo est Deus, Deus est Homo; Homo est omnipotens, omniscius, &c. Deus est mortalis, patiens, &c. Et similiter dici potest, immortale moritur; impassibile patitur; æternum nascitur in tempore.

Artic. 3. Duo tamen obseruanda sunt, alterum est, easdem illas propositiones admitti non posse cum reduplicatione restringente suppositum ad alterutram naturam determinata; cuiusmodi sunt illæ propositiones: homo, ut homo est Deus: est omnipotens, &c. Deus in quantum Deus est homo: est mortal, &c. Quia reduplicatio significat prædicatum conuenire subiecto, ratione formæ, seu naturæ, unde idem subiectum habet, ut sit homo, vel ut sit Deus. Unde perinde est prædicari concretum de concreto, cum tali reduplicatione; atque prædicari concretum de abstracto, seu de natura secundum se; cuiusmodi prædicationem, dictum est esse falsam; quia homo non est Deus per formam, seu naturam hominis; hoc est, per naturam, seu formam, ut cuius homo est homo: Et similiter de Deo.

Artic. 4. Alterum est, propter eandem rationem, & communicationem idiomatum, propter quam sunt veræ propositiones affirmatiæ, per quas, quæ sunt propria hominis, prædicantur de Deo, & è conuerso; esse falsas propositiones negatiæ, per quas eadem de iisdem negantur. Quia negatio est vniuersalissimæ significationis, diciturque malignantis naturæ; quia destruit totum, quod sequitur secundum omnem suam rationem; unde prædicatum, cui adiungitur, excludit à subiecto secundum utramque naturam. Quia de causa falso est, Verbum non esse natum ex Virgine; non esuriens, &c. Et similiter Christum, seu hunc hominem designato Christo non esse Deum, omnipotentem, &c. Verum cum reduplicatione eadem præpositiones euadunt veræ, ex. gr. Deus non est mortal, idque ob eandem rationem, ob quam dictum est, affirmatiæ similiter reduplicantes esse falsas.

Artic. 5. Circa prædicata, quæ re ipsa sunt communia utriusque, aut alteri naturæ, tamen in abstracto, quam in concreto, vñus obtinuit, ut accipiantur tantum in abstracto, & secundum naturam tantum, in aliis prædicationibus. Huiusmodi est inter affirmatiæ, Verbum est creatura; Christus est Creatura, quæ sapit Arrianum, atque ab Arrianis usurpatum ad significandum, Verbum & Filium Dei, & Christum esse Creaturam secundum naturam propriam Verbi, & non solum secundum naturam affirmat. Eiusmodi etiam est hæc propositio, Christus est ubique, quæ profertur ab aliquibus hereticis, dictis propterea ubiqüetariis, ad significandum Christum esse ubique etiam secundum humanitatem. Eiusdem rationis est inter negatiæ, ista propositio; Verbum Diuinum non est mortale, quæ communiter admittitur, quia particula, non, ponitur cum restrictione subiecti ad naturam diuinam; perinde atque si adhiberetur reduplicatio paulo prius exposta. Huiusmodi igitur propositiones, vel absolute sunt negandæ, vel quod consultius est, sunt distinguenda adiuncta subiecto idonea reduplicatione modo nuper explicato, v. g. Deus est creatura, non ut Deus est, sed secundum naturam humanam. Reliquæ propositiones communicatiæ idiomatum inter Deum, & hominem admittuntur absolute iuxta dicta.

Ad 1. Quod Deus, & natura diuina non immutentur
nec

nec perficiantur, aut deteriorentur ratione vnionis hypostaticæ, vt dictum est qu. illa 21, non tollit quoniam ratione eiusdem vnionis, habeant suppositum commune cum natura humana. Communicatio autem idiomatum fundatur in hac præcisè communitate, atque identitate suppositi, vt visum est. Ergo ex eo principio non tollitur mutua communicatio idiomatum.

Ad 2. Humanitas, Mortalitas, & similia dicuntur de natura humana tantum in abstracto. Dictum autem est, non dari communicationem idiomatum, quoad talia prædicta, sive sint primaria, sive secundaria naturæ, quod imperfittere, se habet ad rem præsentem; & redditæ est ratio discriminis, quoad ea quæ dicuntur in concreto.

Ad 3. & 4. Redditæ similiter est ratio exceptionis, ob quam illæ propositiones non admittantur; tametsi admittantur alia illis similes ex parte materiae, & formæ. Ad id, quod additur in 3. de ratione communis, & particulari genericæ, & specificæ, verum quidem est nullam rationem specificam esse prædicabilem de eo, de quo prædicari non potest per se, & ex natura rei significata ratio vniuersalis, & genericæ, continens sub se talem rationem specificam. At si ratio vniuersalis, & genericæ tantum per accidens prædicari non possit propter abusum, & affinitatem cum heresi conuenientem specialiter tali voci, nihil id impedit prædicabilitatem specierum contentarum sub illa. Ita autem accedit in præsenti, vt apparet ex dictis.

Q V A E S T I O XXIV.

Vtrum Humanitas Christi reddatur sancta, & grata Deo per sanctitatem increatam?

Videretur non reddi. 1. Quia effectus formalis proprius vniuersi formæ non potest præstari per aliam formam diuersæ speciei: Sed sanctificatio humanæ naturæ est effectus formalis proprius gratia habitualis, vt constat ex Trident. sess. 6. cap. 7. Ergo per nullam aliam formam præstari potest ea sanctificatio. Ergo neque per sanctitatem increatam.

2. Si Verbum immutaret, ac perficeret humanitatem ratione vnionis ad illam, etiam humanitas immutaret, ac deterioraret Verbum, ratione vnionis ad ipsum; quia vno, & coniunctio duorum inter se necessariæ est utrinque æqualis, eiusdemque rationis. Humanitas autem non immutat, aut deteriorat Verbum; Ergo nec ipsa immutatur, aut perficitur à Verbo.

3. Humanitas non sanctificatur per personalitatem Verbi, vt distinctam virtualiter à Deitate; quia vt sic nullam habet personalitas perfectionem, aut beatitudinem peculiarem, vt dictum est in qq. de Deo; Sed neque sanctificatur per Deitatem, vt distinctam virtualiter à personalitate. Quia vt sic, non vnitur immediate humanitati, vt dictum est quæst. 21. Atque forma non vnta immediate subiecto, non potest illud immediate perficere. Ergo humanitas nullatenus potest sanctificari per sanctitatem increatam.

4. Sanctitas increata neque finitè potest sanctificare humanitatem, neque infinitè. Non finitè, quia forma infinita non potest dare nisi effectum formaliter infinitum. Neque infinitè quia subiectum finitum, non est capax effectus formalis infiniti. Non enim potest conuenire ipsi per formam aliquam, contradicitorium eius, quod est sibi essentialis. Ergo nullo pacto potest sanctificari humanitas sanctitate increata.

R. P. de Espanza Curs. Theol. Tom. II.

5. Si humanitas ratione vnionis ad Verbum redderetur sancta sanctitate propria Verbi; Similiter redderetur immensa, æterna, omnipotens, &c. immensitate, æternitate, omnipotencia, &c. propria Verbi. Quia hæc omnia prædicata sunt æquæ, eodemque modo propria Verbi diuini, & insuper sunt indistincta inter se, non solum realiter, sed etiam virtualiter intrinsecè; ideoque incomunicabilia seorsim, tam ex sua natura, quam ex natura vnionis ad Verbum. Sequela autem est absurdæ, & meritæ ab omnibus Theologis reiecta, utpote contradicens fidei de Christo, nec ubique, nec semper existente, & sic de ceteris secundum humanitatem.

6. Tametsi lapis assumeretur à Verbo diuino non tamen sanctificaretur sanctitate increata. Ergo nec humanitas sanctificatur eadem sanctitate, quia assumpta est à Verbo. Antecedens est in confessio apud omnes: Patet consequentia, quia omnia creata æquæ distant à Deo ratione suæ imperfectionis; atque lapis est incapax sanctificari sanctitate increata ob distantiam sibi conuenientem ratione suæ imperfectionis à perfectione diuina.

Art. 1. Resp. Repugnat Deum velle benefacere natura rationali creata, atque de facto illi benefacere quantum potest, quin eo ipso constitutæ talem naturam summè sibi dilectam, gratam, & amicam; atque adeò sanctam. Nihil namque aliud est recipere aliquem in summam summae amicitia coniunctionem, quam summè illi benefacere, voluntate summae benefaciendi, communicando illi omne suum bonum communicatione summa inter omnes absolutè possibilis. Deus autem vniendo Verbum suum hypostaticè humanitati, habet efficacissimam voluntatem benefaciendi illi quantum potest, & de facto ita illi benefacit. Siquidem illi donat filium Dei, donatione inter omnes possibiles summè perfecta, & consequenter donat omnia illi absolute donabilia iuxta illud Pauli 8. ad Rom. 32. *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Quod à fortiori valet de humanitate, cui donauit Filium suum per immediatam, & intimam coniunctionem physicam, qua vniione nulla alia potest esse maior; Imo nulla potest esse illi æqualis. Ergo Deus vniendo se immediatè humanitati constituit suam summè dilectam, gratam, & amicam; atque adeò summè sanctam; ita vt infra Deum, qui est sanctus per essentiam, nihil possit esse sanctius humanitate Christi.

Art. 2. Hanc summam sanctificationem humanitatis per Verbum significant clarè magnificæ illæ locutiones Conciliorum, & Patrum, quibus asserunt tam carnem, quam voluntatem humanam Christi esse deificatas. Quæ locutiones cum usurpentur à Conciliis Generalibus, dum instruunt fideles de rebus Fidei, non possunt accipi in sensu improposito, & exagerrated. Affirmant porro istam humanitatis deificationem sexta Synod. act. 17. & Concil. Florent. in Decret. vnionis. *Tertiò definitionem*, vbi ante med. habet hæc verba, *Humanæ eius voluntas deificata est, non premita, saluata autem magis secundum Theologum Gregorium dicentem.* Nam velle illius, quod in saluatorre intelligitur, nihil est contrarium Deo; Deificatum est totum. Deificare autem est sanctificare. Est enim constitutere humanitatem impeccabilem, radicem operationum diuinarum, ac supernaturalium, atque ipsius Beatitudinis, & obiectum congruum diuinæ dilectionis, in quibus sanctificatio formaliter constituit. Igitur Verbum sanctificat summè, humanitatem, dum eam deificat.

Art. 3. Non minus clarè exprimit Santa Pagina eandem sanctificationem humanitatis per deitatem, dum dicit humanitatem esse vñtam diuinitatem. Psalm. 44. *Vnxit te Deus, Deus tuus oleo latitare.* Luc. 4. & Isai.

Isai. 6. *Spiritus Domini super me, eo quod unxit me.*
 Daniel 9. *Donec ungatur Sanctus Sanctorum.* Auctor.
 10. *Quomodo unxerit eum Deus Spiritu Sancto.* Quibus in locis Sancti Patres, quos magno numero referunt Suan. disp. 13. se. 1. Vsq. disp. 41. cap. 4. Nomine *Vnctionis* intelligunt sanctificationem humanitatis per Diuinitatem. Quia videlicet in scripturis passim sanctificatio vocatur *unctionis*, & sanctitas unguentum. Sufficient in specimen ceterorum Gregorius Nazianzenus, & Augustinus, Nazianzenus orat. 36. quæ est 4. de Theologia num. 36. *Christus verò dicitur propter Diuinitatem.* Ea enim humanitatis *unctionis* est, non operatione, ut in aliis Christi; id est, *unctionis*; sed totius unguentum presentia. Et orat. 42. quæ est secunda in Pascha, loquens de Christo: *Perfectus*, ait, *non modo propter Diuinitatem, qua nihil perfectius, sed etiam propter Diuinitatem unctam humanitatem.* Augustinus lib. 15. de Trinit. cap. 16. dicit. *Tunc unctam fuisse innissibili Deo humanam naturam, quando Divina est unita persona.* Quibus nihil profecto significantur esse potest pro sanctificatione humanitatis per Deitatem, iuxta modum loquendi affinem diuinæ locutioni, eiusdemque participem.

Art. 4. Demum Patres, ac Theologi docent communiter ex sacris literis, id est Gratiam habitualem sanctificare naturam rationalem, cui unxit; quia ratione sua perfectionis excludit peccatum, dat ius ad Beatitudinem, est radix habituum, & operationum omnium supernaturalium, redditum Filium adoptiuum Dei, & constituit amicum, & consortem Diuinæ naturæ; sed Deitas unita humanitati mediante Verbo hæc omnia multò excellentius illi præstat; quandoquidem excludit peccatum etiam veniale. Imò & ipsam peccabilitatem, dat ius inamissibile ad Beatitudinem incomparabiliter maiorem; est prima radix donorum omnium supernaturalium, atque adest, & Gratia habitualis, reddit humanitatem, non utcumque partem Diuinæ naturæ, sed deificatam immediatè. Eandem constituit obiectum complacientia, & amicitia diuinæ, ita perfectè, ut nihil negare possit Deus, quod ea humanitas velit absoluere, & efficaciter; ac demum constituit Christum, etiam ut hominem filium Dei, non adoptiuum, sed naturalem. Ergò Deitas cum excessu propè infinito sanctificat magis humanitatem, quam Gratia habitualis.

Ad 1. *Sanctificatio*, quæ est effectus formalis Gratiae habitualis, non potest præstari à sanctitate increata: potest tamen præstari alia sanctificatio specie diversa, multò excellentior, ac superioris ordinis, & hæc de facto conferunt humanitati Christi per deitatem.

Ad 2. *Duplex* est immutatio, propria, & impropria. Propria est, quia subiectum perficitur, vel redditur deterius, acquisita noua perfectione, aut deperditæ præexistenti. Impropria est, per quam subiectum quomodocumque aliter se habet, per nouam denominationem absque lucro, & iactura. Verbum non potest mutari propriè, quia essentialiter habet omnem perfectionem, id est nullam acquirere, nullam deperdere potest. Potest tamen mutari impropria, & mutatur impropria per unzionem ad humanitatem, quia ratione unzionis ad humanitatem denominatur de novo unxit humanitati. At humanitas mutatur propriè, quia perficitur per diuinitatem, quæ est capax ad perficiendum, sicut illa ut perficiatur. Quare unio hypostatica unit æqualiter utrumque extreum, quoad coniunctionem in ordine ad locum: non tamen quoad effectus formales, & quoad immutationem propter diuersam capacitatem extreorum.

Ad 3. Personalitas prout virtualiter distinguitur à deitate sanctificat humanitatem, non sanctitate virtualiter distinguitur à deitate: sed ipsa sanctitate Diuinitatis.

Quia sanctitas diuinitatis communicatur personalitati per identitatem realem, hoc est communicatur illi tantundem, atque sibi. Unde personalitas Verbi unita humanitati est ratio communicandi eidem sanctitatem diuinitatis propriam, non secus, ac si eadem sanctitas esset virtualiter intrinsecè indistincta ab eadem personalitate. Confirmatur ex doctrina expressa Conciliorum, & Patrum superius indicata de deificatione humanitatis: quia deificatio prouenit similiter à diuinitate mediante personalitate Verbi, quæ vnitum immedieate humanitati.

Ad 4. Sanctitas increata non communicatur humanitati tantundem, atque sibi, & personalitati diuina. Quia sibi, & personalitati diuina communicatur per identitatem, humanitati verò per unionem physicam, quæ est minor communicatio, quam identitas, ut per se patet, Sanctitas autem eatenus sanctificat, quatenus communicatur sanctificatio. Sanctitas igitur increata licet sit infinita secundum se; non tamen sanctificat simpliciter infinitè humanitatem: sed tantum finitè, ac limitatè; quia finitè tantum, ac limitatè communicatur humanitati; nec humanitas est capax cui infinitè communicetur, cum non sit capax, cui realiter identificetur.

Ad 5. Dicetur quæst. 27. A. 6. Lapis est essentialiter incapax sanctificationis, & amicitiae cum Deo, quorum effectuum formalium est capax natura humana; nulla igitur est consequentia ab uno ad aliud, & instatur obiectio in Gratia habituali, quæ sanctificat hominem, & unita substantia irrationali, non posset eam sanctificare. Iam distantia creaturarum omnium à Deo est quidem æqualis quasi quantitatibus; non tamen participatius, quia non omnes Creaturæ participant æqualiter perfectionem diuinitatis, licet ipsa omnes illas excedat æqualiter se tota, de quo alibi fuisse.

Q V A E S T I O X X V.

Vtrum unio Hypostatica sanctificet Humanitatem, ut quod?

VIdetur sanctificare. 1. Quia quod est essentialiter incompossibile cum peccato, est forma sanctificans, sed unio hypostatica est essentialiter incompossibilis cum peccato, etiam veniali; imò, & cum peccabilitate. Ergò est forma sanctificans, ut quod.

2. Ideò Gratia habitualis est forma sanctificans: quia coniungit cum Deo, & tribuit ius possidendi Deum per visionem beatificam. Sed unio hypostatica multò perfectius, & excellentius coniungit humanitatem cum Deo, & tribuit ius ad præstantiorem visionem Dei. Ergò, &c.

3. Unio hypostatica est longè maioris perfectionis, quam Gratia habitualis, & quam quodcumque aliud donum creatum, quia essentialis ipsi est, ut intrinsecè perficiatur per deitatem, utque illi immediate coniungantur; cum Gratia, & alia dona non perficiantur intrinsecè per deitatem, neque intime illi coniungantur. Unde Bernard. lib. 5. de Confid. ait, *unitatem Christi præcedere omnes alias, præter unitatem Trinitatis;* & Sancti Patres passim illam appellant, maximum Dei donum inter omnia creatu. Nihil autem non sanctificans potest esse præstantius eò, quod non sanctificat: quandoquidem Sanctitas est perfectio simpliciter simplex.

4. Cùm alicui additur aliquid aliud, illud augetur tantum præcisè, quantum est id, quod additur, ex gr. Si longitudini addatur palmus, illa augetur tantum palmo.

Unde

Vnde est principium mathematicum si vni ex aequalibus fiat additio, excessum autem non posse esse maiorem additamento. At si verbo, & humanitati addatur vnio hypostatica, perfectio existens in rerum natura tantum augetur, quantum euentus existentiae Christi, praecellit euentui in quo Christi humanitas careret vnione, & daretur purus homo. Ergo tanta est perfectio vniuersitatis hypostaticæ, quanta est præcellentia euentus existentiae Christi supra euentum existentiae solum puri hominis. Ergo est perfectio penè infinita, & multò maior perfectio Gratiae, quod ex eo clarius apparet; quia tantò vnum additamentum est maius alio, quantum plus augetur eadem res per vnum, quam per aliud. Per additamentum autem vniuersitatis hypostaticæ, tantò magis augeatur perfectio existens in rerum natura, atque in humanitate, quam per additamentum Gratiae in quocumque gradu, quantum euentus existentiae Christi excedit euentum puri hominis iusti. Ergo vniuersitatis hypostatica est perfectio incomparabiliter maior, quam Gratia in quocumque gradu, atque adeò magis sanctificat quam Gratia.

5. Vnio hypostatica est causa, & radix ratione cuius debetur humanitati Gratia habitualis, quæ est forma sanctificans. Forma autem sanctificans non potest contineri, tanquam in causa, & radice in entitate non sanctificante formaliter per seipsum. Ergo.

6. Humanitati Christi debetur specialis cultus adorationis propter vniuersitatem hypostaticam. Specialis autem cultus adorationis debetur non potest nisi titulo Sanctitatis specialis. Ergo sanctitas aliqua specialis est indistincta ab vniione hypostatica.

Art. 1. Resp. Entitates modales, ac præsertim vniiones non sunt instituta à natura, ut tribuant per seipsum subiectis suis, seu terminis effectus formales vniuersitatem similes effectibus formalibus, quos præstant ea, quorum ipsæ sunt modi. Solùm namque sunt instituta, ut determinant vnumquodque subiectum, seu causam ad recipientum, aut præstandum eos effectus, ad quos in ipsis præsupponitur iam virtus, & capacitas adæquate sufficiens. Ad hoc videlicet præcisè sunt necessarij modi atque conuenientiae, neque Deus, & natura prætergrediuntur limites necessitatis, & conuenientiae; sed vnum vni destinant, ut dicit Philosophus 1. Polit. c. 1. Quia de causa vnius albedinis non est alia quedam albedo tribuens seipsum, ut quod subiecto effectum formale albi: Vnio animæ cum corpore non est alia quedam animalia præstans corpori effectum formale animati, nisi præcisè, quatenus illi adiungit animam, & sic de ceteris omnibus similiter. Cùm ergo vniuersitatis hypostatica sit entitas modalis determinans Verbum Diuinum ad sanctificandam humanitatem, ut constat ex quæst. 20. & 24. ne quis esse forma per seipsum sanctificans, ut quod.

Art. 2. Confirmatur, quia vniuersitatis hypostatica æquæ essentia est nexus Verbi Diuinum cum humanitate, & humanitatis cum Verbo; necnon virtusque secundum, & sui cum vitroque hoc extremo. Ergo si propter connexionem cum Verbo habetur in se vim sanctificatam, ut quod, propter æqualem connexionem cum humanitate non minus haberet indigentiam sanctitatis, & totalem quantum est ex se vacuitatem respectu eiusdem sanctitatis; maximè cum insit humanitati tanquam adæquato subiecto receptionis, ac sustentationis; ideoque magis accedere debeat ad naturam, & conditionem ipsius. Repugnat autem idem secundum se esse sanctitatem, & indigentiam sanctitatis totaliter vacuum eadem. Ergo vniuersitatis hypostatica solùm sanctificat, ut quo, non communicando humanitati perfectionem propriam, sed ultimò formaliter determinando, ut illi communicetur perfectione sanctificativa Deitatis.

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II,

Ad 1. Sanctitas est bonitas excludens malitiam peccati, non præcisè ratione connexionis cum aliquo alio, sed propter magnitudinem bonitatis sibi secundum se conuenientis. Nam, & actus Fidei, quo quis crederet speciali Dei revelatione se non esse in statu peccati, esset intrinsecè incompossibilis cum peccato; nec tamen esset forma sanctificans; quia id ipsi conueniret præcisè ob connexionem essentiali cum ea revelatione, & non propter magnitudinem suæ bonitatis, ut potè æqualis bonitati actus fidei, quo crederetur oppositæ revelationi. Vnio autem hypostatica est incompossibilis cum peccato humanitatis præcisè propter connexionem cum sanctitate increata, quam communicat eidem humanitati.

Ad 2. Gratia habitualis est coniunctio cum Deo per participationem naturæ diuinæ sibi essentiali, vniuersitatis hypostatica per puram connexionem, absque illa peculiari, ac excellenti naturæ diuinæ participatione, eademque est ratio de ceteris prædicatis conuertibilibus cum coniunctione ad Deum formaliter sanctificantem, nulla igitur est paritas.

Ad 3. Exigentia essentialis vniuersitatis hypostaticæ, ut intrinsecè perficiatur per deitatem, non est gratia ipsius, sed gratia humanitatis, atque concreti. Nec enim vniuersitatis existit gratia sui; sed quidquid habet seruilem habet, & quidem genere seruitus vilissimo; quia non prius recipit in se eum bonitatis, ac perfectionis cumulum, qui communicatur humanitati; sed est pura determinatio, ut ille immediate humanitatem afficiat; mediante eadem vniione, tanquam pura determinatione, & non tanquam subiecto, seu quasi subiecto, prius recipiente in se, quod per ipsam adscribitur humanitati. At Gratia habitualis habet in se per identitatem omnes eas perfectiones, quæ per ipsam communicantur hominis; Est igitur Gratia habitualis multò perfectior, quam vniuersitatis secundum se. Iam Sancti Patres, & Theologi dum exaltant perfectionem huius vniuersitatis, eamque præferunt Gratia habituali, nequam loquuntur de perfectione vniuersitatis præcisè ratione sui; sed ratione eius, quæ per ipsam, ut puram determinationem adiungitur subiecto; id est, ratione Deitatis.

Ad 4. Additamentum non æstimatur secundum magnitudinem determinati formalis, ut vnum alteri accedit; sed secundum magnitudinem eius, quod accedit. Cùm enim longitudini additur palmus, non tantum est augmentum longitudinis, quanta est vniuersitatis palmi ad ipsam; sed quantus est palmus, qui vnitur. Similiter ergo augmentum perfectionis in humanitate assumpta, non pensatur ex magnitudine vniuersitatis; sed ex magnitudine uniti. Et licet ante vniuersitatem existant extrema vniuersitatis: ac proinde existat tota perfectio ipsorum propria, non tamen existit cum omni utilitate, quæ per illa præstari potest. Quia quod est perfectum alterius, dum non coniungitur perfectibili, non fungitur munere perfectientis. Quapropter euentus existentiae Christi superat euentum existentiae solius puri hominis, non solum quod excessum, quo euentus existentiae vniuersitatis superat euentum priuationis, seu negationis eius secundum se; sed etiam quod excessum, quo superat euentus Diuinitatis seipso perfectis humanitatem, euentus eiusdem non perfectis eandem. Is igitur excessus non commendat magnitudinem perfectionis conuenientis vniioni secundum se; sed magnitudinem virtutis perfectivæ, quæ est propria Diuinitatis; atque ideo vniuersitatis secundum se, est quid magnum in ratione virtutis, & æstimabilis ratione alterius, non tamen in ratione excellentis, & æstimabilis propriæ præcisæ: quæ duo sunt validè inter se diuersa, licet facile æquiuocationem, & confusionem patere possint apud hominem proclinem ad metiendum.

estimabilitatem cuiusque rei ex sola sua indigentia, ex quo sola rerum utilitate.

Ad 5. Dicitur similiter unionem hypostaticam esse radicem Gratiae, ac virtutum & donorum non ratione suae perfectionis; sed ratione sanctitatis in creatae, qua communicat humanitati dignitatem, & ius ad ea omnia.

Ad 6. Cultus specialis, & excellens adorationis debetur humanitati Christi, ratione diuinitatis sibi intimè coniunctæ non ratione unionis, qua coniungitur.

QUESTIO XXVI.

Vtrum dentur in Christo Gratia habitualis, omnesque Virtutes, & Dona?

Videretur non dari. 1. Quia Gratia habitualis est necessaria, & conueniens naturæ humanæ, vt eam sanctificet, vt eius opera dignificet ad præmium, vt communicet filiationem, & amicitiam Dei: vtque sit radix, & quasi natura, ex qua proueniant reliqua dona supernaturalia. Hæc autem omnia, & si quæ sunt alia cum his conuertibilia habet multò præstantius humanitas Christi per Gratiam unionis. Neque verò ornat, aut confert ad pulchritudinem, quod est in unoquoque inutile, ac superfluum; sed potius deturpat, sicut sextus digitus manum. Nulla igitur est ratio, ob quam conueniens fuerit, vt humanitati Christi infundetur Gratia habitualis. Quod si ea non datur in Christo, neque virtutes, & dona dantur in eodem; quæ videlicet sunt proprietates connaturales illius; ideoque necessariò desunt, ubi illa deest.

2. Gratia habitualis neque potest inesse Christo eiusdem infimæ speciei cum nostra; neque alterius speciei. Non quidem eiusdem, quia nostra constituit Filium adoptuum; Atque Christus est filius naturalis Dei, cui repugnat adoptio. Neque potest esse perfectior secundum speciem, quia Gratia nostra habitualis habet perfectionem in suo genere summam, & repugnat, etiam de potentia Dei absoluta, perfectior alia sanctitas purè creata, vt inferatur ex doctrina de perfectione luminis Gloriarum in qq. de Deo. Eadem est ratio proportionalis de Virtutibus, & donis. Nihil igitur horum est, aut fuit in Christo.

3. Dona supernaturalia purè creata, neque insunt Christo cum intensione simpliciter infinita, ut potè repugnanti, sicut dictum est in Philosophia; Sed neque insunt cum intensione finita; quia hæc non iūstè correspondet dignitati Christi, quæ est infinita simpliciter. Ergo nullatenus insunt.

4. Superfluum est dare media ad aliquem finem habentiam ipsum finem. Gratia autem virtutes, & dona sunt media ad Beatitudinem obtinendam, quæ nunquam defuit Christo Domino. Ergo superflue ea in ipso datur.

5. Fides est fundamentum omnium virtutum, & donorum supernaturalem, eademque non data est in Christo; sicut neque spes, quæ patent ex dictis qu. 25. & 36. de Virtut. Theolog. Sublato autem fundamento ea subsistere non possunt; quæ illo nituntur. Similiter ratione speciali negantur Christo virtus spei, & Pœnitentia, & donum timoris fugiens malum imminens culpa, & peccata, quæ repugnant statui beatitudinis.

6. Non dantur in Christo Gratiae gratis datae, præsumt genera linguarum. Cùm enim missus fuerit so-

lum ad oves domus Israël, vt ipsemet testatur Matth. 15. non debuit usurpare aliam lingua, quam Israëliticam. Ergo Christus non habuit plenitudinem omnium donorum Gratiae.

Art. 1. Resp. Non est de fide dari in Christo Gratiam habitualem, vt ostendit Vasq. disp. 41. c. 1. Negari tamen non potest absque temeritate, propter auctoritatem Theologorum, & propter testimonia scripturæ atque rationem, quibus ipsi nituntur. Necesitas ponendi in Christo habitum gratiae, apparet ex necessitate habitus Charitatis, qui est indistinctus à gratia sanctificante, vt dicitur in qq. de iustif. Habitus autem Charitatis fuit necessarius in Christo ad eliciendos actus dilectionis Dei super omnia, eadem ratione, qua necessaria eidem fuere potentia visiva, auditiva, ambulativa ad exercendas operationes proprias istarum potentiarum. Quia verò obiectum formale motuum Charitatis, quæ inest putis hominibus, est summum bonum, quatenus est bonum sibi ipsi, quo motu nullum aliud præstantius esse potest; atque unaquaque virtus specificatur ex suo motu, deductur habitus Charitatis in Christo fuisse eiusdem infimæ speciei cum Charitate nostra, cum excessu solùm quoad intentionem.

Art. 2. Quod confirmatur ex metaphoris, quibus in sacris literis dicitur, Christus Sol Iustitiae, & Fons Gratiae; vocatur vitis, nos verò palmites, &c. Nam sicut Sol transmittit in corpora subiecta lucem; Fons effundit in riuos, aquam, & vitis deriuat in palmites succum eiusdem omnino ratioonis, ac speciei cum iis, quæ sibi insunt: Ita Christus communicat nobis gratiam, & Charitatem, eiusdem rationis, ac speciei cum ea, quæ sibi inest. Alias enim illæ metaphoræ non essent satis idoneæ. Eiusdem rationis est, quod dicitur Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepisse, & quod dicit Christus ad Patrem cap. 21. *Vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te; vt & ipsi in nobis vnum sint.* Nam sicut Christus est vnum cum Patre, per unitatem numericam substantia; sic iusti sunt vnum cum Christo per unitatem specificam gratiae, & Charitatis: Et tunc propriissime dicuntur de plenitudine eius accipere, cum verificatur, eiusdem rationis gratiam illis inesse, quæ abundat in Christo.

Art. 3. Ratio, qua probata est existentia habitus Charitatis in Christo, eiusdemque specifica conuenientia cum nostra Charitate, aequaliter probat, eodemque proposito modo, dari in eodem reliquas omnes virtutes, & dona, cum quibus non est incompositibilis ex suo conceptu, status beatitudinis. Indiguit namque illis omnibus ad operationes eorum proprias, sicut indiguit habitu Charitatis ad actus dilectionis. Et quia motus coeterarum virtutum sunt eiusdem rationis cum motu virtutum nostrarum, sicut dictum est de Charitate; concludit eas quoque fuisse in Christo eiusdem infimæ speciei cum nostris. Dantur igitur in Christo gratia habitualis, virtutes omnes, & omnia dona compositibilia cum Beatitudine, eaque eiusdem non minus speciei, quam nominis cum nostris.

Ad 1. Transeat gratiam habitualem, & quæ ad ipsam connaturaliter consequuntur, propter nullum ex iis titulis, qui proponuntur in obiectione data fuisse in Christo. Superest nihilominus aliis titulis comprincipijs connaturaliter, requisiti ad operationes, & actus, sine quibus non decebat esse Christum, prout expositum est;

Ad 2. Licet gratia habitualis Christi sit eiusdem infimæ speciei cum nostra, quæ nos reddit Filios adoptivos Dei; non potuit tamen communicare hunc effectum formalem Christo Domino; quia filio adoptivo

adoptiva dicit parentiam filiationis naturalis, quæ conuenit Christo; ita ut includat in suo conceptu, tunc perfectionem posituam sufficientem ad imitationem filiationis naturalis, tunc aliquem defectum perfectionis, quo ab eadem desciscit. Quare cum in Christo nullus fuerit talis defectus, nec adoptio dari potuit. Contulit nihilominus illi alios effectus formales, quorum erat capax, ut appareat ex dictis.

Ad 3. Dona supernaturalia præcreata collata sunt Christo cum maxima intensione, licet non cum infinita, quod repugnat. Quia vero neque sanctificatio, ac significatio humanitatis per Verbum fuit infinita simpliciter, ut dictum quæst. 24. ad 4. propterea intensio donorum non infinita simpliciter potuit illi iuste correspondere, atque esse omnino proportionata.

Ad 4. Virtutes, & dona propria in viatore sunt media ad consequendam beatitudinem; Eadem vero in beato sunt instrumenta, & principia ad operationes, quæ decent Beatum circa Deum, & alia obiecta; atque haec de causa data sunt, danturque modis in Christo iuste in ceteris Beatis.

Ad 5. Fides est fundamentum omnium virtutum in viatore. In comprehensore vero sufficiuntur illi habitus luminis Glorie, aliæque species, & evidentes cognitiones, per quas dirigantur actus virtutum, quibus non repugnat status Beatitudinis sicut ei repugnat Fides, & Spes, & Timor seruilis, & sicut repugnat impeccabilis penitentia; ex quibus prouide negatis Christo, nulla est consequentia ad negationem aliarum virtutum.

Ad 6. Licet Christus Dominus nunquam usus fuerit peritia plurium linguarum (quod tamen ipsum est dubium) adhuc debuit habere potestatem videnti vellet; quandoquidem usus non repugnabat Christo, sicut neque repugnabat, ut non viceretur, si noluisse ut lingua materna, cuius peritia de facto usus est. Habuit igitur istam gratiam gratis datum, sicut habuit ceteras, quæ numerantur ab Apostolo 1. ad Corint. 12.

Q V A E S T I O XXVII.

Vtrum anima Christi intelligat per intellectum increatum?

Videntur intelligere. 1. Quia Dionys. 2. de Diu. nomin. Operationem Christi appellat Theandricam, seu Dei virilem, hoc est humanitati, & Deitati communem. Sed intelligere est operatio Christi; Ergo intelligere Christi est Deitati, & humanitati commune, ergo est increatum. Pater secunda consequentia; quia intellectio creata non potest esse communis Deitati, ut potest quæ non potest intelligere per intellectum increatum.

2. Intellectio non potest vniuersi subiecto capaci intelligendi, quin tribuat illi effectum formalem intelligentis; sed intellectio increata vnitur anima Christi, quæ cum sit intellectu, est utique subiectum capax intelligendi. Ergo tribuit anima Christi effectum formalem intelligentis.

3. Non minus intimè vnitur anima Christi intellectio, quam sanctitas increata; Et anima Christi non minus est capax effectus formalis intellectus, quam sanctitatis. Sed sanctitas increata tribuit anima Christi effectum formalem sanctam, ut dictum est quæst. 24. Ergo etiam intellectio intelligentis.

4. Visio beata, sicut in aliis iustis, sic etiam in Christo debet ad amissum correspondere sanctitatem eius. Quantum enim Deus vnumquemque diligit propter sanctitatem, tantundem beatitudinis illi tribuit;

sed visio creata non potest adæquatè correspondere sanctitati increata, per quam fuit sancta anima Christi. Ergo anima Christi videt Deum per visionem increata.

Artic. 1. Respond. Certum est animam Christi nec intelligere de facto, nec potuisse de potentia absolute intelligere per intellectum increatum, sicut nec velle per voluntatem increatum; Atque oppositam sententiam, non solum quoad priorem partem de facto; verum etiam quoad secundam de possibili plures Theologi insequuntur grauibus censuris. Et quidem videtur expressè contra eam definitius Agatho Pontifex in Epist. ad Constan. Imperat, quæ Epistola cum lecta fuisse act. 4. in 6. Synodo Generali coacta contra haereticos Monothelitas ponentes in Christo vnicam voluntatem, & vnicam operationem, approbata fuit ab eadem Synodo act. 8.

Artic. 2. Igitur Pontifex cum præmisisset, quod, secundum S. Augustinum, *Voluntas est motus naturæ*; (ex quo patet quod nomine *Voluntatis*, non intelligit potentiam, sed operationem volendi, quæ sola est motus) subdit; *cum hec ita veritas habeat, certissime claret, quod in Domino Nostro Iesu Christo duas id est, Dei & hominis naturæ, sive substantias confitentes, in unam conuenisse subsistemant sive personam, necesse est duas naturales in eo fateri voluntates. Divinam scilicet, & humanam; Quia neque Divinitatem eius quantum ad naturæ rationem pertinet, humanam habuisse voluntatem dicendum est. Neque humanitatem eiusdem, diuinam habuisse naturaliter voluntatem credendum est. Neque rursus aliquam ex his duabus Christi substantiis, absque naturali voluntate extitisse fatendum. Itaque secundum Pontificem, & Synodum, sicut Divinitas quantum ad naturæ rationem pertinet, non habuit voluntatem humanam, ita ut vellet per illam; sic humanitas non habuit naturaliter, id est, ratione naturæ (quæ aequivalenter est manifesta ex contextu) voluntatem Diuinam, ita ut vellet per illam. Ex quo modo loquendi, & ratione à Pontifice adducta, liquet ipsum negare, non solum, quod humanitas habuerit Diuinam voluntatem de facto; sed, quod potuerit habere de potentia absolute; præscrivit cum sciret nullam prærogativam, aut excellentiam negatam fuisse de facto humanitati assumpta, quæ potuerit diuinus concedi. Eodem namque modo negat Pontifex, quod Diuinitas habuerit voluntatem humanam, & quod humanitas habuerit diuinam. Ergo sicut Diuinitas, nec de potentia absolute potuisse velle per voluntatem humanam; Sic humanitas, nec de potentia absolute potuisse velle per voluntatem diuinam.*

Artic. 3. Adiungit rationem Pontifex ex definitio Auguſtini dicentes, *Voluntatem esse motum naturæ*, & addentes: *Ab illo enim est voluntas, cuius est voluntas: ab Angelo scilicet voluntas Angeli; ab homine hominis; à Deo Dei. Vnde dedit Pontifex: Nec enim potest Angelica natura diuinam habere voluntatem, aut humanam; neque humana Dei, vel Angeli; sicut nec alterius, quam est, quisquam naturalem habere poterit motum. Quæ ratio probat implicatam oppositi; voluntas enim ex doctrina Auguſtini approbata à Pontifice est motus naturæ volentis, & debet esse ab ea natura, cuius est voluntas. Implicat autem contradictionem, quod voluntas diuinæ, quæ essentialiter est à se sit à natura humana Christi. Ergo implicat quod natura humana Christi velit per voluntatem diuinam.*

Art. 4. Licet autem Pontifex solam operationem voluntatis exprimat nominativum, loquitur tamen generaliter de omnibus operationibus propriis naturalium. Concludit namque vniuersaliter ex eo discursu: *Reddere igitur necesse est, quæ sunt diuina eidem ut Deo; quæ humana sunt eidem, ut homini. Et inferius:*

Quocirca si in nullo differentia naturarum Domini nostri Iesu Christi sublata est, necesse est, ut in omnibus proprietatibus eandem differentiam conservemus. Qui enim in nullo admittit differentiam debere docuit, in omnibus hanc servare debere commonuit. Et non multò post: Vbi autem una natura, & operatio ab hereticis, eorumque sequacibus dicitur, qualis in ea differentia cognoscitur: Idem præterea manifestè colligitur ex scopo Pontificis. Sicut enim Monothelitæ, non solum ponebant in Christo unicam voluntatem; sed etiam unicam intellectu-
nem, & universim unicam operationem utriusque naturæ communem; atque ita confundebant proprietates, & operationes naturarum, sic Pontifex, & Synodus attribuendo diuersis naturis diuersas operationes volendi, & intelligendi, omnem confusionem susciterunt.

Artic. 5. Auctoritati usque adeò manifestè suffragantur validæ rationes. Primum enim, ut Pontifex indicant ex Augustino, intelligere, & velle, & universim vivere, est habere tales operationes ab intrinseco: & non solum merè passu illas recipiendo extrinsecus ab altero. Anima autem Christi non habet intellectu-
nem, & volitionem increatam ab intrinseco. Ergo anima Christi neque intelligit neque vult per intellectu-
nem, & volitionem increatam. Imò, nec potest per illas intelligere, & velle, cum non possit illas habere ab intrinseco.

Artic. 6. Deinde si anima Christi intelligeret per intellectu-
nem increatam, comprehendenter Deum tan-
ta perfectione, & claritate, quanta Deus cognoscit se ipsum; quia intellectio ex suo conceptu, est ultima determinatio potentiae cognoscitur, ut intelligat ob-
iectum tanta claritate, quanta inest intellectu-
ni; eodem prorsus modo, quò motus est ultima determinatio mobilis, ut mouatur tanta velocitate, quanta inest motui. Repugnat autem, ut quod est ultima determinatio ad aliquid ex suo conceptu, & sit indifferens ad præstandum suum minus diversimodè, ac in-
æqualiter. Vnde sit ut repugnet, quod motus sit indifferens, ad hoc ut per illum mouatur mobile mai-
ori, vel minori velocitate, quā inest motui ex se. Ergo repugnat, ut intellectio diuina sit indifferens ad hoc, ut aliqua potentia cognoscat Deum per ipsam maiori, vel minori claritate, quā inest eidem intellectu-
ni secundum se; atque adeò anima Christi cognoscet Deum tanta claritate, & intensio-
ne, quanta Deus cognoscit se ipsum. Hæc autem se-
qua est absurdia, & damnata in Concilio Bafleensi t. 22, quæ damnatio approbata fuit à Romano Pon-
tifice in quadam Bulla cuius meminit Fr. Gregor. Martinez 1. 2. q. 3. art. 1. dub. 4. conclus. 2. quam tamen ego nullibi reperire potui.

Artic. 7. Vis huius postremæ rationis apparebit clari-
tius si eadem applicetur aliis Dei prædicatis, quæ cer-
tum est non communicari formaliter humanitati; nec ullus unquam Catholicus dubitauit, an possit illi
communicari, vel etiam de potentia absoluta; Hu-
iustimodù prædicata sunt imprimis æternitas, & im-
mensitas Dei, per quas nec existit in loco, aut spatio, neque durat, sed neque durare, aut existere in loco
potest humanitas de potentia Dei absoluta. Quia vi-
delicet vbiatio, & duratio ex suo conceptu sunt ultima determinatio durantis, & vbiatio per ipsas, ad
tantum, & talem locum, & ad tantam, ac talem per-
manentiam in rerum natura. Vnde repugnat, ut ali-
quid informetur, & determinetur æternitate, & im-
mensitate diuina formaliter, ut tali, utque recipiat effectus formales virtusque, quin sit vbique, & semper. Ad hoc nimis solùm, & ad nihil aliud deter-
minare illæ possunt subiectum, quod informant. Nec
hieri potest, ut ratione eorum existat aliquid in hoc po-
tius loco, quā in alio, pro hoc potius tempore, quā

pro aliò, ac proinde, cui conferre non possunt, ut sit semper, & vbique nihil prorsus conferre possunt. Eodem modo quo vbiatio, & duratio creata, nihil conferre possunt cui conferre non possunt, ut sit vbi, & quando illæ sunt de facto ex sua natura: Cùm ergò humanitas ob suam essentialem limitationem nec sit, nec esse possit vbique, & semper, nullius est capax effectus formalis proprij imminutatis, & æterni-
tatis diuinae.

Artic. 8. Similiter omnipotencia diuina, quia est virtus contentia indiuisim omnium simpliciter producibilium ad extra, nulli potest conferre in genere cause formalis potestatem producendi hos potius effectus determinatè quām alios; sed debet necessariò conferre potestatem ad omnes absolutè possibiles indiscriminatim producendos, vel omnino ad nullos. Quia nimis virtus activa est ultima determinatio ad possibilitem actuum eorum, quæ in ipsa continentur. Nequit autem humanitas reddi potens ad producendum omnia possibilia; quia nequit reddi potens saltem ad productionem sui, cum ipsa sit unum ex possibilibus. Eadem est ratio de aliis eiusmodi prædi-
catis.

Artic. 9. Non tamen est eadem de sanctitate, cuius effectus formalis non est ultimò determinare ad aliquid extrinsecum plus, vel minus; sed solum redere subiectum, obiectum congruum diuinæ dilectionis; id quod præstari magis potest respectu subiecti, cui magis communicatur, & minus respectu subiecti, cui minus communicatur; Ideoque sanctitas diuina deitatem, & personalites diuinas, quibus communicaatur per identitatem, reddit infinitè diligibiles à Deo, humanitatem verò, cui finitè communicatur per uniu-
rem tantum physicam, reddit diligibilem finitè; Cu-
iusmodi discrimen penes magis, & minus dari non po-
test, quoad præsentiam ad locum & tempus, & quoad possibilitem effectus: Quandoquidem fieri nequa-
quam potest, ut aliquid sit præsens aliqui tempori, vel loco, vel ut sit possibile plus, aut minus, quām aliud; sicut contingit unum esse diligibile plus, aut minus, quām aliud, eò quod illa consistunt in indiu-
sibili; hoc verò nequaquam.

Art. 10. Concluditur ergò neque scientiam neque volitionem diuinam: neque imminutatem, æternitatem, aut omnipotentiam; aut quidquam aliud eiusmodi ultimò determinatum, & consistens in indiuisibili, communicare humanitati suos effectus formales; licet suum communicet eidem sanctitas diuina ratione uniuersis hypostaticæ.

Ad 1. Omnes operationes humanitatis Christi, sive internæ, sive externæ possunt dici Theandrica; seu Dei viriles, licet sint creatæ, & procedant efficienter ab humanitate; quia simul, ac indiuisim dependent à natura humana, & persona diuina, & sunt ab homine Deo. Aliquæ nihilominus operationes Christi dicuntur Theandrica speciali alia ratione, quia videlicet in illis eluet specialiter virtus Dei omnipotentis, & Ministerium hominis redemptoris, ut in illuminatione cœorum, suscitate mortuorum, & similibus; in quibus licet interueniant duas actiones realiter distin-
ctæ, altera naturæ Diuinæ, altera humana; sumunt tamen unum nomen, & dicuntur una operatio; quia, & ordinantur ad eundem effectum, & procedunt à duabus naturis coniunctis in unica persona. Ergo impertinenter se habet, quod intelligat, vel non in-
telligat Anima Christi, per intellectu-
nem incre-
tam, ad hoc, ut intellectio eius sit operatio Thean-
drica.

Ad 2. Repugnat intellectu-
nem uniri subiecto ca-
paci intelligendi per ipsam, quin illud reddat intelligi-
gens; non tamen si subiectum sit incapax intelligendi
per ipsam, tametsi absolute sit capax intelligendi.
Ostensum

Ostensum autem est Animam Christi esse incapaciem intelligendi, per intellectuonem increataem.

Ad 3. Pater ratio discriminis ex nuper dictis inter sanctitatem, & intellectuonem, aliaque praedicata Dei. Licit autem ea omnia praedicata sine inter se virtualiter intrinsecè indistincta, tamen ex parte humanitatis datur capacitas ad vnum effectum formalem; distincta realiter à capacitate ad alios effectus formales, eaque carens.

Ad 4. Quantum Deitas intrinsecè vnta sanctificat animam Christi, tantumdem illam beatificat Deitas visu, prout intrinsecè vnta eidem anima, id est Beatus iustissimè correspondet sanctitati. Tametsi enim visio, qua anima Christi videt Deum, sit eiusdem perfectionis specifica, cum visione aliorum Beatorum, propter identitatem motu formalis; tamen est propè infinitè utilior, ac delectabilior anima Christi sua visio, quam ceteris Beatis. Quia in anima Christi ex visione deitatis, prout summe, ac in timè sibi coniunctæ per vniōnem hypostaticam sequitur gaudium penè infinitè maius, quam ex visione eiusdem extrinsecè afficitis. Vniuersum enim ex visione boni, prout perfectius possedit sequitur maius gaudium, quam ex visione eiusdem, prout imperfectius possit.

Q V A E S T I O XXVIII.

Vtrum detur in Christo multiplex scientia creata?

Videatur non dari. 1. Quia cum aliqua perfectè cognoscuntur ex motu formalis praestantissimo, superfluit omnis alia eorumdem cognitionis ex motu minus perfectis. Datur autem in Christo scientia beata per quam Deum videt, & in Deo cetera omnia. Ergo omnis alia cognitionis est superflua, ac inutilis in Christo.

2. Scientia excludit ex subiecto in quo est fidem eiusdem obiecti secundum idem, ut dictum est, qu. 25. de Virtut. Theol. Ergo eadem ratione cognitionis perfecta, qualis est visio beata excludit ex subiecto, in quo est, omnem aliam cognitionem. Quia quilibet alia cognitionis est imperfecta comparatione ipsius, eademque contradicit, ratione sua imperfectionis.

3. Vires animæ sunt ita limitatae, ut impensa virtute activa in effectus alicuius generis, ed ipso minus sufficient ad effectus alterius generis, iuxta vulgare illud, *pluribus intentus minor est ad singula sensus*. Ergo si Christo inest multiplex scientia nulla illi inest omnino perfecta, & in summo gradu, quod est inconveniens.

4. Anima Christi multiplicatis scientiis non posset plura, aut melius cognoscere, quam cognoscet per solam visionem beatam, quia per eam cognoscit summam cum claritate, quidquid Deus cognoscit per scientiam visionis, adeoque cognoscit infinita cum perfectione propè infinita, & similiter cognoscit ex possibilibus multò plura, & multò melius, quam possit cognoscere per villam aliam cognitionem. Nullius autem utilitatis possunt esse cognitiones ex vi quarum de nouo innotescit, nihilque innotescit magis. Ergo sola scientia beata eaque omnino simplex est admittenda in Christo.

5. Videtur Christum Dominum nullam scientiam habuisse perfectam; id est complectentem omnia, quæ ipsius specialiter interesset scire; quia cum tristaretur in horto, apparuit ei Angelus de Cœlo confortans eum ex Luc. 22. 43. Qui autem confortat necesse est, ut proponat noua motu solatij antecedenter inconnita confortato, & quæ ipsius interesset cognoscere

atque aduertere actu, sicut interest depulsio tristitiae, & consolatio.

Art. 1. Resp. Attribuenda est Christo Domino, omnibus scientiis, & notitia includens in suo concepuo perfectionem aliquam peculiarem, & nullam simul includens imperfectionem repugnantem perfectioni, & dignitati eius substanciali. Quadruplex autem est possibilis huiusmodi notitia; quia totidem sunt genera obiectorum formalium valentium refundere in cognitionem aliquam eiusmodi perfectionem, absque vila eiusmodi imperfectione. Prima scientia est visio Beata habens pro obiecto formalis immediato deitatem secundum s. & in ea cognoscens res creatas naturales, & supernaturales, tanquam obiecta materialia. Est autem hæc scientia maximè debita humanitati assimilata. Debetur enim naturæ intellectuæ cognitionis intuitiva sua persona: debetur naturæ dignitatem intima, & immediata inspectio sua dignitatis intrinsecæ, quæ in Christo est deitas; debetur Filio naturali visio sui Patris facie ad faciem; atque adeò si anima Christi defuisset, pro aliquo instanti scientia Beata, data fuisset in ea ignorantia priuatiuè; hoc est, carentia scientiæ debita, quam ignorantiam nunquam fuisse in anima Christi, docet tanquam dogma fidei pluribus auctoritatibus suffultus P. Vasquez disp. 41. cap. 2.

Art. 2. Consonant plura Euangeli testimonia clarè ostendentia Christum, ut hominem vidisse Deum, etiam ante Resurrectionem: Ioan. 3. 11. suadet Christus Nicodemo fidem eorum quæ docebat, eo quod esset testis de visu *Amen, amen dico tibi, quia quod sciimus, loquimur, & quod vidimus, testamur*. Testatur autem eo loco multa de dilectione Patris erga mundum, & de diuinitate vngeniti: Ergo corum erat testis de visu; atque adeò viderat diuinitatem vngeniti, & dilectionem Patris, & quia testimonium prohibebat ut homo, & per humanitatem, erat testis de visu, ut homo. Similiter Ioan. 8. 31. dicebat *Ego qua vidi apud Patrem loquor. Et Ioan. 1. 18. Deum nemo vidit vñquam, vñgenitus Filius, qui est in sūna Patris ipse enarravit*. Vbi cùm Christus contraponatur alii, qui non viderant, manifestè asseritur, quid ipse viderit Deum immediatè. Ex quibus omnibus appetet sententiam istam absque errore negati minimè posse; isque est communis Theologorum omnium consensus.

Art. 3. Secundum scientiæ genus dicitur scientia per se infusa, quæ talis dicitur, quia est supernaturalis intrinsecæ, & constituitur per species impressas supernaturales itidem intrinsecæ; id est que habitas à Christo per infusionem, & quæ haberi non potuere, nisi infusa à Deo. Et licet scientia etiam beata sit per se infusa, quia tamen illa habet nomen illud speciale, nomen generis factum est proprium alterius speciei, minus perfectæ, quam sit scientia Beata, & magis perfectæ, quam sit vila alia scientia. Obiectum porro formale scientiæ per se infusa sunt res creatæ tūm naturales, tūm supernaturales, ratione quarum per eandem cognoscitur etiam Deus, ut obiectum materiale, quantum cognoscibilis est per creaturas. Vsus huius scientiæ est independentis à sensationibus, & imaginationibus, tūm praexistentibus, tūm comitantibus ac proindè quoad modum existendi, & operandi, est omnino similis scientiæ Angelorum, & Animæ separatae.

Art. 4. Ratio attribuendi Christo huiusmodi scientiam, & capacitas imprimis Animæ humanæ ad cognoscendum immediate ratione sui quilibet obiecta. Deinde quia cum res creatæ naturales, & supernaturales, habeant unam vnaquæque perfectionem peculiarem, possunt communicate cognitioni ipsarum immediate perfectionem peculiarem, non contentam formaliter in visione immediata Dei, minimè comprehensiuæ eiusdem; Ac demum, quia modus iste cognoscendi non repugnat animæ coniunctæ cum corpore.

Potest

Potest enim corporis organizatio, & dispositio, esse usque adē perfecta, vt nihil impedit animam, quominus operetur perinde, atque si Corpori unita non esset, vt appareat ex statu Beatorum post resurrectionem, qui perinde non impedientur à corpore, quoad ullam animae operationem; atque si corpus non haberent, Christo autem Domino debebatur omnis perfectio absolute possibilis, tam animae, quām corporis. Habuit igitur talē organizationem, quā non impediret cognitionem independentem à sensibus, & phantasia, absque extasi, & alienatione à sensibus, eorumque suspensione à propria operatione. Huiusmodi namque perfectio est impossibilis cum munere Redemptoris; quia est compossible cum possibilitate corporis, & Christus Dominus solas illas imperfectiones assumptis, illisque solis perfectiōibus curvit, dum fuit in via, quas vt haberet, & quibus vt careret, necessarium fuit pro fine Redemptoris. Data igitur est in Christo scientia per se infusa, qualis initio descripta est.

Artic. 5. Per utramque istam scientiam cognovit Christus Dominus omnia imprimis existentia pro qualibet temporis differentia, eaque cognovit comprehensiōne. Et quidem per scientiam beatam, necesse fuit, vt ea omnia cognosceret; quia ad perfectionem Beatitudinis pertinet, vt vnsquisque ea omnia cognoscat, quā ipsum speciali aliqua ratione continentur; vt dicetur in quæstionib. de visione Dei, vbi & reliqua exponenda sunt, quā huius scientiæ Christi sunt communia cum visione beata ceterorum, vt etiam sunt exponenda in qq. de scientia Dei, quā sunt eidem cum hac cādem communia. Spectant autem ad Christum speciali ratione titulo Mediatoris, ac Redemptoris, Domini, & Principis, atque Magistri universalis omnia creata existentia, pro quavis temporis differentia. Illa igitur omnia vidit in Deo. Vedit vero, & cognovit comprehensiōne, quia hoc non exceedit limites scientiæ simpliciter finitæ; siquidem comprehensio rerum finitarum non est infinita ex suo conceptu. Quā similiter ratione conficitur scientiam etiam per se infusa comprehendit omnium rerum creatarum, existentium pro qualibet temporis differentiā. At per neutram scientiam cognovit omnia possibilia creata comprehensiōne. Quia hoc haberi non potest, absque comprehensione Dei, quā repugnat intellectui finito, vt dicetur loco proximè indicato.

Artic. 6. Tertia scientia est acquisita, qualis datur in nobis, dum manemus in corpore includens in suo obiecto formali præter alia obiecta, etiam actum imaginationis, seu phantasiae, ac proinde nihil cognoscens nisi dependenter à phantasia; nihil iudicans nisi componendo, aut diuidendo; nullam cognitionem eliciens nisi ænigmaticam ex parte: ac proinde intelligens spiritualia ad modum materialium, & alia ad modum aliorum. Quarta scientia hūic affinis est scientia experimentalis, includens in suo obiecto formali, ipsam experientiam præsentem, aut præteritam sensuum exteriorum, & nihil cognoscens, quod sub experientiam eorum non caderet. Vtraque hæc scientia debebatur Christo Domino, tūm quia sicut est connaturalis animæ unitæ corpori modus cognoscendi materialis, per actus sensuum, & imaginationis; ita connaturalis est modus cognoscendi spiritualis dependens à sensibus, & imaginatione; tūm quia cādem naturali necessitate, qua ex obiectis exterioribus sequuntur sensations, & imaginationes materiales; scilicet etiam in intellectu scientia, & acquisita, & experimentalis, ex sensib⁹, & imaginationib⁹ materialibus. Et aliundē talis modus intelligendi non dicit defectum repugnante humanitati assumptæ, sicut cognitiones materiales

sensuum multo imperfectores talem defectum non includunt.

Artic. 7. De scientiis ipsis acquisita, & experimentali, quas Christo concedit communis Theologorum, & Patrum consensus, explicitantur à pluribus quædam Testimonia Scripturæ, vt illud ad Hebr. 5. *Didicit ex iis, quæ passus est obedientiam. Iiāi. 8. Antequam sciat puer vocare Patrem suum, & Matrem suam, afferetur Fortitudo Damasci.* Quem locum accommodat Christo Ambrosius de Incarnat. c.7. Matt. 24. *De die autem illa, aut hora, nemo scit, neque Angelus in Cœlis, neque Filius, nisi Pater.* Quod ab Origene intelligitur de defectu scientiæ experimentalis; licet communiter accipiatur ab aliis de totali defectu notitia, ita communicabilis à Christo cuiquam alij, sicut sibi communicata erat à Patre, ideoque Patri inerat communicabiliter; Filio vero nequaquam. Illud denique Luc. 2. *Proficit sapientia, & etate;* Plures Sancti Patres apud Card. Toletum, & Maldonat. accipiunt de profectu in scientia, acquisita, vel experimentali. Hæ igitur due scientiæ concedendæ sunt procul dubio Christo Domino simul cum duabus prioribus.

Ad 1. Tunc superfluit cognitione minus perfecta habita perfectiori, quando ambæ differunt inter se præcise, quoad maiorem & minorem intentionem in ordine ad idem obiectum formale; non vero quando in utrilibet datur perfectio aliqua specialis non reperita in altera relativè ad motu formalia diuersa. Dicatum autem est huius secundi generis esse, quadruplicem scientiam Christo attributam.

Ad 2. Eodem illo in loco exposita est ratio specialis eius incompossibilitatis, quæ conuenit scientiæ, & Fidei; quia videlicet exigunt ex parte subiecti dispositiones ad cognoscendum inuicem incompossibles; Quæ ratio nequaquam militat in scientiis inter se dissimilibus Christo attributis, vt ibidem obseruatum est, satis appareat ex dictis in hac quæstione.

Ad 3. Tunc anima impensa virtute activa in effectus vnius generis redditur minus sufficiens ad effectus alterius generis, cūm debet circa idem genus impendere eadē formaliter vires, eandemque actiuitatem, & continentiam perfectionis, qua de causa: Pluribus intentus minor est ad singula sensus; quia potentia sensuia impendunt in suos actus eadē vires spirituum vitalium, qui concurrentes ad unum actum deprimuntur, vel laxantur, ita vt non possint ad alium concurrere, aut non possint cum tanto conatu. At vero cum anima ad actus vnius generis, etiam si illos solos efficiat, non potest adhibere nisi talem formaliter actiuitatem, & vires, tunc remanent nihilominus integræ vites aliae adhibendæ circa effectus alterius generis, nec impeditur ob perfectionem utcumque magnam priorum à conferenda posterioribus perfectione æquali. Quia de causa, ex eo quod anima impendat omnes vires apprehensionis obiectis optimè apprehendendis, non impeditur, quominus perfectè iudicet, sed magis iuvatur, similiterque iuvatur perfectione præmissarum ad perfectionem conclusiōnis; perfecta cognitione bonitatis obiecti, ad perfectum amorem; perfectione simplicis complacientiæ ad perfectionem actus efficacis. Igitur in re nostra virtus cognoscitiva creaturarum in Deo, & Dei, vt est in se immediatè, distinguuntur formaliter à virtute cognoscitiva creaturarum immediatè in seip̄s; atque Dei mediatè in iisdem, neque secus distinguuntur hæc utraque virtus à virtute cognoscitiva ænigmatica iuvante phantasia; atque à virtute experiundi. Potuit igitur Christus Dominus habere simul omnes istas scientias in summo gradu perfectionis iuvantibus ad vnamquamque earum comprincipiis diuersis.

Ad 4. Conceditur nullum obiectum potuisse cognosci à Christo Domino perfectius per aliam scientiam, quam

quæm cognosceretur per scientiam beatam. Negatur tamen nō potuisse cognosci eadē obiecta per cognitiones alias prædictas peculiari perfectione specifica, quæ formaliter non inesset scientia beatæ, nec ira eminenter, vt eadem scientia beatæ coniuncta cum illis aliis cognitionibus non constitueret cumulum perfectionis intensuè, & extensiè maiorem, quæm quæ soli ipsi scientia beatæ conueniret. Oportuit autem esse in Christo cumulum perfectionis in omni genere maximum; nec est inutile, quod auget perfectionem subiecti.

Art. 1. Ad 5. Sicut humanitati assumpcta propter physicam, & intrinsecam vniōnem cum summo bono debebatur ex natura rei carentia mortis, ærumnarum, & cruciatuum corporaliū, & tamen Christus, supernaturaliter impediendo talem carentiam, per novum miraculum patratum amore nostri elegit mortem, ærumnas, & cruciatus corporales; sic Beato propter intentionalem connexionem cum summo bono per lumen gloriæ, debetur ex natura rei visio. Beata essentialiter incompossibilis cum quacumque tristitia, & dolore, etiam corporali, & nihilominus Christus per nouum miraculum eligendo sibi tristitiam partis superioris, & inferioris, indirecēt impediuit visionem Dei essentialiter incompossibilem cum tristitia, & dolore, & voluit sibi aliam visionem substantialiter non minus perfectam; quæ tamen esset incompossibilis cum dolore, & tristitia partis etiam superioris. Neque propterea quidquam evenit essentialiter Beatitudini contrarium; ad quam videlicet sufficit, vt ratio dicet nullam superesse causam sollicitudinis, circa possessionem ultimi finis; cui dictamini coexistere potest dictamen inducītum tristitia repræsentans superesse aliquod bonum creatum, acquirendum, vel malum repellendum cum anxietate.

Art. 2. Cū ergo Christus ex tali dictamine liberè tristaretur, etiam quoad partem intellectuam, Angelus illum confortauit non proponendo nouum motuum, sed suppliciter exorando, vt tristitiam voluntariè suscepit, liberè deponeret, & à miraculo contristatiōnē sui desisteret. Quoad partem verò sensitivam confortauit cū propōsitis aspectu, vt ex Caiet docent Valent. & alij obiectis, quæ sua amicitate recrearent sensum: Tūm deducto iusta proportione sanguine per omnes corporis partes, ne nimis cor grauaretur, eiusque particulis, ita collectis, ac dispositis, vt guttae defluentes in terram corpus leuarent. Non igitur probat ea confortatio defuisse Christo, aliqua ex parte perfectionem, & plenitudinem scientiæ sibi congruentis.

Q V A E S T I O XXIX.

Vtrum humanitas per vniōnem hypostaticam immediatè reddatur impeccabilis?

Videntur non reddi. 1. Quia vires actiue humanitatis, nec aucta sunt, nec diminuta præcisè ratione vniōnis hypostaticæ; quandoquidem ratione huius vniōnis, nec est specialiter communicatum humanitati Verbum Diuīnum quatenus actuum; nec eidem humanitati ablatum est quidquam de sua entitate, aut de accidentibus connaturalibus, vt dictum est suprà; Atque adeo nec de actiuitate sibi connaturali ablatum quidquam est. Ergo humanitas præcisè ratione vniōnis hypostaticæ, nec reddita est valentior ad resistendum peccato, nec debilior, quominus elicer possit actum peccaminosum. Ergo mansit humanitas perinde peccabilis, non obstante hac vniōne, atque foret eadem sibi non superaddita.

2. Priuatio vniōnis hypostaticæ potest habere rationem peccati respectu humanitatis assumptibilis per ipsam. Potest enim Deus promittere, tūm vniōnem hypostaticam secundum substantiam, tūm eius perseverantiam sub conditione innocentiae conservatæ, & minari vtriusque priuationem sub conditione peccati commissi; quod omnino est vniōnem, & eius conservationem posse habere rationem præmij, & vtriusque priuationem rationem peccati. Non potest autem priuatio vniōnis hypostaticæ, aut conservationis eius habere rationem peccati, si esset ex sua natura intrinsecè incompossibilis cum peccato. Quia est de ratione peccati, & præmij, vt eorum infiictio, & collatio pendeant à libera voluntate præmiantis, ac punientis post commissum peccatum, & exhibitum obsequium, vtque neutra ad alterutrum horum naturali necessitate in impedibilitate consequatur. Ergo priuatio vniōnis hypostaticæ non consequitur necessariò ad positionem peccati; ac proinde illa non est incompossibilis ex natura rei cum isto.

3. Si vno hypostatica esset intrinsecè incompossibilis cum peccato, eiusdemque impeditiuim immediatè ratione sui, etiam peccatum esset intrinsecè incompossibile cum illa, eiusdemque impeditiuim immediatè ratione sui; Necesse namque est oppositionem, & incompossibilitatem esse vtrinque aequalē, & eiusdem ratione. Sequela autem est falsa; quia inde rursus sequeretur aliquid purè naturale, quale maximè est peccatum, essentialiter connecti cum possibilitate alicuius supernaturalis, quale maximè est vno hypostatica; cū, quod est intrinsecè impeditiuim alicuius, eiusdemque existentiae intrinsecè oppositum, essentialiter presupponat possibilitatem ipsius. Hæc autem secunda sequela est falsa; quia est de conceptu entis supernaturalis, vt eius possibilis sit suprà omnem exigentiam, & connexionem tam intentionalem, quæm physicam totius naturæ; nec ullo alio pacto quidditas illius sufficienter explicari potest, vti pluribus semel atque iterum contendit Pater Ripalda.

4. Vno hypostatica non est immediatè per se ipsam inducītum bonorum operum humanitatis: necesse namque est, vt præterea interponatur cognitione eorum directiu, & simplex complacentia inclinans ad eadem. Ergo nec est impeditiuum peccatorum eadem vno immediatè per se ipsam, cū ad hanc impeditiuem eadem requirantur, quæ ad illam inductionem. Ratio à priori antecedenti, & consequenti communis est, quia nequit voluntas per aliquid purè physicum immediatè determinari, aut aliquatenus inclinari ad vnam potius partem contradictionis, quæm ad oppositam; sed per solam cognitionem, & complacentiam antecedentem præstari id immediatè potest, vt dictum est quest. 15. de Grat. Ergo voluntas Christi Domini non potest determinari ad non peccandum præcisè, ac immediatè per vniōnem hypostaticam, quæ est quid purè physicum; ac proinde nec potuit per illam immediatè reddi impeccabilis, sed prointerpositam visionem beatificam, aut quid simile; vti Scouista communiter tueruntur. Quare si humanitati assumpcta per Verbum conferretur nihilominus sola cognitione ex se indifferens ad peccatum, & bonum opus, qualis confertur puro homini viatori, posset vtique peccare non minus, quæm quilibet purus homo.

5. Humanitas Christi antecedit prioritate naturæ vniōnem hypostaticam, tūm quoad primum esse, tūm pro singulis conservationis instantibus. Ergo tam pro primo instanti, quæm pro reliquis omnibus fuit indifferens pro priori naturæ ad peccandum, & non peccandum, non secūs, ac humanitas cuiusvis puri hominis; Nempe vno impeditre nihil potuit pro eo signo

signo naturæ, pro quo nondum erat. Potuit ergo absolútè excludi vnio hypostatica per peccatum ab humanitate, atque impediri quo minus existeret; nec non corrupti postquam iam extitisset. Ergo humanitas Christi mansit semper peccabilis saltem in sensu diuisio vnionis hypostaticæ, sicut purus homo iustus est peccabilis in sensu diuisio iustitiae; quod sufficit, ut absolútè dicatur, & sit peccabilis.

Artic. 1. Rcfpond. Tria sunt certa circa præsentem quæstionem, & à Theologis indubitanter amissa. Et quidem primum eorum est certum ex fide, nimis Christum de facto nunquam peccasse, quod habetur Petri 2.22. *Qui peccatum non fecit, nec invenit est dolus in ore eius.* Idem traditur in Euang. Ioannis 14.31. & ab Apostolo Paulo 4. ad Hebr. 15. Nonnulla in contrarium testimonia exponit inter alios diligenter Moncæus disput. 9, cap. 1. Alterum est, non potuisse de facto peccare Christum Dominum. Primo, quia fuit beatus à primo suæ conceptionis instanti; atque omnis beatus redditur impeccabilis per beatitudinem, vt dictum est in qq. de Angelis. Secundò quia omnis peccans est ignorans; atque in Christo nulla fuit ignorantia, vt constat ex quæst. 28. Tertium est Christum esse impeccabilem ex vi vnionis hypostaticæ, saltem ex natura rei, & mediæ; Quia ex vi vnionis hypostaticæ debita illi fuit, saltem ex natura rei, vt dictum est in eadem quæst. beatitudo, & exclusio omnis ignorantiae, quæ immediate redditum impeccabilem cum, cui insunt.

Artic. 2. Dicendum præterea est Christum fuisse impeccabilem, saltem ex natura rei, immediate, ac præcisè ratione vnionis hypostaticæ. Quia præcisè, ac immediate ratione ipsius debetur Christo; saltem ex natura rei, vt modò dicebatur, beatitudo, & exclusio omnis ignorantiae; quæ per seiphas immediatè sunt formæ exclusiæ peccati. Id autem, ratione cuius debetur immediatè forma incompossibilis cum aliqua priuatione, seu cum alia forma, necessariò est æquè immediate incompossibile cum eadem priuatione, seu forma. Quia incompossibilitas immediata cum priuatione, aut forma aliqua constituitur formaliter per connexionem immediatam cum forma opposita.

Artic. 3. Adde nec de potentia Dei absoluta peccare potuisse Christum Dominum in sensu composito vnionis hypostaticæ. Quia peccatum est impossibile, saltem ex natura rei, in sensu composito huius vnionis, vt modò dicebatur. Peccatum autem quodcumque, & quomodocumque est impossibile ex natura rei, est etiam impossibile de potentia absoluta; nec fieri potest, vt per miraculum committatur: Quia miraculum directu ad existentiam peccati est intrinsecè turpe, ac dedecens Deum; nec est perfectivum, ac promotivum naturæ ultra suam intrinsecam exigentiam, sed est detur pativum, ac diminutivum eiusdem infra eandem, quod dictum est in quæstionibus de gratia esse contra conceptum essentialiæ veri; hoc est diuini miraculi. Secundò humanitas Christi ita est sancta, & grata Deo per vnionem hypostaticam, vt Christus ratione ipsius sit perfectissimè, atque in summo gradu amicus Dei, sitque chymæricum, vt, dum retinet eam vnionem, non retinet eum amicitia gradum cum Deo, vt ostensum est qu. 24. Repugnat autem in sensu composito eiusmodi amicitia cum Deo dari diuinam respectu eiusdem subiecti non solum iniuriam, quæ consequitur essentialiter ad peccatum lethale, sed etiam dispergientiam, vel minimam, qualis similiter consequitur ad peccatum veniale. Ergo repugnat in sensu composito vnionis hypostaticæ omne peccatum.

Art. 4. Sed neque in sensu diuisio vnionis hypostaticæ fieri vlo pacto potuit, vt peccaret Christus Dominus; ita vt humanitas eius impediret peccando,

aut haberet potestatem proximam impediendi existentiam, vel conseruationem vnionis sibi, si non peccaret, conferenda, vel conseruanda pro eodem illo instanti, pro quo vel de facto peccat, vel peccare proximè potest. Quia huiusmodi potestas peccandi in sensu diuisio nullo pacto dari potest, quin componatur cum vnione hypostatica, possitque componi potestas proxima peccandi; quod consideranti euentum propositum satis ex se patet. Potestas autem proxima peccandi ratione sui est essentialiter incompossibilis cum vnione hypostatica. Quilibet namque potestas proxima peccandi formaliter ratione sui est aliquod periculum proximum peccati, ac proindè aliqua proxima possibilis veræ miseria, & materia prudentis alicuius sollicitudinis, & anxietatis circa ultimum finem, veramque felicitatem; quæ ipsa constituant formaliter ratione sui veram aliquam miseriæ incompossibilem cum vera substantiali felicitate, & beatitudine formalis, vt dictum est in qq. de Angel. Quidquid autem miseria est incompossibile cum vera substantiali felicitate, & beatitudine formalis, est etiam incompossibile cum vnione hypostatica, ut potest continente in se eminenter beatitudinem ipsam formalem, multoque magis coniungente cum Deo, & conciliante affectum ipsius multò maiorem, quam coniungat, & conciliat beatitudine formalis pure creata. Ergo potestas proxima peccandi est incompossibilis cum vnione hypostatica; ac per consequens cuiuscunq; datur potestas proxima peccandi, eo ipso negatur pro tunc vnio hypostatica, & potestas illam habendi; atque è conuerso. Ergo repugnat, vt insit alicui potestas proxima indifferens peccandi, & excludendi peccato vnionem hypostaticam, vel si non peccauerit, obtinendi, aut retinendi eandem vnionem, quod est repugnare potestatem proximam peccandi in sensu diuisio vnionis hypostaticæ.

Artic. 5. Fuit igitur Christus Dominus, & est prorsus impeccabilis, tūm in sensu composito, tūm etiam diuisio vnionis hypostaticæ, absque ulla potestate proxima peccandi, tūm ex natura rei, tūm etiam de potentia Dei absoluta, idque ex vi vnionis hypostaticæ formaliter, & immediate. In quam sententiam vehementer inclinat communis consensus Patrum, quorum plura pro illa testimonio videri possunt apud Sua-
tum disp. 34. sect. 2. & apud Vasq. disp. 61. cap. 3, nec non graues grauium Theologorum censuræ aduersus contrarias opiniones apud Em. de Lugo, & Bernal.

Ad 1. Vires actiæ humanitatis nec augentur quidquam quoad entitatem, nec minuantur immediate per vnionem hypostaticam; impediuntur tamen immediate, quominus prodeant in actum peccati. Sic ut potentia ambulativa impeditur per compedes, quominus exerceat actum ambulandi; tametsi nec augeatur, nec minuantur quoad entitatem actiuitas eius: quia videlicet ea vnio est forma immediatè incompossibilis cum eo actu, & cum iis, quæ ultimè complent potentiam proximam ad illum.

Ad 2. Transeat pro nunc priuationem vnionis hypostaticæ pro vno instanti posse esse pœnam peccati commissi pro alio priori instanti reali temporis, de quo postea; & nego eandem priuationem posse esse pœnam peccati commissi pro eodem instanti reali, pro quo ipsa inducitur. Quia hoc includit compotibilatatem potentia proximæ peccandi cum vnione hypostatica, quam compotibilatatem ostensum est esse repugnantem. Deinde non est de ratione pœnae, aut præmij, vt non consequantur necessitate naturali, aut etiam metaphysica ad meritum, aut ad demeritum: Imò nulla de facto infligitur pœna, nullumque confertur præmium, cum quibus non habeat connexionem essentialiæ tota saltem collectio meritorum, & demeritorum, quibus rependuntur, vt dicetur in finis

insta. Ex duplice igitur capite deficit illud argumentum quominus concludat compossibilitatem unionis hypothistica cum peccato.

Artic. 1. Ad 3. Peccata, quæ de facto puniuntur priuatione beatitudinis supernaturalis impediuntur, condonantur, ac corrumpuntur per dona supernaturalia gratia; ac per sui maximè detectationem supernaturali sunt occasio corundem donorum, & propter eadem occasionaliter inducenda permittuntur à Deo: est intrinsecum, & essentiale esse sic punibilia, impibilia, condonabilia, ac corruptibilia; occasionaria, detectabilia, ac permisibilia: quæ omnia includunt formaliter essentiale connexionem cum possibilitate donorum supernaturalium, ut patet. Nisque verò id cedit in aliquam peccatorum excellentiam, aut depressionem donorum supernaturalium; siquidem omnia ea prædicta fundantur in utilitate, & malitia peccatorum, atque in contraria donorum Dei præstantia, ac bonitate; ideoque maximè præminent in maximis peccatis, & summis donis iniunctis collatis, vt facile appetat in peccato originali, & vnoione hypothistica.

Artic. 2. Iam quod dicitur nullum superesse modum exponendi quidditatem entis supernaturalis, nisi eius possibilitas absoluatur à connexione, & ordine transcendentali totius naturæ, verum minimè est. Quia ad legitimam expositionem quidditatem entis supernaturalis, sufficit, si eius non possibilitas, sed sola existentia absoluatur ab ea connexione, & ordine totius naturæ, dicente Augustino lib. I. de prædest. Sanctorum cap. 3. *Posse habere fidem naturæ est hominum; habere fidem gratia est fidelium:* ac si diceret: Possibilitas fidei inest intrinsecè naturæ humanae, solaque illius existentia est eidem gratiosa, ac indebita; quia de re dictum est ex professo qu. 6. de gratia. Dicatur modo ratione, quæ insinuata est, nullius absurdum esse, quod peccatum sit essentialiter connexum cum possibilitate unionis hypothisticae; intrinsecè tamen prædictum vi, quantum est ex se, impeditiva existentia eiusdem unionis, atque essentia liter impeditio vicissim per eandem unionem cum mutua vtrinque essentiali incompessibilitate.

Artic. 1. Ad 4. Concesso antecedenti negatur consequentia. Quia ad impediendam existentiam aliquius rei quilibet cum ea incompessibile æqualiter, eodemque modo sufficit. Sicut existentia ipsius rei se sola immediatè, & formaliter est exclusio, ac negatio omnium, & singulorum secum incompessibilium; At ad inducendam existentiam rei, non similiter sufficit se solo quilibet cum ea connexum, sed requiriuntur omnia, ex quibus conflatur causa eius immediata adæquatè sumpta, quæ ex pluribus comprincipiis, & requisitis consurgere potest, quorum quilibet deficiente, deficit effectus. Nulla igitur est paritas argumenti.

Artic. 2. Ad rationem à priori conceditur per nihil purè physicum posse voluntatem immediatè determinari, aut inclinari ad actum vitalem, seu bonum, seu malum; idque solum ostensum fuit in quæstionibus de Gratia. Cæterum ad priuationem involuntariam actus determinari proculdubio potest immediatè voluntas per aliquid purè physicum, quia per aliquid purè physicum auferri ipsi potest immediatè id sine quo operari non potest, seu bene, seu male. Potuit igitur per unionem hypothisticae immediate impediti humanitas Christi, quominus peccaret. Quia ratione eius impedita fuit immediate, quominus haberet potentiam proximam peccandi; atque adeò, & cognitionem ex se indiferentem ad peccandum, & non peccandum, ut constat ex postrema parte responsionis ad quæstionem. Quare ut humanitatis assumptæ per Verbum confer-

retur nihilominus sola cognitio ex se indiferens ad peccatum, & bonum opus, est casus chimæricus.

Ad 5. Ut nihil modò dicatur de impotentia, seu physica, seu metaphysica cuiusvis naturæ ad operandum, priusquam sit ultimò substantialiter completa per suppositum, quod est valde anceps; hoc certò dici potest, humanitatem, dum pro priori natura est indiferens ad suppositum diuinum, ut creatum, ac connaturale, esse etiam indiferentem, saltem ex natura rei, ad comprincipia accidentalia talia, vel talia, quæ videlicet debent sibi attribui diversa pro diuersitate suppositi, quod ipsi contingit: sicut de facto collata sunt diuersa Christo Domino, ac puro cuiusvis homini. Quod si nihilominus ponatur Deum de potentia absoluta conferre humanitati pro illo priori naturæ omnia comprincipia ad operandum requisita, eaque sint talia, quæ constituant adæquatam potentiam proximam ad peccandum, eo ipso pro eodem priori naturæ ante peccatum posita erit in humanitate priuatione unionis hypothisticae; siquidem ostensum est potentiam proximam peccanti immediatè ratione sui esse incompessibilem cum ea vnoione. Nullo igitur paecto; fieri potest, ut humanitas constitutatur pro priori naturæ potens ad excludendam per peccatum unionem hypothisticae sibi, si non peccet, conferendam, aut conseruandam pro eodem illo instanti reali temporis, pro quo constituitur potens peccare.

Q V A E S T I O XXX.

Vtrum humanitas assumenda à Verbo, vel que assumpta fuisset, redderetur impeccabilis ante assumptionem, aut post dimissionem?

VIdetur quod non redderetur. 1. Quia forma nondum communicata subiecto, aut iam ab eodem seiuincta nullum illi communicat effectum formale. Ergò effectum formalem impeccabilis habere nullatenus potuisset humanitas ab vnoione hypothistica præcisè quatenus futura, vel quatenus præterita.

2. Futurio, & præteritio unionis hypothisticae, sunt denominations purè extrinsecæ humanitati pro eo tempore, quo caret vnoione; Impeccabilitas verò est perfectio intrinsecè afficiens naturam impeccabilem, & confirmatam in bono pro eo tempore, quo est impeccabilis, & confirmata in bono: Præcedit enim dignitate, & iusta æstimabilitate impeccabilis, & confirmatus in bono, peccabili, & minimè confirmato. Ergò impeccabilitas per neutram illarum denominationum haberi potuisset.

3. Verbum diuinum assumere potuit naturam humanam venientem ex Adamo per seminalem propagacionem: ita ut Christus quatenus homo habet Patrem, sicut habuit Matrem descendenter ex Adamo. Talis autem natura eo ipso fuisset infecta peccato originali. Ergò natura infecta peccato manet nihilominus assumptibilis à Verbo. Ergò futurio assumptionis nihil impedit antecessionem peccati; eademque est ratio de præteritione, & subsecutione.

4. Nulla forma creata futuritione, aut præteritione sui præcisè impedit subiectum, quominus contrahat qualemque imperfectionem. Ergò nec vno hypothistica, quæ & ipsa est aliquid creatum, ut dicunt est.

Artic. 1. Respond. Voluntas perfectè intentiæ finis, qualis imprimis est diuina, disponit media propt expedit ad conuenientem ad decentem executionem talis finis. Pertinet autem ad conuenientem, ac decentem executionem incarnationis, & existentia

Christi,

Christi, ut natura aliquando assumenda à Verbo nunquam peccet antecedenter, tametsi praexistat sciencia ab illo. Quod à fortiori coniunctum rationes, quas communiter afferunt Theologi cum D. Thoma quæst. 27. artic. 4. pro indemnitate B. Virginis ab omni peccato tam mortali, quam veniali. Quia honor natura assumenda redundat in suppositum multò magis, quam honor matris in filium; & multò maiorem affinitatem, ac coniunctionem habet cum diuinitate natura, quæ assumitur aliquando à Verbo, quam mater ex qua assumitur; & sapientia Dei ita habitavit in utero Virginis, ut multò magis inhabet in natura assumpta plenitudo diuinitatis corporaliter ex 2. ad Colos. 9. Ergo si, quia ex Proverb. 17. 6. *Gloria filiorum patrum eorum*: ac per consequens ignominia matris ad filium redundat, & quia ex 2. ad Corinth. 6. 15. *Quæ coniunctio Christi ad Belial?* hoc est, nulla prouersus: & quia ex Sap. 1. 4. *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis*: Si, inquam, ob has rationes, & authoritates communia Authorum consensu concluditur, & quidem merito, necesse fuisse, ut, quæ futura erat Mater Dei, præservesur quominus vllum peccatum committeret; ratione utique multò maiori necesse fore, saltem ex natura rei, ut humanitas aliquando assumenda à Verbo nullo pacto permitteretur peccare, aut lethaliter, aut venialiter; nec prouidentia Dei deficeret in idonea mediorum dispositione respectu finis prætentienti. Ergo natura aliquando assumenda à Verbo eo ipso redderetur impeccabilis à primo suæ existentia instanti.

Artic. 2. Iam natura semel assumpta à Verbo ideo imposterum redderetur impeccabilis absolutè, saltem ex natura rei, per totam aeternitatem, quia vno hypostatica est incorruptibilis, saltem ex natura rei, simulque est essentialiter incompossibilis cum peccato: Et quia necessitate, ut minimū naturali infert beatitudinem formalem, cui est essentialie reddere suum subiectum impeccabile per totam aeternitatem, cui videlicet essentialie est reddere suum subiectum beatum per totam aeternitatem, ut suppositum nuper fuit ex questionibus de beatitudine. An verò diuinitas fieri possit ut natura creata assumpta à persona diuina dimitatur ab ea post aliquod tempus nunquam iterum reassumenda: obscurum mihi maxime est, ut pleraque alia, quæ de potentia Dei absoluta disputantur, dicetur tamen obiter ea de re aliquid infor.

Artic. 3. Quod ad præsens directè attinet, supposito per possibile, vel impossibile, dimit naturam semel assumptam, non video cur ea peccare non posset perinde atque si nunquam vnta fuisset persona diuina: Quia peccatum quatenus futurum nullam refudit in genere causæ formalis indignitatem, & contemptibilitatem in peccantem; nec vllam vim demeritoriam, aliudvè genus causalitatis exercet pro tempore antecedenti. Ergo non spectat ad dignitatem, & decentiam persona diuina ne incidat in peccatum natura per ipsam assumpta postquam ab eadem diffusa fuerit; sed perinde dignè, ac decenter existet vnta, atque si ea natura nunquam esset peccatura; nec illi contingere poterit, ut antecedenter priuetur vniione hypostatica propter subsequens peccatum; ne, quod fieri non potest, aliquam iacturam patiatur natura, dum est innocens, ex peccato postea committendo, & poena, aut quasi poena antecedat peccatum, impedito per illud bono alias habendo.

Artic. 4. Hæc ratio non vget proportionaliter simili modo circa peccatum quatenus præteritum; quia peccatum semel commissum est exprobrabile committenti per totam aeternitatem, eidemque est causa, & materia aeternæ humiliationis, & minoris ho-

noris, quam si innocens, & incolmis permanisset. Nec dici potest diuinitatem subiecto, cui vnitur pro aliquo tempore, communicare similiter dignitatem aeternam, ne vñquam finatur labi in peccatum. Quia dignitas habita per voluntatem alterius communiantis aliquam formam penitus interit habenti quod ad omnes suos effectus formales, quando auferunt per voluntatem eiusdem; quia dat æstimabilitatem, & honorabilitatem præcisè quatenus perficit physice, quod cessat penitus cessante physica vniione forma perficientis. Ergo natura assumenda à Verbo eo ipso redditur impeccabilis, saltem ex natura rei; non verò quam assumpta, & demissa fuerit.

Ad argumenta in contrarium conceditur intentum quod vniōem hypostaticam, ut iam præteritam. Quidam futuritionem verò responderetur ad 1. Forma nondum communicata subiecto, si consideretur præcisè in genere causæ formalis nihil illi præstare potest; potest verò si consideretur in genere causæ finalis; quia hæc causa exercere valet suam causalitatem, & inducit suos effectus, antequam sit in se intrinsecè. Quare vno hypostatica futura, quatenus est finis præcedentium, potest mediante cognitione, & voluntate diuina inducere formam, quia immediate præservesur à peccato, & reddatur impeccabilis natura assumenda.

Ad 2. Licit futuritio vniōis hypostaticæ sit denominatio extrinseca humanitati, & impeccabilitas sit perfectio eius intrinseca; potest tamen hæc ab illa prouenire in genere causæ finalis, ut dictum est, inducta per eam futuritionem, hoc est, per prouidentiam, & decreum incarnationis futuræ, formam immediate, ac intrinsecè confirmante voluntatem in bono.

Ad 3. Admittitur assūmi potuisse naturam venientem ex Adamo per seminalem propagationem. Sed non propterea assumpta fuisset natura infecta peccato originali; quia præseruata ab illo fuisset primo suæ existentia instanti per infusionem gratiæ sanctificantis: Nempe rationes, & authoritates fundamentales responsionis ad quæstionem, non minus efficaciter concludunt de præservatione ab originali, quam ab omni actuali, seu personali. Imò concludunt de illo efficacius; quoniam existente indecentia indiscriminatim communia utriusque generi peccatorum, hoc est in eorum impeditio discrimen, quod attenta retum natura facilius est eximi aliquem à malo morali sibi imminentem ex voluntate alterius, quam ab imminentem ex propria voluntate; quatenus virtualis, seu moralis inclusio vnius agentis liberi in alio agente libero creato non est connaturalis, nec debita ex natura rei, vel includenti, vel inclusio: fragilitas verò, & labilitas propriæ voluntatis est vniuersali conserta naturali necessitate; atque, ceteris paribus, credibilius est, & eatenus quodammodo facilius, id accidisse, aut forte, ut accideret, quod nulli naturali exigentia, ac necessitatibus aduersatur, quam quod aduerteratur eidem; Idque priuilegium concessum esse, quod eximit à lege rebus, circa quas versatur, prorsus extrinseca, & innaturali, quam ab ea, quæ est eisdem naturaliter agnata, & cui subiacent naturali necessitate.

Ad 4. Etiam natura intendens formam igris excludit ante existentiam ipsius ex subiecto frigus, quod illi maximè congruit, & includit calorem eidem congruentem. Et sic similiter in aliis finibus, & mediis contingit, seu purè physicis, seu moralibus. Deinde est discrimen inter formas creatas & vniōem hypostaticam; quia licet sit, quid creatum; communicat tamen subiecto formam, seu quasi formam increatam essentialiter aeternam, ac prouindè pollentem, pro omni temporis differentia, vi & exigentia sibi intrinseca ad repellendum quidquid quomodolibet, & quandolibet ipsam

ipsam non decet, inducendumque, quod decet ex quavis suppositione, seu præsenti, seu futura; quād ad omnia tempora physicam præsentialem indiuisam propriæ dignitatis nulla habet forma purè creata.

Q V A E S T I O XXXI.

Vtrum alij defectus connaturales humanitati, præter peccatum & peccabilitatem, assumpti fuerint à Christo Domino?

Videatur nullos omnino defectus in Christo fuisse, aut esse potuisse. 1. Quia cui inest omnis perfectio, nulla potest simul inesse imperfectio, Christo autem inest omnis perf. &c. siquidem inest plenitudo diuinitatis continens in se omnem perfectiōnem; inest verò vnta immediate tam corpori, quā anima. Ergo nec in corpore, nec in anima Christi vlla fuit, aut esse potuit imperfectio. Ergo nec vllus defectus.

2. Quilibet defectus perfectionis vnicuique inesse possibilis est aliqua pars miseriae contradicēt plenitudini felicitatis, ac beatitudinis, quā videlicet est *status omnium bonorum aggregatione perfectus*. In Christo autem fuit plenitudo beatitudinis, quia in ipso fuit plenitudo gratiæ, vt habetur Ioan. i. Atque beatitudo, quæ est ipsa vita æterna, est gratia Dei, vt docetur ab Apostolo.

3. Defectus corporis, & maximè animi, vt mors, dolores, tristitia, & similes, omnes proficiuntur ex peccato originali. Quia Deus in initio hominem fecit rectum hoc est, expertem omnis defectus. In Christo autem nec fuit, nec esse potuit peccatum originale, vt dictum est. Atque remota causā remouentur effectus ex ea manentes. Ergo in Christo nullus fuit, nec esse potuit defectus, aut corporis, aut animæ.

4. Nullus fuit defectus in Christo ex parte animæ, quia omnis perfectio propriæ animæ, atque ideo, & omnis defectus proprius eiusdem, pertinent ad intellectum, & voluntatem. Christus autem quoad voluntatem fuit *plenus gratia*, & quoad intellectum *plenus veritatis*, ex 1. Ioannis. Ergo quoad neutrā potentiam fuit in Christo vlla vacuitas, vllusve defectus perfectionis. Existente autem plenitudine perfectionis absque vlo defectu ex parte animæ, nullus potest esse defectus in corpore. Quia ex perfecta anima constitutione descendit in corpus exclusio omnis defectus tendentis ad corruptionem, & mortem: Nam vt habetur ex Augustino ad Diocorum ep. 56. ante medium: *Tam potenti natura Deus fecit animam, vt ex eius plenissima beatitudine, &c. redundet in inferiorem naturam, quod est corpus, &c. plenitudo sanitatis, ideo, incorruptionis vigor*. Ergo nec ex parte animæ, nec ex parte corporis vllus potuit esse defectus in Christo.

Artic. 1. Respond. Verbum diuinum naturam humanam, neque cum omnibus, neque sine vllis defectibus ipsi connaturalibus assumptis: fuit enim Christus comprehensor simul, & viator, cum plenissima Dei visione, ac fruitione ex vna parte, & ex alia cum protestate, ac idoneitate merendi sibi & aliis, atque satisfaciendi pro nostris peccatis. Perfectio autem beatitudinis necessariò excludit eos defectus humanæ naturæ connaturales, quibus ipsa sibi relicta, & cum iis solis proprietatibus, quæ connaturaliter ei debentur, necessariò est misera. Conditio similiter viatoris excludit alias perfectiones, in quarum consecutione via eius terminatur, & quarum gratia iter pergitur; ac proinde excludit defectus illis perfectio-

R.P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

nibus oppositos. Quia verò neque perfectiones pertinentes ad complementum beatitudinis, neque defectus, quos comprehendit status viatoris, consistunt in indiuisibili, & vtrinque plures, paucioresvè esse absoltè potuere, alia præterea regula opus est ad discernendos, & vltimò determinandos defectus assumptos, & reiectos.

Artic. 2. Hæc autem regula est finis incarnationis, quatenus finis est iusta mediotorum mensura. Finis porro specialis incarnationis, vt dictum est qu. i. 3. præter ipsius mysterij excellentiam, fuit remedium peccati per condigiam eius satisfactionem, emendationem, & illuminationem mortaliū. Ad hunc autem finem nullus imprimis defectus sanctitatis, aut scientiæ fuit in Christo necessarius; quin imò fuit necessaria summa quoad vtraunque perfectio. Primum enim, qui vult alios emundare à peccato, debet ipse quam longissimè ab eo remoueri. Quapropter non solum nullum fuit in Christo peccatum, nullaque peccandi potentia proxima, vt dictum nuper est; verū neque fuit quicquam eorum; quæ vel perducunt ad peccatum, vel non nisi ad peccatum consequuntur: ac proinde non fuit in Christo formes peccati, qui nihil est aliud, quā inordinata inclinatio ad ea, quæ legi Dei, & rationi superiori aduersantur; nec potuit aliqua tentatione, aut motu primò ad hæc eadem pulsari; nec etiam fuit vllus peccati reatus, cui solum is est obnoxius, qui aliquando peccauit. Similiter in intellectu Christi non modo nullus fuit error, seu falsitas, temeritas, opinio, dubitatio, aut similis alias defectus positinus; sed neque fuit vlla ignorantia, seu priuatio cognitionis ipsi debitæ secundum suam conditionem, statum, & munus. Quia huiusmodi defectus nihil iuvare poterant ad finem incarnationis; quin imò opposita perfectiones erant necessaria ad eam illius partem, quæ in illuminatione, & instructione generis humani, & perfecto, ac vniuersali erga illud magisterio sita erat; & præterea, vt voluntas optimè, ac opportunè operetur circa omnia, & singula, & pro omnibus, ac singulis, vti decebat Christum operari, oportet intellectum esse de omnibus, & singulis plenissimè instructum.

Artic. 3. Assumpta igitur imprimis fuit passibilitas ex parte corporis cum ea primarum, & secundarum qualitatum dispositione, ac temperamento, quod lassioni corporis, vulnerationi, & occisioni, fami, siti, aliisque huiusmodi locum daret. Quia, vt sic patetur Christus Dominus, fuit necessarium ad satisfactionem pro nostris peccatis; siquidem de ratione satisfactionis est, vt sit opus penale, ac molestum satisfaciēti. Quia verò satisfactione Christi fuit vniuersalis pro toto humano genere, & exhibita pro illo est principaliter quatenus infecto per peccatum originale; atque satisfactio vnius pro alio tunc fit convenientissimo modo, cum satisfaciens in se suscipit eas passiones, quibus subter peccator ratione peccati; propterea Christus Dominus suscepit eos omnes defectus corporales constitutivos passibilitatis, qui sunt omnibus hominibus communes, & ratione peccati originalis vniuersaliter, ac indiscriminatim propagantur, iuxta illud Ila. *Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit*. Eos verò defectus, qui quibusdam solum insunt, vel ex defectu virtutis generantis, vel ex vitio, ac abuso patientium illos, nequam assumptis; Quia Christus causam sue generationis dispositiuam, & effectricem habuit perfectissimam Spiritum sanctum, nulloque voluntario vitio, ac abuso laborauit.

Art. 4. Rursus quia passiones corporales, seu lesiones meritoria, & satisfactoria esse non possunt, nisi sensus earum ad animam usque pertingat; ideo etiam ex parte animæ assumpta est capacitas sentiendi do-

lorem provenientem ex corporis laſione, ex qua de facto dolor etiam in animam redundauit, ut liquet ex memorato Iſaiæ testimonio. Ad hoc autem necesse fuit animam operari dependenter à ſenſu, & phantasia, atque mediantibus iſpis notitiam experimentalē cauſatiuam doloris de nouo acquirere laſione corporis per ſenſum tactus percepta de praſen-
ti, & indē tranſiſſa notitia intellectuali. Quia verò eadem eſt ratio de triftia circa quoduis nocium, quatenus interiūs apprehenſum ratione, vel imaginatione, quæ eſt de dolore circa nocium tactus, ut perceptum eodem tactu, propter eam fuit in Christo etiam triftia, iuxta illud Matt. 26. 38. *Cœpit contristari, & mortuus eſſe: & Triftis eſt anima mea usque ad mortem.* Ratione eiusdem dependentiae intellectus à ſenſu admittitur in Christo admiratio, non quidem fundata in abſoluta circa cauſam alicuius euentus ignorantia ſecundūm omnem cognitionem, vel in noua ſimiliter eiusdem euentus notitia, vel in magnitudine rei comparatione Christi, ſed fundata in noua experimentalē, ſeu acquisita cognitione rei inſolite, & magnæ comparatione aliorum. Atque huiusmodi eſt ex ſenſu D. Thomæ quæſt. 15. art. 8. aliorumque communi, admiratio de fide Centurionis, qua habetur Matth. 8. 10. licet eam aliter exponat Auguſtinus epift. 101. Admitenda demum eſt in Christo, quæ ad triftiam connaturaliter conſequitur, paſſio iræ, non illius, quæ inclinat ad vindictam contra ordinem rationis, ſed eius, quæ illam quaerit iuxta ordinem iuſitiae, & dicitur ira per zelum.

Artic. 5. Ab iſta potiſſimum poſtrema paſſione; ſed & à ceteris vniuersim adſcriptis Christo Domino, excludenda ſunt reſpectu iſius tris imperfectiones ceteris hominibus communes. Prima eſt ex parte obiecti, quia eiusmodi paſſiones habent in nobis vim inclinandi promiscuè ad honesta, & in honesta, in Christo autem nulla potuit eſſe inclinatio ad inhoneſtum, ut dictum eſt. Secunda ex parte principij; quia eadem paſſione ſapè in nobis ſunt motus primo primi præuenientes iudicium, & deliberationem rationis, quod in Christo non accidit. Quia, ut dicit Auguſtinus lib. 14. de Ciuit. cap. 9. propè medium: *Hos motus certa diſpenſationis gratia ita, cum voluit, Christus ſuſcipit animo humano, ſicut cum voluit, factus eſt homo.* Tertia ex parte effectus; quia motus paſſionum in nobis, ſive excitati ſunt præente iudicio rationis, ſive illud præueniendo, ſemper habent vim pertrahendi poſt ſe rationem, eamque perturbant; ac impediunt, quominus tranquille, & perfectè atten-
dat ad rationes aternas, aliaque obiecta. Nec ſunt in appetitu præciſe ſenſitivo. Quod ſimiliter non euenit in Christo; in quo nimis ſemper ratio manſit expedita ad omnia conſideranda, & exequenda, propter excellens, & perfectum dominum partis ſuperioris ſuprainferiorum, quia hæc illi vilitatē domi-
natur. Quod diſcribenſi ſolent communiter ſigifi-
cari dicendo; motus eiusmodi extitisse in Christo per propaſſionem; in nobis verò per paſſionem per-
fectam in ratione talis. Conſtat igitur ex his, & fine quibus, & qualibus deſectibus aſſumpta fuerit à Verbo natura humana.

Ad 1. Non eſt Verbum diuinum omnis perfeccio formaliter, & proximè reſpectu humanitatis, ſed tantum eminenter, ac remotè. Vnde cum eius vniōne ad humanitatem conſiſtere potuit aliquis in eadem deſectus perfeccioſis formalis, & proximæ.

Ad 2. Habuit quidem Christus in ſummo gradu beatitudinem, & gratiam, quoad ſubſtantiam, & essentialē eius conceptum; non tamen quoad omnem accidentalē, & extenſiam eius perfeccioſem. Vnde ſimil fuit in termino, & in via reſpectu diuerſorum honorum, felix ſimpliciter, ſimulque miſer

ſecundūm quid, & accidentaliter. Definitio autem illa eſt de beatitudine accidentaliter etiam, ac integraliter completa.

Ad 3. Eos deſectus, qui in nos deſcendunt ex peccato originali, aſſumpsit Verbum diuinum ex nimia erga nos dilectione. Quia de cauſa tales deſectus non dicuntur contraſti à Christo quaſi ex ne-
cessitate ob peccatum proprium, ſed ſuſcepti ex libera elecione.

Ad 4. Ex plena animi perfeccio, quoad ſum-
mam coniunctionem cum ſummo bono per intel-
lectum, & voluntatem redundat ex natura rei plena
quoque perfeccio corporis, & inferiorum animæ vi-
rū. Sed ſupernaturaliter impedita eſt hæc redun-
datio ex certa diſpenſationis gratia, ut dictum eſt ex eodem Auguſtino.

Q V A E S T I O XXXII.

Vtrum Christo impositum fuerit, vel potuerit imponi præceptum comminatorium culpa, & pœna?

Videſt impositum fuſſe. 1. Quia Ioan. 10. 18. dicit Christus Dominus: *Hoc mandatum accepi à Patre meo: & 14. 31. Sicut mandatum dedit mihi Pater ſic facio.* Mandatum autem ſecundūm propria, & communem ſignificationem includit in ſe commi-
nationem pœnae, & culpe, ſi ſecūs fiat; Nec verba scripturæ licet detorquere à proprietate ſuę ſignificationis abſque fundamento aliquo insuperabili, quale in praefenti nullum eſt.

2. Imposita fuere Christo præcepta eiusdem rationis cum iis, quæ nobis imponuntur. Quod indicat apertè ea uniformis comparatio, qua habetur Ioan. 15. 10. *Si præcepta mea ſeruaueritis, manebitis in dilectione mea; ſicut, & ego Patri mei præcepta ſeruavi, & maneo in eius dilectione.* Eodem pertinet illa Antithesis ad Rom. 5. 19. *Sicut per unius inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi; ita per unius obedientem iuſti conſtituentur multi.* In quibus locis eadem periodus, praefertim comparatiuè, eandem vocem non niſi absurdè, ac inidoneè ſub diuerſa ſignificatione vſurpare, nec ſatis vigeret pro ſcopo ſuo. Præcepta autem, qua nobis imponuntur, ſunt comminatoria pœnae, & culpe; & inobedientia Adami fuſit contraria præcepto eiusdem generis. Ergo, & præcepta Christo imposta fuere comminatoria pœnae, & culpe, & eorum obedientia ab utroque hoc malo ipſum præſeruauit.

3. Præceptum, & lex per hoc præciſe diſferunt à conſilio, ut docet Suarez lib. 3. de legibus cap. 22. & 36. & communiter alij; Quia obligant in conſcien-
tia ſub peccato, quod eſt essentialiter induſtrium pœnae. Ergo ſi Christus obligati in conſcien-
tia ſub culpe, & pœna nullatenus potuſſet, ſolius reiſa conſilio capax fuſſet. Conſilium autem, aut nullo pa-
cto, aut nonniſi latiſſime, ac impropriè præceptum dici potet, aut lex. Ergo testimonia adducta de præ-
ceptis Christi, & illud aliud ad eundem pertinens ex psalm. 39. 9. *Deus meus, volui, & legem tuam in meo cordis mei,* vel prorsus redderetur falſa, vel im-
propiissime accipienda forent ex eadem ſuppoſitione. Vtrumlibet autem eſt absurdum. Similis pon-
deratio cadit in testimonia de obedientia Christi, quia
obedientia propriè talis dicitur tantum reſpectu præ-
cepti, & legis propriè talis.

4. Suberat Christus præceptis legis naturalis, ſub-
eftque modò: erat enim iſi illicitum, & modò eſt, non minùs quam nobis odiſſeum, peierate, de-
honorare

honorare parentes; infamare, aut occidere innocentem, mentiri, & similia. Præcepta autem legis naturalis sunt comminatoria pœnae, & culpæ; quia præceptum esse comminatorium culpæ, & pœnae, nihil est aliud, quām non posse fieri oppositum præcepti absque peccato, & peccatum non posse committi absque reatu pœnae: atque omnino conuenit præceptis legis naturalis; quorum videlicet transgressio est intrinsecè mala, ac proinde contingere nequit absque peccato; quod rursus contingere nequit absque reatu pœnae, quia contingere nequit absque odio Dei erga ipsum, & peccantem, quæ est ingens per se pœna, & radix carcerarum pœnarum. Ergo Christus fuit, estque capax præceptorum comminantium culpam, & pœnam.

5. Christus est seruus Dei; & Deus Dominus eius, ut colligitur ex Isa. 42. 1. *Ecce seruus meus, suscipiente eum.* Quem locum esse accipendum de Christo constat ex Matth. 12. 17. *Vt adimpleretur, quod dictum est per Iosianum Prophetam dicentem: Ecce puer meus, quem elegi dilectus meus, &c.* Vbi puer ponitur pro seruo ex usq; frequenti scripturæ. Idem colligitur ex 34. Ezech. 24. *Et suscitaro super eos pastorem unum, qui poscat ea, seruum meum David.* Ad quem locum alludit Christus cum sibi accommodans Ioan. 10. 11. *Ego sum pastor bonus: cum iis quæ præcedunt, & sequuntur.* Confirmatur ex ep. ad Philip. 2. 6. Vbi eodem modo dicitur Christum esse in forma Dei, & accepisse formam serui. Ita autem est in forma Dei, ut sit verè Deus. Ergo ita accepit formam serui, ut verè sit seruus.

Rursus Deum esse Dominum Christi Christus ipse fateretur Matth. 11. 15. *Confiteor tibi, Pater, Domine cœli, & terra. Vbi nomine cœli, & terre intelligit quidquid à Deo factum est;* atque ad eum ipsum etiam Christum comprehendi docet disertè Athanasius lib. 3. contra Arianos. Est autem de ratione serui, ut possit obligari pro libito à Domino suo sub culpa, & pœna; sublata enim huiusmodi subiectione, nihil differt seruus à non seruo, & dominus à non domino. Nec enim agere potest pro domino, qui pœna terrere non potest, nec seruiler tractari, qui illius timori non subest. Pœna vero sine culpa iusta esse non potest. Ergo Christus subesse potuit communicationi pœnae, & culpæ.

6. Potest Deus voluntate sua, prout libuerit, reddere illicitum quemlibet actum Christo Domino, non secus, ac nobis. Siquidem ex indubitate omnium consensu, & ratione manifesta, de facto illi per suam voluntatem reddit illicita omnia opera contraria legi naturali, non secus, ac nobis. Deum autem reddere voluntate sua illicitum aliquem actum, idem omnino est, atque comminari malum culpæ eliciendi talem actum; actus enim illicitus est, qui si fiat, peccatur, & incurritur malum culpæ; comminatio autem mali culpæ includit in se essentialiter comminacionem pœnae. Nulla enim culpa est, vbi nulla dignitas est, & nulla vis induciva pœnae. Vnde comminatio culpæ indiuimus est comminatio pœnae. Ergo potest Deus voluntate sua, prout libuerit, comminari Christo culpam, & pœnam non secus, ac nobis.

7. Deus est ultimus finis Christi Domini, sicut est primum eiusdem principium. Ergo sicut potest ipsum annihilare quatenus est primum principium, non minus, aut alter, quām possit annihilare quamlibet puram creaturam; ita etiam quatenus est ultimus finis potest ipsum obligare sub comminacione culpæ, & pœnae, non minus, aut aliter, quām possit obligare quamlibet puram creaturam. Tenet consequentia. Quia moralitas, atque bonitas, & malitia actuum pendent ab ultimo fine, sicut pendent effectus Physici à primo principio. Deinde hec ipsa ratio primi principij fundat domi-

R.P. de Espanza Curs. Theol. Tom. II.

nium æquale in ordine ad obligandum moraliter, & ad destruendum physicè, siue quidlibet aliud actione physica peragendum.

8. Licit natura humana in Christo Domino propter unionem ad Verbum habeat incapacitatem incidendi in culpam, & incurriendi reatum pœnae secundum se; tamen est capax utriusque; atque hanc capacitatem, quæ est identificata cum ipsa, auferre nequaquam potuit unio hypostatica. Ac proinde eam retinuit humanitas in sensu composito eius unionis. Ergo etiam retinuit capacitatem, ut ipsi secundum se comminaretur Deus, prout libuerit, culpam, & pœnam. Quapropter potuit Deus absolutè utramque illi comminari. Confirmatur paritate timoris, qui ex Isaiae 11. tribuitur ab omnibus Christo Domino; quia licet nihil timere possit, quatenus Deus; timere tamen potuit quatenus homo, propter eminentiam potestatis conuenientis Deo supra naturam humanam secundum se. Ergo potuit similiter tereti Christus Dominus quatenus homo comminatio culpæ, & pœna propter eandem eminentiam potestatis, & dominij suprà humanitatem secundum se. Sunt nimurum correlati, & essentialiter multo connexi timor vera ratione conceptus, & comminatio diuina. Ut quid enim timeatur is, ex quo nullum malum imminere potest? aut quomodo is comminetur, ex quo nullum malum provenire, aut infligi alteri potest?

9. Communis consensus Theologorum agnoscit in Christo Domino præceptum strictè, & propriè tale de subeunda morte pro genere humano, deque aliis actibus; eademque videtur esse communis sententia Patrum, ac præsertim Augustini tom. 4. lib. 2. de sermone Domini in monte, in expositione tertia petitionis: *Fiat voluntas tua sicut in cœlo, & in terra.* Cum enim prætulisset primam expositionem de voluntate consilente viatoribus perfectionem, qualis est Beatorum, subiungit inde secundam expositionem de voluntate præcipiente præcepto utique prout distincto à consiliis, de quibus iam egerat immediatè. Probat verò voluntate Dei sumi pro eiusmodi præceptis ex eo, quod dicit Christus Dominus: *Cibus meus est, ut faciam voluntatem eius, quæ probatio esset inutilis, si non supponeretur Christum subiacuisse voluntati Dei præceptiæ, quatenus distincta à consiliis; hoc est, præceptis propriè, ac strictè tali bus.* Præceptum autem propriè, ac strictè tale, prout dissidens à consilio, includit essentialiter comminatio culpæ, & pœnae, ut sœpe dictum est. Cum igitur non licet recedere à communī consensu Theologorum, maximè munito auctoritate Patrum, ac nominatum Augusti; minimè verò omnium id licet in quæstione dogmatica, qualis est omnis, quæ pertinet ad rectam intelligentiam Sacrae Scripturæ, ut per tinet quæstio præfens; nefas profectè erit negare imposta fuisse Christo, nedum imponi potuisse, præcepta comminatoria culpæ, & pœnae.

Artic. 1. Respond. Comminatio legislativa est voluntas inferendi aliquod malum facienti, aut omittenti tempus, vel talem actum, intimata potenti facere, aut omittere, antequam faciat, aut omittat; deterrens quantum est ex se per timorem talis mali à faciendo, aut omittendo; ac per consequens reddens talem actum, aut omissionem intrinsecè illatiuam illius mali, atque intrinsecè impeditiuam boni oppositi propter connexionem intinsecam tam actus, quām omissionis cum voluntate legislativa præintimata, & contempta per ipsos.

Artic. 2. Quod si malum inferendum per voluntatem legislativam fuerit priuatio beatitudinis, & ultimi finis æterna, vel ad tempus, idèque actus, vel omissione, circa quos versatur ea voluntas, redditus fuerint intrinsecè impeditiuam beatitudinis, & ultimi finis

æternum, vel ad tempus; ac per consequens incompossibilis cum conuersione, & adhæsione ad ultimum finem simpliciter, vel secundum quid; eo ipso idem, seu actus, seu omissione redditum erunt illiciti, & peccaminosi lethaliter, aut venialiter. Siquidem actum, vel omissionem esse illicitam, & peccaminosam lethaliter, aut venialiter, nihil est aliud, quam esse impeditinam, beatitudinis, & ultimi finis æternum, vel ad tempus, & incompossibilem simpliciter, vel secundum quid cum conuersione, & adhæsione ad ultimum finem, & beatitudinem.

Artic. 3. Si vero malum inferendum per eandem voluntatem non sit priuatio beatitudinis; ac proinde actus, vel omissione substans tali voluntati non propterea reddatur impeditiuus beatitudinis, neque æternum, neque ad tempus, eo ipso non redditur illicitus, & peccaminosus, neque lethaliter, neque venialiter; Quia nullum est peccatum, ubi nulla est oppositio cum beatitudine, & ultimo fine. Quapropter quilibet comminatio negandi beatitudinem, seu inferendi eius priuationem, si fiat, aut omittatur talis, vel talis actus, est comminatio culpa, & poena sub eadem conditione; nulla vero comminatio cuiusvis alterius boni negandi, aut mali inducendi, est comminatio culpa, atque ideo neque poena; siquidem est de conceptu essentiali poena, ut praesupponat culpam. Quæ quidem omnia videntur certa, & ex se sponte manifesta; atque exposta, & confirmata iam ante fuere in questionibus de bonitate, & malitia.

Artic. 4. Ex illis autem deducitur repugnare metaphysicè Christo Domino omnem culpam, & poenam comminationem; quia repugnat metaphysicè dari in Deo voluntatem negandi Christo beatitudinem æternum, vel ad tempus, si eliciat, aut omittat talis actum, præeunte intimatione, ac præcognitione eius voluntatis diuinæ. Repugnat enim metaphysicè imprimis Christum Dominum peccare, ut dictum est quæst. 29. Peccaret vero si eliceret, vel omitteret talis, vel talis actum cum ea præcognitione ut modo conclusum fuit. Repugnat deinde similiter Deum aliquid velle sub conditione metaphysicè impossibili; quia velleret frustra, quod repugnat Deo: Inde simul veller, & nollet eandem rem sub eadem conditione; quia de ratione conditionis metaphysicè impossibilis est, ut eo ipso, quod existat, verisicutur eam non existere. Est enim de ratione cuiusvis impossibilis, ut si ipsum existat, existat etiam ipsius contradictorium; adeoque ut, si existat, eo ipso non existat. Nempe unum quodvis definit esse formaliter per existentiam sui contradictorij. Ergo si Deus veller aliquid exequi data aliqua conditione, idemque non exequi non data eadem conditione, atque ea conditio esset metaphysicè impossibilis, idem veller, & nollet sub eadem conditione, & sibi ipsi esset contrarius. Repugnat ergo dari in Deo voluntatem negandi Christo beatitudinem sub tali conditione. Vnde vterius repugnat dari in eodem respectu eiusdem comminationem culpam, & poenam; siquidem ostensum est istiusmodi comminationem constitui per eiusmodi voluntatem. Atque hinc demum repugnat aliquem actum Christi Domini reddi illicitum, & peccaminosum, siquidem ostensum similiter est, sola eiusmodi comminatione, & voluntate diuina actum alicui illicitum, & peccaminosum reddi posse.

Artic. 5. Confirmatur discursus, quod ad comminationem attinet. Quia cui repugnat timor alicuius mali, non potest prudenter fieri comminatio eiusdem mali; Tum quia fructus per se comminationis est timor; Tum quia, cui repugnat, ut patiatur aliquod malum, vnde est timor, repugnat etiam necessatio, ut aliquis habeat potestatem inferendi ipsi tale

malum, vnde est comminatio prudens. Repugnat autem Christo timor mali culpæ, & poenæ, ut docet D. Thomas qu.7. art.6. & cum ipso cæteri omnes Theologii; quia videlicet timor est de malo possibili euenerenti. Impossibile vero est, ut Christus incidat in peccatum, utque puniatur pro peccato. Ergo eidem repugnat comminatio utriusque huius mali.

Artic. 6. Confirmatur rursus. Repugnat Deum alicui promittere bonum ipsi impossibile, aut quod est secundum se possibile, sub conditione impossibili. Ergo pariter repugnat Deum comminari alicui malum ipsi impossibile, quale est respectu Christi peccatum, & punitio peccati; aut sub conditione impossibili, qualis est respectu eiusdem operatio contraria legi obliganti in conscientia.

Artic. 7. Confirmatur 3. Circa illud ad Galatas 4. 4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, obseruat D. Thomas, & communiter interpres, Tò sub, dupliziter accipi. Primo ut denotat solam obseruantiam legis, atque exhibitionem operum, quæ in ea continentur. Secundo ut denotat oppressionem, per inclusionem utique timoris, & comminationem. Atque primo modo Christum sub legi factum esse, non vero secundo modo, quia videbile est omnia praestitit ex impulsu charitatis, & non ex coactione legis. Vnde idem S. Doctor lib. 4. contra gentes cap. 55. ad 15. & 16. soli Charitati Christi attribuit, quod mortem pro nobis subserit; circa quam tamen maximè dicitur mandatum, & præceptum habuisse, & obedientiam exercuisse; Et consequenter legi, ac præcepto, cui subserat Christus, negat vim coactuam, tunc eodem in loco, tunc maximè in præsenti sæpius, nec uno modo quæst. 46. artic. 1. propè medium; artic. 2. in corpore, & ad 1. artic. 6. in fine corporis; artic. 9. in corpore, & artic. 1. ad 1. Vim autem coactuam usurpat pro obligatoria, comminatoria, ac perterrente, ut patet ex contextu, & non pro illativa violentia propriè dictæ, quæ respectu nullius dari potest in illa legi.*

Artic. 8. Confirmatur denique ex illo ad Galatas 5. 18. *Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege, & 1. ad Timoth. 1. 19. In isto non est lex proposita: quorum communis expositio est, ideo dici virum iustum, ac spiritualem non esse sub lege, nec legem ei esse positam, quia, qui talis est, non operatur ex timore poena, cuius comminatio est distinctiva legis a consiliis; sed operatur ex adhæsione charitatis ad voluntatem, complacentiamque diuinam, quæ est communis consiliis, legibusque diuinis. Ergo Christo, qui non solum non est operatus ex timore poena, sed neque potuit talem timorem concipere, non solum non est posita lex comminatoria poena, ac proinde neque culpa, verum nec ponit, & illum sub se habere vlo pacto potuit.*

Artic. 9. Dicendum igitur est nomine præceptum, & legis, dum sermo est de Christo Domino, intelligi specialem mox explicandam maiorem Dei approbationem de aliquo actu, quam de oposito, æternamque Dei prædefinitionem, ac præordinationem; non vero voluntatem obligandi in conscientia. Quam sententiam communiter docent Patres Græci, Chrysostomus, Cyrillus, Nazianzenus, Theophilactus, & Eutymius locis expensis à M. Lorca hic disp. 63. Et licet nonnulli variis interpretationibus eos eludere nituntur; meritò tamen Cardinalis Toletus ad 10. Ioan. annotatione 14. promovit Patres Græcos esse indubitos nostræ sententiae patronos, et si ipse sit in contraria.

Art. 10. Et quidem non congruebat, nec decebat, ut filius Dei naturalis intrinsecè determinatus, ut nihil in honestum, nihilque displicens Patri agere posset, & optimè dispositus, summeque inclinatus, ut eidem per

per omnes suos actus placeret, non utrumque, sed quantum absolutè fieri possit, utque quamlibet ipius insinuationem pronâ semper, & conformi voluntate sequeretur obsequiose; Non, inquam, congruebat, nec decebat, ut talis filius eo legum genere premereatur, quæ imponuntur peccatoribus, & inimicis, atque filiis adoptiis potentibus filiationi renunciare, & retentibus dispositionem, qua facile possint aduersus patrem rebellare; Sed ut solis consiliis, solaque maioris paternæ complacentiæ ostensione dirigeretur, ac alliceretur. Agnouit hoc inter alios D. Thomas super illud ad Rom. 8. 32. *Pro nobis omnibus tradidit illum*: dicit enim: *Tradidit eum Deus Pater in mortem, eum incarnari, & pati statuendo, & humane eius voluntati inspirando charitatis affectum, qua passionem spontaneus subiit.* Solo igitur tradidit mandato simplici, & prædefinitione; non verò præcepto mortiendi obligante in conscientia; quale certè nullum de Incarnatione præcessit, quæ statuta dicitur simul cum morte.

Art. 11. Quapropter nomine præcepti, & quod perinde est, mandati, dum sermo est de Christo Domino, intelligenda sunt prædicta simplicia mandata, & prædefinitions. Neque verò id est sine exemplo in factis litteris, ut videtur est apud P. Montoyam, de mandatis quidem disp. 39. de scientia Dei sect. 4. initio. De prædefinitions verò tractat. 2. de prouidentia disput. 9. sect. 2. fine. Præterea D. Thomas 2. 2. quæst. 104. art. 2. in corpore docet obiectum proprium, ac speciale obedientiæ esse præceptum; & tamen ibidem, & art. 5. ad 3. dicit perfectam obedientiam obediere in omnibus licitis, & præuenire voluntatem expressam superioris, tametsi in omissione nullum sit peccatum. Ergò censet etiam mandata, tametsi non obligantia sub peccato, habere aliquam rationem veri præcepti.

Art. 12. Accedit, quod leuis nequaquam considerationis est pro hac re, voluntatem Dei circa mortem, aliaque vniuersim opera meritoria Christi Domini, non fuisse solum insinuationem vtcumque maioris perfectionis, qualis sola voluntas datur respectu purè beatorum; sed fuisse insuper onerosam, & coniunctam cum comminatione alicuius mali, si nollet mori, aliaque opera exercere sibi incommoda, ac molesta. Cum enim contulerit Christo in præmium mortis, aliorumque meritorum, gloriam sui corporis, sive nominis exaltationem, nostrorumque medium peccatorum, satis liquet hæc eadē conferenda illi minimè fuisse, si noluisset pati merendo, quæ passus est, iuxta illud Ioan. 12. 24. *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Et Isaia 53. 9. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longum: & voluntas domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod laboravit anima eius, videbit, & saturabitur.* Habuit igitur Deus voluntatem, ut Christus patetur aliquam in suo corpore, & nomine iacturam; maximam verò in nobis, qui sumus ipsius membra, & eiusdem consortes naturæ, si noluisset ea opera edere, quæ proponebantur, ut meliora, atque magis placentia Deo.

Art. 13. Voluntas autem superioris præscribens subdito aliquod opus non purè, ac præcisè, ut melius, sive magis placitum, sed insuper cum intermissione alicuius mali illi infligendi, vel in se, vel in aliis connaturali dilectione eidem coniunctis, communissimo omnium vnu præceptum, mandatum, & lex nuncupatur, tametsi nullam inducat obligationem in conscientia, nec omnioreum talis operis reddat illicitam, ac peccaminosam. Iis namque vocibus passim significantur leges purè pœnales, omnesque vniuersim ordinationes, ac regulæ aliquod eiusmodi grauamen continentis aduersus transgressores, tametsi transgressio ne venialiter quidem sit peccaminosa,

independenter igitur ab obligatione in conscientia, & comminatione culpe, & pœnae adest specialis ratio, ob quam, iuxta communissimum loquendi modum, præcepta, mandata, & leges dicantur eæ diuinæ præordinationes, quas Christus accepit de operibus meritoriis, quæ præstitit. Concludo itaque, impositum quidem fuisse Christo Domino præceptum verum, & sine metaphora tale; non tamen comminationis pœna, & culpa, seu coactuum, ut loquitur D. Thomas in locis indicatis suprà art. 7.

Hinc patet ad 1. Licit enim accipere verba scriptura in sensu tametsi non summè proprio, ac rigoroso; visitato tamen aliâs in ipsa scriptura, & extra eam frequenti; maximè cum magno fundamento rationis Theologicæ deducitæ ex eadem scriptura, quale innotuit adesse in præsenti.

Ad 2. Eadem vox in eadem periodo etiam comparativa diuersam sèpè subit significationem, ut patet ex Ioan. 10. 50. *Sicut misit me Pater, &c.* & iterum c. p. 20. 21. *Sicut misit me Pater, & ego misso vos.* Nempe sufficit conuenientia secundum rationem genericam, vel analogiam, quæ minimè deest inter præcepta obligantia sub peccato, & quæ non obligant sub peccato, maximè si hæc sint onerosa; vniuersque enim communis est voluntas superioris dirigens inferiorem, & aliquatenus grauans, si is renitur. Viget verò vtroq; illo in loco comparatio etiam multo magis iuxta nostram sententiam. In priori quidem, quia ex obseruancia præceptorum non obligantium in conscientia deducitur vrgentius, ea debere obseruari, quæ obligant. In posteriori verò quia inobedientia præcepti obligantis in conscientia est turpissima, & maximè potens nocere; & similiter est perfectissima obeditio, maximè potens prodesse; quæ est sine obligatione in conscientia.

Ad 3. Certum est præceptum strictè tale esse diuersum à consilio; nam, ut ait Augustinus serm. 61. de tempore ad medium. *Aliud est præceptum, aliud consilium:* Et constat ex illo Pauli 1. ad Corinth. 7. 25. *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Veiū non est minus certum, votum propriè, ac strictè sumptum distingui, tūm à sacrificio, tūm à simplici proposito; & nihilominus licuit D. Thomas, & aliis communiter, intelligere de Christo illud psalmi 21. 26. *Votamea reddam;* simulque eidem negare 2. 2. qu. 88. art. 4. ad 3. votum propriè, ac strictè tale, intellecto sub ea voce sacrificio, vel simplici proposito. Ergo similiter licet, & sane cum fundamento non valde dissimili, accipere præceptum, dum agitur de Christo, pro simplici mandato præseruit oneroso, & non pñtè approbativo; quod scilicet non usque adeò distat à conditione præcepti strictè talis. Dicatum verò est, vndè hæc qualisunque alienatio præcepti, mandati, & legis à propria, & rigorosa significatione, non sit absurdâ. De obedientia nihil opus est dicere, cùm obseruatum sit ex D. Thoma eam esse perfectissimam, quæ versatur circa simplicia mandata.

Ad 4. Nec etiam Deo est licitum mentiri, peierare, se odire, hæc & similia præcipere, aut consulere, & sic de aliis huiusmodi. Et tamen nulli propterea subest præcepto, aut legi propriè, ac strictè tali; nec eiudemmodi actus sunt illiciti positivè respectu Dei, sed impossibilis. Redduntur verò impossibilis per dictamen diuinæ sapientiæ dicitans eos esse incompossibilis, seu potius actus oppositus esse intrinsecè connexos cum amore summi boni, ad quem Deus summa cum necessitate est intrinsecè determinatus. In hunc igitur modum Christus erat determinatus ad ea, quæ sunt legis naturalis; quatenus cognoscebat eorum, seu prosecutionem, seu fugam, prout in ipsa continentur, esse connexas cum amore summi boni, ad

quem erat intrinsecè determinatus, & actus, seu omisiones contrarias esse essentialiter coniunctas cum contemptu Dei sibi prorsus impossibili. Vnde non cognoscet actus aliquos esse sibi illicitos, & alios licitos; sed quosdam esse impossibilis, aut necessarios, alios verò possibiles, & simul liberos. Eatenus igitur præcisè dici potest Christus subesse præceptis legis naturalis, quatenus ea, seu necessitas, seu impossibilitas primus venit ex dictamine, & voluntate superioris. Vnde respectu Christi nulla potest deduci possibilis legis, aut præcepti comminantis culpam, & poenam, aut redditus aliquem eius actum illicitum, sed necessarium, aut impossibilem.

Ad 5. Conceditur Christum, quatenus hominem, esse seruum Dei seruitate naturali, quoniam est substantia rationalis propria Dei ex sua natura, iuxta illud, ad Corinth. 3. 23. *Christus autem Dei* : subiecta eius voluntati non solum purè directiua, & ut cunque consiliatiua; sed etiam præscriptiua, ac exiguitiua pro libito talium determinatè mediorum ad talem determinatè finem, vertibilis, & præordinabilis efficaciter ad omnia quæcunque libuerit usque ad mortem inclusivè, iuxta illud nuper expsum: *Pro nobis omnibus tradidit illum*: Ac proinde Christus est organum animarum, separatum (secundum naturam utique, & voluntatem) alterius (nempè Dei) homo existens: quæ est tota definitio serui tradita ab Aristotele 1. Polit. cap. 3. & ex ipso à D. Thoma ibidem lectione 3. Quapropter peccabilitas, & quæ ad illam consequitur, capacitas obligationis in conscientia, & comminationis culpæ, ac poenæ sunt extra conceptum quidditatuum seruitutis in communi, & pertinent ad imperfectiunem puri hominis serui, eiusque nondum beati. Ergo ex conceptu seruitutis nihil conficitur pro scopo argumenti: quia Christus est seruum seclusis imperfectionibus peccabilitatis. Idem dicitur consequenter de conceptu Domini ex parte Dei, qui conceptus non est negandus, sed nobilitandus respectu Christi retento discrimine serui à non seruo per alia prædicta contenta in data serui definitione, quæ sanè definitio uti propria Aristotelis, & D. Thomæ est pro scholis anteponenda aliis aliorum definitionibus, secundum quam sunt accipienda authoritates negantes Christum esse seruum, apud Vasquez disp. 80. cap. 3. 6. & 7.

Ad 6. Patet ex dictis circa 4. negandam esse maiorem, nec satis eam probari.

Ad 7. Annihilationi correspondet ex parte creaturæ sola potentia passiva, seu quasi passiva: Obligationi verò, & comminationi correspondet potentia etiam activa eius effectus, ad quem obligatur, atque inducitur per minas. Patet autem potentiam actiua creaturæ non tam latè patere, atque patet passiva. Vnde nulla est consecutio in argumento. Deinde idem est ambitus Dei, ut primi principij, & ultimi finis: neconon ut domini proprietatis, & iurisdictionis; atque operantis physicè, & moraliter. Quare non est facienda comparatio cum diuersis effectibus, seu quasi effectibus, sed cum iisdem: hoc autem si præstetur, euaneget argumentum; *Quia Deus non potest esse principium physicè cooperans Christo ad actum timoris culpæ, aut poenæ, nec ad actum honestum reiectuum, seu impedituum alicuius sui actus in honesti, ut patet ex dictis.*

Ad 8. Naturæ humanæ secundum se sola inest capacitas timora comminationis culpæ, & poenæ, sicut & incidenti in culpam, & poenam. Ad comminationem autem actiuaem, eiusque proximam possibilitatem requiritur capacitas proxima peccandi, quæ excludit utio ad Verbum, paritas ex timore valet potius in contrarium, ut patet ex prima nostra confirmatione: Timor enim communiter cum D. Thoma

sibi citato attributus Christo est solum reverentialis, quæ non est de culpa, & poena. Attribuatur igitur Christo sola obedientia itidem reverentialis, seu filialis, & charitativa, non verò extorta viliter per minas, & obligationem in conscientia.

Ad 9. Nostræ sententiae sunt Lorca, Ioannes Antonius Velafquez, Vistoria, apud Medinam, & Ludovicus de Roa apud Puente Hurtado cum Dionysio Cisterciensi, propendebat eodem Paludano, & Alberto Magno. Tenent etiam illam, licet non admodum consequenter Gamachæus, & Bernal; nec ab ea omnino recedit Suarez. Eandem dicunt probabilem, minimèque singularem, Medina, de Lugo, & Bernal. Quod attinet ad Patres, iam dictum est Græcos esse pro nobis, nec apud Latinos quidquam appetere speciale pro præcepto striè tali, sed illud enunciare absolute, prout habetur in sacris litteris; idèque eidem, quæ iis est adhibita, interpretationi dant aditum. Iuuat sexta Syndodus locuta proculdubio ad mentem Patrum, & dicens actione 4. eodem modo, contextuque verborum Christum fuisse obedientem præceptis Dei, & parentum; cum tamen parentes, nec possent, nec vellent ipsum obligare in conscientia, aut minis cum eo agere. Iam Augustini illa specialis ponderatio procedit ex mala intelligentia; quia in prima tertia eius petitionis expositione non accipit voluntatem Dei pro consilio, sed pro pace, & beata animi tranquillitate viatorum, qualis est in Beatis. Consequenter in secunda expositione non accipit voluntatem Dei pro eius præceptis, ut contradistinctis à simplicibus mandatis, sed absolute iuxta totam eius vocis amplitudinem, ut dictum est de ceteris Patribus. Nec ab eis dissident communiter in modo loquendi Theologi antiquiores; nec ex modernis, nisi per pauci, idèque perindè, ac illi sunt exponendi. Non igitur inest oppositæ sententiae pondus auctoritatis, quale obiicitur, estque maius pro parte nostra.

Q V A E S T I O XXXIII.

Vtrum in Christo fuerit libertas indifferentia?

VIdetur non fuisse. 1. *Quia Damascenus lib. 3. Orthodoxæ fidei cap. 14. versus finem: sententiam, ait, & electionem in Domino dicere non possumus, si quidem propriè loqui studemus.* Libertas autem indifferentia absque sententia, id est, dictamine concludente; *Quid agendum, & absque electione esse non potest.* Ergo libertatem indifferentiam in Christo Domino dicere non possumus per locutionem propriam.

2. *Eleccio est appetitus præconsiliati ex Arist. 3. ethic. cap. 3. ad finem.* In Christo autem non potuit esse præconsiliatum; quia consilium initur tantum de incertis & Christo omnia erant certa. Ergo in Christo non potuit esse eleccio, quæ est proprius actus principij indifferentis.

3. *Christus Dominus erat intrinsecè determinatus ad unum oppositorum, nempè ad bonum, absque illa potestate ad oppositum boni, quod est malum; quia erat intrinsecè impeccabilis, ut dictum est.* Libertas autem indifferentia est ad utrumlibet oppositorum. Ergo hæc in Christo non erat.

4. *Vbi concurrunt duæ potentiaæ appetituæ inæquales, benè inuicem ordinatae, quæ est inferior subordinatur perfectè superiori, cuiusque motu rapiatur necessariò; ac proinde non est domina sui actus, ut dictum est de appetitu sensitivo, & rationali Christi.* Erant autem in ipso similiter duæ voluntates, humana & diuina, benè inuicem ordinatae. Ergo humana, ut potè inferior, erat perfectè subordinata diuina, eiusque proinde motu rapiiebatur necessariò absque dominio.

dominio sui actus; quod tamen est de conceptu potentia liberæ libertate indifferentia.

5. Christo inerat ineuitabiliter scientia beata, eademque erat essentialiter connexa cum omnibus, & singulis actibus ab eo exercitis pro quavis temporis differentia, & essentialiter incompossibilis cum omissione cuiuslibet eorum, quia omnes illos, & singulos representabat, vt constat ex qu. 28. etatque essentialiter vera, ut potè supernaturalis, & beatificans. Quidlibet autem inuitabile, simulque essentialiter incompossibile cum omissione alicuius actus auctor libertatem indifferentia respectu eiusdem. Ergo non fuit in Christo libertas indifferentia respectu vlli sui actus.

Art. 1. Resp. in Christo fuit libertas requisita ad metendum; meruit enim de facto, quod est certum ex fide, vt dicetur quæst. 38. Libertas autem indifferentia, quæ est eadem cum libertate à necessitate, est requisita ad merendum, vt constat ex definitione Innocentij X. in Bulla, quæ incipit. *Cum occasione edita paucos ante dies hoc ipso anno 1653. pridie Calendas Iunij super quinque propositionibus Cornelij Iansenij, in qua hæretica declaratur, & vt talis damatur tertia propositio, quæ est huiusmodi. Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiratur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Valet verò consequentia quasi à fortiori à statu naturæ lapsæ ad statum innocentia proprium Christi, pro existentia, & necessitate libertatis à necessitate; quod neque iij in dubium vñquam reuocant, quorum occasione ista declarationis, & condemnationis sententia lata est. Fuit igitur in Christo libertas indifferentia.

Art. 2. Deinde humana natura assumpta est à Verbo cum omni perfectione ipsi connaturali, nec incompossibili cum fine Incarnationis, vt dictum est supra. Libertas autem indifferentia est aliqua perfectio; siquidem datur in Deo; eademque est humana naturæ connaturalis; siquidem datur in puro homine vñiversaliter pro quois statu: nec est incompossibilis cum fine Incarnationis, sed magis ad eum necessaria; siquidem obtentus est per opera meritoria, & satisfactoria.

Art. 3. Demum indifferentia deficit voluntati absolute, vel ex parte principij ob imperfectionem cognitionis, vel ex parte obiecti pure boni, aut necessarij ad beatitudinem: Aberat autem à Christo imperfectione cognitionis, eademque aderant plura obiecta creata habentia perfectionem coniunctam cum imperfectione, cum quibus, & sine quibus substantia beatitudinis omnino substeret. Nihil ergo fuit, quod auferret Christo libertatem indifferentia.

Ad 1. Damascenus negat Christo solam sententiam, qualis in nobis est depulsa ignorantia, & determinativa dubitationis præexistens: & electionem per se pendentem à tali sententia. Sequitur nimurum immediate apud ipsum: *Etenim sententia post ignorantia rei inuestigationem, & deliberationem affectio est ad id, quod decretum est.* Sed talis imperfectio non est de conceptu per se libertatis, & electionis in communione. Siquidem hæc datur in Deo, iuxta illud 1. ad Ephes. 4. *Elegit nos in ipso.* Ergo potuit similiter esse in Christo sententia, & electio expers imperfectionis meritò illi negata à Damasco.

Ad 2. Præconsiliatio, & discursus circa eligenda præcedit in nobis antè electionem ob imperfectionem cognitionis, & ignorantiam; sed ad electionem solum requiritur per se, & immediate ultimum dictamen circa eligibile; quod dictamen quia Christo aderat absque præiudicio discursu, propterea in ipso potuit esse libera, ac indifferentis electio absque præconsiliato formaliter, & adæquatè sumpto.

Ad 3. Christus non fuit indifferentis ad bonum, &

malum; fuit tamen indifferentis ad hoc, vel illud bonum inuicem incompossibilia; atque hoc est sufficientis ad libertatem indifferentia simpliciter, præser- tim cum dicat Augustinus, & meritò, potestatem pecandi non esse libertatem, nec partem libertatis.

Ad 4. Sicut in Christo sunt duæ naturæ non vnitæ inuicem immediatæ; ita etiam sunt duæ voluntates, & duæ electiones, quarum neutra alteram sibi de necessitate subordinat despoticè, sed diuina humanam politicè. Quia vtraque est capax operandi indifferenter cum dominio sui actus, expeditque ad fines diuinæ prouidentiæ; vt simatur humana voluntas sic operati, vt appareat ex responsione ad quæstionem. Nec propterea perturbatur debita subordinatio, vt patet quæst. 37. Alia est ratio de appetitu rationali, & sensuio; quia vtrque est eiusdem naturæ, & sensuio minimè capax electionis, nec determinatus ad honestum, nisi ex imperio rationalis.

Ad 5. Sola beatitudo quoad substantiam inerat Christo necessarij, ac ineuitabiliter. Quia gloriam accidentalem habui dependenter à suis meritis, vt infra dicetur; atque adeò liberè, & contingenter: Non autem pertinet ad substantiam beatitudinis Christi scientia beata horum potius suorum actuum, quam aliorum, & effectuum, seu præmorum pendentium ex illis; quia gloria accidentalis consurgit ex visione horum obiectorum in Deo. Ergo beatitudo quatenus necessarij, ac ineuitabiliter habita non fuit essentialiter connexa, aut incompossibilis cum talibus determinatè operationibus Christi, vt viatoris. De antecessione scientia beata ad istas operationes, dicetur infra.

Quæstio XXXIV.

Vtrum Christus fuerit indifferentis ad actus inæquales.

VIDetur non fuisse. 1. Quia Christus sicut est intrinsecè impeccabilis: ita etiam est intrinsecè irreprehensibilis, minimèque capax; qui ob aliquam operationem constitutus proximè reprehensibilis: si enim oportet Episcopum irreprehensibilem esse, vt dicitur 1. ad Tim. 3. 2. quantò maiori ratione neccesse erat esse intrinsecè, & ex natura rei irreprehensibilem, minimèque capace, qui incederet in indigitatione operandi cuiquam reprehensioni, & exprobationi obnoxiam, eum, qui ex intrinseca sua dignitate erat ex natura rei supremus omnium Pastor, Caput, & Exemplar. Non fuisse autem sic irreprehensibilis Christus, si fuisse indifferentis ad actus inter se inæquales, quia hæc indifferentia continet in se potestatem eligendi actum minus perfectum, omisso liberè alio perfectiori: Aique hæc electio, & omisso est reprehensibilis. Reprehenduntur enim passim non solum qui peccant, sed etiam repide, & minus quam possent perfectè operantes; maximè si speciali aliqua ratione ad summam vite perfectionem teneantur; vt profectò tenebatur Christus ratione modò insinuata.

2. Non est bonus, ac perfectus filius; neque bonus, ac perfectus amicus, qui non exhibet opera summe placentia patri, & amico; proindeque continent maiorem eorum inclinationem, & complacentiam, & sic inducunt aliquam naturæ dilectionis tepiditatem. Christus autem erat necessarij, & non libera electione bonus, ac perfectus tunc filius, tunc amicus æterni Patris; Nec enim credendum est illud apud Mat. 3. 17. obiter expensum suprà: *Hic est filius meus dilectus in quo mihi bone complacui: ita de facto verificari, vt potuerit*

potuerit falsum reddi libera Christi voluntate. Ergò non fuit liberum Christo elicere actus minus bonos minùsque placentes Deo patri, & amico prætermisssis melioribus, magisque placentibus.

3. Impossibile est minus bonum maiori bono eiusdem præsertim generis præferri ab eo, qui utrumque perfectè, & aequalè efficaciter cognoscit. Christus autem omnia obiecta, circa quæ versabatur, cognoscebat perfectè, & cum efficacia, quanta absolute possibilis est; nec poterat pro libito, ut nos possumus, intellectum diuertere, utque aliter repræsentaret obiecta, determinare: eademque obiecta erant omnia contenta intra idem genus honesti. Ergò Christus semper erat necessitatus ad obiectum optimum. Eadem verò est ratio, quidquid dicat in contrarium Vasquez in præsenti, ut se expedit ab iis, quæ tradiderat circa hoc 1. 2. Eadem, inquam, est ratio de summa intensione actus; quia hæc similiter cognoscebatur, ut melior, ac eligibilior, quam minor intensio.

4. Ex unione hypostatica resultat in Christo ius, & in Deo necessitas ex natura rei, ut illi conseruantur omnes habitus, & dona summae perfectionis entitatiæ, & intensiæ, ut dictum est suprà. Ergò indidem resultat in Deo ius, & in Christo necessitas naturalis ad actus secundum speciem, ac intensiæ summae perfectos. Patet consequentia, quia est aequalis utrinque coniunctio, & insuper ex parte Christi adest obligatio gratitudinis, ut obsequatur, ac placeat Deo quantum potest.

5. Gratia habitualis puri hominis viatoris est incompossibilis cum peccato lethali, & beatitudine eiusdem puri hominis est incompossibilis etiam cum veniali. Ergò gratia unioonis est incompossibilis etiam cum imperfectione. Patet consequentia, quia ex una parte vis perfectiua, & sanctificatiua gratiæ unioonis excedit multò magis vim perfectiua, & sanctificatiua beatitudinis formalis puri hominis, quam hæc excedat gratiam habitualem puri hominis viatoris; cum ille excessus sit propè infinitus ob diuinitatem intrinsecè perfectiuent, ac sanctificantem: Ex alia parte quod defectum est minor distantia imperfectionis moralis à peccato veniali, quam huius à peccato mortali; cum mortale inducat aversionem, & separationem simpliciter à summo, & infinito bono. Ergò gradatio facta concludit velut à fortiori.

Idem argumentum conficitur ex dilectione Dei; quia dilectio Dei necessariò elicita à Christo superat multò magis dilectionem Dei beatificantem propriam puri hominis, quæ est incompossibilis cum peccato etiam veniali; quam hæc dilectio superat dilectionem propriam puri hominis viatoris, quæ est incompossibilis cum peccato solùm lethali. Ergò dilectio Dei necessaria à Christo accepta est incompossibilis cum imperfectione moralis; idest, cum actu minus perfecto liberè impidente actum perfectiorem; siquidem imperfectione moralis nihil est aliud, quam omissione libera maioris perfectionis.

6. Dedeceat sublimem filij Dei naturalis, hominique Dei dignitatem, ut repat in operando ad modum puri hominis, tepidi, & remissè adhærentis Deo; faceret verò hoc Christus Dominus, si eligeret actus minus perfectos omissis melioribus. Quod autem unumquemque dederet attenta eius dignitate substanciali, est peccaminosum respectu eiusdem, ut constat ex dictis de bonitate, & malitia circa regulam morum. Cum igitur Christus Dominus sit impeccabilis intrinsecè, est etiam importens operati nisi summè perfectè. Confirmata

tur dedecentia, quia dedecent magnificum parui sumptus, & parui honores magnanimum, atque ab utroque infra dignitatem censentur, ut habetur ex Philosopho 4. Ethic. c. 2. & 3. Ergò dedecent multò magis, suntque infra dignitatem parua quævis opera, & infra supremum perfectionis gradum constituta, si cum eo comparentur, qui omnes virtutum habitus habet in supremo perfectionis gradu; in quo videlicet sunt omnes thesauri sapientie, & scientie Dei, quique est plenus gratie, & veritatis, nec est purus homo, sed simul Deus.

Art. 1. Resp. Ob easdem ferè rationes quibus probata est in Christo libertas indifferentia absolutè, attribuenda est eidem indifferentia ad actus inter se inæquales, ita ut potuerit elicere aliquos actus minus perfectos, omissis liberè ac indifferenter aliis perfectioribus. Imprimis enim libertas ad actus omnino aequales non sufficit ad meritum. Quia qui hac sola libertate præditus est, tantum bonum impedit operando, quantum ponit à parte rei; idemque eius opus nulla euadit laude, aut præmio dignum ex positione; sicut nullo euadit dignum vicerio, aut supplicio ex impeditione.

Art. 2. Præterea à ratione actus meritorum est contemptus liber, & arduus commodi temporalis ob honestatem simpliciter, vel maiorem honestatem sestandam, ut dicetur quæst. 38. art. 3. & latius habetur quæst. 31. de act. hum. Patet verò eiusmodi actum differre specie à quovis alio, per quem omittatur; nec illi esse aequali quoad honestatem, & perfectionem. Siquidem ergò fuit in Christo libertas sufficiens ad merendum, fuit utique in eodem indifferentia ad actus inæquales. Indidem patet huiusmodi indifferentiam, cum proculdubio sit humanæ naturæ secundum se connaturalis, esse quoque congruentem fini Incarnationis, utpote obtento per merita, & satisfactionem, idemque assumptam à Verbo fuisse iuxta dicta quæst. 31. siue ea sit perfectio, siue defectus, siue quod verum est, ex utroque conflata.

Art. 3. Demum occurabant Christo Domino plura obiecta amabilia propter se honestè, limitata perfectionis, inter se inæqualia, optimè cognita, & quibus non indigeret ad suum ultimum finem obtinendum, possidendumque cumulatè beatitudinem suam: huiusmodi namque sunt respectu Christi obiecta formalia virtutum moralium, quæ superius ipso attributæ sunt; hæc enim obiecta sunt imprimis amabilia propter se honestè; siquidem amantur per virtutes specificatas ex ipsis. Deinde non indiget illis Christus, nec actibus ad ea terminatis, pro ultimo suo fine, & beatitudine; siquidem ratione unioonis hypostaticæ collata ipsis est beatitudo cumulatissima independenter ab omnibus actibus, & meritis suis. Eadem obiecta esse bonitatis limitata, inter se inæqualia, & optimè à Christo cognita, ex eo patet, quia sunt creata, & in ordine ad illa existunt virtutes perfectionis ex omnium confessione inæqualis.

Art. 4. Quæ autem sunt huiusmodi, habent, quantum est de se, contemptibilitatem, & omissibilitatem, siue considerentur in ratione finis, quia habent bonitatem limitatam, & cum imperfectione coniunctam; siue considerentur in ratione medij ad ultimum finem, quia non sunt necessaria ad illum obtinendum, ac possidendum. Ex reliquis verò capitibus datur in Christo, quidquid requiritur ex parte principiij ad proximam indifferentiam respectu corundem obiectorum, ut liquet ex dictis. Neque hæc indifferentia versati potest nisi inter actus inæquales, quia ea obiecta motiva sunt inæqualia. Aderat igitur in Christo indifferentia ad actus inæquales.

Ad 1. Iuxta doctrinam D. Thomæ opusculo 18. cap.

cap. 1. & lectione 1. ad caput 13. Dionysij de diuinis nominibus: Perfectio cuiusque, & imperfectio, & consequenter laudabilitas, ac reprehensibilitas, considerantur in ordine ad ultimum finem; isque absolute perfectus, ac laudabilis existit, qui actu illum possidet: Perfectus vero, ac laudabilis viator est, qui est bene undeque dispositus ad ultimum finem consequendum; imperfectus autem, & reprehensibilis, vel absolute, vel secundum quid, qui nec ultimum finem actu possidet, nec est ad illum bene dispositus, sed cum voluntario aliquo speciali, vel impedimento illici obtinendi, vel periculo eiusdem amittendi. Unde omissio libera cuiusvis actus perfectioris, eiusque impedito per actum, minus perfectum est aliqua imperfectio in puro homine viatore, eumque constituit reprehensibilem; quia priuat ipsum maiori aliqua securitate obtinendi ultimi sui finis, idemque constituit in aliquo speciali periculo voluntario eiusdem amittendi. At vero in Christo Domino actus minus perfectus, omisso liberè perfectiori, non habet rationem imperfectionis moralis, neque Christum constituit reprehensibilem; quia independenter a suis operationibus liberis patitur cumulate beatitudine absque ullo periculo illius amittendæ.

Ad 2. Felicitatem, & delectationem puri hominis, vtpotè finitam, ac limitatam, auget qualibet accessio boni, & eius magis, quod magis placet; & consequenter dolorem, ac molestiam procreat eidem aliquam priuatio eiusdem boni; vtpotè diminuita felicitatis, & delectationis; & contradicens naturali apperitui augmenti circa illas. Non est autem bonus, & undeque perfectus, seu filius, seu amicus, qui est causa voluntaria alicuius iusti doloris, ac molestiae patri, vel amico, & contradicit vtriusvis inclinationi naturali ad augmentum propriæ felicitatis, ac delectationis. Est igitur contra perfectam filiationem, & amicitiam respectu hominis, si omittantur, quæ ipsi maximè placent, eaque siant, quæ minus placent. Alia est ratio comparatione Dei, cuius nimis fælicitas, & delectatio nullum potest augmentum sortiri ex accessione vlli boni creati, quique nullam ex opposita omissione, ac priuatione molestiam, aut dolorem pati potest. Quare non est contra rationem perfectæ filiationis, & amicitiae cum Deo, quod non siant ea, quæ ipsi maximè placent, eaque siant, quæ minus placent, si nihil interueniat aliud; Quia complacencia diuina circa actus creatos non est afficiens & delectans, ac beatificativa, sed purè approbativa. Filius igitur, & amicus Dei sibi debet prouidere, non patri, & amico Deo, eritque proinde perfectus in ratione tali, si nullum apponat impedimentum, nullumque erit periculum hæreditati paternæ capessendæ, & retinendæ aeternæ suæ cum Deo coniunctioni per suum amorem, & gaudium erga ipsum, quidquid sit de reliquo. Christus autem longè aberat, vt dictum est, ab omni eiusmodi impedimento, & periculo, vt enim versaretur circa obiecta creatæ meliora, & minus bona.

Ad 3. Christus solum erat determinatus intrinsecè ad uniuersalissimum genus honesti, sub quo super sunt plures species obiectorum inter se inæquales, aliæ cum commodo, aliæ cum incommmodo temporali coniunctæ, adeoque inuicem incompossibilis, vt clarius infra. Dictum autem est in quæstionibus de bonitate, & malitia, saltem existenti huiusmodi diversitate bonorum inæqualium, posse eligi, quod est minus bonum, tametsi nullus sit defectus in prævia cognitione. Quod additur de identitate rationis circa inæqualitatem intensionis, & specificæ perfectiōnis, conceditur omnino, nec negari ullo pacto potest. Inimicu virget ratio P. Vasquez multò magis circa inæqualitatem solius intensionis; quia in maiori in-

tensione reperitur formaliter totum bonum minoris intensionis.

Ad 4. Maximus amor est necessariò actius maximi eius boni, quo indiget amatus, seu quod ipsius interest habere; non vero eius, quo non indiget, neque quidquam interest ipsius. Intererat autem Christi habere supernatura in summa perfectione, iisdemque indigebat ad operandum perfectissimè, & felicissimè vivendum. At Deus non indigebat perfectissimis Christi operationibus, neque quidquam ipsius intererat, vt existerent. Est igitur dispar manifestatio, tametsi esset æqualis vtrumque, & summa coniunctio physica, & effectiva ex vi vniuersi hypostaticæ. Iam gratitudo ex parte Christi poterat esse maior, vel minor in actu secundo, quin propterea esset possibilis ingratitudo, aut imperfectio in actu gratitudinis ob eandem rationem, quæ reddita est pro reliquis virtutibus.

Ad 5. Nihil ea gradatio concludit; quia sit transitus à genere in genus; peccatum enim tam veniale, quam lethale displiceret Deo, & vtrumque est impeditum beatitudinis in æternum vel ad tempus. Unde iuxta dicta ad 1. neutrum peccatum cohærente potest cum perfectione operantis, & summa eiusdem ad ultimum finem adhæsione per charitatem, sive actualem, sine habitualem: nempe est eadē ratio de vtraque quod punctum præsens. At actus minus perfectus, alio absolute possibili, respectu operantis nullum proflus, vel minimum eiusmodi incommodum secum afferit; ideoque nullam habet ex sua præcisè ratione formalis incompossibilitatem cum summa ad ultimum finem adhæsione, sive actuali, sive habituali, cumque perfectione operantis excludente omnem imperfectionem moralē.

Ad 6. Dederetur quidem filium Dei naturalem, eundemque hominem Deum, si non se exerceret actibus inter omnes absolute possibilis præstantissimis circa summum bonum, quod est Deus, & quia non est liber ad aliquid se de dederens, propterea eiusmodi actus elicit necessariò, estque per eosdem tota æternitate felix atque beatus; & consequenter constitutus in statu perfectionis absque vlla imperfectione morali potente impedire consummatum absolute exemplar sanctitatis. Cæterum quod, hoc posito, circa alia obiecta finita, & limitata liberè interim versetur Christus cum plena indifferentia eligendi minus, vel magis bonum, nihil continet dederens. Immodè est pars quædam felicitatis, substantiam eius maximè decens, posse inferiora hæc, qualiacunque fuerint, amplecti facile, vel reiisse, ac contemnere, libuerit, veluti res parui momenti. Magnificus, & magnanimus, vt considerantur à Philoſopho, nihil habent maius profusione magnorum sumptuum, & meritis magni honoris humani, quo sint felices, & perfecti, quodque illis eorum habituum operationibus substituant. Vnde illis sublatis nihil superest, quo se decenter exerceant, quod patet non habere locum in Christo.

Q V A E S T I O XXXV.

Vtrum Christus fuerit indifferens respectu mortis?

V Idetur non fuisse. 1. Quia Christus non fuit in differens respectu corum, quæ pertinent ad legem naturalem, vt dictum est qu. 29. & 32. Pertinebat autem ad legem naturalem respectu Christi, vt ipse moreretur pro salute generis humani; Tum quia lex naturalis obligat ad subueniendum proximo constituto in extrema necessitate, qualis profectus erat,

quæ

quæ opprimebat genus humanum obnoxium morti aeternæ, & multiplici miseria temporali, vnde sola morta Christi eximere poterat: Tum quia vnamvis omnium Doctorum consensus tradit vnumquemque lege naturali teneri ad profundendam vitam temporalem pro salute spirituali proximorum, maxime vero totius Reipublicæ alias infallibiliter interituta. Quid igitur par est sentire de toto mundo interitorum, si Christus mortem recusasset?

2. Bonus pastor dat animam suam pro oibus suis, vt habetur Ioan. 10. 11. Christus autem erat bonus pastor, vt ibidem ipse testatur de se ipso. Nec fieri potuit, vt esset malus pastor, vel etiam non bonus. Quia necesse erat ob eius impeccabilitatem, vt in quoniam gener, ac materia esset non malus, sed bonus. Ergo non potuit fieri, vt non poneset animam suam pro nobis.

3. In eodem capite Ioannis versu 17. dicit Christus: *Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam.* Fieri autem non potuit, vt non diligetur a Patre; siquidem erat intrinsecus, ac substantialiter gratus ipso, & sanctus. Ergo nec fieri potuit, vt deficeret ratio, & causa dilectionis paternæ, quæ dicitur positio animæ.

4. Matth. 16. 42. dicit Christus orando ad Patrem: *Pater mihi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum; fiat voluntas tua,* circa quæ verba subdit Hilarius can. 31. in Matth. propè finem: *Ideo calix transire non potest nisi illum bibat: quia reparari, nisi ex eius passione, non possumus.* Quare calix ille erat passionis, & mortis; Ergo transire, seu præterire passionem, & mortem Christus non poterat. Ergo non fuit ea in re indifferentis.

5. Quod necesse est fieri, non potest simul esse indifferentis, vt fiat vel non fiat. Ne esse autem erat Christum pati, vt ipse declarat Luca 24. 44. dicens: *Necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & psalmis de me.* Et mox versu 46. exponus quid illud esset, quod scriptum erat subiungit: *Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat pati Christum.* Vnde apud eundem Lucam 22. 22. dicitur *Et quidem filius hominis, secundum quod definitum est, vadit.* Definitum autem utique a Deo, cuius definitio frustrari non potest, sed eadem necessitate expletur, quæ verificatur scriptura, per quam illa cum suo simul effectu diuinitus manifestatur.

Art. 1. Resp. Christum liberè mortem subiisse, cum plena indifferentia illam vitandi, si voluisset, sat is constat ex illo Ioannis 10. 18. *Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me ipso.* Potestatem habeo ponendi eam, &c. Nec enim verificatur id a nemine alicui tolli, ad cuius iacturam patiendam is ab alio omnino necessitatibus, nulla eidem reliqua indifferentia, ac potestate vitandi. Similiter verificari non posset Christum possuisse animam suam a se ipso, si ultimam ad id determinationem non habuisset a se ipso, sed ab alio principio extrinseco. Ea enim tantummodo a nobismet ipsi facere dicimus, quorum arbitrium postea determinationi, ac electioni relatum est. Denum non dicitur propriè, nec iuxta, sed contra communem loquendi modum habere aliquem potestatem ad aliquid, si facere id, & non facere indifferenter non possit; tunc enim necessitatem potius dicitur habere faciendi, quam potestatem. Idem apparet ex illo Isaiae 53. 7. *Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum.* Particula enim causalis, *Quia*, adiuncta voluntati significat penes ipsam fuisse determinationem effectus, cuius causa perhibetur; si enim voluntate alterius habeat ultimam determinationem is effectus, qui circa aliquem sortitur executionem inequivocabilem ab ipso per suam ipsius voluntatem, & electionem, non adscribitur esse etus huius, sed illius voluntati, eumque dicitur hic pati: non quia ipse, sed quia ille alter voluit.

Art. 2. Deinde non alio modo significatur penes voluntatem Christi fuisse, vt offerretur, quam vt non

aperiret os suum. Est autem vltra omnem verisimilitudinem, Christum usque adeo arcta, & vniuersali necessitate simpliciter antecedenti fuisse undeque circumclusum, vt nequidem ad vnam supplicem vocem emittendam esset indifferens. Multo certè maiorem, ac ampliorem indifferentem potestatem sibi Christus attribuit Matth. 26. 53. dum dicit: *An puerus quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones Angelorum?* in hunc vtrique finem, de quo agebatur, vt ipsum defendarent, & eriperent ex manibus Hebraeorum, quomodo eum occidere possent. Ita enim Christi protestatio fuisse planè inanis, nugatoria, & fallax, si ad nullum propositum modum vitanda mortis habuisset liberam, & plenissimè indifferentem potestatem.

Art. 3. Accedit mortem Christi fuisse meritoriam, quod est certum ex fide, vt infra apparebit. Dicunt autem est semel atque iterum, meritorium esse non posse, quod non est liberum libertate indifferentia, idque esse certum ex fide. Certum igitur est mortem Christi fuisse ipsi liberam libertate indifferentia. Quod quidem argumentum, vix & præcedens, ita est manifestum, & conuincens ut agere adducatur ad transmittendum absque graviori censura, propter reuerentiam Authorum, quibus defenduntur, opiniones aliquas de Christo necessitate antecedenter quoad substantiam mortis, solùmque indifferenter quoad alias circumstantias ex parte obiecti, vel actus.

Art. 4. Accedit rursus, mortem non esse volibilem, nisi in ratione puri medij: siquidem est expers omnis secundum se bonitatis; atque in Christo non potuisse esse medium necessarium ad finem necessariò voluntum, nempe ad propriam beatitudinem, quæ sola necessariò ab unoquoque intenditur, atque a Christo habita est independenter à morte. Sed solùm fuisse medium necessarium ad nostram reparationem, ac salutem, quæ non potuit eius voluntatem necessitare, cum non indigeret illa, sed posset absque ea esse felix. Medium autem necessarium tantum ad finem non necessariò intentum, liberè, ac indifferenter eligitur. Ergo mors liberè, ac indifferenter electa fuit à Christo.

Art. 1. Ad 1. Lex naturalis non obligat ad procurandum proximo ea bona, quorum participatio sub nulla ratione ipsi debetur; aut ad auertendum ab eodem ea mala, quorum inflictio ipsi debetur. Homini autem prout secundum se non debentur dona supernaturalia: quæ videlicet sunt supra omnem eius dignitatem, & proportionem: Homini vero peccatori secundum se debetur insuper priuatio eorum donorum, & inflictio mali contrarij. Independenter autem à meritis Christi, seu antequam ipse illa pro nobis exhibeter, nullum inducunt erat à Deo priuilegium, ratione cuius homo supra suam cōditionem naturalem eleuaretur, aut facultas eidem concederetur euadendi ex statu peccati per Sacramenta, vel actus salutares. Nullo igitur titulo tenebatur Christus ex præscripto legis naturalis, vt mortem subiret pro nobis, vel eleuandis, vel redimendis, sed quod vtrumque præstaret per passionem suam, fuit beneficiū purè gratuitum, soliusq; dilectionis purè liberalis opus, nulla legis necessitate extortum, iuxta illud ad Ephes. 2. *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis.* Nec enim nulla lege, & vera necessitate deberi poterat peccatoribus, vt antè omnem aliam favorabilem dispositionem usque adeo, ab ipsorum maximè iudice, diligenter.

Art. 2. Alia est ratio de mutua inter putos homines obligatione existente de facto post elevationem totius hominum communitatis ad finem supernaturalem per remissionem peccatorum. Hac enim facta suppositione, quam Christus gratiosè induxit, singuli lege naturali tenebuntur, vt se inuicem iuuent ad finem communitati præscriptum

Quæst. XXXVI. Vtrum indifferentia, &c. 277

præscriptum, & nulla cuiusquam seorsim, ac secundum se considerati indignitas auferit priuilegium communis, & ius indè refutans in singulos, quatenus, & quādiu sunt membra illius, vt iuuentur à cæteris in ordine ad finem omnibus cōmūnem, omnibusque periuim per gratiam Diuinam communicandam mutuo aliorum in alios ministerio, & iuiamine; hoc enim onus mutuum est omnibus puris hominibus indiscriminatim vtile, & à singulis maximè desiderabile. Quod de Christo dici non potest, qui non indigebat iuiamine reliquorum, & eleuatus, ac in tuto collocatus erat loco per singularem circa ipsum dispositionem Diuinam.

Ad 2. Conceditur non potuisse Christum esse malum pastorem, aut non bonum, sed potuit simpliciter non esse pastor; suscepit enim liberè huius officij onus, cum potuisset solo iudicis officio fungi aduersus peccatores; siquidem onus virtutis suo iam mortuæ erant indigæ pastore eas regenerante per mortem suam.

Ad 3. Non significat Christus illis verbis solum ob animæ positionem, sed ob eam etiam se à Patre dilig. Volebat enim ostendere Iudeis suscepisse se officium pastoris, & elegisse se animæ positionem approbante Patre; atque idē honestè, & non per temeritatem male consiliatam, vt exprobabant Iudei. Videatur Maldonatus cum aliis interpresibus eo in loco.

Ad 4. & 5. Necessaria erat mors Christi, & impossibilis omissione, necessitate, & impossibilitate non simpliciter antecedenti, sed consequenti; vtraque enim proueniebat à reuelatione Dei pendent ab æterna eiusdem prædefinitione pendentibus rursus à scientia media mortis liberè, ac indifferenter subeundæ à Christo; ac proindè potente absolutè ea omnia impedit. Vel dicitur esse impossibilitatem, & necessitatem ex suppositione finis nostræ redēptionis, & exaltationis Christi liberè, ac indifferenter ab eo intenti, sed non assequibilis iuxta decretum Patris, nisi per passionem, & mortem. Videatur D. Thomas quæst. 46. art. 1.

QVÆSTIO XXXVI.

Vtrum indifferentia Christi ad mortem foret compossibilis cum præcepto obligante ad illam in conscientia.

VIdetur fore impossibilem. 1. Quia uti tradunt plerique PP. Dominicani, licet non potuisset Christus recusare mortem in sensu composito talis præcepti ob impeccabilitatem ipsi intrinsecam; potuisset nihilominus illam recusare in sensu diuisio, ad eum modum, quo iustus potest peccare; amans Sorem, odio habere illum; stans sedere. Quia voluntas Christi secundum se erat indifferentis ad mortem, & recusationem mortis secundum se. Id autem sufficit ad indifferentiam simpliciter, ac propriè talem, vt patet in exemplis positis.

2. Diuina nostri actus prædefinitio absoluta, efficax, & omnino determinata non auferit nobis indifferentiam ad eundem actum, & ipsius omissionem. Ergo nec præceptum obligans in conscientia abstulisset Christo indifferentiam ad acceptationem mortis, & eius omissionem. Probat consequentiam Suarez, & nonnulli alij, quia tale, præceptum imponeretur Christo, & vt ipsi putant, impositum est de facto, præente scientia media mortis acceptandæ à Christo independenter etiam à præcepto, atque ob solam huiusmodi antecessionem scientiæ mediæ non auferit indifferentiam nobis prædefinitio Dei.

3. Non obstante præcepto obliganti in conscientia absoluē imposito, mansisset Christus indifferentis ad petendam à Patre, & non perendam eius dispensatio-

R.P. de Esperza Curs. Theol. Tom. II.

nem; & siquidem illam petuisset, infallibiliter, & inexitabilitate obtinuisset, iuxta illud Matth. 26. 53. *An putas quia non possum rogare Patrem meum: & exhibebit mihi modò.* Obtenta verò dispensatione potuisset absque peccato recusare mortem. Ergo non obstante præcepto obliganti in conscientia mansisset Christus absoluē indifferentis ad subeundam, & non subeundam mortem; quo pacto tueruntur indifferentiam Christi ad mortem Cardinalis de Lugo, & alij.

4. Præceptum de subeunda morte quoad substantiam non abstulisset Christo indifferentiam, tūm ex parte obiecti ad plura motiva acceptandi mortem, & ad plures eius circumstantias quoad locum, tempus, socios, auctores, &c. quod recurrunt Fonseca, Valentia, & plures alij: Tūm ex parte actus ad plures gradus intentionis inæquales, vt vult specialiter Valquez, & ad quemlibet in individuo ex pluribus actibus internis omnino inter se æqualibus, quod confugit Araujo. Quælibet autem ex his indifferentia sufficit, vt mors Christi dicatur absolutè libera, & propriè meritoria.

Resp. Qui est intrinsecè impeccabilis, idèque minimè indifferentis ad peccandum, & non peccandum, non potest esse indifferentis ad actum, cuius omissione est peccaminosa. Christus autem est intrinsecè impeccabilis; & omissione actus præcepti præcepto obligante in conscientia, est peccaminosa. Ergo Christus non potuit esse indifferentis ad actum præceptum præcepto obligante in conscientia. Ergo indifferentia Christi ad mortem non foret compōsibilis cum præcepto obliganti ipsum ad illam in conscientia; id est cum præcepto reddente peccaminosam omissionem mortis.

Ad 1. Idē iustus potest peccare in sensu diuisio iustitiae, quia potest per actum peccati excludere à se gratiam sanctificantem, & sic ponere peccatum à parte rei diuisum ab eadem gratia per diuisiōnem factam à voluntate ipsius iusti. Eadem est ratio de stante respectu sessionis, de amante respectu odij, & sic de similibus. Ar qui subest præcepto, non potest illud tollere per actum inobedientiæ eidem contrarium; idèque non habet potestatem ponendi à parte rei actum transgressionis diuisum à præcepto. Unde qui subest præcepto, si non potest facere actum illi contrarium in sensu composito eiusdem, nullam prorsus habet potentiam proximam, & absolutam ad actum contrarium. Christus autem non potuit elicere actum contrarium in sensu compōsito præcepti obligantis in conscientia; hoc est, componere cum hoc præcepto actum contrarium. Ergo si habuisset tale præceptum respectu mortis, nullam, vel etiam in sensu diuiso, habuisset indifferentiam ad illam. Deinde cognitio præcepti obligantis in conscientia non potuisset representare Christo indifferenter obiectum quatenus substans tali præcepto; siquidem quatenus illi substans non esset refutabile à Christo. Sub ea autem ratione, sub qua deest indifferentia prævia cognitionis, deest necessariò omnis indifferentia voluntatis, & potestas tām in sensu diuiso, quām composito, etiam ex sententia eorum auctorum. Nec sufficit voluntatem secundum se respectu obiecti secundum se esse indifferentem, si hic, & nunc, propt̄ subest tali cognitioni, non manet indifferentia.

Ad 2. Prædefinitio diuina est extrinseca nobis, nec dirigit immediatè voluntatem humanam in opere suo: At cognitione præcepti, & esset intrinseca Christo, & dirigeret immediatè voluntatē eius in opere suo; Nulla igitur est paritas. Nec ratio à priori quidquam valere potest, quia scientia media non est vtilis pro tuerenda libertate arbitrij, nisi retineatur eadem hypothesis in statu absoluto, quæ considerata est in statu conditionato, & nisi actus proximè possibilis ex vi eiusdem hypothesis sit idem pro vitroque statu. Vo-

A a luntas

luntas autem quatenus intrinsecè informata pér cognitionem præcepti incompositibile ex sua natura cum una parte contradictionis, & similiter conexam cum altera parte, non est eadem hypothesis, atque est eadem voluntas, quatenus disiuncta, vel non coniuncta cum eadem cognitione; siquidem voluntas non sola, & secundum se, sed ut subest comprincipiis ipsi intrinsecè inhærentibus simul cum extrinsecis in impeditibilibus per ipsam, habet rationem puræ hypothesis adæquatè sumpta. Deinde actus obedientiæ, & inobedientiæ; qui sunt proximè possibles sub cognitione præcepti, dissident specie à quibusuis aliis actibus proximè possibilibus sub qualibet alia cognitione seorsim sumpta.

Art. 1. Ad 3. Ex illo testimonio Ioannis solùm habetur Christum potuisse vitare mortem. Quod verò id fieri posset determinatè per petitionem, & concessionem dispensationis, indè nequaquam habetur, sed dicitur gratis. Certe potestas petendæ, & obtinendæ legionis non est potestas perendi, & obtinendi dispensationem; siquidem legiones, neque sunt dispensatio, nec dispensationem inducere possunt.

Art. 2. Deinde iuxta eos auctores; cum petita, & negata dispensatione, tūm ablata potestate illam petendi, voluntas Christi maneret physicè necessaria ad acceptandam mortem. Ergo quod dicitur præceptum, est necessitas physica voluntatis; & quod dicitur dispensatio est ablatio necessitatis: Hæc autem dicuntur per abusum vocationis: quia præceptum significat voluntatem non physicè necessitandi, sed moraliter obligandi; cum sit de ratione præcepti, ut per se ipsum formaliter non inducat necessitatem, sed sit potius illi essentiale connotare libertatem immediatam ex parte voluntatis, cui imponitur, ad obediendum, & non obediendum; quod liquet ex communi apud omnes præcepti notione; & maximè ex Augustino probante frequenter, præsertim in de gratia, & libero arbitrio, libertatem nostræ voluntatis ex præceptis ipsi impositis. Dispensatio similiter ex communi loquendi vsu dicitur suspensio obligacionis ad id, quod etiam sine ea dispensatione omitti absolvè poterat.

Art. 3. Rursus si, ut à nonnullis ex illis auctoriibus dicitur, nec de potentia absoluta posset Deus negare dispensationem à Christo petitam, sequitur non tām subesse Christum voluntati præcipiens Dei, quām Deum voluntati Christi nolentis perseverantiam præcepti; diceturque dispensatio necessitas cessandi, seu cessatio necessaria à priori voluntate; atque deservetur ratio dominij diuini, in quo fundant possibilitatem præcepti obligantis in conscientia; cum ad dominium non minus spectet possibilitas negandi dispensationem. Hæc autem omnia sunt absurdia.

Art. 4. Denum vtrcumque exponatur facultas hæc petendi dispensationem nunquam saluabitur in Christo libertas immediata, & absoluta ad acceptandam, & recusandam mortem, sed tantum mediata, & conditionata. Vnde totum Christi meritum formaliter reuocabitur non ad actum obedientiæ, sed ad aliam nolendi petere dispensationem præcepti, quod est contra Apostolum constituentem meritum Christi in actu obedientiæ circa mortem, iuxta illud: *factus obediens usque ad mortem. Propter quod, &c.* Pro qua re sunt alia etiam testimonia.

Art. 1. Ad 4. Certum est præceptum circa mortem obligans in conscientia fote compositibile cum indifferentia circa alia, quæ non caderent sub præceptum. Sed id nihil facit ad quæstionem; & quod est majoris, absolutèque summi momenti, nihil id ipsum facit ad saluandam veritatem scripturarum manifestè tribuentium Christo indifferentiam, & meritum non solùm circa aliquid præter mortem dūm moritur, sed

circa ipsam etiam mortem, & passionem secundum se, & quoad substantiam ut clarè appetet de indifferentia ex quæstione præcedenti, & apparebit de merito ex quæst. 38. Deinde omnes illæ opinione, nec non quæ in 3. argomento continentur, falsa suppositione laborant, quatenus censem Christum circa aliqua habuisse circa alia non habuisse præceptum; cùm secundum veritatem habuerit præceptum eiusdem omnino rationis circa omnia, & singula, quæ fecit usque ad minimas quasque circumstantias eorum, quatenus, seu volitas, seu omissas vti docent cum magno, & solidi fundamento in Euangelio Maldonatus, & Toleatus Ioan. 12. 49. Aluarez in præsenti disp. 46. num. 12. & lib. 12. de auxiliis disput. 22. num. 18. altiique.

Art. 2. Quare præceptum obligans sub culpa, licet nullo alio ex capite absolute, & vniuersaliter repugnat Christo, vti quæst. 32. dictum est repugnare; nullum tamen tale præceptum de facto existens esset admissendum in ipso respectu mortis: Tūm ut maneret illæ libertas indifferentiæ ad mortem, qualis clarè adstruitur in Euangelio; Tūm ut præceptum eiudem rationis poneretur in Christo respectu omnium, quæ gerit in corpore mortali, & quoad omnes eorum circumstantias, quod itidem valde consonat Euangelio.

Q V A E S T I O XXXVII.

Virum voluntas humana Christi fuerit semper quoad omnia conformis diuina?

Videntur non fuisse. 1. ex illo Matth. 26. 39. *Verum tamen non sicut ego volo, sed fecit tu.* Circa quæ dicit Augustinus lib. 3. contra Maximinum cap. 19. medio: *In hoc quod Christus ait; Non quod ego volo, sed quod tu: alind se ostendit voluisse, quām Pater: quod nisi humano corde non posset; cum infirmitatem nostram in suum, non diuinum, sed humanum transfiguraret affectum.*

2. Christus orauit pro Iudæis se crucifigentibus, & pro vniuersis etiam reprobis passus est, corumque proinde salutem intendit, id est, voluit, ut eam illi consequerentur. Et tamen eandem illis negauit Deus, ac proinde noluit, ut eam consequerentur. Ergo idem iisdem voluntum est per voluntatem humanam, & nolitum per diuinam.

3. Quod est indifferentis ad vtrumlibet, & sapissimè occurrit, non semper vniiformiter contingit; cùm vniiformitas vniuersalis, ac inuariabilis sit signum naturalis necessitatis in agendo. Humana autem hæc Christi voluntas erat indifferentis ad opera consilij, ut dictum est; ac proinde erat indifferentis ad vtrumlibet, quod daretur, vel non daretur conformitas humana Christi voluntatis cum diuina in operibus consilij; atque hæc penè infinites Christo occurserunt. Ergo non semper, & quoad omnia fuit conformis humana Christi voluntas cum diuina quatenus consilente.

Sed in contrarium est. 1. Quia Christus ut homo fuit beatus, nec potuit non esse beatus. Potuisset autem non esse beatus, si potuisset quoad aliquid discrepare à voluntate diuina. Quia id habere non potuisset, in quo discreparet à voluntate diuina, quæ videlicet est essentialemente inistrabilis. Est autem contra conceptum beatitudinis velle aliquid, & non habere: Quia beatus est, qui habet quacunque vult, & nihil mali vult, ut dicit Augustinus lib. 1. de Trinit. cap. 5.

2. Discrepātia voluntū contradicit perfectioni amicitia. Quia *vnum de amicabilibus est, eadem velle, & eligere*, ut dicit Arist. 9. ethic. cap. 4. Christus autem, ut homo erat in perfecta cum Deo amicitia constitutus, nec poterat ab ea resistere, ut dictum est supra. Ergo humana voluntas Christo in nullo potuit discrepare à diuina.

3. Quid

3. Quidquid sit de possibili, Christus de facto per humanam voluntatem voluit facere in omnibus voluntatem diuinam, iuxta illud pf. 39. 9. *Vt facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui: voluntatem utique sumptam illimitate in omnibus, & quoad omnia. Atque hic fuit finis ipsi, vel diuina, vel humana sui ipsius, vel utraque voluntate præscriptus, iuxta illud Ioan. 6. 38. Quia descendit de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me.* Christus autem nec à fine aberrare potuit sibi præscripto, nec à proposito deficere semel concepto. Ergo saltem de facto semper humana Christi voluntas fuit conformis diuinæ; fuitque ad hoc præstandum necessaria sibi, vel à Patre, vel à se ipso imposita.

Art. 1. Resp. Duplex datur appetitus in homine, alius sensitivus, alius rationalis. Appetitus sensitivus perinde fertur in obiectum sibi congruens, sive sit volitum, sive nolitum à Deo, quia dirigitur cognitione repræsentante bonum sensibile secundum se præcisè, & non conseruante, neque valente conferre illud cum voluntate diuina, & ultimo fine. Vnde potuit Christus quoad hunc appetitum discrepare, & sèpè discrepauit à voluntate Diuina, quatenus Deus voluit eum pati multa repugnantia sensui: atque sensus permisus est in Christo peragere motus sibi connaturales, ut dictum est supra.

Art. 2. Appetitus rationalis, qui dicitur voluntas, dupli actuum genere exercetur; altero per modum naturæ, ac necessariò; altero electiè, ac liberè. Voluntas enim, quod ad primum attinet, repræsentato sibi simpliciter, & secundum se aliquo obiecto, ut bono, cuiuscunque generis, & rationis sit, necessariò fertur in illud per simplicem, ut minimum complacientiam, non expectata consultatione, & ultimo iudicio rationis pro efficaci electionis actu; similique necessitate refugit à quovis malo per simplicem dispcionem. Quare voluntas Christi quatenus hac ratione operans per modum naturæ, ac indeliberatè, non securus, ac appetitus sensitivus, fuit sèpè disconformis diuinæ voluntati: ut potè nolenti plura habentia aliquam rationem boni respectu Christi, similiterque volenti plura habentia rationem mali in genere vtilis, ac delectabilis.

Art. 3. Iam circa actus voluntatis creatæ electiūs, seu liberos, ac deliberatos duplex datur voluntas in Deo; altera signi, altera beneplaciti, sumpta utrobiusque voluntate pro actu. Voluntas propriæ talis adæquatè intrinseca Deo; est enim ipse Deus, ut dicit D. Thomas de veritate qu. 23. art. 3. in corpore, & ad 6. quatenus propriè, & sine metaphora volens aliquid. Circa istam voluntatem duplex consideratur conformitas ex patre voluntatis creata; altera quoad volitum formale, altera quoad volitum materiale. Quoad formale quidem præcisè, quando aliquid est volitum à nobis absolute in ordine ad finem à Deo intentum, licet simul sit nolitum, vel secundum se, vel in ordine ad alium finem conditionatè, aut inefficaciter, seu cum subordinatione saltem implicita ad voluntatem diuinam. Quoad volitum vero etiam materiale datur conformitas, quando idem volunt voluntas, creata, & diuina, non solum in ordine ad finem talem, vel talem, sed etiam secundum se. Contra disconformitas cum voluntate diuina beneplaciti, quoad volitum formale est intrinsecè mala; quia includit intentionem, ut frustretur voluntas Dei efficax; idèoque in Christo dari non potuit. At vero disconformitas solum quoad volitum materiale modo dicto potest esse absque ullo peccato; immò cum merito, ut accidit in Abrahamo intendente, quantum erat ex se, mortem filij cuius vitam Deus volebat voluntate beneplaciti. Huiusmodi disconformitas potuit esse, fuitque de facto in Christo, ut apparer ex secundo partis negatiæ, & di-

R.P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

cetur in responsione ad illud.

Art. 4. Voluntas diuina signi impropiè tantum, & metaphoricè est voluntas, cum propriè, & re ipsa sit solum effectus quidam Dei extra ipsum adæquatè existens similis effectui, qui editus ab homine significare solet ipsum aliquid præterea velle propriè, & sine metaphora; id nimirum, ad cuius existentiam talis effectus ordinatur ex se, vel aliqualiter conferit; & ex cuius amore solet ab hominibus ipse effectus ponni à parte rei. Quadruplex huiusmodi voluntas, quod ad præsens attinet; in Deo reperitur, præcipiens, prohibens, permittens, & consilians. Nec enim Deus voluntione, aut nolitione propriè tali fertur in actus præceptos, prohibitos, permisso, & consultos, quatenus tales, volendo illos, aut nolendo propriè, & sine metaphora; sed tantum volendo sic aliquid circa illos, ut dicit D. Thomas eadem quæst. 23. de veritate art. 3. & exprimit specialiter de præcepto, & permissione in responsione ad 2. Præceptum, prohibitio, & permisso, quatenus important obligatiōnem sub peccato, nullum habent locum respectu Christi, ut constat ex quæst. 32. Quoad voluntatem consiliatrici, tūm pūrē talem, tūm etiam onerofam, & præceptivam absque obligatione sub peccato potuit dari disconformitas humana Christi voluntatis cum diuinæ; quia potuit per illam eligere actus minus perfectos, omissis aliis perfectioribus, ut dictum est quæst. 34. & tamen Deus semper consult magis perfectos præ minus perfectis.

Art. 5. Nihilominus de facto humana Christi voluntas fuit semper quoad omnia, & singula conformis diuinæ quatenus consiliatrici. Quod quidem videtur minime posse in dubium revocari, propter communem consensum fidelium vnamimter, ac indubitate credentium Christum Dominum semper optimam quæque, & optimo modo peregrisse. Deinde ex testimonij adductis quæst. 32. initio constat Christum semper obseruasse omnia præcepta, & mandata Patris. Ex illo vero Ioan. 12. 49. *Ipsa mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar: aliisque huiusmodi colligitur, ut notatum est quæstione præcedenti fine Christum accepisse mandatum à Patre de omnibus indiscriminatim, & singulis suis actibus usque ad minimum iota, non excepta, vel unius vocula enunciatione; Et præterea ex eadem quæst. 32. constat nomine præcepti, & mandati intelligi, respectu Christi simplicem ordinationem diuinam. Nihil igitur egit, aut voluit Christus electiè, & liberè, in quo non conformaretur paternæ voluntati signi, seu consilio, quale expostum est supra.*

Art. 6. Accedit Christum Dominum fuisse necessitatum moraliter ad optimam quæque, & optimo modo eligenda. Quia ad hoc fuit optimè dispositus per habitus omnium virtutum sibi in summo gradu etimunicatos; per optimam absque ullo defectu cognitionem omnium eligibilium, & per subordinationem perfectam passionum, omniumque motuum partis inferioris ad rationem superiorum; quæ omnia reddit omnino fere insuperabilem maiorem obiecti melioris, quantum est de se, motionem præ obiecto minus bono; atque idem reddit moraliter certam electionem inter omnes possibiles optimam, non certitudine fundata in defectu aseitatis, & virtutis ad oppositum, id est ad actum minus perfectum, sed in abundantia virtutis, & inclinationis ad optimum. Quæ autem sic sunt moraliter, seu certa, seu necessaria, semper uniformiter eveniunt. Ergo Christus Dominus de facto semper habuit humanam suam voluntatem conformem cum voluntate diuinæ signi.

Ad 1. Prima pars illius testimonij Euangeli: *Non sicut ego volo: ostendit disconformitatem quoad appetitum*

A 2. titum

titum sensituum, & rationalem habitum per modum naturae, posterior vero conformitatem quoad actum electuum, & efficacem, veluti emendatuum prioris appetitionis; quod indicat particula aduersatiua: *Sed sicut tu.*

Ad 2. Conceditur disconformitas humanae Christi voluntatis a diuina voluntate beneplaciti quoad volitum materiale tantum; *Quia Christus intendebat salutem reproborum submittendo absolutè suam istam humanam voluntatem diuinæ dispositioni, & ordini iustitiae eius.*

Ad 3. *Quod est indifferens ad utrumlibet, evenit nihilominus uniformiter, si sit coniunctum cum necessitate morali ad alterutrum determinat. Et sic erat in Christo, ut dictum est.*

Ad 1. in contrarium. Sufficit ad beatitudinem, si quis habeat, quidquid efficaciter vult per appetitum rationalem. Poteat autem hoc habere, tametsi voluntas eius sit disconformis voluntati diuinæ consiliatiæ; vel etiam voluntati beneplaciti tantum quoad volitum materiale. *Atque istæ duæ solæ disconformitates possibles erant in voluntate humana Christi.*

Ad 2. Repugnat quidem perfectioni amicitiae discepantia voluntatum quoad ea, quæ pertinent ad perfectam utriusque amici, vel alterutrius felicitatem, & beatitudinem; de quo agit Aristoteles; non tamen discepantia, quæ tantum secundum quid talis est; vel quoad volitum sola voluntate signi non inducta, seu præscriptiua alicuius necessarij ad perfectam alterutrius felicitatem. Et sic fuit in Christo, ut dictum est qu. 34. præsertim ad 2.

Ad 3. Voluntas humana absolutè dicitur conformis diuinæ, dummodi per actus electiūs, deliberatos, & efficaces illi conformetur, omnino quidem quoad voluntatem signi, quæ Deus ostendit, quid velit esse volitum ab homine; quoad voluntatem vero beneplaciti in volito formalis. *Quia disconformitas per solos actus appetitus sensitivi, aut etiam voluntatis præcisæ agentis per modum naturæ, aut denique per actus deliberatos, sed in volito tantum materiali, est disconformitas solùm secundum quid, & purè materialis; tūm quia triplex istud genus actuum subordinatur quoad totum effectum, & absolutam unius obiecti prælationem respectu alterius, actibus deliberatis, & efficacibus sequentibus penitus ductum voluntatis signi, & voluntatem beneplaciti quoad volitum formale; tūm quia ea qualisunque disconformitas est sub alia ratione absolutè conformis diuinæ voluntati: quatenus Deus positinè, & efficaciter vult illam in nobis existere. Saluatur igitur per ea, quæ dicta sunt, omnis conformitas, quæ eo argumento concluditur, inter diuinam, & humanam Christi voluntatem; & apparet ambas esse absolutè dicendas conformes de facto quoad omnia: disconformes vero non nisi cum addito, & secundum quid.*

Q V A E S T I O X X X V I I I .

Vtrum Christus mereri potuerit?

Videtur non potuisse. 1. *Quia nihil mereri potest, qui non est indifferens ad omittendum opus meritorium; siquidem libertas indifferentiæ est de ratione operis meritorij, ut positum est ex fide qu. 32. Christus autem non potuit esse indifferens ad omittendum opus meritorium. Quia qui potest liberè omittire opus meritorium apud Deum, eo ipso potest insipienter agere, & abuti sua libertate à Deo sibi data ad merendum. Deus enim pro præsenti breui, ac tenui labore operis meritorij rependit æternum, ac maxi-*

*mum præmium iuxta illud 2. ad Corinth. 4. 17. *Quod in presenti est momentaneum, & leue tribulationis nostra, supra modum in sublimitate aeternum gloria pondus operatur.* Quare omittere opus meritorium apud Deum, est contemnere bonum supra modum ingens, ac aeternum pro vitanda momentanea, ac leui tribulatione, & percipliendo bono contrario momentaneo, & leui. Quaeretur, & bonorum permutatione quid insipientius esse potest? Maximè vero insipientius fuisse apud Christum cognoscem vtrumque extreum clarissimè, & perfectissimè; & non obscurè, atque per fidem, ut evenit in nobis. Cùm igitur Christus Dominus insipienter operari non posset, non potuit esse indifferens ad omittendum opus meritorium apud Deum; ac per consequens neque mereri potuit apud ipsum.*

2. *Is solùm mereri potest aliquid apud Deum, cui Deus ipse proposuerit illud, ac promiserit tanquam præmium, ut colligitur inter alia ex Tridentino l. 6. cap. 16. post initium. Vbi dicitur: *Proponenda vita aeterna tanquam merces ex ipsis Dei promissione bonis in sistoribus operibus, & meritis fideliter reddenda.* Christo autem nullum à Deo præmium proponi, ac promitti potuit. Quia illi soli proponi, ac promitti præmium utiliter, ac prudenter potest, qui potest illo moueri ad operandum. Christus vero non poterat moueri præmio ad operandum, quia foret infra dignitatem, & contra legem perfectionis ipsum decentis, ut non ob solam Dei gloriam, ex qua sola charitate, sed etiam, vel solùm lucrandi gratiæ operaretur, ac pateretur.*

3. *Impossibile est Christum potuisse absolutè mereri, & non potuisse tantundem mereri, ac meretur purus homo. Christus autem tantundem mereri, ac meretur purus homo, nullatenus potuit: quia purus homo meretur propriam beatitudinem, quam Christus mereri non potuit, ut potè habitam necessarij præcisæ ratione sua dignitatis substantialis. Propria autem beatitudo est præmium respectu cuiusque incomparabiliter maius, quām sit beatitudo aliorum, aut quodvis aliud bonum: beatitudo enim propria plus quasi in infinitum delectat vnumquemque, quam cetera omnia bona, sive propria, sive aliena: & comparatione eius quilibet alia iure contemnuntur, debentque contemni iuxta rectum ordinem charitatis, ut dictum est quæst. 43. de Virt. Theol. Vnde nulla charitativa personarum transformatione induci potest opposita bonorum estimatio.*

4. *Purus homo ex quo est beatus, nihil amplius mereri potest. Ergo à fortiori Christus Dominus ceteris omnibus multò semper beatior nihil vñquam mereri potuit.*

Art. 1. *Resp. Meritum variè à variis definitum, & expositum, est opus exigens compensationem faciendam operanti ab aliquo alio. Quia autem nemo, aut tenetur, aut mouetur ad compensationem faciendam pro opere, quod ad eum nihil spectat tanquam ipsi, vel utile, vel placens, atque ab eodem prætentum, & ab alio exhibitum in gratiam ipsius cum aliqua exhibentis iactura, seu expensis: oportet opus meritorium apud Deum esse imprimitum bonum, ac honestum: si quidem quod tale non est, placere ipsi, atque ab eodem prætendi minimè potest. Oportet deinde idem opus esse liberum, & subiacens indifferenti electioni operantis: quia ordinatio mediorum ad finem, quæ essentialiter continetur in quovis opere quatenus exhibito in gratiam alicuius; cùm iste habeat rationem finis, & illud rationem medij: sit per electionem, de cuius ratione est libertas. Quia de causa non ab eo propriè, & absolutè dicitur aliquid in gratiam alicuius fieri, qui vñcunque illud exequitur, sed ab eo, qui, ut ita fieret, liberè, & electiū primitus dispositus.*

Art.

Art. 2. Præterea quia Deus ex una parte non tene-
tur ad ullam compensationem faciendam ratione rei
exceptæ, ex iustitia commutativa, vel distributiva
strictè tali; sed ratione boni communis ex iustitia le-
gali, prouidentiali, seu gubernatrice, præmiis potis-
sum, ac suppliciis allicientे homines, ac perducen-
te ad prosecutionem honesti, & fugam mali, com-
munemque felicitatem: Ex alia verò parte bona, quæ
distribuit in præmium, sunt dona amicabilia; nem-
pè vel constituentia formaliter amicitiam hominis
cum Deo; vel ad illam obtainendam, aut perficien-
dam ordinata; Quia, inquam, hæc ita se habent in
Deo, duæ insuper conditiones requiruntur in opere
apud eum meritorio; quidquid sit de merito hominis
apud hominem.

Art. 3. Prima conditio est, vt insit opere aliqua diffi-
cultas ex motu temporali allicitu appetitus inferi-
orius, eaque superetur contemptu eiusmodi bono,
propter honestatem incompossibilem cum illo; quia
semota omni tali difficultate, nulla est necessitas stimulandi ad opus honestum proposito præmio. Nec
ulla perfecti regiminis ratio suaderet præmissionem illius, & quod caput est, remouetur eo ipso apud Deum
omnis materia, omnisque titulus compensationis; cùm
Deus nunquam ad eam teneri possit ex re accepta; nec
operans in tali casu patiatur iacturam aliquam ex amo-
re ipsius, & adhæsione ad bonum honestum, quod ad
eundem, vt ad finem essentialiter, & formaliter ordi-
natur.

Art. 4. Altera conditio est, vt operans sit iustus, &
amicus Dei. Quia dona amicabilia, qualia dictum est
reperi à Deo in præmium, non possunt deberi nondum amico, & multò minùs inimico, sed soli amico
operanti ex amicitia. Quare opera peccatoris, aut
nondum amici Dei, vt cunque alias bona, tamen si
congruitatem aliquam, & dispositionem ad præmia
divina, & dona amicabilia possint in se contingere;
inducere tamen verum ad illa ius, seu necessitatem
ex natura rei, vt retribuantur, nequaquam
possunt: Id est, possunt quidem esse meritoria de
congruo, & secundum quid; non tamen possunt esse
meritoria de condigno, & absolutè; est enim de
ratione amicitiae, vt vtrinque formaliter, vel saltē
æquivalenter ineat liberè, & absque necessitate ex
natura rei, quidquid demum ex alterutra parte gestum
fuerit antecedenter ad illam, continet siquidem ami-
citia mutuam communicationem bonorum, quæ cuiusque seorsim propria antecedenter esse non poterant,
quoniam propriæ cuiusque seorsim facultati libera
subeſſent. Omnia igitur, quæ dicta sunt, necessaria
sunt ad rationem meriti. Eadem esse ad eandem suffi-
cientia apparet satis ex corundem propositione, &
expositione, & colligitur clarè ex Tridentino eodem illo
cap. 16. scilicet 6.

Artic. 5. Iam omnes istæ conditions adfuere
in Christo. Et quidem de sanctitate eius, & amici-
tia cum Deo constat ex quæstionibus 24. & 29. de
honestate operum ex quæst. 37. & de libertate ex
quæst. 32. De victoria verò difficultatum, & commo-
dorum temporalium contemptu ex amore Dei, &
summa operum honestatis ita constat clarè ex toto
Euangeliorum contextu, vt nihil clarius, & toties in il-
lis apparet. Apparet verò omnium clarissimè ex illo ad
Philipp. 2. 8. Factus obediens usque ad mortem, ubi parti-
cula, usque denotat continuatam longam seriem aliarum
omnis generis difficultatum, & passionum infra mor-
tem viatorum voluntate quam maximè placendi Deo
Patri Potuit ergò mereri Christus Dominus.

Ad 1. Agit quidem insipienter, qui omittit opus ali-
quod meritorium apud Deum, dum subest periculo
amittendi beatitudinem, aut spei eam substantiali-
ter cumulandi. At qui est de sua beatitudine, eius-

que substantiali cumulo omnino securus, potest
omittere quodvis meritum absque nota insipientia;
quia solum contemnit bonum minimè necessarium,
vt sit perfectè substantialiter felix, & de cuius ia-
ctura dolere nunquam potest; & quia nulla bonorum
accessio, nullaque acquisitione præmiorum est quid ma-
gnum comparatione facta cum habente summum bo-
num, in quo cætera omnia eminenter continentur;
licet possit esse quid maximum comparatione operatio-
nis alicuius ab eodem excendæ secundum se conside-
rate. Christus autem meruit iam existens, semperque
necessariò futurus perfectè felix.

Ad 2. Nulla est imperfæctio, nulloque ex capite
dederet operari ex desiderio bonorum spiritualium,
iisdemque moueri ad operandum; Quia Deo placet,
vt quærantur, & moueant; idèque possunt quæri,
& propter se amari ex impulsu, & imperio charita-
tis, quæ nihil indecens inducere potest. Sic autem ope-
ratus est Christus.

Ad 3. Licet præmium Christi fuerit minùs præmio
puri hominis in ratione utilis relate ad operantem;
fuit tamen incomparabiliter maius in ratione glorio-
si, & absoluta rei ad rem comparatione. Decebat verò
filium Dei naturalem certare & pati, non ex indigen-
tia pro bono utili, sed ex abundantia pro glorio, &
absolutè excellenti, & alijs vniuersaliter utili.

Ad 4. Christus fuit beatus simul; & viator, vt
mox exponetur; cum cæteris omnibus alteritate tan-
tum status conueniat; tūm de facto, tūm, vt credo,
etiam ex natura rei.

Quæstio XXXIX.

Vtrum per solos actus proprios viatoris mereri po-
terit Christus Dominus?

Videntur non per eos solos mereri potuisse. 1. Quia actus proprij Beati sunt perfectiores, ac
proinde magis placentes, quām qui sunt proprij
viatoris. Ergo illi magis, quām illi mouere pos-
sunt ad collationem præmij, quæ videlicet conse-
quitur ad diuinam complacentiam super opere me-
rentiis.

2. Sequeretur ex opposito actus minùs perfectos
quales sunt proprij viatoris, fuisse utiliores Christo,
vtpotè fœcundos præmij, quām actus perfectiores, &
beatificos, vtpotè prorsus steriles; ac proinde illos
fuisse istis æstimabiliores, quod est absurdum; cùm
beatitudo præmineat omnibus aliis.

3. Si Christus per solos actus proprios viatoris me-
teri potuisset, ipse fuisse minùs aptus ad merendum,
quām puri viatores; Quia istorum actus sunt ma-
gi proprij viatorum, vtpotè nihil participantes de
statu beatifico. Sequela autem est absurdita; Quia Christus
meruit præ omnibus aliis intensiù, & extensiù,
vt dicetur quæst. sequentibus.

4. Conditio viatoris requiritur in nobis ad meren-
dum, non ex natura rei, sed ex sola dispositione, &
lege purè libera Dei. Christo autem nullum imposi-
tum est onus vitabile absolutè ex natura rei, nec ne-
cessarium ad finem Incarnationis. Ergo relata est illi
habilitas merendi etiam per actus proprios status bea-
tifici.

5. Non est vndè inter se distinguantur in Christo
actus proprij viatoris, & proprij comprehensori-
s; cum actus procedant ab operante, vt est te ipsa
à parte rei, & non secundum præcisions intellectus.
Ergo si Christus non potuisset mereri per actus pro-
prios comprehensoris, per nullos omnino actus me-
teri potuisset.

Art. 1. Resp. Aitibus voluntatis conuenit esse proprios viatoris, aut beati, tum ex parte obiecti, tum ex parte principij. Ex parte obiecti actus est proprius viatoris, quando illi inest incommodum aliquod causatum molestiae, ac doloris; proprius verò beati est, quando nihil tale inest, sed obiectum est causatum puri gaudij, ac delectationis. Ex parte principij actus est proprius viatoris, quando vel nulla, vel sola abstractiva diuinæ bonitatis cognitione dirigitur, nec immediatè, vel saltem mediatè, à visione Dei immediata dependet; beati verò proprius est, quando ab eadem visione saltem mediatè dependet. Dicitur autem actus absolute proprius viatoris, non modò si vtrinque, verò etiam si ex alterutra tantum parte ipsi deficiat conditio propria status beatifici: Quia malum ex quocunque defectu, & denominatio sequitur debiliorem partem.

Art. 2. In Christo autem Domino nullus actus, saltem ex habitis libera sua electione, potuit esse proprius viatoris ex parte principij; nam visio Dei immediata necessariò antecessit, ac direxit omnes eius electiones. Primo, quia substantia intrinsecè impeccabilis, qualem dictum est esse Christum, debetur ex natura rei, ut dirigatur in opere per cognitionem ratione sua perfectionis incompossibilem, intrinsecè cum peccato, & necessitantem physicè ad honestum. Cui enim debetur consequens, debetur similiter, & antecedens illatuum proportionaliter consequens: talis autem cognitio est sola visio Dei. Secundo. Charitas erat in Christo iustè commensurata lumini gloria, potens proinde expiere per actum suum totam propositionem boni factibilem per visionem Dei. Unde cuiuslibet alterius inferioris cognitionis directio esset infra, & contra exigentiam charitatis Christi. Motioni autem, & imperio charitatis suberant in ipso reliquæ omnes virtutes quoad omnes suos actus. Tertio. Christus agressus est, & quidem prudenter, ac honestè, opus nostræ redēptionis, aliaque consequenter propria solius filij Dei naturalis; ac proinde oportuit innotuisse sibi pro priori natura suam istam dignitatem, ac individuationem; innotescere verò non potuit nisi per visionem Dei; quia ea notitia continet in se notitiam mysterij Trinitatis, quod innotescere non potest, nisi vel per fidem, quæ in Christo non aderat; vel per visionem Dei, quæ aderat. Quartò. In omni opere morali oportet attendere ad primam regulam morum, quæ est ultimus finis, & unumquemque diversimodè regulat, ac dirigit iuxta gradum perfectionis sua substantialis: ex quo videlicet pender decentia, ac decedentia singularium operationum, & modi operandi respectu cuiusque. Oportet igitur attendere ad gradum propriae perfectionis substantialis. Ad hoc autem non potuit Christus attendere, nisi per visionem Dei, ut modò concilium est. Quinto. Omnis cognitio de Deo distincta à fide est minus perfecta, quam ipsa fides, dempta sola visione Dei, à qua exceditur, ut dictum est quæst. de Virtut. Theol. Ergò si Christi operationes non direxerit visio Dei, minus perfecta directio vñus ipse fuisset, quam puri homines viatores; qui fide reguntur, quod est inconveniens. Ob hæc igitur omnia operationes Christi, præsertim morales, non potuerunt esse propria viatoris ex parte principij.

Art. 3. At ex parte obiecti plures eiusdem operationes fuerunt propria viatoris. Quia ex amore Dei, & supremæ perfectionis plures molestias, pluraque passus est incommoda, partim à se suscepit, partim ab aliis illata. Atque per huiusmodi passibilitatem, cuius est expers, qui est purè beatus, constituitur, ut alibi pluribus confirmatum est, status viatoris ad meritum requisitus ex Tridentino

vbi suprà; ex Apostolo pluribus in locis, & ex indubitate omnium Theologorum consensu. Quia verò dictum est quæstione præcedenti, solas operationes vñtrices eiusmodi difficultatum, & incommodorum, meritorias apud Deum esse posse, concluditur Christum solummodo mereri potuisse per operationes proprias viatoris ex parte obiecti, quæ simul essent propriae comprehensoris ac beati ex parte principij: absolute tamen dicerentur propriae viatoris ob rationem iam datam; & quia nec ex parte principij erant propriae purè comprehensoris, ac beati; cum visio purè beata, & nullatenus vñtrix, nullius molestia, aut incommodi tolerantiam proponat ex parte obiecti.

Ad 1. & 2. Bonitas finis est maior bonitate medium, tametsi ex illo non resultet, aliud bonum, ex his resultet. Operationes autem beatifica habent rationem finis, & meritorie rationem medijs. Quare illæ sunt absolute meliores, magis placentes Deo, magisque estimabiles habenti, quam istæ. Sed quia quæ sunt purè beatifica, non sunt pugnaces, & vñtrices difficultatum, non possunt terminare complacentiam diuinam compensatiuam, ac præmiatiuam, sicut terminant, quæ non sunt purè beatifica.

Ad 3. Opus esse proprium comprehensoris ex parte principij, auger potius, quam minuat rationem meriti, si simul adsit conditio viatoris ex parte obiecti; quia eo ipso perfertur ex amore honesti molestia incommodi temporalis cum minori indigentia illam perferendi, majorique proinde cum facilitate eandem vitandi, & cum perfectiori cognitione extermorum, circa quæ versatur libertas. Unde opera Christi vñtricia difficultatum temporalium fuerunt specialiter meritoria in summo gradu propter summam perfectionem visionis beatifica illa dirigentis.

Ad 4. Deus nemini imponit onera, aut inducit limitationem in progressu bonorum absque necessitate. Quare status viatoris requisitus de facto in nobis ad merendum, & acquirendum præmia eo ipso agnoscendus est ad eum effectum necessarius ex natura rei; Immd nec de potentia Dei absoluta fieri potest, ut in ista meriti conditione dispensetur. Quia seclusa iactura commodi temporalis, eiusdemque contemptu libero, & arduo ex amore Dei, quod essentialiter includitur in statu viatoris, ut dictum est, eo ipso excluditur omnis materia, omnisque titulus compensationis, & retributionis diuinæ, ut patet ex quæstione præcedenti.

Ad 5. Patet discrimen ex dictis; cum operationes purè gaudiosa, ac iucunda sint vndeque propriae beati; pugnaces verò, & vñtrices difficultatum, & incommodorum temporalium sint propriae viatoris etiam in Christo; ut potè eliciente aliquos actus necessariò, & alios liberè; & rufus aliquos absque vña molestia, & difficultate, alios cum illa; ac proinde non vntente ad singulos quosvis actus omni sua actiuitate, omnique sua ad agendum circa qualibet obiecta dispositione.

Q V A E S T I O X L

Vñtrum Christus aliquid sibi meruerit?

Videatur nihil sibi meruisse. 1. Quia nemo meretur, quod sibi est debitum independenter ab omni opere meritorio. Sed Christo erat debitum omne bonum sibi congruens debito independenti ab omni opere meritorio præcisè ratione gratiæ unionis. Ergò Christus nullum bonum meruit sibi congruens. Quod autem ipsi non congruebat, præmium esse non poterat.

2. Cui

2. Cui debetur, & confertur sine merito antecedens, consequens etiam debetur, & confertur si ne merito, Christo autem debita erat, & collata est gloria substantialis animæ in summo gradu merito; atque ad eam gloriam necessariò consequitur in gradu proportionali gloria corporis, & quævis alia gloria accidentalis, vt habetur ex Augustino ep. 56. paulò ante medium. Ergò gloria etiam corporis, & quælibet alia gloria accidentalis debita fuit, & collata est Christo sine merito; ac proindè nihil superfuit, quod per meritum obtinetur.

3. Principium meriti non cadit sub meritum; ac proindè nec illa, cum quibus tale principium essentialiter connectitur. Sed visio beata fuit principium omnis meriti in Christo, vt dictum est quæstione præcedenti; eademque fuit essentialiter connecta cum omnibus bonis, quæ pro quauis temporis differentia ipsi obtigere; siquidem ea omnia videbantur per illam, vt existentia, vt dictum est qu. 28. Ergò nec visionem beatam, nec vnum aliud suum bonum meruit Christus.

Artic. 1. Respond. Negari nullo pacto potest Christum sibi aliquid meruisse. Meruit enim gloriam sui corporis, sive nominis exaltationem, quales de facto habuit. De gloria corporis constat ex Lucæ 24. 26. vbi ait Christus de seipso. *Nonne haec operuit pati Christum & ita intrare in gloriam suam?* utique corporis; nempe ad gloriam animæ iam intraverat ante passionem: Ex ad Hebr. 49. *Videmus Iesum propter passionem mortis, gloria, & honore coronatum.* Constat rursus de nominis exaltatione ex 2. ad Philipp. 9. *Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen: ut in nomine Iesu omne genu fleatur.* Idem patet ex Ioan. 17. 6. Apoc. 5. 22. exque aliis locis.

Artic. 2. Verum oportet exponere cur hæc solummodo duo, & quatenus hæc eadem expedierit, vt meretur Christus. Ex una parte contingens beatitudinis substantialis est magnum quoddam malum; nec periculum illa carendi potest vlla cuiusquam boni spe ita compensari, vt possit prudenter eligi spes, & potestas obtinendi aliquod bonum præ securitate, & necessitate habendi beatitudinem. Quia ergo debebatur Christo ratione filiationis naturalis Dei bonum maximè estimabile, ac eligibile, debuit dari beatitudo substantialis independenter à merito, quia quod dependet propriè à merito subest contingens, & potest non haberi; cum sit de ratione meriti posse libere omitti; ac proindè posse non habeti eius premium. Inde beatitudo substantialis non potest dati in præmium nisi carenti illa per aliquod instans, quæ ipsa carentia est malum præponderans cuilibet alteri bono distincto à beatitudine, & cuius bonæ circumstantiæ eiusdem. Ergo non oportuit, nec fieri potuit ex natura rei, vt beatitudinem quoad substantiam haberet Christus per meritum.

Artic. 3. Ex alia parte habere aliquid per se ipsum est nobilis, quæ habere purè ab alio; vt traditur à Philosopho 8. Phys. textu 39. Id autem ab unaquaque natura creata habetur maximè per se ipsam, quod habetur per meritum proprium; cum meritum sit actus liber, de cuius ratione est, vt sit maximè ab intinseco, vtque maximè omnium attribuatur habenti tanquam principio, & cause habendi tam ipsum actum, quæ præmium, quod vi eius inducitur. Præterea meritum est operatio pugnax, & viætix, & præmium, quod illi retribuitur, habet rationem corona, vt appareat ex duplice questione præcedenti. Vincere autem, & triumphaliter coronari est quid specialiter nobile, ac glorio-

sum. Ob eandem igitur rationem, quod Christo nullus sit negandus gradus excellentiæ nobilitatis, & gloriae, cuius sit capax natura humana, nisi sit incompositibilis cum alio maiori eiusdem bono, concedendum omnino est Christum potuisse habere per meritum, & credendum de facto sic habuisse aliquod suum bonum, cuius contingentia, & possibilis eodem carendi non tantum noceret, quantum prodesset illud ipsum habere nobiliter, ac gloriouse per meritum, & cuius sic habendi spes, ac libera facultas plutis astringatur, quæ opposita, vel necessitas, ac physica certitudo, vel impossibilitas.

Artic. 4. Dictum porrè est eiusmodi bonum non esse respectu Christi propriam beatitudinem substantialiæ animæ. Quia vero ad istam beatitudinem necessariò consequitur ex natura rei tunc beatitudo accidentalis æterna corporis sufficiens ad satisfationem, & statim absolute incedum potentiarum omnium sensituarum, tunc clarum beati nomen coniunctum cum eius notitia, laude, ac veneratione congruenti apud alios: neque quæ sic independenter à merito debentur, per totam æternitatem; possunt habere rationem præmij æterni propriè, ac strictè talis, id est boni nunquam per totam æternitatem obtinendi, si omittatur, vt potest omitti pro libito, opus meritorium; concluditur aliquid præterea aliud bonum superesse, quod Christus propriè, ac strictè mereri posset, & non nisi per meritum habere posset.

Artic. 5. Tale bonum est respectu Christi illud solum, quod est intrinsecè connexum cum bono aliorum dependenti à meritis ipsius; nec consequibili ex natura rei, nisi per eadem merita id est, cum remissione peccatorum, & vniuersali bonorum gratiæ, & gloriae concessione. Ex quo enim Christus hæc nobis obtinuit per sua merita, redundauit in ipsum, tunc specialiter celebre nomen Redemptoris, Salvatoris, ac Glorificatoris; tunc specialis in corpore pulchritudo, propter vestigia vulnerum, pro nobis acceptorum, diuinis illustrata, & valentia specialiter ad se trahere, ac delectare reliquos omnes beatos intentos ad ea velut ad characteres principij gloriae, qua potiuntur; quorum neutrum independenter à meritis Christus habere potuisset; quia ea bona nostra, cum quibus connectuntur, non nisi per illa habere potuit. Istam igitur tantummodo specialem tunc nominis exaltationem, tunc gloriam corporis Christus sibi propriè ac strictè meruit, neutrum vñquam habiturus, si mereri noluisse. Cætera bona, præsertim que absoluto tempore merendi obtinuit, vt impossibilitas, resurrectio, ascensio, &c. Fuerunt præmia meritorum ipsius, latiori quadam præmij, & meriti usurpatione, quatenus, tametsi conferenda fuissent, vt pura hæreditate præcisè ratione vñonis hypostaticæ, & filiationis Dei naturalis; data tamen sunt de facto etiam propter merita, & vt corona, duplicatis titulis collationis ex suppositione existentia meritorum ob alios præterea fines vñlium absolute, ac necessariorum.

Ad 1. Constat ex dictis esse bonum quoddam non congruens Christo, nec debitum nisi, vt merenti; quodque proindè non necessariò consequeretur ad beatitudinem substantialiæ ipsius, & consequenter posset ipsa præsupposita obtineri per meritum propriè, ac strictè tale. Vnde etiam patet ad 2.

Ad 3. Christus non cognovit determinatè, vt existentes suos actus liberos, & effectus pendentes ex illis, per visionem Dei sibi necessariam datum per modum puræ hæreditatis, & directiæ corundem.

corundem actuum liberorum ; sed per alios actus visionis Dei pertinentes ad gloriam accidentalem , habentes rationem coronæ , & existentes posterius natura , quā existant singula opera cognita per ipsos in Verbo. Istan solam actuum visionis Dei distinctionem , & ordinationem , cui nihil contrarium dictum est quæstione illa 28. contūcīt obiectio.

Q V A E S T I O X L I.

Virūm Christus aliis omnibus meruerit omnia dona gratiæ , & gloriæ ?

Videatur non usque adeò vniuersaliter meruisse.

1. Quia nullum opus vi sua meritoria potest inducere aliquid præmium pro tempore antecedenti ad suam existentiam ; Tum quia nulla causa , præterquam finalis , suam causalitatem exerceat , antequam in se intrinsecè existat ; Tum quia præmium redditur , ut corona victoriae iam obtentæ , & promittitur , ut esca , ac stimulus eiusdem obtainenda ; estque compensatiuum obsequij iam præstiti , & excitatiuum ad idem præstandum : Atque neutri ex his muneri vllus relinquitur locus præexistente præmio ante meritum : Tum quia præmium habet rationem respectu operis meritorij , ut suprà dictum est ; atque frustè adhibetur medium pro fine iam præexistente. Tum denique quia vis demeritoria peccati æquiparatur quodammodo virtuti meritoria operum Christi , & nihilominus non modò bonis , verū neque malis puri hominis operibus vllum præmium , aut supplicium rependitur , aut respondi valet pro tempore antecedenti ad existentiam ipsorum. Ergo Christus nullum gratiæ , au gloriæ donum ex iis , quæ ante ipsum physiè extitere , mereri potuit.

2. Christus non est mortuus pro Angelis ; ut potè nunquam mortuus ; nec eosdem manutenuit , quominus deciderent in peccatum , aut condemnationem æternam ; quorum alterum vigeat ex 2. ad Corinth. 5. 14. *Si Christus pro omnibus mortuus est ; Ergo omnes mortui sunt.* Alterum ex 2. ad Hebr. 16. *Nunquam Angelos apprehendit Deus , sed semper Abraham apprehendit.* Constat deinde ex testimonio indicatis quæst. 13. initio , Christum venisse propter peccatores , & in remedium peccati ; nec vllibi in sacræ litteris insinuatur venisse propter Angelos ; qui nunquam peccauerunt. Ergo dona gratiæ , & gloriæ data Angelis non fuerunt ex meritis Christi. Ergo non fuerunt ex iisdem omnia absolute dona gratiæ , & gloriæ.

3. Neque vlli reprobo meruit Christus gloriam , aut perseverantiam finalē ; neque vlli peccanti gratiam efficacem ; neque parvulis , vel adultis decedentibus absque baptismo , & absque propositione fidei , & absque vtriusvis proxima potestate , siquidem donum gratiæ ; siquidem meritum Christi est inistrutabile , nec habet rationem meriti respectu eorum , respectu quorum non habet rationem utilis , ac expetibilis. Ergo non est mortuus pro omnibus vniuersaliter ; neque omnibus absque vlla exceptione , sed solis prædestinatis meruit dona gratiæ , & gloriæ.

4. Quod quis consequitur meritis propriis , non habet ex merito alterius , & præterea meritum Christi est insufficiens , & imperfectum , si non valeat inducere se solō ea omnia , pro quibus obtainendis est exhibutum. Omnes autem adulti consequun-

tur gloriam proptiis meritis , nec sine ipsis eam obtinere possunt , iuxta illud Apostoli : *Non coronabitur , nisi qui legitimè certauerit :* & illud Augustini : *Qui fecit te sine te , non saluabit te sine te.* Ergo nulli adulso meruit Christus gloriam.

5. Vis meritoria operum Christi , vel nulla fuit , vel certè fuit valde tenuis ; quia illa exhibuit , cum necessitate morali exhibendi , ut suprà habutum est ; Atque necessitas moralis auferit operi estimabilitatem , vel penitus , vel maxima ex parte : Et præterea actus charitatis , qui præ cæteris est efficax ad merendum , estque radix omnis meriti , fuit in Christo physiè necessarius ; vipotè ineuitabiliter consequens ad visionem Dei. Ergo Christus non potuit habere vniuersalitatem merendi omnia dona respectu omnium.

6. Non potest esse præmium respectu alicuius , quod eidem debetur ex natura rei præcisè ratione sua existentia independenter ab omni opere meritorio. Debetur autem Christo præcisè ratione sua existentia existentia donorum supernaturalium , non solum in se , sed etiam in aliis. Quia inter Christum Dominum secundum se præcisè , & elevationem hominum per dona supernaturalia ipsis intrinsecè inherentia datur mutua connexio ex natura rei , ut dictum est quæst. 6.

Artic. 1. Respond. Vis meritoria operum Christi Domini non incongruè æquipatur actiuitati physica omnipotentia diuina ; quia vtrōbique ad eadem diuinitatis infinitas , que vti est infinitè syncategorematicè principabilis per suos effectus ; ita est infinitè dignificatiua operum difficultum , & humilium obsequiorum Dei , quorum est speciale immediatum comprincipium simul cum natura creatura. Quare sicut Deus quatenus omnipotens primæ rerum principia effectit se solo per puram creationem ; ac deinde simul cum iisdem primis principiis reliquos effectus , & vltiores effectuum effectus propagat admissa in consortium sua omnipotentis actiuitatis cooperatione causarum secundarum , partim quoad solam dispositionem , partim etiam quoad formam à præiacente dispositione exactam ; atque hæc omnia præstat intendens , quantum est ex se , voluntate antecedenti , ut omnes causæ secundæ assequantur omnes effectus in ipsis contentos , & ab iisdem intrinsecè exactos ; nec non omnem cumulatè perfectionem omnibus , & singulis eiusmodi effectibus connaturalem permittens nihilominus , ne aliquæ causa secundæ aliquos tales effectus , & aliquas singulorum effectuum perfectiones connaturales assequantur propter impedimenta subnascentia , vel ex mutua earundem causarum secundarum physica contrarietate , & pugna , vel ex libera substantiarum rationalium voluntate ; adeoque efficaciter , & absolute volens voluntate consequenti eos tantum effectus easque solas singulorum effectuum perfectiones connaturales , quibus nullum impedimentum efficax ex rebus ipsis creatis obiectum esset : Ita etiam Christus Dominus , quatenus Redemptor , Salvator , & Glorificator , atque (si taliter vocem quoque accommodare) quatenus Omnipotens prima salutis , ac vita æterna semina solis suis meritis iacit , quasi per creationem , in nobis sine nobis ; hoc est , nondum quidquam eorum nobis vlo modo merentibus ; Deinde verò nobiscum ex præhabita pura gratia iam merentibus , sive imperfectè , de congruo ; sive perfectè , & de condigno , reliquos gratiæ , & gloriæ fructus , & vltiores fructuum fructus colligit admissa in consortium infinitè sua omni meritentia cooperatione nostrorum meritorum ; vel disponentium ad insuffisionem gratiæ sanctificantis ; vel merentium de digno

digno augmentum eiusdem; Atque hæc omnia exhibet volens, quantum est ex se, & merens quoad sufficientiam omnibus, & singulis indiscriminatum remissionem peccatorum, vel innocentiam, & vitam aeternam, omniaque media ad istos duos fines necessaria; simul tamen permittens, ut varia interponantur impedimenta partim purè naturalia, partim voluntaria, & materialiter, aut formaliter libera, quibus respectu plurium impediatur propositio fidei, & Sacramentorum administratio, & tum proxima vtriusque possiblitas, tum felix usque ad finem progressus; tametsi prædicatio Euangelica, & Sacraenta, ita sint ex meritis Christi instituta, ut omnes, & singulos indiscriminatum respiciant, quantum est ex se, habeantque virtutem ex se vniuersalem, ut iisdem omnibus, & singulis prodeesse possint, iuxta illud Christi apud Matthæum 28. 19. *Docece omnes gentes baptizantes, &c. & Marci 16. 15. Euntes in mundum vniuersum predicate Euangelium omni creature.* Eademque est proportionalis ratio de vniuersalitate mediorum conducedentium ad vitam aeternam ante Christi aduentum. Hoc igitur pacto meritum Christi habet vniuersalitatem quoad omnia dona gratiæ, & gloriæ, & omnes corundem capaces; licet non omnes ea de facto consequantur, sed alij plus, alij minus, alij nihil.

Artic. 2. Et quidem, nullum hominem assequi remissionem peccatorum, gratiam, aut gloriam, aut aliquid ad illas positivè conducens, nisi per merita Christi, & quotquot aliquid horum habent, habere per Christum certum omnino est, dicente Apostolo 1. ad Corinth. 15. 22. *Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita, & in Christo omnes vniuersabuntur, &c. 5. ad Rom. 17. Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem; sic & per unius iniuriam in omnes homines in iustificationem vite.*

Artic. 3. Certum rursus est Christum non pro salute dumtaxat prædestinorum mortuum esse, sed etiam pro aliis præter prædestinatos: Ita expressè definitio, & oppositum declarante hæreticum; & ut tale damnante Innocentio X. in Constitutione nuper edita, quæ incipit: *Cum occasione impressionis libri, cui titulus: Augustinus Cornelius Iansenius, &c. in Censura V. propositionis. Id ipsum constat ex testimonio modicatis, & ex illo ad Hebr. 2. 19. *Vi gratia Dei pro omnibus gustaret mortem exque aliis eiusmodi permultis.**

Artic. 4. Certum denique est non eadem voluntate pro omnibus indiscriminatum hominibus mortuum esse Christum; nec eius merita æqualiter, aut eodem modo & in eodem genere cunctis prodeesse absque vila inter alios, atque alios discretione. Pro quibusdam enim, scilicet pro omnibus, & solis prædestinatis meruit, voluitque mereri Christus remissionem peccatorum omnium, gratiam, & gloriam quoad efficaciam; pro aliis vero quoad solam sufficientiam, vel proximam, vel remotam, modo explicato in discursu superiori. Istud discrimen insinuat Apostolus 1. ad Tim. 4. 10. dicens: *Qui est Salvator omnium; maximè autem fidelium: & exitus ipse abundat demonstrat, aliorum de facto pereuntium, aliorum consequentium vitam aeternam.* Nec enim exitus hominum potuit esse diuersus, quin idem proportionaliter discrimen præcederet in voluntate Dei, & Christi; atque in huius meritis includentibus in se intrinsecè eam respectu diuersorum diuersam voluntatem, diuersamque intentionem, & applicacionem. Quæ distinctione facilè ac legitimè in concordiam reuocantur plura testimonia, præfertim Augustini, nec non & aliorum, quæ alijs videntur pugnare inter se, & cum aliis, quæ à nobis proximè dicta sunt.

Artic. 5. Dubium iam superest de merito gratiæ, & gloriæ Angelorum; neconon gratia primi hominis ante peccatum, de quo sunt opiniones contrariae, & plures pro utraque parte, magnique Autbori. Videtur vero probabilior quæ affirmat Angelos habuisse dona gratiæ, & bonos etiam gloriam ex meritis Christi; quia S. Thomas quæst. 19. art. 4. & quæst. 48. art. 1. aliique communiter probant, & bene, Christum potuisse pro omnibus hominibus mereri, de facto meruisse, quia est caput omnium hominum, ideoque opus eius potuit singulis prodeesse, veluti proprium cuiusque, quatenus membra in capite continentur, & unum quoddam mysticum, ac morale cum ipso constituant; Quæ itidem ratione peccatum Adæ omnibus eius posteris, quorū erat caput, nocere potuit.

Artic. 6. Christus autem non solum hominum, sed etiam Angelorum est caput ex 2. ad Coloss. 10. *Qui est caput omnis principatus, & potestatis: & 1. ad Ephes. 22. Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam: nempè visibilem, ac militantem, quæ est hominum; & invisibilem, ac triumphantem, quæ simul Angelos comprehendit, quæ est communis D. Thomæ, & aliorum expositio. De utraque vero Ecclesia immediate subiungitur. Quæ est corpus ipsius, ac proinde spiritus, ac motus vitales ex suo capite participat.* Dēinde Apostolus ad Coloss. 1. cum præmisset de Christo, ut homine versu 18. *Ipse est caput corporis Ecclesie, qui est principium, primogenitus ex mortuis: subiungit versu 20. de eodem, ut Deo, deque aeterno Patre: Pacificans (quod fit donis gratiæ, & gloriæ) per sanguinem crucis eius, que in terris, sive que in cælis sunt: id est, homines, & Angelos, ut intelligunt D. Thomas ibi, & alij communiter.*

Artic. 7. Præterea ex illo ad Ephes. 1. 3. *Quis benedixit nos omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo: constat homines nullam habere benedictionem spiritualem, idest, nullum gratiæ donum nihilque conducens ad gloriam cœlestem, nisi ex meritis Christi. Vna autem hominum benedictio spiritualis est, quod Angeli acceperint dona gratiæ, & gloriæ: hinc enim in homines redundauit custodia, & directio supernaturalis Angelorum, dum sunt in via, & augmentum gloriæ accidentalis in patria ex corundem consortio. Atque indidem insuper habent exemplum efficax victoria bonorum Angelorum in primo illo mundi confliktu. Ergo quod Angeli acceperint dona gratiæ, perseverantia, & gloriæ, est ex meritis Christi. Denique hoc cedit in maiorem Christi gloriam, ac decus, nec excedit limites valoris operum ipsius, & consonat illi parti, in quam nos aliquanto magis inclinauimus suprà circa questionem de aduentu Christi Adamo non peccante. Ergo hæc opinio est præferenda, iam de gratia Adam ante peccatum idem à pari, in modo à fortiori dicendum est.*

Artic. 8. Ad 1. Quod dicit Augustin. de motibus Ecclesie: *Premium non potest precedere meritum, & prius homini dari, quam dignus est: verificatur de opere meritorio, quod dignificatur per formam successiù durantem, & affixam temporis determinato; non secus ac opus, cui coëxistit, & adiungitur per durationem essentialiter limitatam ad tale instans; Quia tale meritum nulla sui parte existit pro tempore antecedentia ad existentiam actus, vnde nihil habet, quo pro eodem tempore possit aliquid exigere, ac inducere ut præmium; eademque est ratio de merito, seu peccato, & supplicio. At opus meritorium Christi dignificatur per formam, seu quasi formam essentialiter aeternam, & æquè præsentem omnibus*

omnibus temporis differentiis per durationem indiuisibilem. Vnde tale meritum potest inducere præmium pro quauis temporis differentia etiam antecedenti ad opus; quia etiam pro illa existit parte sui nobiliore, valente pro tunc, non minus quam postea, exigere, ac inducere præmium debitum iam sibi ratione operis extituri postea dependenter ab eadem, ideoque habituri tunc dignitatem pro tota æternitate.

Artic. 2. Rursus præmium aliud est, quod habet rationem puri finis, in quo vltimè sicut intentio lucrativa operantis: aliud est, quod simul habet rationem medijs respectu premij vltioris. Purus finis est respectu cuiusque propria beatitudi; finis intermedius, qui simul est medium, quiduis aliud conferens ad eandem beatitudinem. Purus finis potest mouere, ac stimulare ad opus extitulum post sui consecutionem; quia nemo mouetur ad opus, postquam est constitutus in vltimo termino sua intentionis quoad tale opus. At finis intermedius, qui simul est medium ad vltiorem finem, potest, & quidem efficacius, post sui consecutionem mouere, ac stimulare ad opus subsequens, dum non habetur vltior ille finis. Quia quo pauciora alicui supersunt, vt perueniat ad vltimum finem sua intentionis, eò audiūs ad illum mouetur, & difficilius, magisque dolenter ab eo seu recedit, seu excidit. Nec perperam adhibetur medium pro fine iam obtento, si indiuisim simul cum eodem fine adhuc sit vtile ad finem vltiorem nondum obtentum. Quare compensatio præmiativa potest hoc modo esse antecedens, dilato postremò eius complemento, vt adiiciatur post opus.

Artic. 3. Christo autem non est data in præmium gloria hominum præcedentium ante absolutum cursum meritorum, sed solum remissio peccatorum, dona gratiæ, & perseverantia finalis, quæ habent rationem medijs respectu eiusdem gloriæ. Et licet Angelis collata sit etiam gloria tempore præcedenti ad merita Christi; tamen ea ipsa gloria erat vltius ordinata ad reparationem, & gloriam hominum commissorum dilectioni, & custodiæ bonorum Angelorum ex ineritis Christi, vt dictum est. Venit vero, ac meruit Christus præcipue propter homines, vt constat ex quaest. 13.

Ad 2. Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus; vt dicitur ad Rom. 15. 4. Nempè Angelis innotescunt bona sua independenter à scripturis. Quare oportuit in illis teuelari distinctionis, & quasi vnicè Christum, & eius merita, quatenus profundit hominibus. Sed non propterea negatur profuisse Angelis; quin hoc etiam obiter, ac indirectè insinuat, vt vidimus. Deinde non oportuisset mori Christum, nec mortuus fuisset, si homines non fuissent rei mortis ratione peccati, vt liquet ex D. Thoma quatuor primis articulis qu. 46. Vnde mors Christi pro omnibus vniuersaliter hominibus quoad sufficientiam probat mortem omnium hominum per peccatum; fuit tamen ex consequenti vtilis etiam Angelis, tametsi non mortuus, ideoque non saluandis per mortem Christi, si aliundè ea non fuisset necessaria. Iam Deum non apprehendisse Angelos tantum significat non fuisse assumptam naturam Angelicam, quod non facit ad rem.

Ad 3. Constat ex dictis, quo pacto Christus meruerit etiam reprobis cuiuscunque conditionis. Meritum porrò Christi fuit infrustrabile tantum quoad ea, quæ efficaciter intendit, quatenus efficaciter intenta; idemque fuit æstimabile, ac appetibile etiam à nihil accipientibus in se intrinsecè quatenus inclu-

sis in tota hominum collectione, & expositis speci fundatae in natura medicorum salutis indiscriminatum vniuersalium ex se, vt expositum est.

Ad 4. Non repugnat idem haberi ex meritis propriis, & alienis inuicem coniunctis, ac cooperantibus. Nec meritum Christi indiget cooperazione nostri meriti, & dispositionis ob insufficientiam in actu primo ex parte sua, sed propter voluntatem suam admittendi nos ad cooperandum sibi, & ob multiplicem conuenientiam, vt ex nobis aliquid exigeretur; sicut accidit proportionaliter in omnipotenti Dei.

Ad 5. Necessestas moralis Christi ad omnia, & singula quæ præstitit. Non erat fundata in imperfectio- ne potentia, deliberationis, & mala dispositionis actualis, vel habitualis, sed in omni opposita perfectione. Necessestas autem moralis proueniens ex perfectione operantis supplet defectum libertatis, præstantia operis quoad speciem, & intentionem, ideoque non minuit absolute rationem meriti. Iam actus charitatis, licet fuerit omnino necessarius in Christo quoad dilectionem bonitatis diuinæ secundum se; fuit tamen liber quoad passionem mortis, & aliorum incommodorum propter Deum. Nec enim repugnat eundem actum esse necessarium, & libertum respectu diuersorum obiectorum. Vel dicatur fuisse in Christo plures actus charitatis.

Ad 6. Licet ex suppositione existentiae Christi esset necesse aliquos homines eleuari donis supernaturalibus ad eius agnitionem, cultum, disciplinam, & communicationem congruentem: non tamen necesse erat hos potius determinare, quæ illos, aut omnes vniuersaliter homines sic eleuari institutis, prædicatione Euangeli, & sacramentis, cum virtute, vt expositum est, inducendi in quolibet indiscriminatum, & abundanter absque limite, gratiam, & gloriam; & quod erat difficillimum, remissionem peccatorum. Potuit igitur mereri Christus, ac meruit istius modi vniuersalitatem, & abundantiam illimitatam donorum supernaturalium simul cum remissione peccatorum, & vnius eiusque præ ceteris electionem ad ea dona, quæ de facto consequitur ratione specialis erga ipsum dilectionis ipsius Christi, & applicationis meritorum eius factæ per talem dilectionem.

Q V A E S T I O X L I I .

Vtrum Christus potuerit nihil prorsus mereri?

VIdetur non potuisse. 1. Quia quidquid vellet Christus circa obiecta creata, necesse erat, vt vellet honestè, ac liberè, atque in statu gratiæ, & viatoris constitutus; quæ sunt omnia ad meritum requisita ex Tridentino sess. 6. cap. 16. Neque verò fieri potuit, vt eligeret actum inter omnes sibi possibiles infinitum; quia datur processus in infinitum minoris semper perfectionis, & intentionis actuum, isque ipsi erat distinctè manifestus.

2. Anima Christi vna scorsim Verbo pro priori naturæ elegit liberè vniōnem sui cum corpore passibili, ac mortali; atque hæc ipsa electio fuit maximi meriti. Ergo non potuit non mereri Christus saltem in sensu composito vita passibilis ac mortalibus, qualem egit de facto.

3. In omni oportunitate operandi erat necessitatus moraliter Christus ad actum inter omnes possibiles optimum, vt dictum est supra, eaque opportunitas operandi occurrit illi penè infinitis, nempè

nempè pro omnibus, & singulis instantibus. Necesse autem est physicè id aliquando evenire, quod usque adèd frequenter est moraliter necessarium, ut dictum est quæst. 5. de Gratia. Ergò necessè physicè fuit Christum aliquando elicere actum inter omnes possibles optimum. Est verò de ratione huius actus, ut sit meritorius, dum elicitor ab eo, qui absolute est capax merendi. Quo enim merebitur, si non mereatur actus inter omnes possibles optimos?

Respond. Dictum est quæst. 38. & 39. esse de conceptu operis meritorij contempnum, & tolerantiam liberam incommodi temporalis. Et dictum rursus est potuisse Christum, si libuisset, nullum prorsus pati incommodum temporale. Potuit ergò Christus, si libuisset, nihil prorsus mereri. Nec sine ista nihil merendi potestate potuit habere potestatem aliquid merendi.

Ad 1. Ex contextu illius capituli 16. clare apparet, esse præterea de ratione actus meritorij laborem, certamen, & victoriam incommodi temporalis. Deinde quævis potentia actua finita est conclusa intra determinatos limites supremi, & infimi operis; & Christus Dominus specialiter erat ex se necessitatus ad tantam, ut minimum determinatam perfectionem sui actus, quæ ipsum deceret, idèoque esset absolutè excellens.

Ad 2. Omne meritum dependens ab unione hypothistica tribuitur ubique in sacris litteris Christo, nullumque proinde superest, quod seorsim eius animæ tribuatur. Deinde est præternaturale animæ, ut pro primo sua existentia instanti operetur nondum unita corpori, omnino independenter ab ea unione, nec est dicendum pro libito, aduersante præfertim insinuatione sacrarum scripturarum. Denique si soli animæ fuit eo modo libera circumstantia passibilitatis, ab eadem sola potuit illa reiici; atque ita impediti absolute omne meritum, licet non in sensu composito passibilitatis.

Ad 3. Concepto sub initium vitæ proposito effaci nullum unquam incommodum patiendi pro nobis, impedita fuisse à Christo per totam vitam proposita, ac potest patiendi, ac merendi, retenta necessitate morali ad actus de reliquo summè perfectos.

Q V A E S T I O X L I I I .

Vtrum meritis Christi potuerit diuinitus negari præmium?

VIdetur potuisse. 1. Quia non magis debetur præmium meritis Christi, quæm debatur ipsi Christo sua conservatio; siquidem utrumque debitum fundatur in eadem humanitatis, & actuum eius dignificatione per diuinitatem. Potuit autem negari diuinitus Christo sua conservatio; tūm quia de falso mortuus est, atque adèd interrupta est eius conservatio; tūm quia eadem ratione, qua liberè primò productus est, liberè itidem conservatur propter finitam, atque adèd contemptibilem respectu Dei bonitatem humanitatis, & unionis hypothisticae, non minus postquam iam sunt productæ, quæm ante productionem, & quia Deus non magis indiget conseruatione Christi post primam eius existentiam; quæm indigeret prima eiusdem productione; circa quam rationem videri potest quæst. 4.

2. Merita Christi, non secus, ac nostra, sunt

dona Dei; nempè utrisque æqualiter congruit, quod dicitur à Tridentino sess. 6. cap. 16. sub finem: *Tantam esse Dei erga omnes homines bonitatem, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona.* Nemo autem ex donis suis contrahit obligationem aliquam, ne dum necessitatem omnino insuperabilem aliquid aliud supererogandi independenter a noua specialiter sibi libera voluntate; sed magis donatarius obligatur donanti. Ergò supposito merito tam Christi, quæm nostro, est absolutè à Deo negabile omne præmium.

3. Est contra perfectionem dominij divini non posse negare quodvis bonum ex qualibet suppositione distincta à sua illud conferendi voluntate; aut, quod eodem recidit, non posse sciungere voluntatem conferendi rem quamlibet suam à voluntate conferendi rem aliam suam. Si quidem huiusmodi liberi facultas inest crearo etiam suarum rerum dominio. Ergò potuit Deus absolutè negare Christo præmium concessis meritis.

4. Præcipuum præmium meritorum Christi sunt remissio nostrorum peccatorum, & nostra æterna salus; Hæc autem impediri possunt ab humana voluntate. Ergò multò magis à diuina, quæ est potentior.

Artic. 1. Respond. Cum D. Anselmo lib. 2. Cui Deus homo cap. 19. versus finem, D. Bonaventura, Dominico Soto, Gregorio de Valentia, Aluarez, Lorca: Meritis Christi nullo prorsus modo negari potuisse ullum præmium ipsis connaturale, & efficaciter intentum à Christo, non tantum propter intrinsecam eorum connexionem intentionalem cum præmissionibus diuinis, quæ meritis quoque puri hominis supernaturalibus communis est; sed etiam ratione specialis suæ perfectionis, & valoris simpliciter infiniti ipsis intrinseci independenter à peculiari explicita præmissione diuina.

Artic. 2. Suadetur primò. Quia repugnat metaphysicè toti cæterorum hominum collectioni, omnibusque meritis purè creatis, ac demeritis nullum præmium, aut supplicium retribui, ut dictum est cum Chrysostomo, & aliis in quæstionibus de necessitate Dei ad optimum præfertim quæst. 24. de Deo art. 18. Vis autem meritoria, & dignitas cuiusvis operis Christi est incomparabiliter maior, quæm quæ inest toti illi cumulo simul sumpto, cum altera sit infinita, & altera finita.

Artic. 3. Deinde operibus Christi meritorii, atenta eorum perfectione, & dignitate operantis, debetur saltem ex natura rei præmium ab ipso intentum; & nihil debitum ex natura rei potest diuinitus negari, nisi facta compensatione, ut minimum æquale per aliud bonum intrinsecè incompossibile cum negato, ut ostenditur quæst. 28. de Deo art. 10. Redemptionem autem uniuersali, gratiæ, & gloriæ debitum Christo ratione meritorum nihil est æquale, & simul intrinsecè incompossibile cum iisdem. Multò verò minus potest aliud esse æquale frustrationi exigentia determinata fundata in dignitate infinita filii naturalis Dei.

Artic. 4. Denique non minus dissonat ex apprehensione terminorum, hominem Deum à Deo impelli ad operationes laboriosas, & tolerantiam incommodorum absque fructu, & omnino frustra; quam fieri à Deo miracula in confirmationem erroris, aliaque eiusmodi. Ergò id censeri debet repugnare, non secus, ac ista.

Ad 1. Probabilius videtur repugnare, ut humanitas semel assumpta à Verbo diuinitatur aliquando etiam quoad animam; quia mediante anima assumitur corpus, & unio ipsius cum corpore, ut dictum est

est quæst. 21. id est mediante anima initur à Deo vera, & propria amicitia cum hoc homine Christo, ut constat ex quæst. 24. Est autem de ratione amicitiae voluntas nunquam illam dissoluendi, si non sit per alterum potius dissoluentem, aut merentem, ut dissoluatur, aut dissolutio non sit necessaria ad maius aliquid, vel saltem aequaliter bonum incompositibile ex se cum permanentia amicitiae. Iam Christus, cum sit impeccabilis, non potest velle dissoluere amicitiam cum Deo, aut mereri eius dissolutionem; Nempe apparet aliquid aliud bonum ex se incompositibile cum conseruatione talis, ac tantæ amicitiae, quod, seu cuius inchoatio eidem præpondonet, aut etiam aequaleat. Ergo supposita existentia Christi per nullam potentiam negari ipse potest aeternitas à parte post suæ conseruationis nunquam interruptæ saltem quoad animam, & eius vniōnem cum Verbo; quia vtralibet destruxta dissolueretur penitus amicitia, quod repugnat; vtraque verò retenta reniteret formaliter amicitia, licet dissoluatur ad tempus vniō animæ cum corpore. Neque verò repugnat voluntatem diuinam quoad aliquā duo esse essentialiter indiuisibilem. Ideoq[ue] dato vno alterum negari nullatenus posse propter essentialēm vnius cum altero connexionem, vel physicam, vel intentionalem licet vtrumque coniunctim contemni, ac rei possit absolute à Deo, cuius rei sunt multa exempla. Deinde transmissa corruptibilitate vniōnis hypoplæ.

staticæ, aderit mox ratio discriminis circa meritum, & præmium.

Ad 2. Meritum est donum Dei, & quidem magnum, ob operationem Dei in illos; sed simul est obsequium ex parte nostra ob nostram liberam cooperationem. Huiusmodi autem donum fundat ius ad aliud vltius donum, & in Christo fundat illud vi simpliciter infinita, id est essentialiter instrutabili, esto quodvis aliud donum Dei, quatenus est putum donum, esset absolute separabile ab alio quovis vltiori dono.

Ad 3. Non est contra perfectionem dominij divini, non ipsi domino vtilis, sed solis seruus, vt possit dare donum essentialiter fructiferum, ac fructificans accipienti, id est essentialiter sola voluntate indiuisim volente conferre fructum. Et tale donum est meritum saltem Christi.

Ad 4. Opera Christi habent quidem rationem beneficij respectu nostri, sed rationem meriti habent solum apud Deum, à quo debet rependi præmium. Vnde vt saluetur vis eorum meritoria omnino insuperabilis, sufficit si non impedianter à Deo, tamen si impedianter ab hominibus. Deinde quæ efficaciter intendit Christus, seu quæ meruit etiam quoad efficaciam, neque ab hominibus impediiri valent in sensu compagno talis intentionis, ac meriti. Denique remissionem peccatorum, ac gloriam, & quæ ad illas necessaria sunt, non possunt homines impeditre nisi peccando, quod in Deum non cadit.

LIBER